

2025

Δράσεις του έργου: Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE

Συλλογική
Συγγραφή από
τους
Εκπαιδευτικούς
του Σχολείου

10ο Δημοτικό Σχολείο
Νέας Ιωνίας Βόλου
20/7/2025

ΔΡΑΣΕΙΣ 10^{ου} ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Περιεχόμενα

Πίνακας περιεχομένων

Συγγραφική Ομάδα Δράσεων του Οδηγού:	5
Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν για την υλοποίηση του έργου και των δράσεων	6
Ευχαριστίες	7
Εισαγωγή	8
ΕΤΟΣ 2022-2023 – ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	9
1 ^η Δράση: Εφαρμογή της γλωσσικής επίγνωσης	9
“Παίζοντας με τις λέξεις του κόσμου”	9
ε.1. Γκένγκο- Παιχνίδι Τετράδων	10
ε.2. «Θάλασσα Στεριά»	10
ε.3. «Ο Κήπος των γλωσσών»	11
ε.4 «Γαϊτανάκι των Γλωσσών»	12
ε.5 «Μαθητής/τρια του Κόσμου»	13
2 ^η Δράση Πού πάνε οι φίλοι μας;	20
Πού πάνε οι φίλοι μας;	20
3 ^η Δράση Σχολικές Εορτές – Εορτασμός 17 ^{ης} Νοεμβρίου	37
«Γιορτή για το Πολυτεχνείο: Εορτασμός με φωνές στα Ελληνικά και στη Ρομανί»	37
4 ^η Δράση Σχολικές Εορτές – Εορτασμός 25 ^{ης} Μαρτίου	39
Ένταξη του Εορτασμού της Άνοιξης από την Παράδοση των Ρομά	39
«Η Άνοιξη των Λαών – Όταν η Ιστορία Συναντά την Παράδοση»	39
«Εντερλέζι: Ένα τραγούδι της άνοιξης και της ταυτότητας»	39
5 ^η Δράση Διατροφή και Γλώσσα: Τρώω υγιεινά, μεγαλώνω σωστά	42
Παίζοντας γλωσσικά με φρούτα και λαχανικά	42
6 ^η Δράση – Φιλαναγνωσία- Ανάγνωση παραμυθιού και δραστηριότητες	50
«Το δώρο της Παπλωματούς»	50
7 ^η Δράση Τάξης Ένταξης	56
Επιτραπέζιο παιχνίδι «Φωνούλες και λέξεις»	56
ΕΤΟΣ 2023-2024 – ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	60
1 ^η Δράση: Ανακύκλωση	60
«Το σχολείο ανακυκλώνει και... ανακυκλώνεται»	60
2 ^η Δράση: Συναισθήματα	67
«Αναγνωρίζω, εκφράζω και μοιράζομαι τα συναισθήματά μου»	67
3 ^η Δράση Σχολικός Εκφοβισμός	78
«Μιλάμε ανοιχτά – Σταματάμε τον σχολικό εκφοβισμό»	78
4 ^η Σχολικός Εκφοβισμός	81
«Τα χέρια δεν χτυπάνε, τα χέρια αγαπάνε»	81

5 ^η Δράση Η Θέση της Γυναίκας	87
«Η θέση της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία –Μιλούν οι γυναίκες της ζωής μας»	87
6 ^η Δράση Η Καθημερινή Ζωή των Ρομά	91
Γέφυρες Πολιτισμού και Γλώσσας: Η καθημερινή ζωή των Ρομά	91
7 ^η Δράση Ημερολόγιο	97
Σχολικό Ημερολόγιο Τάξης	97
8 ^η Δράση Τρίγλωσσο Λεξικό	100
Τρίγλωσσο λεξικό. Ελληνικά – Ρομανί – Αγγλικά	100
9 ^η Δράση Θεατρική και Λογοτεχνική Πολυγλωσσία	102
«Ο Ραφτάκος των Λέξεων» Ένα Πολυγλωσσικό Ταξίδι Έμπνευσης, Συμπερίληψης και Έκφρασης	102
10 ^η Δράση Τάξης Ένταξης	113
Δίγλωσσο παραμύθι «Το μεγάλο ταξίδι της Κοκκινόφουσας»	113
ΕΤΟΣ 2024-2025 – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ	117
1 ^η Δράση Δικαιώματα	117
Δικαιώματα του παιδιού: Το Δικαίωμα στην Τροφή και στο Παιχνίδι	117
2 ^η Δράση Ενεργός Πολίτης	124
Πρότζεκτ: «Μαθαίνουμε να Γινόμαστε Ενεργοί Πολίτες»	124
3 ^η Δράση Ενεργός Πολίτης	127
Πολίτες εν δράσει	127
4 ^η Δράση Οι Κανόνες της Τάξης	133
Οι κανόνες της τάξης μας	133
5 ^η Δράση Η Μικρή μας Βιβλιοθήκη	136
«Φιλαναγνωσία και Δημιουργική Πολυγλωσσία»	136
6 ^η Δράση Μαραθώνιος Ανάγνωσης	145
Η μονα-δική μου οικογένεια	145
7 ^η Δράση Δίγλωσσης Ανάγνωσης	150
Παγκόσμια Ημέρα Ρομά – Δίγλωσση Ανάγνωση Παραμυθιού	150
8 ^η Δράση Θεατρικές παραστάσεις	154
«Το Παλιόπαιδο, η ιστορία ενός ξεχωριστού παιδιού, όπως όλα»	154
9 ^η Δράση Θεατρική και Λογοτεχνική Πολυγλωσσία	159
«Το Ασφαλές Άγγιγμα και η ΄΄Αερινή΄΄: Μια πολυγλωσσική προσέγγιση στην αυτοπροστασία και τον σεβασμό των προσωπικών ορίων»	159
10 ^η Δράση Γιορτή Τρίτης Ηλικίας	169
Σχολική γιορτή για την Ημέρα παππού –γιαγιάς (1 Οκτωβρίου)	169
11 ^η Δράση Γέφυρα Γνώσης και Πολιτισμού	177
«London Calling: Tower Bridge- Μια Γέφυρα Γνώσης και Πολιτισμού»	177
12 ^η Δράση Φρούτα και αισθήσεις	180
«Γνωρίζω τα φρούτα με όλες τις αισθήσεις μου»	180

13 ^η Δράση Ημερολόγιο	190
Εβδομαδιαίο Ημερολόγιο– Μαθαίνω και Εκφράζομαι για το Περιβάλλον	190
14 ^η Δράση Λεξικό	195
Το τρίγλωσσο λεξικό του σχολείου μας στα Ελληνικά – Ρομανί – Αγγλικά	195
15 ^η Δράση Χαϊκού	198
Πρότζεκτ Δημιουργικής Ποίησης: Χαϊκού και Λίμερικ	198
Παιδαγωγικό Πλαίσιο για τη Χρήση του Πρότζεκτ με Χαϊκού και Λίμερικ	199
16 ^η Δράση Εφημερίδα	202
Δίγλωσση Σχολική Εφημερίδα (Ελληνικά – Ρομανί)	202
17 ^η Δράση Τουριστικός οδηγός	206
Τρίγλωσσος Τουριστικός οδηγός	206
18 ^η Δράση Τάξης Ένταξης	210
Δίγλωσσο λεύκωμα	210

Συγγραφική Ομάδα Δράσεων του Οδηγού:

Βαϊτση Αποστολία	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Βαλασσά Τριανταφυλλιά	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Βραχνιά Άρτεμις	(Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ 79.01)
Γκουτζέρη Φανή	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Γκρίνια Βαρβάρα	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Διαμαντοπούλου Σταυρούλα	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Θωμάκου Ευθυμία	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Ιωαννίδου Ζωή	(Εκπαιδευτικός Αγγλικών ΠΕ06)
Κουσκουρίδα Ζωή	(Εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής ΠΕ70)
Κουτσούτη Σταματίνα	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Μηλιώκα Μιχαήλα	(Εκπ/κός Φυσικής Αγωγής ΠΕ11 / Υπ/ντρια)
Μπαρούτη Μαρία	(Εκπαιδευτικός Τμήματος Ένταξης ΠΕ71)
Ρηγούλη Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σταθάκη Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σταθακοπούλου Βασιλική	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σωτοπούλου Ευτέρπη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χαρατσής Κωνσταντίνος	(Εκπ/κός ΤΠΕ ΠΕ86 / Διευθυντής)
Χαρίσης Απόστολος	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χατζή Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χριστοδούλου Αναστασία	(Εκπαιδευτικός Αγγλικών ΠΕ06)

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν για την υλοποίηση του έργου και των δράσεων

Βαΐτση Αποστολία	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Βαλασσά Τριανταφυλλιά	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Βραχνιά Άρτεμις	(Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ 79.01)
Γεωργουλά Ευαγγελία	(Εκπαιδευτικός Εικαστικών ΠΕ08)
Γκουτζέρη Φανή	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Γκρίνια Βαρβάρα	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Γούκος Αναστάσιος	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Διαμαντοπούλου Σταυρούλα	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Θωμάκου Ευθυμία	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Ιωαννίδου Ζωή	(Εκπαιδευτικός Αγγλικών ΠΕ06)
Κουσκουρίδα Ζωή	(Εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής ΠΕ70)
Κουτσούτη Σταματίνα	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Μακαντάσης Ιωάννης	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Μηλιώκα Μιχαήλα	(Εκπ/κός Φυσικής Αγωγής ΠΕ11 / Υπ/ντρια)
Μιάμη Αθηνά	(Εκπ/κός Φυσικής Αγωγής ΠΕ11)
Μπαρούτη Μαρία	(Εκπαιδευτικός Τμήματος Ένταξης ΠΕ71)
Ξένου Σοφία	(Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ79.01)
Ρηγούλη Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σερέτη Ανδρομάχη	(Εκπαιδευτικός Γερμανικών ΠΕ07)
Σκαμαγκούλη Ευθαλία	(Εκπαιδευτικός Αγγλικών ΠΕ06)
Σταθάκη Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σταθακοπούλου Βασιλική	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σταμούλης Ευάγγελος	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σταμπουλή Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Σωτοπούλου Ευτέρπη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χαμπέρης Στέργιος	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χαρατσής Κωνσταντίνος	(Εκπ/κός ΤΠΕ ΠΕ86 / Διευθυντής)
Χαρίσης Απόστολος	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χατζή Ελένη	(Εκπαιδευτικός ΠΕ70)
Χριστοδούλου Αναστασία	(Εκπαιδευτικός Αγγλικών ΠΕ06)

Ευχαριστίες

Είμαστε ευγνώμονες στον Καθηγητή David Little για την πρωτοβουλία του προγράμματος, αλλά και όλη την εμπυχωτική και συμβουλευτική δράση του όλα τα χρόνια που διήρκησε η υλοποίηση του προγράμματος. Η συμβολή του ήταν πραγματικά χρήσιμη, ενώ οι ιδέες του και οι μέθοδοι που μας πρότεινε, ενέπνευσαν το σύνολο των διδασκόντων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή όλων των παραπάνω δράσεων.

Ευχαριστούμε το Συμβούλιο της Ευρώπης για την αρωγή του στο πρόγραμμα, τόσο στην οικονομική βοήθεια που παρείχε όσο και στα τεχνικά θέματα σχετικά με την υλοποίηση του έργου.

Ευχαριστούμε τους εκπροσώπους του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), για τον συντονισμό του προγράμματος κατά την υλοποίησή του.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι το σχολείο μας εντάχθηκε στο πρόγραμμα αυτό μετά από προσωπικές ενέργειες του κ. Αναστάσιου Γούκου που υπήρξε ο Διευθυντής του σχολείου μέχρι το 2023.

Ο Διευθυντής Κωνσταντίνος Χαρατσής και
ο Σύλλογος Διδασκόντων του 10^{ου} Δημοτικού Σχολείου Νέας Ιωνίας Μαγνησίας.

Εισαγωγή

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE», ενός τριετούς ευρωπαϊκού εγχειρήματος εκπαιδευτικής πολιτικής, το 10ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Ιωνίας Βόλου αποτιμά την εμπειρία του με ιδιαίτερη ικανοποίηση. Το εν λόγω πρόγραμμα παρείχε τη δυνατότητα ενσωμάτωσης της γλώσσας Ρομανί, η οποία αποτελεί τη μητρική γλώσσα της πλειονότητας των μαθητών/τριών του σχολείου μας, στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η εισαγωγή της Ρομανί στην καθημερινή σχολική πρακτική αποτέλεσε μια πολυσύνθετη και απαιτητική διαδικασία, η οποία προϋπέθετε συστηματική προσπάθεια, παιδαγωγική ευελιξία και θεσμική συναίνεση. Η ενεργή εμπλοκή των εκπαιδευτικών, η αποδοχή και η υποστήριξη τόσο από τους μαθητές/μαθήτριες Ρομά και τις οικογένειές τους, όσο και από τους μη Ρομά μαθητές, ήταν καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία του εγχειρήματος.

Μετά από τρία έτη εντατικής και καινοτόμου δράσης, και υλοποιώντας έναν σημαντικό αριθμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, ο Σύλλογος Διδασκόντων του σχολείου μας αποτιμά το έργο ως εξαιρετικά γόνιμο και μετασχηματιστικό. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα συνέβαλε όχι μόνο σε υλικοτεχνική αναβάθμιση, αλλά κυρίως στην ενίσχυση των παιδαγωγικών εργαλείων και πρακτικών των εκπαιδευτικών. Αυτά τα εργαλεία συνέβαλαν αποφασιστικά στη βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας, καθιστώντας τη διδασκαλία πιο ενεργητική, περιεκτική και κατανοητή για όλους τους μαθητές/ μαθήτριες, ανεξαρτήτως γλωσσικού και πολιτισμικού υπόβαθρου.

Το σημαντικότερο όμως όφελος ήταν η δημιουργία ενός πλαισίου εκπαιδευτικής συμπερίληψης, που ενίσχυσε τη σχολική συμμετοχή και τη γνωστική πρόοδο των μαθητών Ρομά, προάγοντας παράλληλα τη διαπολιτισμική κατανόηση και συνεργασία εντός της σχολικής κοινότητας.

Με την έκδοση του παρόντος εγχειριδίου καλών πρακτικών, το οποίο περιλαμβάνει περισσότερες από τριάντα (30) τεκμηριωμένες εκπαιδευτικές δράσεις, φιλοδοξούμε να προσφέρουμε ένα χρήσιμο εργαλείο σε εκπαιδευτικούς άλλων σχολικών μονάδων της χώρας. Είτε πρόκειται για σχολεία με μαθητικό πληθυσμό από τη Ρομά κοινότητα, είτε για σχολεία με μαθητές από άλλες ευάλωτες ή μειονοτικές ομάδες, στόχος μας είναι η ενίσχυση της ένταξης αυτών των μαθητών/ μαθητριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και η προώθηση της ισότιμης συμμετοχής τους στη σχολική ζωή.

Ο Διευθυντής
Δρ. Κωνσταντίνος Χαρατσής

ΕΤΟΣ 2022-2023 – ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η Δράση: Εφαρμογή της γλωσσικής επίγνωσης

“Παίζοντας με τις λέξεις του κόσμου”

α) Σκοπός - Στόχοι

Σκοπός της δράσης “Παίζοντας με τις λέξεις του κόσμου” είναι, μέσα από δραστηριότητες γλωσσικής επίγνωσης και με την αξιοποίηση γνώριμων γεγονότων και παιχνιδιών, να ενεργοποιήσουμε, να ευαισθητοποιήσουμε και να υποστηρίξουμε τους/τις μαθητές/τριές μας, ώστε να ενταχθούν ομαλά στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα RPPE του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στόχοι

- Η ομαλή μετάβαση των μαθητών/τριών από το μονογλωσσικό στο πολύγλωσσο περιβάλλον διδασκαλίας και μάθησης.
- Η αποδοχή και κατανόηση των διαφορετικών γλωσσικών υποβάθρων των μαθητών.
- Η ενίσχυση της θετικής στάσης απέναντι στις “άλλες” γλώσσες και στον σεβασμό της γλωσσικής ταυτότητας όλων.
- Η αναγνώριση ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ των γλωσσών, που υποστηρίζει τη γλωσσική μεταγλωσσική ανάπτυξη.
- Η ανάπτυξη διαγλωσσικών δεξιοτήτων, δηλαδή της ικανότητας μεταφοράς γνώσεων και στρατηγικών από τη μία γλώσσα στην άλλη.

γ) Μέσα –Υλικά:

Για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων αξιοποιήθηκαν τα παρακάτω υλικά:

- Φύλλα εργασίας ανάλογα με την δραστηριότητα
- Κάρτες λέξεων σε ποικίλες γλώσσες (για τα: Γκένγκο, “θάλασσα–στεριά” κ.ά.).
- Εφαρμογή αυτόματης μετάφρασης Google Translate.
- Υπολογιστής - Διαδίκτυο -You tube - WordArt
- Συσκευή αναπαραγωγής μουσικής & ηχεία.
- Κορδέλες γαϊτανιού με ετικέτες λέξεων σε διαφορετικές γλώσσες.
- Φωτοτυπίες κειμένου για τη δραστηριότητα του Κήπου των Γλωσσών και φύλλα Α4 με λουλούδια πέντε πετάλων.
- Χαρτί του μέτρου, σχοινί, ψαλίδια, κόλλες, μαρκαδόροι (κόκκινο, κίτρινο, γαλάζιο).
- Μικρό Λεξικό με λεξιλόγιο για τα μέρη του σώματος

δ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Για την υλοποίηση της δράσης απαιτήθηκαν 15 διδακτικές ώρες (περίπου 3 διδακτικές ώρες ανά δραστηριότητα).

Τάξεις: Β΄ και Δ΄

ε) Περιγραφή δράσης

Η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των γνωστικών αντικειμένων της Γλώσσας, της Φυσικής Αγωγής και της Μουσικής, συνεπώς η προσέγγισή της έγινε διαθεματικά.

Κατά τη διάρκειά της υλοποιήθηκαν πέντε δραστηριότητες με κλιμακωτή διαβάθμιση δυσκολίας, από την πιο απλή και παιγνιώδη δραστηριότητα έως την πιο σύνθετη και δημιουργική, ώστε να οικοδομείται σταδιακά η γλωσσική επίγνωση και η συνεκτικότητα της ομάδας. Όπου χρειάστηκε να εργαστούν οι μαθητές/τριες σε ομάδες, αυτές δημιουργήθηκαν από τις εκπαιδευτικούς με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι μικτές (ρομά και μη ρομά) και ισοδύναμες σε όλα τα επίπεδα, για να επιτυγχάνεται ομαλή και

αποτελεσματική συνεργασία. Η κάθε δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις, όπως αναλύονται παρακάτω.

ε.1. Γκένγκο- Παιχνίδι Τετράδων

Εισαγωγή στην πολυγλωσσία μέσα από παιχνίδι τετράδων.

Περιγραφή δραστηριότητας:

Βασισμένη στο “Quartet game”, που βρήκαμε μέσω του CARAP/FREPA (<https://carap.ecml.at/>), ένα πλαίσιο αναφοράς για τις πολυγλωσσικές προσεγγίσεις, που προωθεί την πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση.

1η φάση: Ευαισθητοποίηση

Στην πρώτη φάση της ευαισθητοποίησης, ξεκινήσαμε με μια χαλαρή συζήτηση, όπου κάθε παιδί μοιράστηκε στην ολομέλεια μια λέξη ή φράση που γνώριζε σε κάποια άλλη γλώσσα εκτός της ελληνικής, και τα υπόλοιπα προσπαθούσαν να μαντέψουν ποια γλώσσα είναι.

2η Φάση: Διερεύνηση

Ακολούθησε η φάση της διερεύνησης. Γράψαμε στον πίνακα 6 λέξεις, πάνω σε ένα κοινό θέμα, στην ελληνική γλώσσα. Με τη βοήθεια του ψηφιακού εργαλείου μετάφρασης «Google translate» και της εμπειρίας των μαθητών/τριών, προσπαθήσαμε να τις προφέρουμε και παρατηρήσαμε τη γραφή τους σε διαφορετικές γλώσσες: Ρομανί (μόνο προφορά), Κυπριακά, Αλβανικά, Τούρκικα, Αγγλικά, Γερμανικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά, Κινέζικα, Γιαπωνέζικα. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε 2 ομάδες. Η κάθε ομάδα πήρε μία τράπουλα, η οποία περιείχε τις 6 λέξεις του πίνακα σε 4 διαφορετικές γλώσσες την καθεμία. Η κάθε τράπουλα μοιράστηκε εξίσου στους/στις παίχτες/τριες της ομάδας, με μία κάρτα ανοιχτή στο τραπέζι. Καθισμένοι/ες σε κύκλο έπρεπε ο/η κάθε μαθητής/τρια να ρίξει μία κάρτα και να πάρει μία κάρτα από κάτω, μέχρι να συμπληρώσει τετράδα από μία λέξη (την ίδια σε 4 γλώσσες). Τότε φώναζε «Γκένγκο», που σημαίνει «γλώσσες» στα Ιαπωνικά. Τα μέλη της κάθε ομάδας μπορούσαν να βοηθούνται μεταξύ τους. Νικήτρια ήταν η ομάδα που κατάφερνε να συμπληρώσει πρώτη όλες τις τετράδες και όλα τα μέλη της μαζί φώναζαν «Γκένγκο».

3η φάση: Σύνθεση

Έπειτα, στη φάση της σύνθεσης, παρατηρώντας τις κάρτες της τράπουλας, το κάθε παιδί εντόπιζε τη λέξη και τη γλώσσα που του κινούσε περισσότερο το ενδιαφέρον. Την έγραφε σε ένα μικρό κομμάτι χαρτί, μαζί με την γλώσσα προέλευσής της, καθώς και την αντίστοιχη ελληνική και ζωγράφιζε κάτι σχετικό. Αυτά τα χαρτάκια κολλήθηκαν στον χαρταετό της τάξης (που τον είχαμε κατασκευάσει τις προηγούμενες μέρες) με στόχο να τον «πετάξουν» τα παιδιά με τη βοήθειά μας, αν και οι προσπάθειές μας ήταν ανεπιτυχείς. Τέλος, αναρτήθηκε ο «χαρταετός της τάξης» στον τοίχο, ως σύμβολο της πολυγλωσσίας μας.

ε.2. «Θάλασσα Στεριά»

Κινητικό παιχνίδι με εντολές σε διαφορετικές γλώσσες.

Περιγραφή δραστηριότητας:

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δραστηριότητας, οι εκπαιδευτικοί κατασκεύασαν δίφυλλες κάρτες σε τέσσερα διαφορετικά χρώματα, στις οποίες αντιστοιχούσαν διαφορετικοί γλωσσικοί συνδυασμοί. Συγκεκριμένα, για τρία χρώματα οι κάρτες αντιστοιχούσαν σε ζεύγη συγγενικών γλωσσών (γαλλικά–ισπανικά, σερβικά–βουλγαρικά, αγγλικά–σουηδικά), ενώ για το τέταρτο χρώμα αντιστοιχούσαν σε ζεύγος μη συγγενικών γλωσσών (αλβανικά–Ρομανί). Κάθε κάρτα περιελάμβανε δύο διακριτά φύλλα. Στο πρώτο φύλλο

τοποθετήθηκε καρτέλα με τις λέξεις «θάλασσα» και «στεριά» σε μία από τις οκτώ γλώσσες (αλβανικά, αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά, σουηδικά, σερβικά, βουλγαρικά, Ρομανί), καθώς και η φωνητική τους απόδοση στην ελληνική γλώσσα. Στο δεύτερο φύλλο υπήρχε ειδικά διαμορφωμένο πλαίσιο, το οποίο επέτρεπε στους μαθητές/μαθήτριες να αντιγράψουν τις αντίστοιχες λέξεις στη γλώσσα της κάρτας τους. Η μετάφραση στις περισσότερες γλώσσες πραγματοποιήθηκε μέσω της εφαρμογής **Google Translate**. Εξαίρεση αποτέλεσε η γλώσσα Ρομανί, για την οποία η μετάφραση πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή γονέων και μεγαλύτερων αδελφών των μαθητών.

1η φάση: Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

Στην πρώτη φάση της ενεργοποίησης πρότερων γνώσεων, πραγματοποιήθηκε σύντομη συζήτηση αναφορικά με το γνωστό παιχνίδι «θάλασσα–στεριά», με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών/μαθητριών και τη σύνδεση της νέας δραστηριότητας με τις ήδη υπάρχουσες εμπειρίες τους.

2η φάση: Διερεύνηση

Ακολούθησε η φάση της διερεύνησης, όπου σε κάθε μαθητή/τρια μοιράστηκε μία δίφυλλη κάρτα συγκεκριμένου χρώματος. Οι μαθητές/τριες κλήθηκαν να διαβάσουν τις λέξεις που αναγράφονταν και να τις αντιγράψουν στο πλαίσιο του δεύτερου φύλλου. Ακολούθως, παρουσίασαν στην ολομέλεια τις λέξεις «θάλασσα – στεριά» στη γλώσσα που αναγραφόταν στην κάρτα τους. Ιδιαίτερη αξία είχε η συμβολή μαθητή αλβανικής καταγωγής, ο οποίος υποστήριξε την ορθή προφορά των λέξεων, καθώς και η θετική αντίδραση των μαθητών/τριών Ρομά, οι οποίοι/ες εξέφρασαν ενθουσιασμό βλέποντας καταγεγραμμένη τη μητρική τους γλώσσα. Οι μαθητές/τριες συγκρότησαν δυάδες με βάση το χρώμα της κάρτας τους και εντόπισαν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις γλώσσες. Χαρακτηριστικά, αναγνώρισαν τη συγγένεια ανάμεσα στη σερβική και βουλγαρική, καθώς και ανάμεσα στη γαλλική και ισπανική γλώσσα. Στη συνέχεια, πρόσθεσαν στο δεύτερο φύλλο της κάρτας τους την καρτέλα που αντιστοιχούσε στη συγγενική γλώσσα.

3η φάση: Σύνθεση

Στην τρίτη φάση, αυτή της σύνθεσης, διεξήχθη το παιχνίδι. Συγκεκριμένα, οι κάρτες ανακατεύτηκαν και τοποθετήθηκαν σε κουτί. Κάθε μαθητής τράβηξε τυχαία μία κάρτα, βάσει της οποίας ξεκίνησε το παιχνίδι. Το παράγγελμα «θάλασσα» ή «στεριά» εκφωνούνταν στη γλώσσα που αναγραφόταν στην κάρτα του/της εκάστοτε μαθητή/τριας, γεγονός που προσέδωσε διαπολιτισμικό και ισότιμο χαρακτήρα στη διαδικασία. Οι μαθητές/τριες τοποθετήθηκαν σε ευθεία γραμμή στο πάτωμα, με απόσταση 20–30 εκ. μεταξύ τους. Στο άκουσμα της λέξης «θάλασσα» έπρεπε να πηδήσουν μπροστά από τη γραμμή, ενώ στο άκουσμα της λέξης «στεριά» πίσω από αυτήν. Σε περίπτωση λάθους, προκειμένου να συνεχιστεί η συμμετοχή, ο/η μαθητής/τρια όφειλε να εκτελέσει μία χιουμοριστική χορευτική κίνηση, στοιχείο που ενίσχυσε τη διασκέδαση και την αποδοχή του παιχνιδιού.

ε.3. «Ο Κήπος των γλωσσών»

Ενδοσκοπήση και οπτικοποίηση των γλωσσικών εμπειριών των μαθητών/τριών.

Περιγραφή δραστηριότητας:

1η φάση: Ευαισθητοποίηση

Αρχικά, στη φάση της ευαισθητοποίησης, μοιράστηκαν στους/στις μαθητές/τριες φωτοτυπίες με ένα σύντομο αφήγημα ενός κοριτσιού (της Νατάσας) που περιγράφει τις

γλώσσες που μιλά, που καταλαβαίνει και που θέλει να μάθει. Οι μαθητές/τριες διάβασαν το κείμενο σιωπηλά και φωναχτά, για να διευκολυνθούν όσοι/όσες δυσκολεύονται. Ύστερα, συζητήθηκε τι έμαθαν για τη Νατάσα μέσα από το συγκεκριμένο κείμενο.

2η φάση: Διερεύνηση

Στη συνέχεια, στη φάση της διερεύνησης, τους ζητήθηκε να εντοπίσουν και να χρωματίσουν πάνω στο κείμενο:

- ο με κόκκινο τις γλώσσες που η Νατάσα μιλά και γράφει,
- ο με κίτρινο τις γλώσσες που μόνο μιλά και καταλαβαίνει,
- ο με γαλάζιο τις γλώσσες που θα ήθελε να μάθει.

Ακολούθησε συζήτηση στην ολομέλεια για τις απαντήσεις. Έπειτα, οι μαθητές/τριες κλήθηκαν να συμπληρώσουν στο κάτω μέρος της σελίδας τρεις φράσεις σχετικά με τις δικές τους γλωσσικές εμπειρίες:

- ο Ποιες γλώσσες ξέρω να μιλώ και να γράφω;
- ο Ποιες γλώσσες ξέρω μόνο να μιλώ;
- ο Ποιες γλώσσες θα ήθελα να μάθω;

3η φάση: Σύνθεση

Ακολουθώντας, στη φάση της σύνθεσης, δόθηκε στους/στις μαθητές/τριες από ένα φύλλο χαρτιού A4 με το σχέδιο ενός λουλουδιού με πέντε πέταλα. Τα παιδιά έγραψαν μέσα στα πέταλα τις γλώσσες που γνωρίζουν (μιλούν & γράφουν), εκείνες που μόνο μιλούν/καταλαβαίνουν και αυτές που θα ήθελαν να μάθουν. Ύστερα, χρωμάτισαν κάθε πέταλο σύμφωνα με το χρώμα που αντιστοιχεί στο είδος της γλώσσας (κόκκινο → μιλούν & γράφουν, κίτρινο → μόνο μιλούν, γαλάζιο → θέλουν να μάθουν). Οι μαθητές/τριες στην ολομέλεια σύγκριναν τα "γλωσσικά λουλούδια" τους και συζήτησαν ποιες γλώσσες έχουν κοινές και ποιες είναι μοναδικές. Τέλος, δημιούργησαν ένα ομαδικό κολάζ με όλα τα λουλούδια, το οποίο τοποθετήθηκε σε εμφανές σημείο της τάξης με τίτλο «Ο Κήπος των Γλωσσών», ως σύμβολο της γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλίας.

ε.4 «Γαϊτανάκι των Γλωσσών»

Ακουστική διάκριση και ομαδικός χορός με τραγούδια σε πολλές γλώσσες.

Περιγραφή δραστηριότητας:

1η φάση: Ευαισθητοποίηση

Αρχικά, στη φάση της ευαισθητοποίησης, οι μαθητές/τριες άκουσαν με προσοχή δύο (2) τραγούδια «πολυγλωσσικά»:

Το ελληνικό τραγούδι «[Σ' αγαπώ σ' όλες τις γλώσσες](#)» με τον Λευτέρη Βογιατζή, στο οποίο ακούγεται η λέξη «σ' αγαπώ» σε πολλές γλώσσες και το ισπανικό «[Mi ultimo tango en Atenas](#)» με τους Arurimac και την Έλλη Πασπαλά, το οποίο κατακλύζεται από ισπανικές λέξεις που έχουν ελληνική προέλευση, γι' αυτό και αρκετές γίνονται αντιληπτές και κατανοητές και από τα παιδιά.

Έγινε σχολιασμός των τραγουδιών από τα παιδιά, λέγοντας τι τους άρεσε και τι όχι, τι τους έκανε εντύπωση. Με αυτόν τον τρόπο και με προσεκτική παρατήρηση, διαπιστώθηκε η σχέση και τα κοινά στοιχεία μεταξύ των γλωσσών.

2η φάση: Διερεύνηση

Στη συνέχεια, στη φάση της διερεύνησης, έγινε ακρόαση στην τάξη 6 τραγουδιών (αποσπασματικά) σε 6 διαφορετικές γλώσσες:

«[Ο Ήλιος](#)» (ρομάνικο) με τον Βασίλη Παϊτέρη,
«[Valle Kosovare](#)» (αλβανικό) με τον Shpat Kasapi,
«[Je veux](#)» (γαλλικό) με τη Zaz,
«[L'italiano](#)» (ιταλικό) με τον Toto Cotugno,
«[Chick Chick - 王蓉 - 小雞小雞](#)» (κινέζικο), με την Wang Rong Rollin και
«[Τα ριάλια](#)» (κυπριακό) με τον Μιχάλη Βιολάρη.

Στο κάθε τραγούδι επισημάνθηκαν τα χαρακτηριστικά που βοηθούν να ξεχωρίσει η κάθε γλώσσα, όταν θα ακούγονταν ξανά παιγμένα με διαφορετική σειρά. Αυτά μπορεί να είναι γλωσσικά, όπως το γαλλικό «r» που ακούγεται «γ» ή μουσικά, όπως ο ιδιαίτερος ήχος του κινέζικου τραγουδιού.

Στη μέση της αίθουσας στήθηκε το «γλωσσικό γαϊτανάκι», με 6 κορδέλες. Στο τελείωμα κάθε κορδέλας ήταν συρραμμένο ένα καρτελάκι με δύο όψεις. Στη μια πλευρά έγραφε τη λέξη «τραγούδι» σε μία από τις γλώσσες μαζί με την προφορά της και στην άλλη έγραφε σε ποια γλώσσα είναι. Κάθε ομάδα έπαιζε ξεχωριστά. Τα παιδιά της κάθε ομάδας πήραν τυχαία από μία κορδέλα. Διάβασαν προσεχτικά τι έγραφε και από τις δύο πλευρές. Όταν ήταν έτοιμοι όλοι τους, ξεκίνησε να παίζει ένα από τα 6 τραγούδια. Το παιδί που είχε το καρτελάκι της γλώσσας που ακουγόταν, το διάβαζε φωναχτά ολόκληρο και οδηγούσε τον χορό στο γαϊτανάκι, μέχρι να μπλεχτούν όλες οι κορδέλες. Τότε σταματούσε το τραγούδι και ακολουθούσε το επόμενο. Μόλις το αναγνώριζε το παιδί που έπρεπε, οδηγούσε τον χορό προς την αντίθετη κατεύθυνση, ώστε να ξεμπλεχτούν οι κορδέλες. Όταν τελείωναν όλα τα τραγούδια, ήταν η σειρά της άλλης ομάδας να επαναλάβει τη διαδικασία.

3η φάση: Σύνθεση

Τέλος, στη φάση της σύνθεσης, κάθε παιδί προσπάθησε να θυμηθεί τη λέξη «τραγούδι» στη γλώσσα που είχε η κορδέλα του στο γαϊτανάκι και δημιούργησαν συλλογικά ένα word cloud σε σχήμα της επιλογής τους, μέσω της εφαρμογής WordArt στον υπολογιστή της τάξης.

ε.5 «Μαθητής/τρια του Κόσμου»

Σύνθετη δημιουργική κατασκευή που συνδυάζει γραφή, κίνηση και τραγούδι

Περιγραφή δραστηριότητας

Για τις ανάγκες της δραστηριότητας καταρτίστηκε ένα μικρό πολύγλωσσο λεξικό, το οποίο περιελάμβανε τις λέξεις χέρια, πόδια, δάχτυλα και γόνατα σε δέκα γλώσσες: Ρομανί, αλβανική, σερβική, βουλγαρική, γαλλική, ισπανική, αγγλική, κινεζική, αραβική και ταϊλανδική. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν καρτέλες διαφορετικών χρωμάτων, με κάθε καρτέλα να περιλαμβάνει μία από τις λέξεις αυτές γραμμένη σε μία από τις δέκα γλώσσες. Οι καρτέλες σχεδιάστηκαν έτσι ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν να τις χρωματίσουν και να τις αντιγράψουν.

1η φάση: Ενεργοποίηση

Στη φάση της ενεργοποίησης, οι εκπαιδευτικοί εισήγαγαν το θέμα μέσα από μια σύντομη συζήτηση για τα μέλη του σώματος. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες οργανώθηκαν σε μικτές ομάδες των τεσσάρων ατόμων. Σε κάθε ομάδα δόθηκαν δύο αντίτυπα του πολύγλωσσου λεξικού και τέσσερις φάκελοι, ο καθένας με δέκα διαφορετικές καρτέλες.

2η φάση: Διερεύνηση

Στη φάση της διερεύνησης ζητήθηκε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να χρωματίσουν τις καρτέλες, να παρατηρήσουν τις λέξεις και να ανακαλύψουν, με τη βοήθεια του λεξικού,

σε ποια γλώσσα ήταν γραμμένες. Παράλληλα, κλήθηκαν να συγκρίνουν τις γλώσσες, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές ως προς τα συστήματα γραφής και την προφορά. Το στάδιο του εμπλουτισμού περιελάμβανε ακρόαση και παρακολούθηση μέσω YouTube του παιδικού τραγουδιού «Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ» σε διάφορες γλώσσες.

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα ισπανικά

<https://www.youtube.com/watch?v=YHpmKyI5WmM>

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα γαλλικά

<https://www.youtube.com/watch?v=FBgwBUHgRro>

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα αγγλικά

<https://www.youtube.com/watch?v=wYIPaf8Cecg>

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα τσίλιανδεζικά

https://www.youtube.com/watch?v=OxRw_pTNW0Q

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα κινέζικά

<https://www.youtube.com/watch?v=O60KTxFQKRE>

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα αραβικά

<https://www.youtube.com/watch?v=bn1j3pXH6p8>

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα σερβικά

<https://www.youtube.com/watch?v=vebqqIVuSqc>

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, στα αλβανικά

<https://www.youtube.com/watch?v=6EsCv4Jtjx8>

Οι μαθητές και οι μαθήτριες συμμετείχαν σε κινητικές δραστηριότητες (χορό), προσπάθησαν να αναγνωρίσουν τις γλώσσες και να αποδώσουν το τραγούδι στη γλώσσα που άκουγαν, ενώ στο τέλος οι μαθητές/τριες Ρομά συνέβαλαν ενεργά, διδάσκοντας στους/στις συμμαθητές/τριές τους το τραγούδι και στη γλώσσα Ρομανί, ενισχύοντας τη συνεργασία και την ένταξη.

3η φάση: Σύνθεση

Στην τελική φάση της σύνθεσης, οι μαθητές/τριες κλήθηκαν να αποτυπώσουν εικαστικά τη γλωσσική ποικιλομορφία. Συγκεκριμένα, επικόλλησαν πάνω στα ρούχα της φιγούρας του/της «μαθητή/μαθήτριας του κόσμου» τις καρτέλες που είχαν χρωματίσει και πρόσθεσαν γραπτές λέξεις σε διαφορετικές γλώσσες.

Τέλος, όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες έλαβαν ένα συμβολικό βραβείο συμμετοχής στη δράση “Παίζοντας με τις λέξεις του κόσμου”.

στ) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση

Αξιολόγηση

Η δράση προκάλεσε υψηλό επίπεδο συμμετοχής και ενθουσιασμού και πέτυχε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της.

- Ο στόχος της ομαλής μετάβασης των μαθητών/τριών από το μονογλωσσικό στο πολύγλωσσο περιβάλλον διδασκαλίας, που προβλέπει το πρόγραμμα για τη Ρομανί γλώσσα, φαίνεται ότι επιτεύχθηκε, αφού οι μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με πολλές γλώσσες μέσα από παιχνίδια, τραγούδια και ομαδικές δραστηριότητες, γεγονός που τους βοήθησε να νιώσουν άνετα στο νέο μαθησιακό πλαίσιο.
- Επίσης, επιτεύχθηκε η αποδοχή και κατανόηση των διαφορετικών γλωσσικών υποβάθρων, μιας και οι αλλόγλωσσοι/ες μαθητές/τριες ενεργοποιήθηκαν ως “ειδικοί” στη γλώσσα τους και οι συμμαθητές/τριές τους έδειξαν ενδιαφέρον και σεβασμό, αναγνωρίζοντας τη γλωσσική τους ταυτότητα.
- Επιπλέον, ενισχύθηκε η θετική στάση απέναντι στις “άλλες” γλώσσες και ο σεβασμός της γλωσσικής ταυτότητας όλων, αφού οι μαθητές/τριες έδειξαν

ενθουσιασμό και περιέργεια, συμμετείχαν ισότιμα και διασκέδασαν με την πολυγλωσσία, αντιμετωπίζοντας κάθε γλώσσα με σεβασμό.

- Ο στόχος της αναγνώρισης κοινών σημείων και διαφορών μεταξύ των γλωσσών, που υποστηρίζει τη γλωσσική μεταγνωστική ανάπτυξη φαίνεται ότι επιτεύχθηκε, μέσω του εντοπισμού ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα σε διάφορες γλώσσες, αλλά και παιγνιώδεις δραστηριότητες (π.χ. γαϊτανάκι) αξιοποιώντας με αυτόν τον τρόπο παρατηρητικότητα, συγκρίσεις και συνεργασία.
- Επιπρόσθετα, διαγλωσσικές δεξιότητες, δηλαδή η ικανότητα μεταφοράς γνώσεων και στρατηγικών από τη μία γλώσσα στην άλλη, αναπτύχθηκαν επαρκώς αφού τα παιδιά μετέφεραν γλωσσικές γνώσεις και εμπειρίες από τη μητρική τους γλώσσα στην ελληνική και αντίστροφα, χρησιμοποιώντας στρατηγικές αναγνώρισης, προφοράς και κατανόησης.

Αναστοχασμός

Η δράση «Παίζοντας με τις λέξεις του κόσμου» αποτέλεσε μια ιδιαίτερα δημιουργική και γόνιμη μαθησιακή εμπειρία για την τάξη. Λειτουργήσε ως εργαλείο καλλιέργειας της διαπολιτισμικής συνείδησης και προώθησης της ένταξης μέσα από συνεργατικές και βιωματικές πρακτικές. Παράλληλα, συνδύασε γλωσσική, καλλιτεχνική και κινητική έκφραση, προσφέροντας στους μαθητές και τις μαθήτριες μια ολιστική μαθησιακή εμπειρία.

Ένα από τα σημαντικότερα **θετικά σημεία** ήταν η υψηλή συμμετοχή των μαθητών/τριών, οι οποίοι/ες ενεπλάκησαν με ενθουσιασμό σε όλες τις δραστηριότητες. Οι αλλόγλωσσοι/ες μαθητές/τριες λειτούργησαν ως «φορείς γνώσης» και ανέλαβαν ενεργό ρόλο, παρουσιάζοντας τη γλώσσα τους στους/στις συμμαθητές/τριές τους όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Αυτό ενίσχυσε σημαντικά την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθησή τους, ενώ ταυτόχρονα βοήθησε τους υπόλοιπους να τους δουν με άλλη οπτική και με σεβασμό, ως πηγή μάθησης και όχι ως «διαφορετικούς».

Παράλληλα, καλλιεργήθηκε μια θετική στάση απέναντι στις γλώσσες και την πολυγλωσσία, καθώς τα παιδιά έδειξαν γνήσια περιέργεια να ανακαλύψουν καινούριες λέξεις και να συγκρίνουν τις μεταξύ τους ομοιότητες και διαφορές. Η χρήση παιχνιδιών, τραγουδιών και δημιουργικών κατασκευών λειτούργησε ως κίνητρο και έκανε τη διαδικασία βιωματική, χαρούμενη και προσβάσιμη για όλους. Το στοιχείο της συνεργασίας ενισχύθηκε, αφού οι μικτές ομάδες έδωσαν τη δυνατότητα για αλληλοϋποστήριξη, ανταλλαγή γνώσεων και κοινή επίτευξη στόχων. Σημαντικό ήταν επίσης, ότι η δράση συνέβαλε στην ενδυνάμωση της ομάδας, καθώς η πολυγλωσσία αναδείχθηκε σε πηγή πλούτου και όχι σε εμπόδιο, ενώ η τελική δραστηριότητα λειτούργησε ως κορύφωση της παρέμβασης και αποκρυστάλλωσε τα μαθησιακά και συναισθηματικά οφέλη.

Ωστόσο, κατά την υλοποίηση προέκυψαν και **δυσκολίες**. Πρώτα από όλα, ο περιορισμένος διαθέσιμος χρόνος αποτέλεσε πρόκληση, καθώς οι δραστηριότητες απαιτούσαν μεγαλύτερη διάρκεια για να ολοκληρωθούν με άνεση και χωρίς βιασύνη. Αυτό οδήγησε στην ανάγκη προσαρμογής της ροής, μερικές φορές εις βάρος της εμβάθυνσης. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ένας άτυπος διαχωρισμός ανάμεσα σε μαθητές/τριες Ρομά και μη Ρομά, που αρχικά δυσχέρανε τη συνεργασία και τη συμμετοχή. Η σύσταση μικτών ομάδων και η προσεκτική διαχείριση από τις εκπαιδευτικούς συνέβαλαν στην υπέρβαση του φαινομένου, ωστόσο χρειάστηκε συνεχής ενθάρρυνση και καλλιέργεια ενσυναίσθησης.

Μια ακόμη δυσκολία ήταν η έλλειψη επαρκούς γνώσης του πολιτισμικού υπόβαθρου ορισμένων μαθητών/τριών, γεγονός που αρχικά δημιούργησε αμηχανία και καθυστέρηση

στη ροή της δράσης. Αυτό καλύφθηκε με την κατάλληλη προετοιμασία και αναζήτηση βασικών πληροφοριών για τις γλώσσες και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών από τις εκπαιδευτικούς, κάτι που αποδείχθηκε καθοριστικό για την αποτελεσματική καθοδήγηση των δραστηριοτήτων.

Τελικά, η δράση λειτούργησε όχι μόνο ως μέσο ανάπτυξης της γλωσσικής επίγνωσης, αλλά και ως εργαλείο κοινωνικής συνοχής και διαπολιτισμικής κατανόησης. Οι μαθητές/τριες αποχώρησαν με την αίσθηση ότι η διαφορετικότητα είναι πηγή χαράς και μάθησης, ενώ η τάξη ενδυναμώθηκε ως ομάδα.

Τέλος, αξίζει να επισημανθεί πως η συγκεκριμένη δράση απευθύνεται σε μαθητές/τριες όλων των ηλικιών και εκπαιδευτικών βαθμίδων, με τις ανάλογες προσαρμογές στο λεξιλόγιο και τις δραστηριότητες.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Μηλιώκα Μιχαήλα (ΠΕ11), Ρηγούλη Ελένη (ΠΕ70)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ

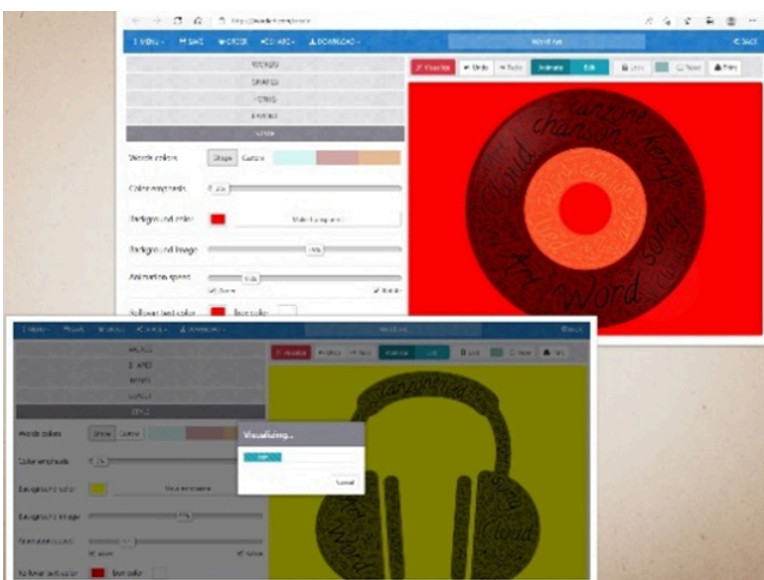
Γκένγκο- Παιχνίδι Τετράδων ε. 1

Θάλασσα Στεριά ε. 2

Γαϊτανάκι των Γλωσσών ε. 3

Γαϊτανάκι των Γλωσσών (Word cloud) ε. 3

Ο κήπος των γλωσσών ε. 4

Μαθητής/τρια του Κόσμου ε. 5

Βραβείο Συμμετοχής

2^η Δράση Πού πάνε οι φίλοι μας;

Πού πάνε οι φίλοι μας;

α) Σκοπός - Στόχοι

Η δράση αποσκοπεί στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης, της αποδοχής της διαφορετικότητας και της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής συνείδησης των μαθητών και μαθητριών, μέσα από τη βιωματική προσέγγιση του φαινομένου της μετανάστευσης και της σχολικής κινητικότητας, όπως αυτή βιώνεται ιδιαίτερα από τους/τις μαθητές/τριες της Ρομά κοινότητας. Επιδιώκεται η ενδυνάμωση των δεσμών της σχολικής κοινότητας, η ενίσχυση της επικοινωνίας και της συμπερίληψης, η καλλιέργεια της γραπτής και ψηφιακής επικοινωνίας, καθώς και η ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτισμικής ευαισθητοποίησης των παιδιών.

Στόχοι

Γνωστικοί Στόχοι:

- Να ονομάζουν τα παιδιά γεωγραφικά στοιχεία (κράτη, πρωτεύουσες, σημαίες, μέσα μεταφοράς) των χωρών στις οποίες μετακινούνται οι συμμαθητές τους.
- Να συλλέγουν και να επεξεργάζονται πληροφορίες σχετικές με πολιτισμικά χαρακτηριστικά (γλώσσα, έθιμα, σχολεία, φαγητά) άλλων χωρών.
- Να εξοικειωθούν με τη δομή και τα χαρακτηριστικά της επίσημης και ανεπίσημης επιστολής και του ηλεκτρονικού μηνύματος.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες πολυτροπικής γραφής, ψηφιακού γραμματισμού και χρήσης εργαλείων Τ.Π.Ε.

Κοινωνικοσυναισθηματικοί Στόχοι:

- Να αναγνωρίσουν και να εκφράσουν συναισθήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση, τον αποχωρισμό και τη διατήρηση των φιλικών σχέσεων.
- Να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, αλληλεγγύη και σεβασμό προς τις διαφορετικές εμπειρίες ζωής των συμμαθητών τους.
- Να ενισχύσουν το αίσθημα του «ανήκειν» μέσα σε μια συμπεριληπτική σχολική κοινότητα.

Δεξιότητες Συνεργασίας & Επικοινωνίας:

- Να καλλιεργήσουν πνεύμα συνεργασίας μέσα από ομαδικές εργασίες και παιχνίδια ρόλων.
- Να επικοινωνούν δημιουργικά και λειτουργικά μέσα από προφορικό και γραπτό λόγο.
- Να διερευνήσουν τρόπους διατήρησης επικοινωνίας με φίλους και συμμαθητές που μετακινούνται.

Καλλιτεχνικοί και Εκφραστικοί Στόχοι:

- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από τη ζωγραφική, τη συγγραφή, τη δημιουργία αφίσας και θεατρικών/μουσικών δράσεων.
- Να αξιοποιήσουν το παιχνίδι ρόλων και το δράμα για την εξερεύνηση εμπειριών σχετικών με τη μετανάστευση.

Διαπολιτισμικοί και Παιδαγωγικοί Στόχοι:

- Να προσεγγίσουν με ευαισθησία ζητήματα μετανάστευσης, πολιτισμικών διαφορών και κοινωνικών ανισοτήτων.
- Να αναγνωρίσουν την αξία της διαφορετικότητας και την ανάγκη για ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση.
- Να συμμετέχουν σε μια δράση που προάγει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και τη σχολική συμπερίληψη.

β) Μέσα –Υλικά:

Για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων αξιοποιήθηκαν τα παρακάτω υλικά:

- Υπολογιστής - Διαδίκτυο -You tube - WordArt
- Χαρτί του μέτρου, σχοινί, ψαλίδια, κόλλες, μαρκαδόροι (κόκκινο, κίτρινο, γαλάζιο).

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Η Διάρκεια υλοποίησης είναι από 10 έως 12 εβδομάδες.

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση είχε διαθεματικό χαρακτήρα και αφορούσε τα μαθήματα της Γλώσσας, Γεωγραφίας, Εικαστικών, Τ.Π.Ε.

1ο Στάδιο υλοποίησης:

Η πορεία της παρέμβασης ξεκίνησε με αφορμή τα ταξίδια των παιδιών της Ρομ κοινότητας που συχνά αναγκάζονται να μετακινηθούν, όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο αλλά και στο εξωτερικό. Αυτές οι μετακινήσεις δεν επηρεάζουν μόνο τα ίδια τα παιδιά που φεύγουν, αλλά και αυτά που μένουν πίσω.

Έτσι, προέκυψε η ανάγκη να ανακαλύψουν πού πηγαίνουν ή πού θα πάνε οι φίλοι/ες τους, οι συμμαθητές/τριες τους που μεταναστεύουν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, ποιοι είναι οι λόγοι που τους αναγκάζουν να φύγουν, ποιες είναι οι συνθήκες αλλά και οι συνήθειες του καινούργιου τρόπου και τόπου διαμονής τους και με ποιον τρόπο μπορούμε να επικοινωνήσουμε μαζί τους.

Χρησιμοποιήθηκε λοιπόν στη φάση της προετοιμασίας η μέθοδος της παραγωγής ιδεών (ιδεοθύελλα), όπου τα παιδιά χωρίς επιφύλαξη εξέφρασαν τις ιδέες τους και αντάλλαξαν εμπειρίες και απόψεις σχετικά με τις μετακινήσεις των συμμαθητών/τριων τους (εικ. 1α και 1β).

Τα παιδιά μελέτησαν τον χάρτη της Ευρώπης, εντόπισαν τα κράτη και τις πρωτεύουσές τους στα οποία πήγαν ή πρόκειται να πάνε συμμαθητές τους, βρήκαν τη θέση τους σε σχέση με την Ελλάδα, αναζήτησαν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να πάνε εκεί (μέσα μεταφοράς), βρήκαν πληροφορίες για τις χώρες αυτές (σημαία, νόμισμα, γλώσσα, συνήθειες, φαγητά, γιορτές, σχολεία) και τα κατέγραψαν στον πίνακα με τη μορφή εννοιολογικού χάρτη. (εικ. 2α, 2β και 2γ).

Στη συνέχεια, για εμπέδωση των παραπάνω, και αφού τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες, τους δόθηκε ένα φύλλο εργασίας με έναν κενό χάρτη της Ευρώπης στον οποίο έπρεπε να εντοπίσουν και να ζωγραφίσουν τις χώρες με τις πρωτεύουσές τους που έχουν πάει ή πού θα πάνε οι συμμαθητές/τριες τους, τη σημαία της κάθε χώρας και τα μεταφορικά μέσα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να πάνε εκεί (εικ. 2δ).

Συμπερασματικά αποδείχτηκε ότι αν και ένα μεγάλο ποσοστό των μαθητών/τριών μετακινείται σε διάφορες περιοχές εντός της Ελλάδας, υπάρχει και ένα ποσοστό που μεταναστεύει σε ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως στη Γερμανία και στην Κύπρο.

2ο Στάδιο υλοποίησης:

Προκειμένου να παρουσιαστεί το σχολείο στη νέα χώρα/σχολείο που πήγαν ή θα πάνε οι συμμαθητές/τριες τους, τα παιδιά έφτιαξαν αφίσες (πολυτροπικό κείμενο), που παρουσιάζουν το σχολείο τους. Προηγήθηκε συζήτηση για το τι πρέπει να περιλαμβάνει η αφίσα, έτσι ώστε στο νέο σχολείο που θα τη δουν να καταλάβουν πως οι νέοι/ες συμμαθητές/τριες τους προέρχονται από ένα σχολείο συμπεριληπτικό που απέχει από διακρίσεις, διασφαλίζει την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες του, ικανοποιώντας αποτελεσματικά τις ποικίλες ανάγκες κάθε μαθητή που συμμετέχει στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, έτσι ώστε όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες από διαφορετικά υπόβαθρα και με διαφορετικές ικανότητες να μαθαίνουν μαζί και όχι χωριστά.

Για τη δημιουργία της αφίσας τα παιδιά φωτογράφησαν εσωτερικά και εξωτερικά το σχολείο και μαζί με φωτογραφίες από το αρχείο, τις επεξεργάστηκαν και τις εκτύπωσαν στο εργαστήριο πληροφορικής (εικ. 3α).

Αφού συλλέχθηκαν οι φωτογραφίες και τα απαραίτητα υλικά, οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε τέσσερις μικτές ομάδες και η κάθε μια έφτιαξε τη δική της αφίσα, με φωτογραφίες από το σχολείο και κείμενο, δίνοντας και έναν τίτλο για το συμπεριληπτικό σχολείο μας (εικ. 4α, 4β, 4γ και 4δ).

3ο Στάδιο υλοποίησης:

Στο τρίτο στάδιο αναζητήθηκαν τρόποι επικοινωνίας με τους/τις συμμαθητές/τριες που έχουν φύγει σε άλλη χώρα. Συζητήθηκαν με τα παιδιά οι τρόποι επικοινωνίας με ανθρώπους που βρίσκονται μακριά. Βέβαια τα παιδιά γνώριζαν τους πιο σύγχρονους τρόπους επικοινωνίας, τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, όπως το youtube, το tiktok, το Instagram, το viber και το messenger. Κατόπιν όμως συζήτησης καταλήξαμε σε δύο τρόπους επικοινωνίας, την ηλεκτρονική επιστολή (email) και την επιστολή (γράμμα), επίσημη και ανεπίσημη. Δόθηκαν στα παιδιά δείγματα επιστολών, επίσημης και ανεπίσημης και συζητήθηκε το περιεχόμενό τους και στη συνέχεια εντόπισαν τα βασικά στοιχεία και μέρη μιας επιστολής, όπως πώς ονομάζεται αυτός που στέλνει ένα γράμμα/αποστολέας/ και πώς αυτός που το δέχεται/παραλήπτης. Επίσης, συζητήθηκε το περιεχόμενο της επιστολής, στην οποία αναφέρονται απόψεις, ιδέες, σκέψεις και/ή πληροφορίες για ένα θέμα που επεξεργάζονται και ενδιαφέρονται. Τέλος, αναφέρθηκε πόσο σημαντικό στοιχείο είναι το πού απευθύνεται η επιστολή μας, γιατί διαφορετικά γράφουμε σε κάποιον φίλο χρησιμοποιώντας απλό και φιλικό ύφος και διαφορετικά σε κάποιον μεγαλύτερό μας ή άγνωστο χρησιμοποιώντας επίσημο και ευγενικό ύφος.

Τέλος, δόθηκαν σχεδιαγράμματα επιστολών και με αφορμή την επικείμενη μετακίνηση ενός συμμαθητή τους για την Γερμανία, ανατέθηκε σαν εργασία να γραφτεί ένα γράμμα που θα σταλεί στο νέο σχολείο που θα πάει ο συμμαθητής τους (εικ. 5).

4ο Στάδιο υλοποίησης:

Το τέταρτο στάδιο υλοποίησης είναι συνέχεια του τρίτου σταδίου και αφορά τη σύνταξη και αποστολή ενός ηλεκτρονικού μηνύματος (email) στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου.

Αρχικά τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες, μελέτησαν δείγματα ηλεκτρονικών επιστολών, συζήτησαν το περιεχόμενο και τη δομή τους και διευκρινίστηκε το πόσο διαφορετικό είναι ένα ηλεκτρονικό μήνυμα από ένα γράμμα. Στη συνέχεια δόθηκε σαν εργασία να γραφτεί ένα ηλεκτρονικό μήνυμα που θα σταλεί στο νέο σχολείο που θα πάει ο συμμαθητής τους. Τέλος από όλα τα παιδιά μαζί και με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών, γράφτηκε ένα ομαδικό γράμμα που στάλθηκε στο καινούργιο σχολείο του συμμαθητή τους που έφυγε στη Γερμανία.

5ο Στάδιο υλοποίησης:

Επειδή σε κάθε ταξίδι, ειδικά μετανάστευσης, είναι σημαντικό να μπορούμε εύκολα να κάνουμε καινούριους φίλους, προτείναμε στα παιδιά να σχηματίσουν έναν μεγάλο κύκλο, στη συνέχεια να κινηθούν στον χώρο ήρεμα και ελεύθερα προς οποιαδήποτε κατεύθυνση, με τη συνοδεία μουσικής, σαν να περπατούν για βόλτα ή για το σχολείο και κάθε φορά που η μουσική σταματά τα παιδιά ανταλλάσσουν χειραψία και συστήνονται. (εικ. 6)

Στη συνέχεια κάθονται σε κύκλο και ο κάθε ένας με τη σειρά του αναφέρει ένα μέρος που έχει επισκεφθεί ή έχει ταξιδέψει. Τότε «εμφανίζεται» μια βαλίτσα. Διατυπώνονται εικασίες από ποιο μέρος μπορεί να ήρθε, ποιος την κουβαλά, αν είναι ενήλικας ή παιδί, αν είναι αγόρι ή κορίτσι. Ανοίγει η βαλίτσα και αποκαλύπτεται το περιεχόμενό της: σκουφιά, κασκόλ, μπλούζα, κάλτσες, βιβλία ('Ο μικρός πρίγκιπας' και 'Ο Ναβίντ δεν ήρθε για διακοπές'), οδοντόβουρτσα και ένα ημερολόγιο. Την προσοχή τους τραβάει το ημερολόγιο του άγνωστου ταξιδιώτη! Τα παιδιά αρχίζουν να το διαβάζουν εκ περιτροπής. Καταλαβαίνουν πως αυτό ανήκει σε μαθητή/τρια που ετοιμάζεται να μεταναστεύσει οικογενειακώς στη Γερμανία και συζητούν τους προβληματισμούς του/της ήρωα/ίδας, που είναι καταγεγραμμένοι στο ημερολόγιο. Τα παιδιά οδηγούνται στο συμπέρασμα ότι η βαλίτσα πηγαίνει σε ένα κρύο μέρος, στη Γερμανία, περιέχει τα απαραίτητα αντικείμενα και ανήκει σ' ένα μαθητή δημοτικού που μεταναστεύει με την οικογένειά του για οικονομικούς λόγους (εικ. 7α, 7β και 7γ).

Τα παιδιά ζωγραφίζουν το περιεχόμενο της δικής τους βαλίτσας σε φύλλο εργασίας, το οποίο θα παρουσιάσουν στην ομάδα στην επόμενη συνάντηση όπως και ένα αγαπημένο τους αντικείμενο, που θα έπαιρναν μαζί τους αν μετακινούνταν/ μετανάστευαν και το θεωρούν απαραίτητο για αυτούς και δεν μπορούν να το αποχωριστούν.

6ο Στάδιο υλοποίησης:

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και παρουσιάζουν την προσωπική τους βαλίτσα, που την έχουν ετοιμάσει από την προηγούμενη φορά (εικ. 8).

Στη συνέχεια «έρχεται» μια κενή βαλίτσα, η βαλίτσα της τάξης μας. Τα παιδιά βάζουν μέσα τα αγαπημένα τους αντικείμενα, τα οποία έφεραν από το σπίτι, πράγματα που δεν μπορούν να αποχωριστούν στην περίπτωση που μεταναστεύσουν και εξηγούν για ποιο λόγο αυτά τα αντικείμενα είναι τα αγαπημένα τους και τι τους συνδέει με αυτά.

Όποιο παιδί δεν έχει φέρει κάτι, το γράφει ή το ζωγραφίζει σε χαρτάκι και το βάζει στη βαλίτσα (εικ. 9α και 9β).

Στη συνέχεια δίνεται στα παιδιά το σημειωματάριο της τάξης όπου σημειώνουν σκέψεις, συναισθήματα, προβληματισμούς που θα μπορεί να είχαν και οι ίδιοι αν χρειαζόταν να μετακομίσουν ή έχουν ήδη βιώσει μια μετακίνηση (εικ. 10).

Τέλος, ακούμε το τραγούδι [«Μικρή Βαλίτσα» του Αλκίνοου Ιωαννίδη](#) και συζητάμε πάνω σε αυτό, πώς και γιατί γράφτηκε, τα συναισθήματα που ένιωσαν όταν το άκουσαν και πώς

θα ένιωθαν αν οι ίδιοι έφευγαν από τον τόπο τους, αν δηλαδή ήταν στη θέση του δημιουργού. Επειδή η ατμόσφαιρα φορτίστηκε αρκετά προτρέψαμε τα παιδιά να αποφορτιστούν «βάζοντας» τα νοερά αντικείμενα-συναισθήματά τους στη βαλίτσα, με το δικό τους ρυθμό, ανάλογο με αυτό που νοιώθουν (εικ. 11).

Και επειδή κάθε αναχώρηση, κάθε αποχωρισμός, έχει και χαρούμενες στιγμές, γι' αυτό και κλείσαμε αισιόδοξα την παρέμβασή μας, αναπαριστώντας ένα αποχαιρετιστήριο γλέντι με χορό και μουσική (εικ. 12).

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Η υλοποίηση της δράσης «Πού πάνε οι φίλοι μας;» αποτέλεσε μια ιδιαίτερα σημαντική εμπειρία για τους/τις μαθητές/τριες, καθώς συνδύασε τη γνωστική καλλιέργεια με την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη και την ενδυνάμωση της διαπολιτισμικής τους συνείδησης. Η ενασχόληση με το φαινόμενο της μετανάστευσης, που αγγίζει άμεσα τη σχολική κοινότητα, λειτούργησε ως γέφυρα για την ενίσχυση της ενσυναίσθησης, της αποδοχής της διαφορετικότητας και της κατανόησης της σημασίας της συμπερίληψης.

Θετικά αποτελέσματα

- Η **πολυτροπική προσέγγιση** (χάρτες, αφίσες, ζωγραφική, γράμματα, ηλεκτρονικά μηνύματα, παιχνίδι ρόλων, δημιουργική γραφή), η οποία διατήρησε το ενδιαφέρον των παιδιών και ενίσχυσε την ενεργό συμμετοχή όλων.
- Η **συνεργατική εργασία**, που επέτρεψε στους/στις μαθητές/τριες να μοιραστούν εμπειρίες, να ακούσουν τις απόψεις των άλλων και να καλλιεργήσουν δεξιότητες επικοινωνίας και ομαδικότητας.
- Η **βιωματική διάσταση** της δράσης, ιδιαίτερα μέσα από τις δραστηριότητες με τις «βαλίτσες» και τα παιχνίδια ρόλων, που έδωσαν στα παιδιά τη δυνατότητα να μπουν στη θέση των συμμαθητών τους που μετακινούνται και να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα με τρόπο άμεσο και αυθεντικό.
- Η **σύνδεση με την καθημερινή πραγματικότητα** των μαθητών της Ρομά κοινότητας, γεγονός που ενίσχυσε τη συναισθηματική εμπλοκή και τη σημασία της δράσης.

Δυσκολίες που αναδείχθηκαν

Από πλευράς δυσκολιών, παρατηρήθηκε ότι η ενασχόληση με το ζήτημα της μετανάστευσης προκάλεσε σε ορισμένα παιδιά συναισθηματική φόρτιση, καθώς αγγίζει προσωπικές εμπειρίες αποχωρισμού και αλλαγής. Αυτό απαιτούσε ιδιαίτερη ευαισθησία από την πλευρά των εκπαιδευτικών, οι οποίοι διαχειρίστηκαν με προσοχή τις συζητήσεις, δίνοντας χώρο σε όλα τα παιδιά να εκφραστούν με ασφάλεια. Επίσης, ο συντονισμός των πολλαπλών σταδίων και δραστηριοτήτων χρειάστηκε περισσότερη χρονική ευελιξία.

Προτάσεις

Η δράση θα μπορούσε να εμπλουτιστεί περαιτέρω σε μελλοντική εφαρμογή με:

- Διασύνδεση με σχολεία άλλων χωρών μέσω διαδικτυακής επικοινωνίας (π.χ. eTwinning).
- Ενσωμάτωση περισσότερων στοιχείων προφορικής ιστορίας (συνεντεύξεις με γονείς ή παλαιότερους μαθητές που μετανάστευσαν).
- Δημιουργία ενός **ψηφιακού αρχείου/ημερολογίου** που θα καταγράφει τις εμπειρίες μετακίνησης των μαθητών, ως εργαλείο συλλογικής μνήμης.

Συμπέρασμα

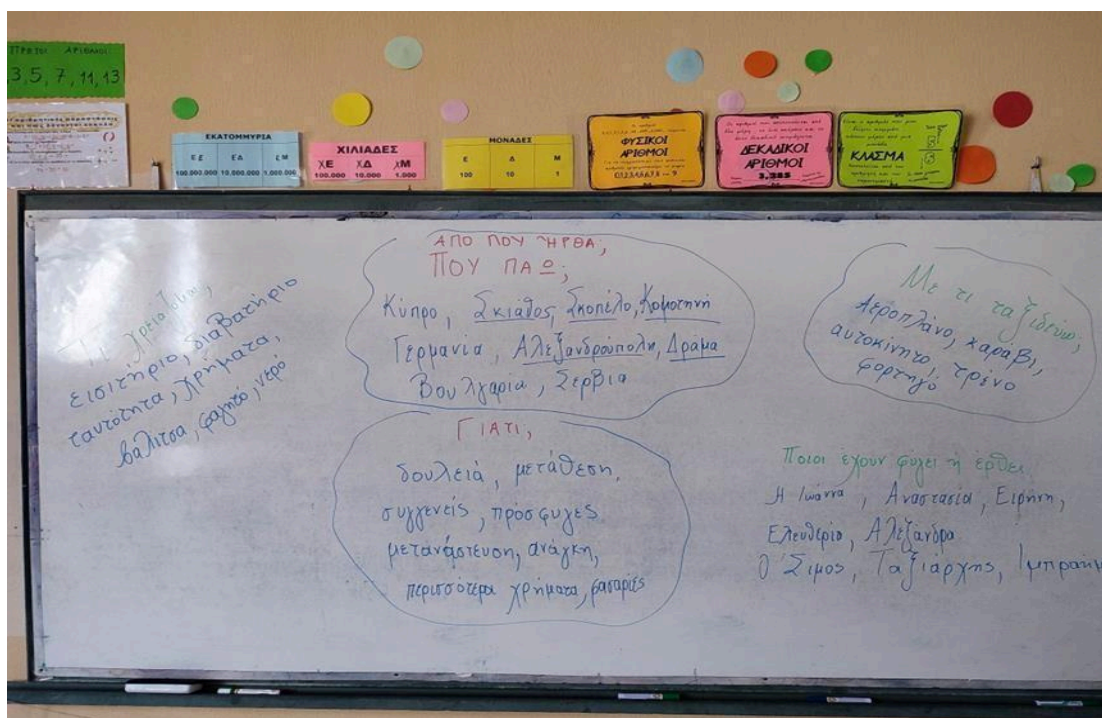
Συνολικά, η δράση πέτυχε τους περισσότερους από τους στόχους που είχαν τεθεί:

- Οι μαθητές/τριες **εμπλούτισαν τις γνώσεις τους** για γεωγραφικά και πολιτισμικά στοιχεία άλλων χωρών.
- Ανέπτυξαν **δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού** (συγγραφή email, δημιουργία πολυτροπικών κειμένων).
- Ενίσχυσαν την **ενσυναίσθηση, την αλληλεγγύη και το αίσθημα του ανήκειν** σε μια συμπεριληπτική σχολική κοινότητα.

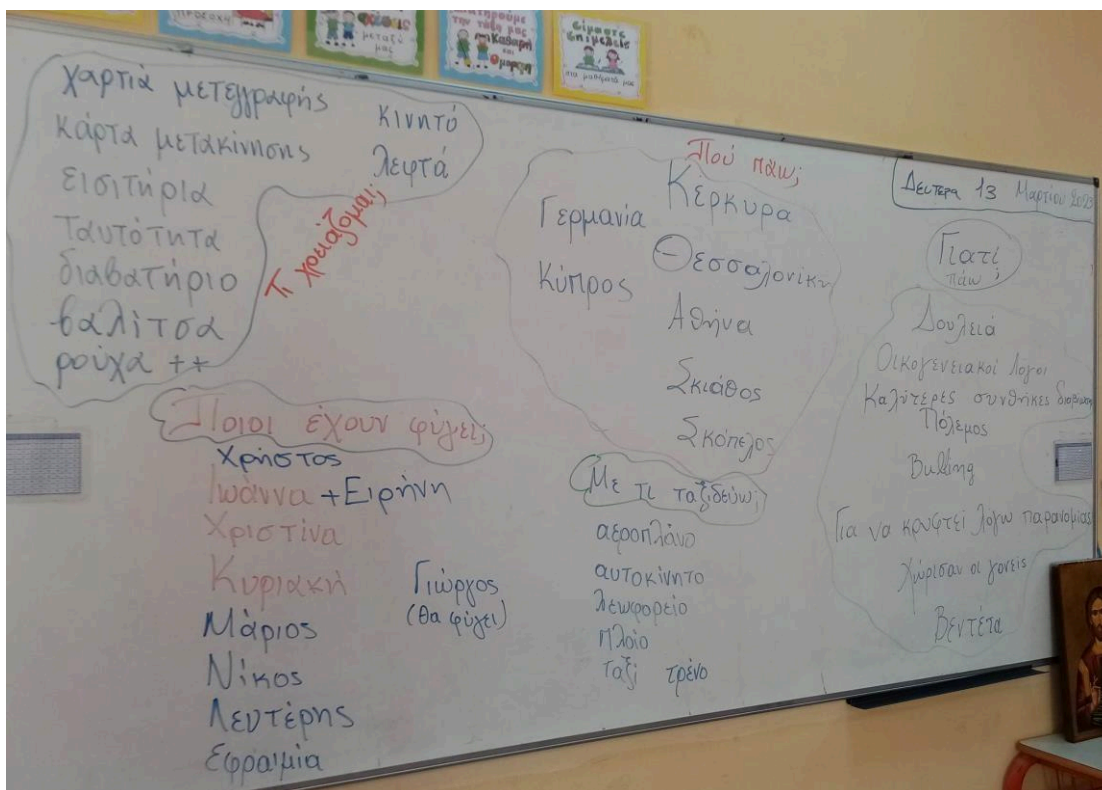
Καλλιέργησαν τη **δημιουργικότητα και την καλλιτεχνική τους έκφραση**, ενώ παράλληλα εξοικειώθηκαν με την αξία της γραπτής επικοινωνίας τόσο στην ελληνική όσο και στη Ρομανί γλώσσα. Η αποτίμηση της δράσης δείχνει ότι συνέβαλε ουσιαστικά τόσο στη μαθησιακή διαδικασία όσο και στη διαμόρφωση μιας συμπεριληπτικής σχολικής κουλτούρας, ενισχύοντας δεσμούς, αξίες και δεξιότητες που ξεπερνούν τα όρια του μαθήματος. Ταυτόχρονα ανέπτυξαν διαφορετικά γλωσσικά ρεπερτόρια προκειμένου να εκφραστούν όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70), Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ 70), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70)

Φωτογραφίες - Εικόνες

Εικ. 1α

Εικ.1β

Εικ. 2

Εικ. 2β

Εικ.2γ

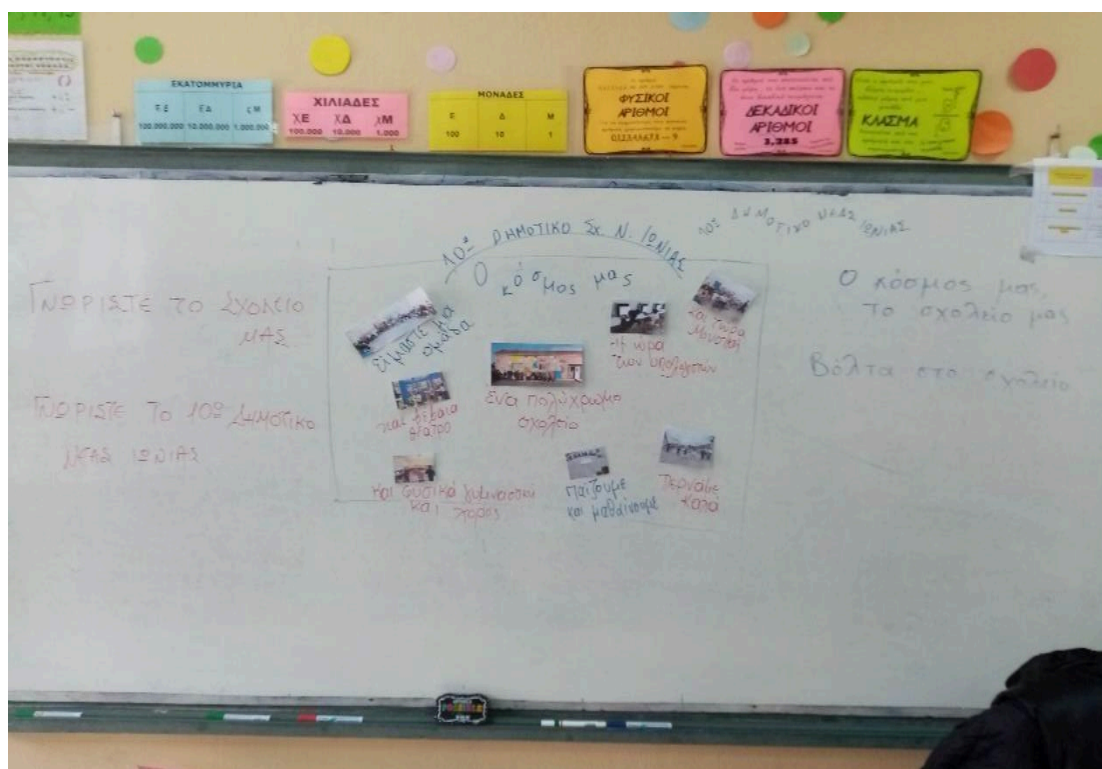
Fig.25

Εικ.3.α

Εικ.3.β

Εικ.4.α

Εικ.4.β

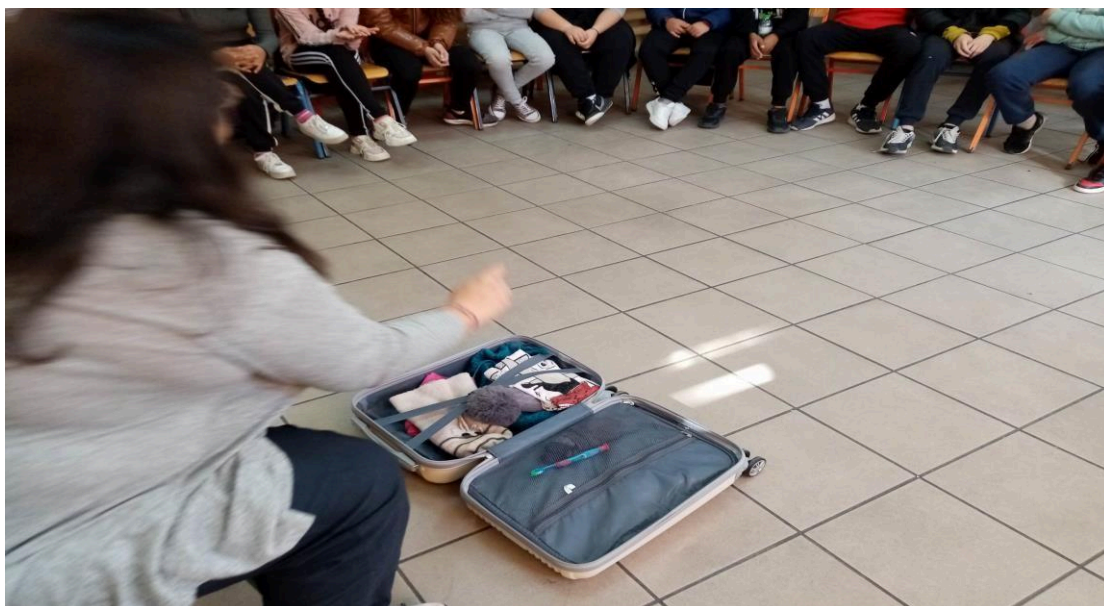
Εικ.4.γ

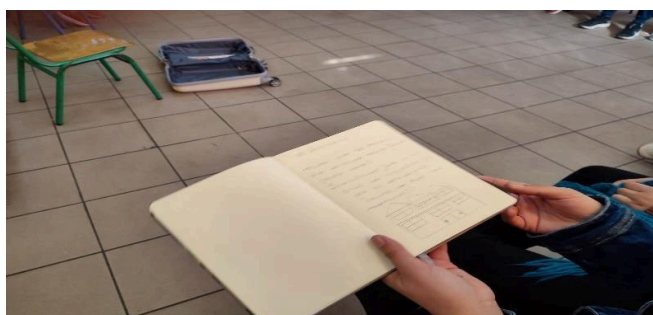
Εικ. 4.δ

EIK. 5

Εικ. 7α

Εικ. 7β

Εικ. 7γ

Εικ. 8

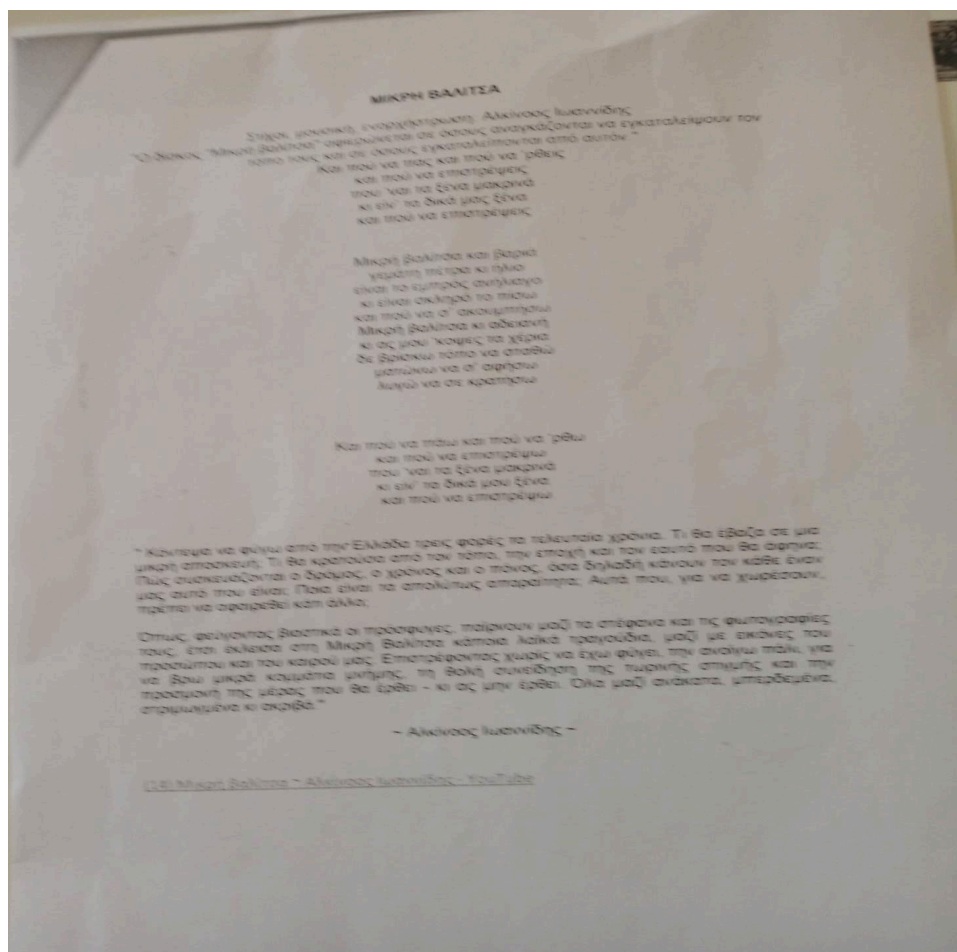
Εικ. 9α

Εικ. 9β

Εικ. 10

Εικ. 11

Εικ. 12

3^η Δράση Σχολικές Εορτές – Εορτασμός 17^{ης} Νοεμβρίου

«Γιορτή για το Πολυτεχνείο: Εορτασμός με φωνές στα Ελληνικά και στη Ρομανί»

α) Σκοπός - Στόχοι:

Η παρούσα δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος για την ενσωμάτωση της Ρομανί γλώσσας στη μαθησιακή διαδικασία.

Σκοπός ήταν η ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, μέσα από την ενεργή και ισότιμη συμμετοχή μαθητών/τριών Ρομά και μη Ρομά στη σχολική γιορτή για την επέτειο του Πολυτεχνείου.

Η δράση λειτούργησε ως μέσο προβολής της Ρομανί γλώσσας, ενδυνάμωσης της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριών Ρομά και ανάπτυξης γλωσσικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων. Παράλληλα, στόχευσε στην προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού και της ουσιαστικής συνεργασίας μέσα από την κοινή δημιουργία.

Στόχοι:

- Να αναγνωριστεί και να προβληθεί η Ρομανί γλώσσα στο σχολικό περιβάλλον.
- Να ενδυναμωθεί η γλωσσική και πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών Ρομά.
- Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση και η αποδοχή της διαφορετικότητας μεταξύ Ρομά και μη Ρομά μαθητών/τριών.
- Να αναπτυχθούν οι γλωσσικές δεξιότητες και στις δύο γλώσσες (Ελληνικά και Ρομανί).
- Να προαχθεί η ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών σε δράσεις μνήμης και δημοκρατίας.

β) Μέσα –Υλικά:

Υφάσματα για την κατασκευή κοστούμιών.

Χαρτί Α4, χαρτόνια λευκά και πολύχρωμα, κόλλες, ψαλίδια, χρώματα (τέμπερες, μαρκαδόροι) για κατασκευή σκηνικού, αφισών και συνθημάτων.

Ηχοσύστημα, μικρόφωνα και βιντεοπροβολέας για παρουσίαση οπτικοακουστικού υλικού σχετικού με την επέτειο.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Η διάρκεια προετοιμασίας είναι από 2 έως 4 εβδομάδες.

Τάξεις που συμμετείχαν:

ΣΤ' Δημοτικού στο πλαίσιο της προετοιμασίας για τον εορτασμό της 17ης Νοεμβρίου.

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των μαθημάτων της Γλώσσας, της Αισθητικής Αγωγής, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής και του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων (Θεματική: Συμπερίληψη και Διαφορετικότητα).

Οι μαθητές/τριες των τριών τμημάτων της ΣΤ' τάξης χωρίστηκαν σε μικτές ομάδες Ρομά και μη Ρομά, με ευθύνη των εκπαιδευτικών, ώστε να διασφαλιστεί ισότιμη συμμετοχή και η δυνατότητα συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ όλων των παιδιών.

Η δράση οργανώθηκε σε τρεις άξονες:

1. Γλωσσική – Καλλιτεχνική Προσέγγιση:

Οι ομάδες μετέφρασαν συλλογικά το ποίημα «Σώπα, μη μιλάς» στη Ρομανί γλώσσα (Τσιναβ, μα κερ λάφι) και προετοίμασαν απαγγελία με παράλληλη παρουσίαση εικόνων και συμβολικών κινήσεων.

2. Δημιουργία Συνθημάτων:

Μαθητές/τριες επέλεξαν αυθεντικά συνθήματα της εξέγερσης του Πολυτεχνείου και τα μετέφρασαν ή τα διατύπωσαν δημιουργικά στα Ρομανί, με στόχο τη γλωσσική ενσωμάτωση και την πολιτισμική αναγνώριση.

3. Κατασκευή Σκηνικού – Αφίσες – Κοστούμια:

Οι ομάδες εργάστηκαν για τη δημιουργία υλικών που χρησιμοποιήθηκαν κατά την παρουσίαση.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

- Ο στόχος της αναγνώρισης και προβολής της Ρομανί γλώσσας, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE», φαίνεται ότι επιτεύχθηκε ουσιαστικά, καθώς η χρήση της στη γιορτή προκάλεσε ενθουσιασμό στους/στις μαθητές/τριες Ρομά και θετική αποδοχή από τους/τις μη Ρομά συμμαθητές/τριές τους.
- Η ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριών Ρομά επιβεβαιώθηκε μέσα από τη χαρά και την υπερηφάνεια με την οποία παρουσίασαν το ποίημα και τα συνθήματα στη μητρική τους γλώσσα.
- Ο στόχος της ενσυναίσθησης και αποδοχής της διαφορετικότητας φάνηκε να προσεγγίζεται, καθώς οι μικτές ομάδες συνεργάστηκαν αρμονικά και οι μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με πολιτισμικά στοιχεία που ενίσχυσαν τη μεταξύ τους κατανόηση.
- Οι γλωσσικές δεξιότητες σε Ελληνικά και Ρομανί ενισχύθηκαν, μέσω της μετάφρασης, της προφορικής έκφρασης και της καλλιτεχνικής απόδοσης των συνθημάτων και ποιημάτων.
- Η ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών υπήρξε καθολική, καθώς η οργάνωση της δράσης φρόντισε να εμπλέξει όλα τα παιδιά σε ποικίλες μορφές έκφρασης (γλωσσική, θεατρική, εικαστική), ενισχύοντας το αίσθημα ένταξης και κοινότητας.

Δυσκολίες

Συχνές απουσίες μαθητών/τριών λόγω σχολικής διαρροής.

Συνολική Εκτίμηση:

- Ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των μαθητών/τριών Ρομά.
- Δημιουργία συνθηκών συμπερίληψης μέσω της κοινής δημιουργίας.
- Ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας στη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία.
- Πρωτοποριακή προσέγγιση μίας εθνικής επετείου με όρους ισότητας και συμμετοχής.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαΐτση Αποστολία (ΠΕ 70), Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ 70), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70).

4^η Δράση Σχολικές Εορτές – Εορτασμός 25^{ης} Μαρτίου

Ένταξη του Εορτασμού της Άνοιξης από την Παράδοση των Ρομά «Η Άνοιξη των Λαών – Όταν η Ιστορία Συναντά την Παράδοση» «Εντερλέζι: Ένα τραγούδι της άνοιξης και της ταυτότητας»

α) Σκοπός - Στόχοι

Να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες την πολιτισμική παράδοση των Ρομά και να συνδέσουν τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου με τη διαπολιτισμικότητα, την ελευθερία και την άνοιξη. Σκοπός ήταν να προωθηθεί η συμπερίληψη, η γλωσσική ποικιλομορφία και η αποδοχή της πολιτισμικής ετερότητας, αναδεικνύοντας τη μουσική και τη γλώσσα ως εργαλεία επικοινωνίας και αυτοέκφρασης.

β) Στόχοι

Οι μαθητές/τριες:

- Να γνωρίσουν την παράδοση του Εντερλέζι και τη σημασία του ως γιορτής της άνοιξης και της πολιτισμικής ταυτότητας των Ρομά.
- Να ενισχύσουν τη γλωσσική ποικιλομορφία, προσεγγίζοντας το τραγούδι στα ελληνικά και Ρομανί.
- Να καλλιεργήσουν μουσικές δεξιότητες (φωνητική, ρυθμική, οργανική συμμετοχή).
- Να συνδέσουν το ιστορικό μήνυμα της ελευθερίας με τη σύγχρονη έννοια της αποδοχής και της διαφορετικότητας.
- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από μουσική και θεατρικότητα.
- Να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους και ιδιαίτερα οι μαθητές/τριες Ρομά να νιώσουν ορατοί/ές και περήφανοι/ες για την πολιτισμική τους ταυτότητα.
- Να προωθηθεί η συνεργασία και η συλλογικότητα.

γ) Μέσα – Υλικά

- Φωτοτυπίες με τους στίχους του τραγουδιού στα ελληνικά και Ρομανί.
- Απλά μουσικά όργανα: ξυλάκια, μαράκες, τρίγωνα, τουμπερλέκια, μεταλλόφωνα.
- Αρμόνιο για συνοδεία.

δ) Χρονική διάρκεια υλοποίησης και τάξεις που συμμετείχαν

Η δράση υλοποιήθηκε σε 6–8 διδακτικές ώρες με τη συμμετοχή της Ε΄ τάξης.

ε) Περιγραφή δράσης

Αρχή

Η δράση ξεκίνησε με συζήτηση για την ιστορική σημασία της 25ης Μαρτίου και τον ερχομό της άνοιξης. Παράλληλα, έγινε αναφορά στην παράδοση των Ρομά και στη γιορτή του Εντερλέζι, τονίζοντας την αξία της διαφορετικότητας και της πολιτισμικής συνύπαρξης. Ακολούθησε έρευνα και γνωριμία με την ιστορία του τραγουδιού.

Μέση

Τα παιδιά έμαθαν το τραγούδι «Εντερλέζι» στα ελληνικά και Ρομανί, μελετώντας τους στίχους,

συζητώντας το νόημά τους και προβάροντας με συνοδεία μουσικών οργάνων. Στη διαδικασία, αναπτύχθηκαν δεξιότητες ρυθμού, φωνητικής και συνεργασίας. Η συζήτηση συνδέθηκε με έννοιες όπως ελευθερία, άνοιξη και αλληλοσεβασμός.

Τέλος

Η δράση κορυφώθηκε με τη δημόσια παρουσίαση του τραγουδιού στη γιορτή της 25ης Μαρτίου, ενώ την επόμενη σχολική χρονιά επαναλήφθηκε αυτόνομα ως πολιτισμικό αφιέρωμα στην άνοιξη των Ρομά. Τα παιδιά τραγούδησαν δίγλωσσα και έπαιξαν όργανα, συνοδευόμενα από την καθηγήτρια μουσικής στο αρμόνιο, αναδεικνύοντας τον εορτασμό ως κοινό σημείο χαράς και δημιουργικότητας.

στ) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση

Επίτευξη στόχων:

- Οι μαθητές/τριες γνώρισαν την παράδοση του Εντερλέζι και συνειδητοποίησαν τη σημασία της για την ταυτότητα των Ρομά.
- Η γλωσσική ποικιλομορφία αναδείχθηκε μέσα από τη δίγλωσση παρουσίαση.
- Τα παιδιά καλλιέργησαν την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, συνδέοντας την ιστορική ελευθερία με τη σύγχρονη κοινωνική ένταξη.
- Οι μαθητές/τριες Ρομά ενδυναμώθηκαν, βλέποντας την ταυτότητά τους να αναγνωρίζεται.
- Ενισχύθηκαν μουσικές δεξιότητες μέσω της ομαδικής ερμηνείας και της χρήσης οργάνων.

Θετικά στοιχεία:

- Μεγάλος ενθουσιασμός και συμμετοχή όλων των παιδιών.
- Δημιουργήθηκε γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των πολιτισμών.
- Η χρήση της γλώσσας Ρομανί ενίσχυσε το αίσθημα υπερηφάνειας των παιδιών Ρομά.
- Το κοινό (θεατές) αντέδρασε θετικά, ενισχύοντας την αποδοχή.

Προκλήσεις:

- Κάποιοι/ες μαθητές/τριες αρχικά ήταν διστακτικοί με τη χρήση της γλώσσας Ρομανί.

Συνολική εκτίμηση:

Η δράση αποτέλεσε ένα επιτυχημένο παράδειγμα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και ένταξης. Η μουσική λειτούργησε ως κοινός κώδικας επικοινωνίας, η γλώσσα ως μέσο αυτοέκφρασης και η συμμετοχή όλων των παιδιών ανέδειξε το σχολείο ως χώρο συμπερίληψης, δημιουργικότητας και αποδοχής όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Εκπαιδευτικοί που συνεργάστηκαν: Βραχνιά Άρτεμις (Μουσικός ΠΕ 79.01), Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70), Σταμπουλή Ελένη (ΠΕ 70), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70), Χαρίσης Απόστολος (ΠΕ 70).

Ενδεικτικό υλικό:

Το πρόγραμμα της σχολικής γιορτής για την 25^η Μαρτίου

10^ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Ιωνίας

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Με χαρά σας προσκαλούμε
στη γιορτή που ετοιμάσαμε

ΚΑΛΙΜΑΣ

Χαρασάρ καλίνασα τουμέν
κι γιορτή σο επιμαντάμ

για την 25^η Μαρτίου
την Παρασκευή 24/3/2023 στις 8.30 π.μ.

Σας περιμένουμε!

Μπεσάσα τουμεγκέ!

Οι μαθητές / τριες της Ε' τάξης

Μο μαθητές / τριες ιωντακι Ε' τάξης

Οι στίχοι του τραγουδιού Εντερλέζι σε Ρομανί και ελληνικά :

Sa me amala oro khelena
oro khelena, dive kerena

στου Αη Γιωργιού τ' αφτί
που όλα τα τραγούδια
γι' αγάπη κλαίνε

sa o Roma babo babo
sa o Roma o daje
Sa o Roma babo babo
Ederlezi, Ederlezi
sa o Roma daje

Romano dive, amaro dive
Amaro dive, Ederlezi

Sa o Roma babo babo
sa o Roma o daje
sa o Roma babo babo
Ederlezi, Ederlezi
sa o Roma daje

Απ' τους ώμους να
η άνοιξη περνά
γύρω φτερουγίζει
ξεχνάει εμένα.

Να κι η Πούλια, ξημερώνει,
τον Θεό παρακαλώ
μα το φως που δυναμώνει
δε μου φέρνει, δε μου φέρνει
κείνον π' αγαπώ.

Μέρα σαν κι αυτή

5^η Δράση Διατροφή και Γλώσσα: Τρώω υγιεινά, μεγαλώνω σωστά

Παίζοντας γλωσσικά με φρούτα και λαχανικά

α) Σκοπός - Στόχοι : Οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν, επεξεργαστούν , αναζητήσουν, συζητήσουν και να μάθουν λέξεις, έννοιες, ήχους και εικόνες σχετικά με την έννοια «διατροφή», χρησιμοποιώντας τρεις γλώσσες (ελληνικά, Ρομανί και αγγλικά) καθώς και να κατανοήσουν τη σημασία της υγιεινής διατροφής. Επίσης, να ενδυναμωθεί η γλωσσική και πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών Ρομά, να αναδειχθεί η γλώσσα Ρομανί ισότιμα με τα ελληνικά και τα αγγλικά και να ενισχυθεί η ενεργός συμμετοχή των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία.

β) Στόχοι:

- Κατανόηση της έννοιας της υγιεινής διατροφής.
- Ανάπτυξη και καλλιέργεια λεξιλογίου σχετικού με τη διατροφή σε ελληνικά, Ρομανί και αγγλικά.
- Ενίσχυση της παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.
- Ενθάρρυνση της δημιουργικής έκφρασης μέσα από τη γλώσσα, τη μουσική και τα εικαστικά.
- Καλλιέργεια συνεργατικών, τεχνολογικών και δημιουργικών δεξιοτήτων.
- Ενίσχυση της βιωματικής μάθησης.
- Ενεργοποίηση της πολιτισμικής ταυτότητας και αποδοχή της διαφορετικότητας.

γ) Μέσα –Υλικά:

- Πολύχρωμα χαρτόνια, μαρκαδόροι, κόλλες, ψαλίδια (για κατασκευές)
- Έντυπο δίγλωσσο και τρίγλωσσο υλικό: πίνακας αναφοράς, φυλλάδια, τραγούδι
- Υπολογιστής – Διαδίκτυο- Λογισμικό Word-Εκτυπωτής

δ) Ενδεικτική Διάρκεια: 10 διδακτικές ώρες

Τάξη : Δ' (Δ1-Δ2)

ε) Περιγραφή δράσης:

Η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων, στην ενότητα “Ζω καλύτερα-Ευ Ζην” και συγκεκριμένα στην υποενότητα “Υγεία: Διατροφή - Αυτομέριμνα”.

Κατά τη διάρκεια της δράσης υλοποιήθηκαν ποικίλες δραστηριότητες:

- **Μαθαίνω τα φρούτα και τα λαχανικά (ελληνικά, αγγλικά, Ρομανί)**

Με αφορμή κάποια φρούτα που έφεραν οι μαθητές/τριες και οι δασκάλες τους και με εικόνες από το διαδίκτυο έγινε συζήτηση σχετικά με τα φρούτα και τα λαχανικά και τη μεγάλη διατροφική τους αξία. Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες εργάστηκαν σε ομάδες συμπληρώνοντας τρίγλωσσο φύλλα εργασίας με ονομασίες φρούτων και λαχανικών. Έτσι δημιουργήθηκαν δύο τρίγλωσσοι πίνακες αναφοράς (λαχανικών και φρούτων) που αναρτήθηκαν στην τάξη.

Λαχανικά	Στα ελληνικά	Στα ρομανί	Στα αγγλικά
	Αγγούρι	Αγγουράκι	cucumber
	Ντομάτα	Ντομάτα	tomato
	Μελιτζάνα	Μελιτζάνα	eggplant
	Κολοκύθι	Κολοκύθι	pumpkin
	Πιπεριά	Πιπεριά	peppers
	Σκόρδο	Σκόρδο	garlic

	Λάχανο	Λάχανο	Cabbage
	Μαρούλι	Μαρούλι	Lettuce
	Κρεμμύδι	Πορούκι	Onion
	Σκόρδο	Σιρά	Garlic

Λαχανικά	Στα ελληνικά	Στα ρομανί	Στα αγγλικά
	Αγγούρι	Αγγουράκι	Cucumber
	Ντομάτα	Ντομάτα	Tomato
	Μελιτζάνα	Μελιτζάνα	Eggplant
	Κολοκύθι	Κολοκύθι	Pumpkin
	Πιπεριές	Πιπεριές	Peppers
	Σκόρδο	Σκόρδο	Garlic

	Λάχανο	Λάχανο	Cabbage
	Μαρούλι	Μαρούλι	Lettuce
	Κρεμμύδι	Πορούκι	Onion
	Σκόρδο	Σιρά	Garlic

• Αινίγματα για φρούτα και λαχανικά (ελληνικά, Ρομανί)

Τα παιδιά ασχολήθηκαν με αινίγματα που αφορούσαν φρούτα και λαχανικά και βρήκαν τις λύσεις παίζοντας ένα παιχνίδι αφού χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες. Κάθε ομάδα τράβηξε μέσα από ένα κουτάκι τέσσερις κάρτες όπου εικονίζονταν κάποια από τα φρούτα και τα λαχανικά των αινιγμάτων. Στη συνέχεια τα παιδιά κάθε ομάδας μέσα από συζήτηση ανακάλυψαν τα αινίγματα που αντιστοιχούσαν στις δικές τους κάρτες. Κατόπιν, κάθε ομάδα ρωτούσε τα "δικά της" αινίγματα και τα

υπόλοιπα παιδιά έπρεπε να βρουν την απάντηση. Στο τέλος, αφού έλυσαν όλα τα αινίγματα κατέγραψαν τις απαντήσεις στα φύλλα εργασίας σε ελληνικά και Ρομανί.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ

1) Χίλιοι μύριοι καλογέροι, σ' ένα ράσο τυλιγμένοι. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το ρόδι Ρομανί: Νταραβί

2) Φρούτο του χειμώνα, ζουμερό πολύ, χρυσαφένιο τόπι πάνω στο κλαδί. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Πορτοκάλι Ρομανί: Πορτοκάλι

3) Από έξω σα γρασίδι, από μέσα σα βαμβάκι, χοντρούλο σαν προσωπάκι και το λένε και απίδι. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: αχλάδι Ρομανί: Αμπρά

4) Κόκκινη και στρουμπουλή, γευστική αλλά μικρή. Τρώγεται είτε ωμή ή γρανίτα δροσερή. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: φράουλα Ρομανί: Φραούλα

5) Είναι τόπι κόκκινο, Αν το καθαρίσεις, άσπρο νόστιμο καρπό αμέσως θα αντικρίσεις. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: μήλο Ρομανί: Παμπά

6) Πράσινος πύργος, κόκκινα τζάμια. Μέσα κατοικούν μαύρα ανθρωπάκια. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: καρπούζι Ρομανί: Χαρμπουζί

7) Πράσινο, μακρύ λαχανικό, κοντά στους σπόρους μαλακό. Τραγανό σαν το καρτό, στο τζατζίκι μπαίνει πρώτο. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: αγγούρι Ρομανί: Αγγούρι

8) Έχει χρώμα πορτοκαλί και είναι τραγανό πολύ. Το αγαπάνε οι λαγοί κι έχουν όραση καλή. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Καρτότο Ρομανί: Καρότα

9) Ρούχα φοράει πολλά, όλα άσπρα στρογγυλά, μα για να το καθαρίσουν όλοι δυστυχώς δακρύζουν. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Κρεμμύδι Ρομανί: Πουρούμ

10) Την αγαπούν τηγανιτή, τρώγεται όμως και βραστή. Χρώμα έχει καφετί και τη βγάζουν από τη γη. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: πατάτα Ρομανί: Πατάτα

11) Σε σαλάτα ή ψητή, τρώγεται και γεμιστή με ρυζάκι ή τυρί. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Πιπεριά Ρομανί: Πιπεριά

12) Είναι πράσινο, σγουρό, στη σαλάτα θα το βρεις μα και στο φρικασέ το βάζουν. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: μαρούλι Ρομανί: Μαρούλι

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ

1) Χίλιοι μύριοι καλογέροι, σ' ένα ράσο τυλιγμένοι. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το ρόδι Ρομανί: Νταραβί

2) Φρούτο του χειμώνα, ζουμερό πολύ, χρυσαφένιο τόπι πάνω στο κλαδί. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το πορτοκάλι Ρομανί: Πορτοκάλι

3) Από έξω σαν γρασίδι, από μέσα σαν βαμβάκι, χοντρούλο σαν προσωπάκι και το λένε και απίδι. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το αχλάδι Ρομανί: Αμπρόλ

4) Κόκκινη και στρουμπουλή, γευστική αλλά μικρή. Τρώγεται είτε ωμή ή γρανίτα δροσερή. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Η φράουλα Ρομανί: Φράουλα

5) Είναι τόπι κόκκινο, Αν το καθαρίσεις, άσπρο νόστιμο καρπό αμέσως θα αντικρίσεις. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το μήλο Ρομανί: Παμπά

6) Πράσινος πύργος, κόκκινα τζάμια. Μέσα κατοικούν μαύρα ανθρωπάκια. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το καρπούζι Ρομανί: Χαρμπουζί

7) Πράσινο, μακρύ λαχανικό, κοντά στους σπόρους μαλακό. Τραγανό σαν το καρτό, στο τζατζίκι μπαίνει πρώτο. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το αγγούρι Ρομανί: Αγγούρι

8) Έχει χρώμα πορτοκαλί και είναι τραγανό πολύ. Το αγαπάνε οι λαγοί κι έχουν όραση καλή. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το καρτό Ρομανί: Καρότα

9) Ρούχα φοράει πολλά, όλα άσπρα στρογγυλά, μα για να το καθαρίσουν όλοι δυστυχώς δακρύζουν. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το κρεμμύδι Ρομανί: Πουρούμ

10) Την αγαπούν τηγανιτή, τρώγεται όμως και βραστή. Χρώμα έχει καφετί και τη βγάζουν από τη γη. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Η πατάτα Ρομανί: Πατάτα

11) Σε σαλάτα ή ψητή, τρώγεται και γεμιστή με ρυζάκι ή τυρί. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Η πιπεριά Ρομανί: Πιπεριά

12) Είναι πράσινο, σγουρό, στη σαλάτα θα το βρεις μα και στο φρικασέ το βάζουν. Τι είναι;

Απάντηση: Ελληνικά: Το μαρούλι Ρομανί: Μαρούλι

- **Κατασκευή φρούτων , λαχανικών (χειροτεχνία)**

Με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού των εικαστικών και με χρωματιστά χαρτόνια, τα παιδιά δημιούργησαν κατασκευές με φρούτα και λαχανικά, τις οποίες παρουσίασαν στην τάξη.

- **Τραγούδι για την υγιεινή διατροφή (ελληνικά, Ρομανί, αγγλικά)**

Με την καθοδήγηση της δασκάλας τους έγραψαν ένα τραγούδι για τη διατροφή, αλλάζοντας τους στίχους ενός γνωστού τραγουδιού, το οποίο τραγούδησαν με ενθουσιασμό και το μετέφρασαν στα Ρομανί και τα αγγλικά. Στο τέλος της δράσης το τραγούδησαν στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου μεταφέροντας το μήνυμα της υγιεινής διατροφής σε μια προσπάθεια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης όλων των μαθητών/τριών.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΙΕΙΝΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στα φρουτάκια λέμε **ΝΑΙ** !!!!
Στα γιαούρτι λέμε **ΝΑΙ** !!!!
Στο τυράκι λέμε **ΝΑΙ** !!!!
Στη ντομάτα λέμε **ΝΑΙ** !!!!
Στα λαζάνια λέμε **ΝΑΙ** !!!
Στο σπανάκι λέμε **ΝΑΙ** !!!
ΟΧΙ στις σοκολάτες !!!!
ΟΧΙ και στα κρουασάν !!!!
ΟΧΙ στα πατατάκια !!!!
ΟΧΙ και στο φαστ φουντ !!!!

Στα μήλα **ΝΑΙ** !!!!
Στα αχλάδια **ΝΑΙ** !!!!
Στα ρόδια **ΝΑΙ** !!!!
Στα σύκα **ΝΑΙ** !!!!
Στ' αγγούρι **ΝΑΙ** !!!!
Στις μπάμες **ΝΑΙ** !!!!

Στις χάντρες **ΝΑΙ** !!!!
Στο λίπος **ΝΟΟΟΟ** !!!!!
Στα μούρα **ΝΑΙ** !!!!
Στο τσάι **ΝΑΙ** !!!!
Στο λάδι στα χόρτα **ΝΑΙ** !!!!!

ΣΤΑ ROMANI

Κο φρουτάκια βακέρα σα **BA** !!!!
Κο γιαβούρτι βακέρα σα **BA** !!!!
Κο τυράλ βακέρα σα **BA** !!!!
Κι ντομάτα βακέρα σα **BA** !!!!
Κο λαζάνια βακέρα σα **BA** !!!!
Κο σπανάκι βακέρα σα **BA** !!!!
NA κο τσικουλάτες !!!!
NA ντα κο κουρασάν !!!!
NA κο πατατάκια !!!!
NA κο ντα φαστ φουντ !!!!

Κο παμπάι **BA** !!!!
Κο αχλάδια **BA** !!!!
Κο ρόδια **BA** !!!!
Κο σύκα **BA!!!!**
Κο αγγούρι **BA!!!!**
Κο μπάμες **BA!!!!**

Κο χάντρες **BA!!!!**
Κο κιλ **NAAAAA** !!!!!
Κο μούρα **BA** !!!!
Κο τσάι **BA** !!!!
Κο λάδι κο σαχά **BA BA BA!!!!**

• Συνταγή: Μελομακάρονα (ελληνικά, Ρομανί)

Μέσα από όλες τις προηγούμενες δραστηριότητες οι μαθητές/τριες έμαθαν πως είναι καλό να τρώμε φρούτα, λαχανικά και υγιεινές τροφές. Δεν χρειάζεται να τρώμε πολλά γλυκά, γιατί δεν κάνουν καλό στο σώμα μας.

Όμως, τα χειροποίητα παραδοσιακά γλυκά στο σπίτι, όταν παρασκευάζονται με ποιοτικά υλικά και καταναλώνονται με μέτρο, έχουν διατροφική και πολιτισμική αξία. Μπορούν να αποτελέσουν μέρος μιας ισορροπημένης διατροφής, διδάσκοντας τα παιδιά μέτρο, ποιότητα και σύνδεση με την παράδοση. Έτσι, όλα τα παιδιά μαζί αποφάσισαν να βρουν και να καταγράψουν μια παραδοσιακή συνταγή που όλοι μπορούμε να τη φτιάξουμε στο σπίτι μας. Μετά από ψηφοφορία «κέρδισαν» τα μελομακάρονα.

Οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες. Η πρώτη ομάδα αναζήτησε στο διαδίκτυο συνταγές για το αγαπημένο της χριστουγεννιάτικο γλυκό και κατέγραψε μία από αυτές. Η δεύτερη ομάδα μετέφρασε τα υλικά και τις οδηγίες εκτέλεσης στα Ρομανί και η τρίτη ομάδα πληκτρολόγησε τα κείμενα στον υπολογιστή και τα εκτύπωσε.

Συνταγή για μελομακάρονα

ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Υλικά:

- 1100 γρ. αλεύρι
- 600 γρ. λάδι
- 160 γρ. χυμό πορτοκάλι
- 200 γρ. ζάχαρη
- 1 κ.γ. σόδα
- 1 κ.γ. γαρύφαλλο
- 2 κ.γ. κανέλα
- 2 κ.γ. μπέικιν πάουντερ
- 200 γρ καρύδια
-

Σιρόπι:

- 500 γρ. νερό
- 500 γρ. ζάχαρη
- 2 κ.σ μέλι
- 1 ξύλο κανέλα

Συνταγή για μελομακάρονα

ΣΤΑ ROMANI

Υλικά:

- 1100 γρ. βαρό
- 600 γρ. λάντι
- 160 γρ. χυμό πορτοκάλι
- 200 γρ. σικέρι
- 1 κ.γ. σόδα
- 1 κ.γ. γαρύφαλλο
- 2 κ.γ. κανέλα
- 2 κ.γ. μπέικιν πάουντερ
- 200 γρ ακορά

Σορόπι:

- 500 γρ. πανί
- 500 γρ. σικέρι
- 2 κ.σ μέλι
- 1 ξύλο κανέλα

Εκτέλεση (ΕΛΛΗΝΙΚΑ):

Ανακατεύουμε το λάδι με τη ζάχαρη. Ρίχνουμε τα μπαχαρικά. Διαλύουμε τη σόδα στο χυμό πορτοκάλι και το ρίχνουμε στο μίγμα. Ανακατεύουμε και μετά ρίχνουμε το αλεύρι και το μπέικιν πάουντερ. Ζυμώνουμε και πλάθουμε τα μελομακάρονα. Τα ψήνουμε στο φούρνο για 25 λεπτά στους 160 βαθμούς. Ετοιμάζουμε το σιρόπι. Αφήνουμε τα μελομακάρονα να κρυώσουν και τα βουτάμε στο καυτό σιρόπι. Πασπαλίζουμε με μέλι και καρύδια.

Καλή όρεξη!!!

Εκτέλεση (ROMANI):

Ανακατούναβα ο λάντι η σικέρια. Τσουβάσα μπαχαρικά. Γιαλίναβα ο πορτοκάλι με τη σόδα και φουρατίναβα αντρέ κο μίγμα. Ανακατούναβα τα μετά τσουβάσα ο βαρό και ο μπέικιν πάουντερ. Ζυμώναβα κεράσα ο μελομακάρονα. Πεκάσαλε κι κουζίνα για 25 λεπτά στους 160 βαθμούς. Τιμάνασα ο σορόπι. Μουκάσα ο μελομακάρονα τι σουρντιό και φουρατίνασα κο τατό σορόπι.

Φουρατίνασα η μέλι ντο ακορά.

Καλή όρεξη!!!

στ) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Επίτευξη στόχων:

Κατανόηση της έννοιας της υγιεινής διατροφής: επιτεύχθηκε μέσα από τη συζήτηση για τα φρούτα και τα λαχανικά, τη δημιουργία τρίγλωσσου πίνακα και το τραγούδι για την υγιεινή διατροφή.

Ανάπτυξη λεξιλογίου σε ελληνικά, Ρομανί και αγγλικά: ενισχύθηκε μέσα από τα φύλλα εργασίας, τα αινίγματα, το τραγούδι και τους τρίγλωσσους πίνακες με τα φρούτα και τα λαχανικά.

Ενίσχυση προφορικού και γραπτού λόγου: επιτεύχθηκε μέσα από τη συζήτηση, την παρουσίαση αινιγμάτων και την καταγραφή της συνταγής.

Δημιουργική έκφραση μέσω γλώσσας, της μουσικής και των εικαστικών: καλλιεργήθηκε μέσω των κατασκευών των φρούτων/λαχανικών, του τραγουδιού και της συνταγής.

Συνεργατικές, τεχνολογικές και δημιουργικές δεξιότητες: καλλιεργήθηκαν με τις ομαδικές εργασίες, τη χρήση υπολογιστή, την πληκτρολόγηση και την εκτύπωση της συνταγής.

Βιωματική μάθηση: ενισχύθηκε μέσα από το παιχνίδι με τα αινίγματα, την κατασκευή χειροτεχνίας, το τραγούδι και τη συνταγή μελομακάρονων.

Ενίσχυση πολιτισμικής ταυτότητας και αποδοχή της διαφορετικότητας: επιτεύχθηκε με τη χρήση της γλώσσας Ρομανί ισότιμα με τα ελληνικά και τα αγγλικά και την καταγραφή της παραδοσιακής συνταγής, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Θετικά σημεία:

- Πλούσιες, πολυτροπικές δραστηριότητες (γλώσσα, παιχνίδι, τέχνη, ΤΠΕ).
- Ενεργός συμμετοχή και συνεργασία όλων των παιδιών.
- Ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας και αποδοχή της διαφορετικότητας.
- Ενίσχυση λεξιλογίου σε τρεις γλώσσες.
- Χαρά και κίνητρο μάθησης μέσω του παιχνιδιού.

Δυσκολίες:

- Δυσκολία οργάνωσης και συντονισμού ομάδων.
- Διαφορετικά επίπεδα γλωσσικής επάρκειας στα ελληνικά, Ρομανί και αγγλικά.
- Αμηχανία κάποιων παιδιών να τραγουδήσουν μπροστά στα παιδιά των άλλων τάξεων.
- Δυσκολία στη χρήση των ΤΠΕ από κάποια παιδιά.

Γενική εκτίμηση

Η δράση υπήρξε πλούσια σε δραστηριότητες και συνέδεσε τη μάθηση με το παιχνίδι, τη δημιουργία και τη συνεργασία. Οι μαθητές/τριες συμμετείχαν ενεργά, ανέπτυξαν πολύγλωσσο λεξιλόγιο και κατανόησαν με βιωματικό τρόπο τη σημασία της υγιεινής διατροφής. Η ισότιμη χρήση της Ρομανί μαζί με τα ελληνικά και τα αγγλικά λειτούργησε ενδυναμωτικά για τους/τις μαθητές/τριες Ρομά, ενώ ταυτόχρονα προώθησε τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Οι δραστηριότητες με αινίγματα, τραγούδι και χειροτεχνίες δημιούργησαν θετικό κλίμα, έδωσαν χαρά και ενίσχυσαν την ομαδικότητα. Η καταγραφή και μετάφραση της συνταγής έφερε τα παιδιά σε επαφή με την τεχνολογία, τη γλώσσα και την πολιτισμική παράδοση ταυτόχρονα.

Συμπερασματικά, η δράση συνέβαλε στην ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων, όπως η συνεργασία, η επικοινωνία, η δημιουργικότητα και η κριτική σκέψη, αναδεικνύοντας τα talenta όλων των μαθητών/τριών, ανεξάρτητα από το γλωσσικό ή κοινωνικό τους υπόβαθρο.

**Εκπαιδευτικοί που
εργάστηκαν:** Βραχνιά
Άρτεμις (ΠΕ79.01),
Διαμαντοπούλου
Σταυρούλα (ΠΕ 70),
Σταθάκη Ελένη (ΠΕ 70).

6^η Δράση – Φιλαναγνωσία- Ανάγνωση παραμυθιού και δραστηριότητες

«Το δώρο της Παπλωματούς»

α) Σκοπός - Στόχοι : Ο σκοπός της δράσης ήταν η ευαισθητοποίηση γύρω από αξίες όπως η αλληλεγγύη, η προσφορά και η ευτυχία, με εργαλείο ένα σύγχρονο παραμύθι που προάγει τον ανθρωπισμό. Παράλληλα, στόχος ήταν η ενίσχυση της γλωσσικής έκφρασης και της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριών Ρομά μέσω της ένταξης της Ρομανί γλώσσας στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς και η ενεργή εμπλοκή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία και η καλλιέργεια θετικού κλίματος συνεργασίας.

β) Στόχοι:

Οι μαθητές/τριες :

- Να γνωρίσουν ένα σύγχρονο παραμύθι και να το προσεγγίσουν δημιουργικά.
- Να καλλιεργήσουν αξίες όπως η προσφορά, η αλληλεγγύη και η συνεργασία.
- Να αναδείξουν τη μητρική τους γλώσσα ως εργαλείο μάθησης.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και καλλιτεχνικής έκφρασης.
- Να κατανοήσουν τον εαυτό τους και τα συναισθήματά τους μέσα από ταυτίσεις με τους χαρακτήρες του παραμυθιού.
- Να «μπουν στη θέση του άλλου» και να αναπτύξουν ενσυναίσθηση και σεβασμό στη διαφορετικότητα.
- Να ενδυναμώσουν τη γλωσσική και πολιτιστική τους ταυτότητα.

γ) Μέσα –Υλικά:

- Το βιβλίο «Το Δώρο της Παπλωματούς»- Συγγραφέας: Μπριμπό Τζεφ Εκδόσεις: Άγκυρα - Ημερομηνία Έκδοσης: 01/01/2002
- Πολύχρωμα χαρτόνια, μαρκαδόροι.
- Υφάσματα, ψαλίδια, κόλλες.

δ) Ενδεικτική Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Τάξη Δ' (Δ1, Δ2)

ε) Περιγραφή δράσης:

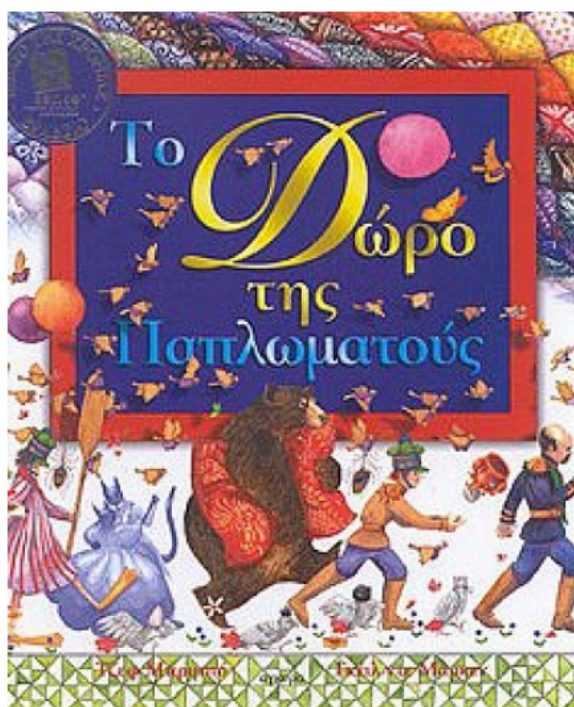
Η δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της φιλαναγνωσίας και του Ευρωπαϊκού προγράμματος για τη γλώσσα Ρομανί με τους/τις μαθητές/τριες της Δ' τάξης.

Αρχικά, έγινε η ανάγνωση του παραμυθιού από ένα στέλεχος του παραρτήματος Ρομά Αλιβερίου και η παράλληλη μετάφραση κάποιων σημείων της ιστορίας στα Ρομανί από κάποιο άλλο στέλεχος και κάτοικο της κοινότητας.

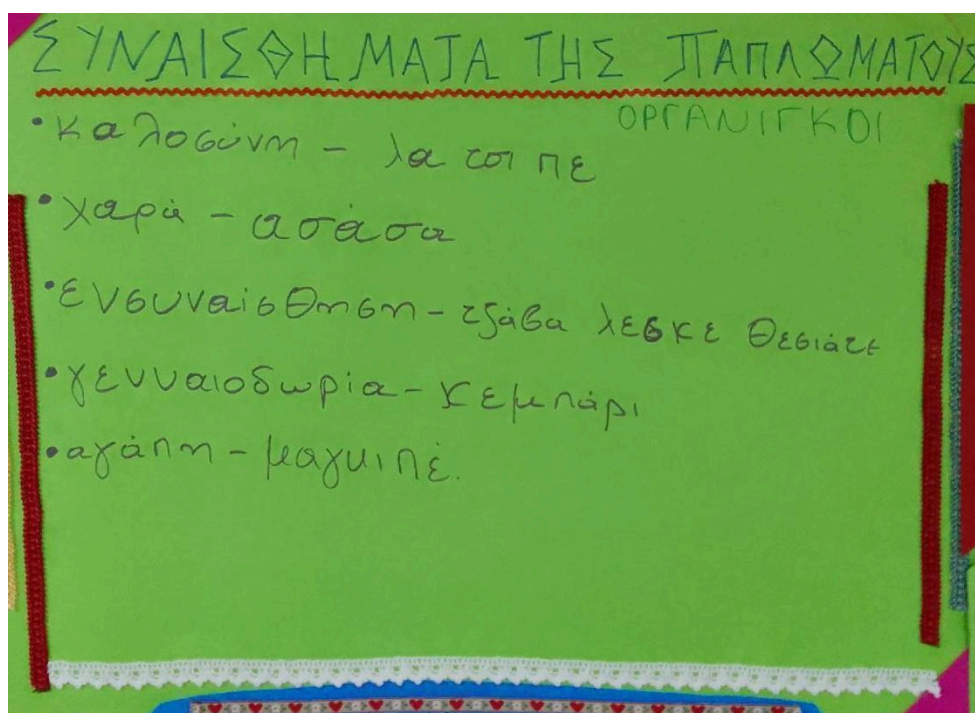
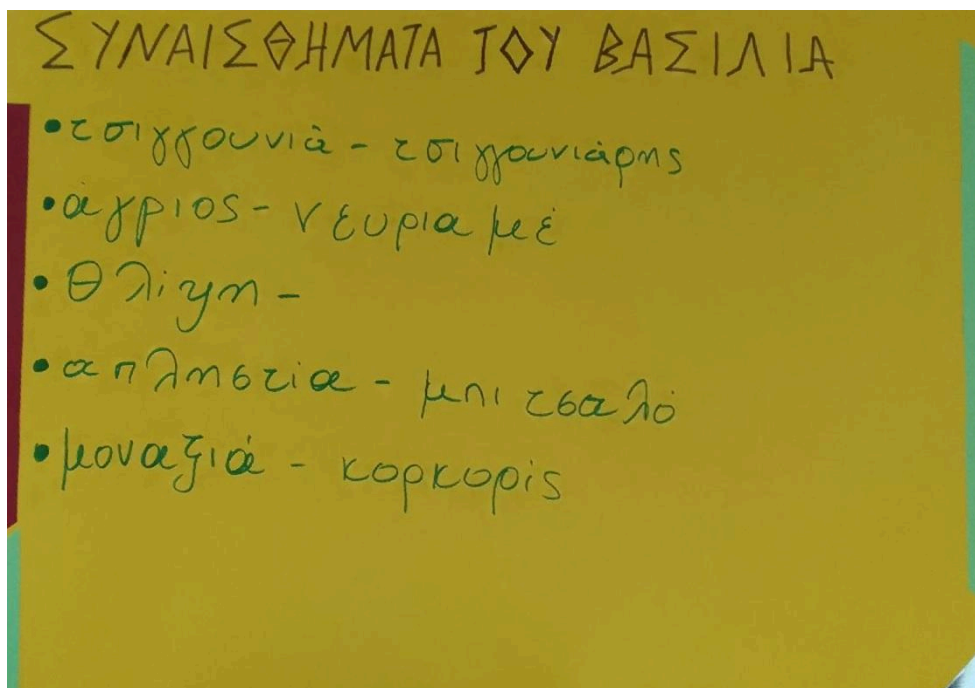

Το βιβλίο, «Το Δώρο της Παπλωματούς», αφηγείται τη ζωή ενός άπληστου και κατσούφη βασιλιά που έχει όλους τους θησαυρούς του κόσμου αλλά είναι δυστυχισμένος. Η ζωή του όμως αλλάζει όταν συναντά μια γενναιοδωρη παπλωματού με μαγικά δάχτυλα, που φτιάχνει τα πιο όμορφα παπλώματα του κόσμου και τα χαρίζει στους φτωχούς.

Το παραμύθι αναδεικνύει την αξία της γενναιοδωρίας και της προσφοράς, τονίζοντας ότι η πραγματική ευτυχία δεν βρίσκεται στα υλικά αγαθά, αλλά στην αγάπη και την καλοσύνη προς τους άλλους.

Ακολούθησε συζήτηση σχετικά με την υπόθεση του βιβλίου, τους ήρωες και την αξία της προσφοράς και της αλληλεγγύης. Τα παιδιά μίλησαν για τα συναισθήματα των ηρώων (βασιλιάς, παπλωματού, υπήκοοι του βασιλιά, φτωχοί και άστεγοι που δέχονταν τα δώρα της παπλωματούς) και κατέγραψαν τα συναισθήματα του βασιλιά και της παπλωματούς στα ελληνικά και τα Ρομανί.

Δημιούργησαν ομαδικά ένα κολάζ με δώρα που θα χάριζαν σε κάποιο αγαπημένο πρόσωπο ή κάποιον/α που βρίσκεται σε ανάγκη και εξήγησαν στους/στις συμμαθητές/τριές τους την επιλογή τους.

Τέλος, κόβοντας και κολλώντας πανάκια σε ύφασμα σχημάτισαν ο καθένας μια εικόνα σχετική με το παραμύθι για να δημιουργήσουν το πάπλωμα του βασιλιά. Τα πολύχρωμα αυτά κομμάτια υφάσματος αξιοποίησαν οι κυρίες του Κέντρου Ρομά και έφτιαξαν ένα πανέμορφο πάπλωμα που το χάρισαν στους/στις μαθητές/τριες κάνοντας πράξη το μήνυμα του παραμυθιού.

στ) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Επίτευξη στόχων:

- **Γνωριμία με παραμύθι και δημιουργική προσέγγιση :** επιτεύχθηκε μέσα από την ανάγνωση της ιστορίας, τη μετάφραση στα Ρομανί, τη συζήτηση καθώς και τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες (κολάζ, πάπλωμα).
- **Καλλιέργεια αξιών (προσφορά, αλληλεγγύη, συνεργασία) :** επιτεύχθηκε μέσα από τη συζήτηση για τους ήρωες, τη δημιουργία κολάζ με δώρα και την κατασκευή του ομαδικού παπλώματος.
- **Ανάδειξη μητρικής γλώσσας Ρομανί:** ενισχύθηκε με την παράλληλη μετάφραση και την καταγραφή συναισθημάτων στα Ελληνικά και Ρομανί.

- **Δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και καλλιτεχνικής έκφρασης** : αναπτύχθηκαν μέσω του κολάζ και της κατασκευής παπλώματος.
- **Κατανόηση συναισθημάτων και ταύτιση με ήρωες** : διευκολύνθηκε μέσα από τη συζήτηση για τα συναισθήματα του βασιλιά, της παπλωματούς και των φτωχών.
- **Ενσυναίσθηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα** : καλλιεργήθηκε αφού τα παιδιά «μπήκαν στη θέση του άλλου», στο ρόλο του βασιλιά, της παπλωματούς και των φτωχών.
- **Ενδυνάμωση γλωσσικής και πολιτισμικής ταυτότητας Ρομά** : επιτεύχθηκε μέσα από τη δίγλωσση δραστηριότητα και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών Ρομά.

Θετικά σημεία

- Ενεργή εμπλοκή μαθητών/τριών με δημιουργικό τρόπο (τέχνη, συνεργασία).
- Ενσωμάτωση Ρομανί στη μαθησιακή διαδικασία.
- Συμβολική πράξη (πάπλωμα) που έκανε πράξη το μήνυμα του παραμυθιού.
- Ενίσχυση σχέσης σχολείου – κοινότητας Ρομά.

Δυσκολίες

- Διαφορετικά επίπεδα στη συμμετοχή και στο ενδιαφέρον των μαθητών/τριών.
- Απαιτήσεις σε υλικά και προετοιμασία (υφάσματα, οργάνωση δραστηριοτήτων).
- Κάποιοι μαθητές/τριες ένιωθαν αμήχανα στην έκφραση των συναισθημάτων τους στην ομάδα.

Γενική Εκτίμηση

Η δράση «Το Δώρο της Παπλωματούς» αποτέλεσε μια παιδαγωγική εμπειρία που συνέδεσε τη φιλαναγνωσία με την καλλιέργεια ανθρωπιστικών αξιών και την ανάδειξη της γλώσσας και του πολιτισμού των μαθητών/τριών Ρομά.

Είχε ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο στους/στις μαθητές/τριες αφού συμμετείχαν ενεργά, με ενθουσιασμό και φανερό συναισθηματική εμπλοκή. Η χρήση της Ρομανί γλώσσας, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE», όχι μόνο δεν αποτέλεσε εμπόδιο, αλλά ενίσχυσε την αυτοεκτίμησή τους και τους βοήθησε να κατανοήσουν βαθύτερα τις έννοιες του παραμυθιού.

Οι δημιουργικές δραστηριότητες (κολάζ, κατασκευή παπλώματος) πρόσφεραν χώρο για έκφραση και συνεργασία, μετατρέποντας τις έννοιες του παραμυθιού σε απτές εμπειρίες. Το γεγονός ότι το τελικό πάπλωμα δόθηκε ως δώρο στους/στις μαθητές/τριες, λειτούργησε συμβολικά, κάνοντας πράξη το μήνυμα του παραμυθιού και ενδυναμώνοντας την κατανόηση της γενναιοδωρίας μέσα από την πράξη.

Επιπλέον, η εμπλοκή των στελεχών του κέντρου Ρομά ανέδειξε τη δυναμική των φορέων και της κοινότητας ως συμμάχου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η πολιτισμική ταυτότητα αντιμετωπίστηκε ως πλούτος και όχι ως εμπόδιο, γεγονός που συνέβαλε στην ενδυνάμωση του σχολείου ως κοινότητα μάθησης.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Διαμαντοπούλου Σταυρούλα (ΠΕ 70), Σταθάκη Ελένη (ΠΕ 70).

7^η Δράση Τάξης Ένταξης

Επιτραπέζιο παιχνίδι «Φωνούλες και λέξεις»

Εκπαιδευτικό Πλαίσιο

Η δράση υλοποιήθηκε στο Τμήμα Ένταξης, κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2022-23, στο οποίο φοιτούν και μαθητές/τριες Ρομά με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, οι οποίοι/ες έχουν ως μητρική γλώσσα τη Ρομανί. Όλοι/όλες οι μαθητές/τριες που συμμετέχουν παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες.

Πλαίσιο Δραστηριότητας

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της γλωσσικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης, δημιουργήθηκε από κοινού με τους/τις μαθητές/τριες ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με θέμα τα γράμματα της αλφαβήτου και τα δίψηφα φωνήεντα και σύμφωνα.

Το παιχνίδι περιλαμβάνει κάρτες με όλα τα γράμματα της αλφαβήτου, καθώς και τους συνδυασμούς δίψηφων συμφώνων και φωνηέντων. Παίζεται από 4 συμμετέχοντες. Κάθε παιδί σηκώνει μία κάρτα και καλείται να αναφέρει μέχρι τρεις λέξεις (στα ελληνικά ή στη Ρομανί) που να ξεκινούν από το αντίστοιχο γράμμα ή φώνημα και να μετακινήσει το πιόνι του αναλόγως. Νικητής/τρια είναι αυτός/τη που θα καταφέρει να φτάσει πρώτος/τη στο τέλος.

α) Σκοπός - Στόχοι

Η ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών και η ενίσχυση της γλωσσικής τους αυτοπεποίθησης μέσω της δημιουργίας ενός επιτραπέζιου παιχνιδιού σε δίγλωσση μορφή (ελληνικά - Ρομανί), με στόχο την ενίσχυση της ομαδικότητας, της γλωσσικής ανάπτυξης και ιδιαίτερα της φωνολογικής ανάπτυξης.

Γνωστικοί στόχοι

- Ενίσχυση της φωνολογικής επίγνωσης και αναγνώρισης των γραμμάτων.
- Σύνδεση φωνήματος με αντίστοιχο γράμμα ή γράμματα (δίψηφα).
- Ενίσχυση λεξιλογίου μέσω αυθόρμητης παραγωγής λέξεων.
- Καλλιέργεια του προφορικού λόγου και της γλωσσικής έκφρασης.

Κοινωνικο-συναισθηματικοί Στόχοι

- Ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων και ενσυναίσθησης.
- Καλλιέργεια αυτοεκτίμησης και γλωσσικής αυτοπεποίθησης.
- Ενίσχυση της συμμετοχικότητας μέσα σε ένα ασφαλές και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον.

Ενίσχυση Μαθητών/Μαθητριών Ρομά

- Στήριξη της γλωσσικής ενδυνάμωσης μέσω παιχνιδιού, οικείου μέσου για τους/τις μαθητές/τριες Ρομά.
- Ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής και της διασύνδεσης προφορικού και γραπτού λόγου.
- Ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας με ενσωμάτωση γνώριμων λέξεων και εμπειριών.

β) Μέσα –Υλικά:

- Πολύχρωμα χαρτόνια, ψαλίδια, κόλλες
- Φωτοτυπίες, εκτυπώσεις
- Ξύλινο ταμπλό

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Όλο το σχολικό έτος.

δ) Περιγραφή δράσης:

Αρχικά, προσδιορίστηκαν οι εκπαιδευτικοί στόχοι στους οποίους θα αποσκοπούσε το παιχνίδι από την εκπαιδευτικό.

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες σκέφτηκαν και βρήκαν ποια υλικά θα χρησιμοποιήσουν για να το κατασκευάσουν (ένα ξύλινο ταμπλό, φελλοί για πιόνια και χρωματιστά χαρτόνια, χρώματα).

Ξεκίνησε η κατασκευή του κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

Παράλληλα, τα παιδιά συναποφάσισαν τους κανόνες του παιχνιδιού, οι οποίοι καταγράφηκαν στα ελληνικά και μεταφράστηκαν και στη Ρομανί από τους/τις δίγλωσσους/ες μαθητές/τριες.

Μόλις ολοκληρώθηκε όλη η κατασκευή το παιχνίδι ξεκίνησε.

ε) Αξιολόγηση:

Θετικά σημεία

1. Οι μαθητές/τριες συμμετείχαν με ενθουσιασμό, κινητοποιήθηκαν και συνεργάστηκαν.
2. Παρατηρήθηκε βελτίωση στη φωνολογική αναγνώριση και στη λεξιλογική ποικιλία.
3. Το παιγνιώδες στοιχείο συνέβαλε στη δημιουργία θετικού μαθησιακού κλίματος.

Δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν

1. Κάποιοι/ες μαθητές/τριες χρειάστηκαν υποστήριξη στην εύρεση λέξεων.
2. Χρειάστηκε υπενθύμιση των κανόνων και διαχείριση της σειράς συμμετοχής.

Αναστοχασμός:

Η δράση υπήρξε συνολικά επιτυχημένη, επιτυγχάνοντας τους γνωστικούς και κοινωνικο-συναισθηματικούς στόχους της όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Αναδεικνύεται, ωστόσο, η ανάγκη για:

1. Δημιουργία υποστηρικτικών καρτών με εικόνες-λέξεις για μαθητές/τριες που δυσκολεύονται.
2. Ενσωμάτωση πολιτισμικών στοιχείων που αφορούν την κοινότητα Ρομά (π.χ. ονόματα, λέξεις).

3. Καταγραφή και ανάρτηση των λέξεων που αναφέρονται, ώστε να λειτουργούν ως οπτική ενίσχυση.

Συμπερασματικά, η υλοποίηση της δράσης ανέδειξε τον παιδαγωγικό ρόλο του παιχνιδιού ως μέσου ενίσχυσης της γλωσσικής ανάπτυξης, της συνεργατικότητας και της κοινωνικής ένταξης. Παρά τις προκλήσεις που καταγράφηκαν, η εμπειρία προσέφερε ουσιαστικά οφέλη στους μαθητές και θέτει τις βάσεις για μελλοντικές επεκτάσεις και βελτιώσεις.

Εκπαιδευτικός: Μαρία Μπαρούτη (ΠΕ 71)
--

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

Επιτραπέζιο Παιχνίδι

Παρατίθενται οι κανόνες του παιχνιδιού στα Ελληνικά και στη Ρομανί, όπως γράφτηκαν από τους μαθητές/τριες, καθώς και μια ενδεικτική εικόνα του.

Φωνούλες και Λέξεις

(Ελληνικά)

Παίκτες : 2-4

Ηλικία : 6 +

Υλικά : Ταμπλό, Κάρτες (Μπλε, Κίτρινες), Πιόνια.

Τρόπος παιχνιδιού:

Αρχικά, κάθε παίκτης διαλέγει ένα πιόνι και μια μπλε κάρτα.

Ο πρώτος παίκτης λέει δυνατά το γράμμα που έχει πάνω η κάρτα του και καλείται να πει από 1 έως 3 λέξεις που να ξεκινούν από αυτό. Ανάλογα με τον αριθμό των λέξεων που θα πει, θα μετακινήσει και το πιόνι του στα κυκλάκια. Ο χρόνος που έχει καθορίζεται από την κλεψύδρα.

Στο ταμπλό υπάρχουν κύκλοι με διαφορετικά χρώματα για να προχωρήσουν ανάλογα τα πιόνια:

Στους μπλε κύκλους ο παίκτης διαλέγει μπλε κάρτα (σύμφωνα ή φωνήεν).

Στους κίτρινους κύκλους ο παίκτης διαλέγει κίτρινη κάρτα (δίψηφα σύμφωνα ή δίψηφα φωνήεντα).

Στους κόκκινους κύκλους ο παίκτης πηγαίνει 3 θέσεις πίσω.

Στους πράσινους κύκλους ο παίκτης διαλέγει 2 κάρτες από όποια στήλη επιθυμεί και έχει διπλό χρόνο.

Νικητής είναι αυτός που θα φτάσει πρώτος στον τερματισμό.

Φωνούλες ντα λέξεις

(Ρομανί)

Παίκτες : 2-4

Ηλικία : 6 +

Υλικά : Ταμπλό, Κάρτες (Μπλε, Κίτρινες), Πιόνια.

Σαρκελάδα:

Απ' την αρχή κάθε τζενό διαλίνελα εκ πιόνι ντα εκ μπλε κάρτα. Ο εκ τζενό βακέρελα ζουρανές το γράμμα σοτερέλα οπράλ κι κάρτα ντα μαγκέλα τι βακερέλ 1εώς 3 λέξεις σο ξικινίνελα. Κακουνιαβά ο πιόνι μπου θέσεις κιτι ο λέξεις κακουνιαβέλ. Η κλεψύθρα μετρίνελα το χρόνο σοθέια παίκτης.

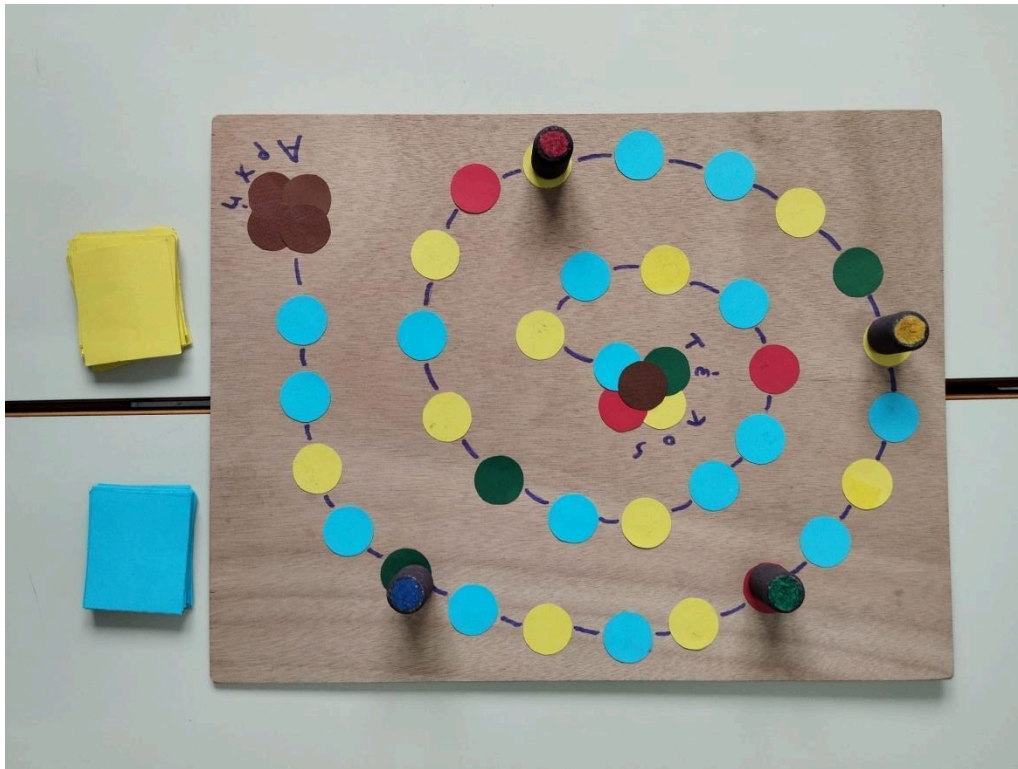
Κο ταμπλόσ ισί κύκλοι διάφορα χρώματα για τιτσίντεν ο πιόνια:

Κο μπλε κύκλος ο παίκτης διαλίνελα μπλε κάρτα (σύμφωνα ή φωνήεν). Κο κίτρινο κύκλους ο παίκτης διαλίνελα κίτρινη κάρτα (δίψηφα σύμφωνα ή δίψηφα φωνήεντα).

Κο λολό κύκλους ο παίκτης τζάλα 3 θέσεις παλάλ.

Κο πράσινους κύκλους ο παίκτης διαλίνελα 2 κάρτες σοστίνελα καζά ντα θέλα ντούι χρόνος.

Νικίνελα ισί ανταβά σοκαρισέλ πρώτος κο τέρμας.

ΕΤΟΣ 2023-2024 – ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η Δράση: Ανακύκλωση

«Το σχολείο ανακυκλώνει και... ανακυκλώνεται»

α) Σκοπός – Στόχοι

Σκοπός

Σκοπός της δράσης είναι να αναπτυχθεί η οικολογική συνείδηση των μαθητών/τριών μέσα από βιωματικές δραστηριότητες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης, ενώ παράλληλα και σύμφωνα με το πρόγραμμα RPPE, να ενισχυθεί η γλωσσική συμπερίληψη και η αξιοποίηση της Ρομανί γλώσσας ως πόρου μάθησης για την ενεργό συμμετοχή και ενδυνάμωση των μαθητών/τριών Ρομά.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες:

- να κατανοήσουν βασικές έννοιες της ανακύκλωσης, της επαναχρησιμοποίησης και των συνεπειών της μη ανακύκλωσης
- να αναπτύξουν οικολογική συνείδηση και στάσεις υπεύθυνης διαχείρισης απορριμμάτων
- να καλλιεργήσουν δεξιότητες συνεργασίας και ενεργού συμμετοχής μέσα από ομαδικές δραστηριότητες
- να ενισχύσουν τη γλωσσική τους αυτοπεποίθηση και να αξιοποιήσουν τη Ρομανί ως εργαλείο μάθησης
- να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από αφήγηση, κατασκευές και διαμόρφωση κανόνων

β) Μέσα – Υλικά

Για την υλοποίηση της δράσης αξιοποιήθηκαν:

- εικόνες και κάρτες απορριμμάτων,
- χαρτονένιοι κάδοι ανακύκλωσης τεσσάρων χρωμάτων (χαρτί, πλαστικό, γυαλί, αλουμίνιο),
- εκπαιδευτικό βίντεο και συνοδευτική παρουσίαση,
- διαδραστική αφίσα ανακύκλωσης,
- άδειες συσκευασίες, πλαστικά καπάκια, ρολά, εφημερίδες και άλλα ανακυκλώσιμα υλικά,
- κόλλες, ψαλίδια, μαρκαδόροι και χρώματα,
- παραμύθι «Το πλαστικό μπουκάλι που ήθελε να γίνει ξανά νερό»,
- εικονοκάρτες και ηχητικό υλικό (ήχοι θάλασσας),

- χαρτί του μέτρου, πίνακας τάξης,
- υλικά για την κατασκευή του πίνακα κανόνων.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια

Για την υλοποίηση της δράσης απαιτήθηκαν 16 διδακτικές ώρες (περίπου 4 ώρες ανά δραστηριότητα).

Τάξεις που εμπλέκονται: Α', Β', Γ'

δ) Περιγραφή Δράσης

Η δράση πραγματοποιήθηκε μέσα από 4 δραστηριότητες, στο πλαίσιο των μαθημάτων Γλώσσας, Εικαστικών και Μελέτης Περιβάλλοντος, ακολουθώντας τις αρχές της βιωματικής, συμπεριληπτικής και πολυγλωσσικής μάθησης. Οι μαθητές/τριες εργάστηκαν συστηματικά σε μικτές ομάδες, ώστε να ενισχυθεί η συνεργατικότητα μεταξύ Ρομά και μη Ρομά μαθητών/τριών και να δημιουργηθούν συνθήκες ισότιμης συμμετοχής. Κάθε δραστηριότητα υλοποιήθηκε σε τρεις φάσεις (ευαισθητοποίησης, διερεύνησης, σύνθεσης), επιτρέποντας στα παιδιά να χτίζουν σταδιακά νέες γνώσεις, να παρατηρούν, να δημιουργούν και να συνδέουν έννοιες με την καθημερινότητά τους.

Δραστηριότητα 1. «Ανακύκλωση: Τι, Πώς και Γιατί;»

Εισαγωγή στις βασικές έννοιες της ανακύκλωσης μέσα από βιωματική αναγνώριση απορριμμάτων και πολυγλωσσική συμμετοχή.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση: Ευαισθητοποίηση

Στην αρχική φάση της ευαισθητοποίησης πραγματοποιήθηκε συζήτηση για το τι σημαίνει ανακύκλωση και γιατί είναι απαραίτητη. Οι μαθητές/τριες μοιράστηκαν προσωπικές εμπειρίες από το σπίτι τους και σχολίασαν εικόνες που συγκεντρώθηκαν στον πίνακα, ώστε να δημιουργηθεί ένα πρώτο πλαίσιο κατανόησης. Η προβολή ενός σύντομου εκπαιδευτικού βίντεο βοήθησε τα παιδιά να γνωρίσουν βασικές πληροφορίες σχετικά με το πού καταλήγουν τα απορρίμματα και πώς μπορούν να μειωθούν, ενώ ταυτόχρονα ενίσχυσε τον αρχικό προβληματισμό τους.

2η Φάση: Διερεύνηση

Οι μαθητές/τριες εργάστηκαν σε μικτές ομάδες, ώστε να ταξινομήσουν εικόνες απορριμμάτων στους αντίστοιχους κάδους ανακύκλωσης. Καθώς συζητούσαν μεταξύ τους, αναζητούσαν κριτήρια διάκρισης των υλικών, παρατηρούσαν υφές, σχήματα και ιδιότητες και εξέφραζαν απορίες ή γνώσεις που ήδη κατείχαν. Οι Ρομά μαθητές/τριες ενθαρρύνθηκαν να χρησιμοποιήσουν λέξεις στη Ρομανί γλώσσα για συγκεκριμένα

αντικείμενα, όταν το επιθυμούσαν, ώστε να ενισχυθεί η γλωσσική συμπερίληψη και να αναδειχθεί η γλωσσική ποικιλία της τάξης.

3η φάση: Σύνθεση

Σε αυτήν τη φάση οι ομάδες δημιούργησαν δίγλωσση αφίσα ανακύκλωσης, όπου κατέγραψαν βασικούς κανόνες και χρήσιμες λέξεις στα ελληνικά και, όπου ήταν δυνατόν, στα Ρομανί. Η αφίσα αυτή αποτέλεσε σημείο αναφοράς για όλη τη διάρκεια της δράσης και ενίσχυσε την οπτική κατανόηση της έννοιας της ανακύκλωσης.

Δραστηριότητα 2. «Θησαυρός από σκουπίδια»

Δημιουργική επαναχρησιμοποίηση υλικών και ανάπτυξη φαντασίας και γλωσσικής έκφρασης.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση: Ευαισθητοποίηση

Κατά τη φάση της ευαισθητοποίησης οι μαθητές/τριες συζήτησαν για το τι σημαίνει επαναχρησιμοποίηση και πώς ένα αντικείμενο μπορεί να αποκτήσει «δεύτερη ζωή». Παρουσιάστηκαν παραδείγματα αντικειμένων που μετατράπηκαν δημιουργικά σε κάτι χρήσιμο ή διακοσμητικό, ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν τη σημασία της φαντασίας και της υπεύθυνης διαχείρισης των υλικών.

2η φάση: Διερεύνηση

Οι μαθητές/τριες εργάστηκαν σε ομάδες και κλήθηκαν να δημιουργήσουν μια κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά. Αφού επέλεξαν τα υλικά που τους ενδιέφεραν, πειραματίστηκαν με τα σχήματα, τη σύνδεση των στοιχείων και τις δυνατότητες μετατροπής τους. Η διαδικασία αυτή προκάλεσε ενθουσιασμό και ζωντανή συνεργασία. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα έδωσε όνομα στην κατασκευή της και δημιούργησε μια μικρή ιστορία γύρω από

αυτήν. Οι Ρομά μαθητές/τριες είχαν τη δυνατότητα να ενσωματώσουν στη γλωσσική περιγραφή τους λέξεις στη Ρομανί, ενισχύοντας τη γλωσσική τους αυτοεικόνα και τη συμμετοχή τους.

3η φάση: Σύνθεση

Στη φάση της σύνθεσης οργανώθηκε μια μικρή «έκθεση τάξης», όπου οι ομάδες παρουσίασαν τα έργα τους στους/στις συμμαθητές/τριες τους. Η διαδικασία αυτή βοήθησε τα παιδιά να εκφράσουν δημιουργικά τις ιδέες τους, να αναπτύξουν δημόσιο λόγο και να γνωρίσουν τη δημιουργικότητα των συμμαθητών τους.

Δραστηριότητα 3. «Το ταξίδι ενός μπουκαλιού» (αφήγηση / door opener)

Ανάπτυξη ενσυναίσθησης και οικολογικής συνείδησης μέσα από αφήγηση και αναστοχασμό.

Περιγραφή δραστηριότητας

1^η φάση: Ευαισθητοποίηση

Στην αρχή της δραστηριότητας ο/η εκπαιδευτικός διάβασε το παραμύθι «Το πλαστικό μπουκάλι που ήθελε να γίνει ξανά νερό», ενώ ταυτόχρονα ακούγονταν ήχοι θάλασσας που δημιούργησαν κατάλληλη ατμόσφαιρα. Οι μαθητές/τριες άκουσαν την πορεία του μπουκαλιού μέσα από το περιβάλλον, τη διαδρομή του ως απόρριμμα και τις συνέπειες που προκάλεσε. Η αφήγηση λειτούργησε ως έναυσμα ενσυναίσθησης και προβληματισμού, καθώς τα παιδιά ταυτίστηκαν με το αντικείμενο και συζήτησαν για τα συναισθήματά του.

2^η φάση: Διερεύνηση

Έπειτα, οι μαθητές/τριες συζήτησαν τι ένιωσαν ακούγοντας την ιστορία και τι θα ήθελαν να αλλάξουν στο τέλος της. Μίλησαν για την τύχη του μπουκαλιού, για τα μέρη από τα οποία πέρασε και για το πώς η ανθρώπινη συμπεριφορά μπορεί να επηρεάσει τη φύση. Ενθαρρύνθηκαν να εκφραστούν ελεύθερα είτε στα ελληνικά είτε στη Ρομανί,

αναγνωρίζοντας έτσι ότι οι εμπειρίες και οι γλωσσικές τους ταυτότητες αποτελούν πολύτιμο μέρος της μαθησιακής διαδικασίας.

3^η φάση: Σύνθεση

Οι μαθητές/τριες ζωγράφισαν δύο εκδοχές του τέλους της ιστορίας: την «πραγματική» και εκείνη που οι ίδιοι/ες θα ήθελαν να συμβεί. Μέσα από τις ζωγραφιές τους εξέφρασαν συναισθήματα, προβληματισμούς και προτάσεις για ένα πιο βιώσιμο περιβάλλον. Οι ζωγραφιές αναρτήθηκαν σε μια ομαδική τοιχογραφία, η οποία αποτέλεσε σύμβολο της συλλογικής προσπάθειας και του οικολογικού προβληματισμού της τάξης.

Δραστηριότητα 4. «Οι κανόνες της τάξης... ανακυκλώνονται»

Συλλογική διαμόρφωση κανόνων ανακύκλωσης και ενίσχυση υπευθυνότητας και ομαδικότητας.

1^η φάση: Ευαισθητοποίηση

Στην αρχή της δραστηριότητας, η οποία ήταν εμπνευσμένη από τις αρχές των «κοινών στη μάθηση», οι μαθητές/τριες συζήτησαν για τη σημασία των κανόνων στη σχολική ζωή και για το πώς μπορούν να συμβάλουν οι ίδιοι στη φροντίδα του χώρου τους. Αναφέρθηκαν παραδείγματα από την καθημερινότητά τους, ώστε να γίνει φανερό πώς οι κανόνες εξυπηρετούν τη συνεργασία και τη συνύπαρξη.

2^η φάση: Διερεύνηση

Κατά τη διερεύνηση πραγματοποιήθηκε ένα «συμβούλιο τάξης», στο οποίο τα παιδιά πρότειναν κανόνες σχετικούς με την ανακύκλωση και την υπεύθυνη χρήση των υλικών. Κατέγραψαν 5 από τις ιδέες τους σε χαρτί του μέτρου, πρόσθεσαν σχέδια και μικρά κόμικ και συζήτησαν ποιοι κανόνες είναι απαραίτητοι και για ποιους λόγους. Παράλληλα, ορίστηκαν ρόλοι, όπως υπεύθυνος χαρτιού ή ελεγκτής κάδου, ώστε τα παιδιά να αναλάβουν ενεργές και ουσιαστικές αρμοδιότητες.

3^η φάση: Σύνθεση

Τέλος, οι μαθητές/τριες δημιούργησαν έναν εικονογραφημένο πίνακα με τους κανόνες που αποφάσισαν. Ο πίνακας τοποθετήθηκε σε εμφανές σημείο της τάξης, όπου οι

μαθητές/τριες είχαν τη δυνατότητα να ανατρέχουν καθημερινά σε αυτόν και να υπενθυμίζουν ο ένας στον άλλον το συμφωνημένο πλαίσιο λειτουργίας.

ε) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση

Αξιολόγηση

Η δράση «Το σχολείο ανακυκλώνει και... ανακυκλώνεται» αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική στην επίτευξη των στόχων που τέθηκαν σε γνωστικό, κοινωνικό, γλωσσικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Πρώτα από όλα, διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές/τριες απέκτησαν μια ουσιαστική και σταθερή κατανόηση των βασικών εννοιών της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης. Αυτό έγινε εμφανές όχι μόνο μέσα από την ορθή ταξινόμηση υλικών, αλλά και από τα σχόλια, τα επιχειρήματα και τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων. Πολλά παιδιά ανέφεραν παραδείγματα από το σπίτι τους και μπόρεσαν να αναγνωρίσουν τρόπους με τους οποίους μπορούν τα ίδια να συμβάλουν στη μείωση των απορριμμάτων, δείχνοντας ότι η γνώση μεταφέρθηκε στην προσωπική τους ζωή.

Η ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης αξιολογήθηκε ως ιδιαίτερα επιτυχής. Οι ζωγραφιές των μαθητών/τριών, οι εναλλακτικές εκδοχές του τέλους της ιστορίας του μπουκαλιού και οι προφορικές τους τοποθετήσεις έδειξαν ότι μπόρεσαν να κατανοήσουν σε βάθος τις συνέπειες της αλόγιστης χρήσης πλαστικού και τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος.

Η δημιουργικότητα και η ομαδική συνεργασία ενισχύθηκαν σε υψηλό βαθμό. Στις δραστηριότητες επαναχρησιμοποίησης, οι ομάδες επέδειξαν φαντασία, επίλυση προβλημάτων και ικανότητα λήψης αποφάσεων. Ο τρόπος που τα παιδιά διαμόρφωσαν τις κατασκευές τους, ονόμασαν τα έργα και δημιούργησαν ιστορίες γύρω από αυτά, αποδεικνύει βαθιά εμπλοκή και εσωτερική κινητοποίηση.

Ιδιαίτερα σημαντικό ήταν το επίπεδο επίτευξης των γλωσσικών στόχων, με έμφαση στη γλωσσική συμπερίληψη. Η παρουσία της Ρομανί γλώσσας ενθάρρυνε τους/τις μαθητές/τριες Ρομά να συμμετέχουν με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και υπερηφάνεια, ενώ τα παιδιά μη Ρομά ανέπτυξαν σεβασμό και ενδιαφέρον. Ο δίγλωσσος πίνακας ανακύκλωσης και τα σημεία όπου γράφτηκαν λέξεις στη Ρομανί αποτέλεσαν σημαντικά εργαλεία ενδυνάμωσης και ορατότητας της γλωσσικής ποικιλίας της τάξης.

Σχετικά με την ανάπτυξη υπευθυνότητας, οι μαθητές/τριες ανταποκρίθηκαν στον μέγιστο βαθμό. Η δημιουργία κανόνων, οι ρόλοι που ανέλαβαν και η τήρηση του πλαισίου που συμφωνήθηκε έδειξαν ότι αντιλήφθηκαν τη σημασία της προσωπικής συμβολής στην καθαριότητα και οργάνωση του σχολικού χώρου.

Συνολικά, η επίτευξη των στόχων κρίθηκε πολύ υψηλή, καθώς η δράση ενίσχυσε όχι μόνο γραμματισμούς και περιβαλλοντικές γνώσεις, αλλά και κοινωνικές δεξιότητες, ενσυναίσθηση, σεβασμό στη διαφορετικότητα και ομαδικότητα.

Η συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών ήταν ενεργή και διαρκής, γεγονός που κατέδειξε ότι η προσέγγιση υποστηρίζει ουσιαστικά την ένταξη και τη μάθηση.

Αναστοχασμός

Η δράση ανέδειξε πολλαπλά **θετικά στοιχεία**. Ένα από τα πιο σημαντικά δυνατά της σημεία ήταν η ενεργός συμμετοχή των μαθητών/τριών σε όλα τα στάδια. Τα παιδιά έδειξαν ενθουσιασμό, συνεργάστηκαν αποτελεσματικά και έδειξαν ενδιαφέρον να εξερευνήσουν σε βάθος και να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες της ανακύκλωσης (Στόχος 1). Η σύνδεση της δράσης με προσωπικές εμπειρίες, αφηγήσεις και δημιουργικό παιχνίδι λειτούργησε καταλυτικά για τη μαθησιακή τους εμπλοκή. Οι κατασκευές και η διαχείρισή τους συνέβαλαν στο γεγονός τα παιδιά να αλλάξουν τον τρόπο δράσεις τους και τη στάση τους προς την ανακύκλωση, τα οφέλη της αλλά και τη χρησιμότητα των διάφορων ανακυκλώσιμων υλικών (Στόχος 2 και 5).

Ένα ακόμη σημαντικό σημείο ήταν ο βαθμός στον οποίο η δράση επηρέασε το κλίμα της τάξης. Παρατηρήθηκε μεγαλύτερη συνοχή, περισσότερη συνεργατικότητα και διάθεση υποστήριξης μεταξύ των μαθητών/τριών. Οι κοινές εμπειρίες, οι συζητήσεις και τα έργα που δημιουργήσαν συνέβαλαν στην ενδυνάμωση σχέσεων και στη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης όπου όλοι είχαν χώρο να ακουστούν (Στόχος 3).

Η πολυγλωσσική διάσταση της δράσης, που δόθηκε καθώς η δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος RPPE, αποτέλεσε καινοτομία που όχι μόνο ενίσχυσε τους Ρομά μαθητές/τριες, αλλά δημιούργησε μια τάξη πιο ανοιχτή, δημοκρατική και συμπεριληπτική. Το γεγονός ότι οι μαθητές/τριες αισθάνθηκαν άνεση να χρησιμοποιήσουν λέξεις στη μητρική τους γλώσσα και ότι οι συμμαθητές τους τις άκουσαν με ενδιαφέρον και σεβασμό, ενίσχυσε την αίσθηση της ταυτότητας και του ανήκειν (Στόχος 4).

Δεν έλειψαν βέβαια και οι **δυσκολίες**. Η συνεργατική εργασία, αν και αποτελεσματική, παρουσίασε στιγμές έντασης – στοιχείο απόλυτα φυσιολογικό σε πολυεπίπεδες ομάδες. Οι μικρές δυσκολίες στη διαχείριση ρόλων ή στη συμφωνία επιλογών έδειξαν την ανάγκη για ακόμη πιο συστηματική καλλιέργεια δεξιοτήτων συνεργασίας, όπως ενεργητική ακρόαση, διαπραγμάτευση και από κοινού λήψη αποφάσεων. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και αυτές λειτούργησαν ως ευκαιρίες μάθησης, καθώς τα παιδιά, με κατάλληλη καθοδήγηση, κατόρθωσαν να επιλύσουν τα ζητήματα και να φτάσουν σε κοινές αποφάσεις.

Χρονικά, παρότι η δράση ολοκληρώθηκε ομαλά, διαπιστώθηκε ότι ορισμένες δραστηριότητες θα ωφελούνταν από περισσότερο διαθέσιμο χρόνο, κυρίως όσες σχετίζονται με ελεύθερη δημιουργία και αφήγηση. Τα παιδιά είχαν πολλές ιδέες και θα ήταν επωφελές να υπάρχει ακόμη μεγαλύτερο περιθώριο εξερεύνησης.

Συμπερασματικά, η δράση λειτούργησε ως πρότυπο εφαρμογής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που συνδέεται με γλωσσική συμπερίληψη, συνεργατική μάθηση και δημιουργικότητα.

Συνολικά, το πρόγραμμα αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη εμπειρία που συνέβαλε ουσιαστικά τόσο στην οικολογική όσο και στη γλωσσική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η πολυτροπική προσέγγιση, η έμφαση στη συνεργασία και η αξιοποίηση γλωσσικών πόρων της τάξης ανέδειξαν τη δυναμική του σχολείου ως κοινότητας μάθησης και ενίσχυσαν τη συμμετοχή όλων των παιδιών.

Η δράση, με μικρές προσαρμογές και διεύρυνση του διαθέσιμου χρόνου, μπορεί να αξιοποιηθεί ακόμη πιο αποτελεσματικά σε μελλοντικές εφαρμογές, να εμπλουτίσει ποικίλα γνωστικά αντικείμενα και να αποτελέσει πρότυπο για μελλοντικές περιβαλλοντικές ή πολυγλωσσικές πρωτοβουλίες.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαλασσά Τριανταφυλλιά (ΠΕ 70), Γεωργουλά Ευαγγελία (ΠΕ 08), Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ 06), Μηλιώκα Μιχαήλα (ΠΕ 11), Ρηγούλη Ελένη (ΠΕ 70), Σταμούλης Ευάγγελος (ΠΕ 70), Χαμπέρης Στέργιος (ΠΕ 70), Χατζή Ελένη (ΠΕ 70).

2^η Δράση: Συναισθήματα

«Αναγνωρίζω, εκφράζω και μοιράζομαι τα συναισθήματά μου»

α) Σκοπός — Στόχοι

Σκοπός

Σκοπός της δράσης «Αναγνωρίζω, εκφράζω και μοιράζομαι τα συναισθήματά μου» είναι η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των μαθητών/τριών μέσω βιωματικών πρακτικών αναγνώρισης, έκφρασης και διαχείρισης συναισθημάτων, καθώς και η ενίσχυση της διαπολιτισμικής κατανόησης και της γλωσσικής συμπερίληψης, σύμφωνα με το πρόγραμμα RPPE. Η δράση αξιοποιεί τη Ρομανί και άλλες γλώσσες ως πόρους μάθησης, ενδυναμώνει τις φωνές των Ρομά μαθητών/τριών και καλλιεργεί κλίμα σεβασμού και ενεργού συμμετοχής στην κοινότητα της τάξης.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- αναγνωρίζουν, ονοματίζουν και περιγράφουν βασικά και σύνθετα συναισθήματα,
- εκφράζουν τα συναισθήματά τους με ποικίλους τρόπους (λόγο, εικόνα, κίνηση, μουσική, δραματοποίηση),
- αναπτύσσουν ενσυναίσθηση και να βελτιώνουν την ικανότητά τους να ακούν ενεργητικά,
- συνδέουν τα συναισθήματα με προσωπικές εμπειρίες και να προτείνουν κατάλληλες στρατηγικές διαχείρισης,
- συμμετέχουν σε συνεργατικές διαδικασίες peer to peer teaching,
- αξιοποιούν τις γλωσσικές τους δυνατότητες (Ελληνικά, Ρομανί, ξένες γλώσσες) για επικοινωνία και μάθηση,
- συνδιαμορφώνουν δημοκρατικές πρακτικές στην τάξη και να λειτουργούν ως υπεύθυνα μέλη της σχολικής κοινότητας.

β) Μέσα — Υλικά

- Εικόνες προσώπων – κάρτες συναισθημάτων
- Χάρτινα κουτιά διακοσμημένα (ένα για κάθε συναίσθημα)
- Καθρέφτης
- Χαρτόνια μεγάλου μεγέθους και πολύχρωμα χαρτόνια A4
- Μαρκadόροι, χρώματα, κόλλες, ψαλίδια, χαρτιά, μολύβια
- Αντικείμενα ρόλων (καπέλα, μαντήλια, υφάσματα)
- Μαριονέτες / υλικό κουκλοθέατρου
- Κουτί καρτών συναισθημάτων
- Χρωματιστά αυτοκόλλητα
- Κάρτες καταστάσεων
- Ηλεκτρονικός υπολογιστής ή διαδραστικός πίνακας, ηχεία
- Αποσπάσματα κλασικής μουσικής
- Λέξεις-κάρτες συναισθημάτων
- Μικρόφωνο (προαιρετικά)
- Καρέκλες σε κύκλο και «αντικείμενο λόγου» (μπάλα)
- Τετράδιο ως «ημερολόγιο συναισθημάτων»
- Flipchart

γ) Ενδεικτική Διάρκεια

Συνολικά χρειάστηκαν 4 μήνες (28 διδακτικές ώρες με περίπου 4 ώρες ανά δραστηριότητα).

Τάξεις: Α΄ έως ΣΤ΄ (με διαφοροποίηση ανά ηλικιακό επίπεδο)

Η δραστηριότητα 7 υλοποιήθηκε μόνο στη ΣΤ΄ τάξη.

δ) Περιγραφή Δράσης

Η δράση «Αναγνωρίζω, εκφράζω και μοιράζομαι τα συναισθήματά μου» εφαρμόστηκε μέσα στην τάξη με πολυαισθητηριακές, βιωματικές μεθόδους που συνέδεαν λόγο, εικόνα, κίνηση, μουσική και θεατρικό παιχνίδι, στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων. Ο σχεδιασμός περιλάμβανε 7 δραστηριότητες και στόχευε στη σταδιακή ανάπτυξη δεξιοτήτων. Ακολούθησε τη σειρά: αναγνώριση συναισθημάτων - προσωπική έκφραση - ενσώματη διερεύνηση - μουσική επεξεργασία - εννοιολογική οργάνωση - δημοκρατική εφαρμογή - πολυγλωσσική σύνθεση. Κάθε δραστηριότητα εφαρμόστηκε στις τρεις φάσεις της αρχικής ευαισθητοποίησης, της συστηματικής διερεύνησης μέσα από ομαδικές εργασίες και παιχνίδια ρόλων, και της σύνθεσης - απόδοσης προϊόντων (κουτιά, δέντρα, χάρτες, θεατρικές σκηνές, αφίσες). Σε όλες τις φάσεις ενσωματώθηκε η χρήση πολυγλωσσικών πόρων, με έμφαση στην αξιοποίηση της Ρομανί γλώσσας, ώστε αυτό να λειτουργήσει ως μέσο ενδυνάμωσης. Η προσέγγιση περιλάμβανε τεχνικές, όπως peer to peer teaching, θεατρικό παιχνίδι και στοιχεία από το Θέατρο του Καταπιεσμένου, όπου

κρίθηκε παιδαγωγικά ωφέλιμο. Τα παιδιά εργάστηκαν σε μικρές, μικτές ομάδες που δημιούργησε ο/η εκπαιδευτικός ώστε να διασφαλιστεί η ισορροπία και η αποτελεσματικότητά τους.

Δραστηριότητα 1 «Ανακαλύπτω τα Συναισθήματά μου – Ένα ταξίδι στην καρδιά»

Εισαγωγική αναγνώριση και βασική ονομασία συναισθημάτων.

Περιγραφή δραστηριότητας

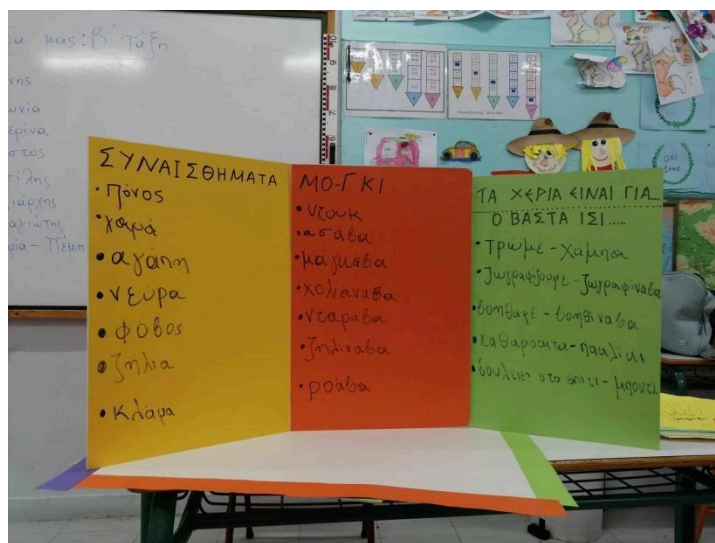
1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

Η πρώτη δραστηριότητα αποτέλεσε τη βασική εισαγωγή στη συναισθηματική αγωγή και στόχευε στην αναγνώριση και ονομασία συναισθημάτων. Η τάξη υποδέχτηκε ένα «μαγικό κουτί» όπου κρύβονταν εικόνες με εκφράσεις προσώπων. Η χρήση του κουτιού λειτούργησε ως συμβολικό εργαλείο ασφαλούς διερεύνησης, επιτρέποντας στα παιδιά να μιλήσουν για συναισθήματα χωρίς προσωπική έκθεση.

Καθώς κάθε εικόνα αποκαλυπτόταν, οι μαθητές/τριες περιέγραφαν αυθόρμητα τι πίστευαν ότι νιώθει το πρόσωπο, δίνοντας χώρο σε διαφορετικές ερμηνείες και συζήτηση γύρω από την ποικιλία συναισθημάτων. Στη συνέχεια, τα συναισθήματα ονοματίζονταν στα Ελληνικά και στη Ρομανί. Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε την αυτοεκτίμηση των μαθητών Ρομά, οι οποίοι κλήθηκαν να συνεισφέρουν ενεργά στο κοινό λεξιλόγιο της τάξης.

2η φάση — Διερεύνηση

Κάθε μαθητής/τρια τραβούσε μια εικόνα συναισθήματος από το κουτί και προσπαθούσε να αναγνωρίσει το συναίσθημα που απεικονιζόταν. Με τη βοήθεια καθρέφτη, μιμούνταν την έκφραση, παρατηρούσαν αλλαγές στην αναπνοή και στη στάση του σώματος και συζητούσαν σε μικρές ομάδες για καταστάσεις που προκαλούσαν τέτοια συναισθήματα.

Ο/Η εκπαιδευτικός ενθάρρυνε τη χρήση όλων των γλωσσών με τις οποίες αισθάνονται άνετα τα παιδιά, ώστε να κατανοήσουν ότι τα συναισθήματα εκφράζονται παντού, αλλά με

διαφορετικές λέξεις. Η ενσώματη αυτή προσέγγιση βοήθησε ιδίως τους/τις μαθητές/τριες με δυσκολίες στη γλωσσική έκφραση να εμπλακούν ισότιμα.

3η φάση — Σύνθεση

Τέλος, οι ομάδες κατασκεύασαν τα «Κουτιά Συναισθημάτων», όπου τοποθέτησαν ζωγραφιές, λέξεις, μικρά αντικείμενα και σύντομες προσωπικές εμπειρίες. Τα κουτιά έμειναν διαθέσιμα καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος, λειτουργώντας ως εργαλεία αυτορρύθμισης.

Δραστηριότητα 2 «Το δέντρο των συναισθημάτων»

Έκφραση προσωπικών εμπειριών και ανάπτυξη αφήγησης.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

Η δραστηριότητα στόχευε στη σύνδεση συναισθημάτων με προσωπικές εμπειρίες και στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης. Σε ένα μεγάλο χαρτόνι δημιουργήθηκε ένα δέντρο, το οποίο θα «γέμιζε» με τα συναισθήματα των παιδιών. Η τάξη συζήτησε τι σημαίνει «προσωπική εμπειρία» και πώς ένα συναίσθημα συνδέεται με ένα γεγονός. Παραδείγματα δόθηκαν από τον/την εκπαιδευτικό («Χάρηκα όταν...», «Φοβήθηκα όταν...»). Τα παιδιά κλήθηκαν να θυμηθούν πρόσφατα γεγονότα που τους προκάλεσαν διαφορετικά συναισθήματα, όπως χαρά, ικανοποίηση, λύπη, φόβο ή θυμό.

2η φάση — Διερεύνηση

Κάθε παιδί επέλεξε ένα χαρτόνι στο χρώμα που του άρεσε, το έκοψε σε σχήμα καρδιάς και ζωγράφισε ή έγραψε το συναίσθημα που ένιωσε, μαζί με μια σύντομη φράση για την εμπειρία που το προκάλεσε, αν μπορούσε. Πολλά παιδιά προτίμησαν τη ζωγραφική αντί της γραφής, επιβεβαιώνοντας τη σημασία της πολυτροπικής έκφρασης.

Οι μαθητές/τριες εργάστηκαν σε μικρές ομάδες και αντάλασσαν τις ιστορίες τους, εξασκώντας ενεργητική ακρόαση και peer to peer feedback, δηλαδή αμοιβαία υποστηρικτική ανάδραση.

3η φάση — Σύνθεση

Όλες οι καρδιές κολλήθηκαν στο μεγάλο χαρτονένιο δέντρο και όσοι/ες επιθυμούσαν διηγήθηκαν την εμπειρία τους στην ολομέλεια. Το δέντρο παρέμεινε αναρτημένο ως συλλογική αναπαράσταση των συναισθημάτων της τάξης και ως αφετηρία για μελλοντικές συζητήσεις και παρεμβάσεις.

Δραστηριότητα 3 «Η θεατρική βαλίτσα των συναισθημάτων»

Θεατρικό παιχνίδι και ενσώματη έκφραση συναισθημάτων.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

Η δραστηριότητα αυτή αξιοποίησε το θεατρικό παιχνίδι και το θέατρο φόρουμ για την κατανόηση συγκρούσεων, την έκφραση δύσκολων συναισθημάτων και τη διερεύνηση εναλλακτικών συμπεριφορών. Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσίασε τη «θεατρική βαλίτσα» με αντικείμενα ρόλων, κουκλοθέατρου, καρτέλες συναισθημάτων και εξήγησε βασικές τεχνικές του Θεάτρου του Καταπιεσμένου και πιο συγκεκριμένα την ιδέα του θεάτρου φόρουμ σε απλή μορφή: «παρακολουθώ – προτείνω – παρεμβαίνω – δοκιμάζω άλλη λύση».

2η φάση — Διερεύνηση

Οι μαθητές/τριες χωρίστηκαν σε ομάδες και επέλεξαν μια κατάσταση που προκαλεί συναίσθημα (π.χ. καβγάς, αδικία, παρεξήγηση, επιτυχία, λύση προβλήματος).

Κατασκεύασαν μικρά θεατρικά σκετς με ρόλους, διαλόγους, έντονη σωματικότητα και σαφή συναισθηματική φόρτιση. Το κοινό (η υπόλοιπη τάξη) παρενέβαινε προτείνοντας:

- άλλη συμπεριφορά
- διαφορετική αντίδραση
- εναλλακτική διαχείριση του συναισθήματος

Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε την κριτική σκέψη και την ενσυναίσθηση, καθώς τα παιδιά δοκίμαζαν διαφορετικές οπτικές.

3η φάση — Σύνθεση

Οι ομάδες παρουσίασαν επιλεγμένα σκετς και οργανώθηκε σύντομη συζήτηση-αναστοχασμός για τις επιλογές των χαρακτήρων, τις συνέπειες των συμπεριφορών και τις στρατηγικές που προτείνουν τα ίδια τα παιδιά για την καλύτερη διαχείριση συγκρούσεων.

Δραστηριότητα 4 «Φτιάχνουμε ένα συναίσθημα κλασικής μουσικής»

Δημιουργική γραφή και μουσική ως ερέθισμα συναισθηματικής έκφρασης.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

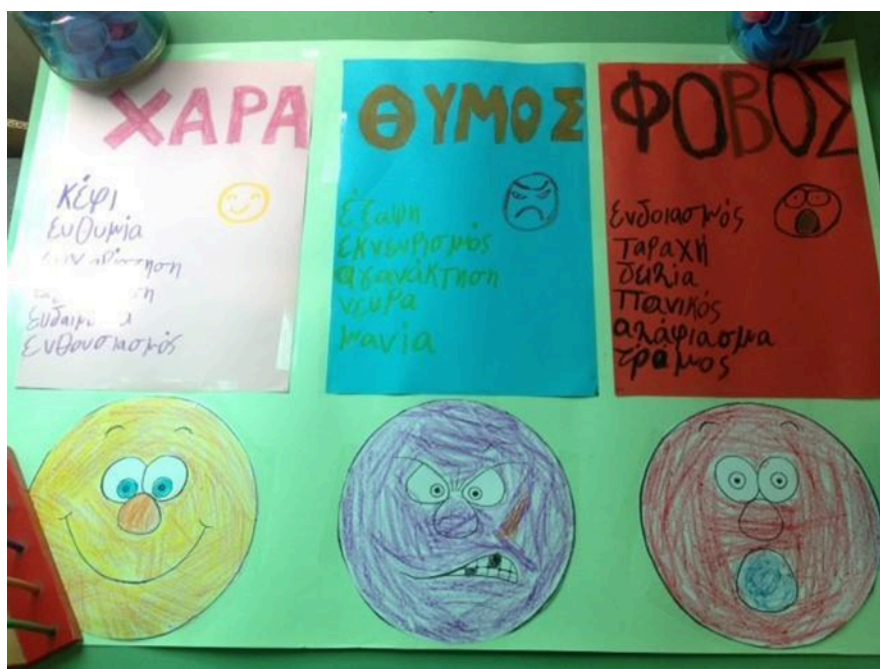
Η συγκεκριμένη δραστηριότητα συνέδεσε τη μουσική με τη συναισθηματική έκφραση. Οι μαθητές/τριες άκουσαν επιλεγμένα αποσπάσματα κλασικής μουσικής (έντονα, ήρεμα, δραματικά, χαρούμενα) και συζήτησαν για το συναίσθημα που τους προκάλεσε κάθε κομμάτι. Ενεργοποιήθηκαν πρότερες εμπειρίες σχετικά με το πώς η μουσική επηρεάζει τη διάθεση.

2η φάση — Διερεύνηση

Σε μικρές ομάδες οι μαθητές/τριες επέλεξαν το μουσικό απόσπασμα που τους ταίριαζε περισσότερο και, με βάση το συναίσθημα που τους προκαλούσε, συνέθεταν ρίμες, σύντομους στίχους ή λέξεις-κάρτες. Κατά τη διαδικασία εφαρμόστηκε peer to peer teaching (διδασκαλία μεταξύ ομότιμων): τα παιδιά βοηθούσαν το ένα το άλλο στη σύνταξη στίχων, στη ρίμα και στη γλωσσική επιλογή, συμπεριλαμβάνοντας λέξεις στη Ρομανί, όπου και όποτε επιθυμούσαν, δίνοντας προσωπικό χαρακτήρα στο έργο τους.

3η φάση — Σύνθεση

Οι ομάδες παρουσίασαν τα «συναισθηματικά κομμάτια» τους, προαιρετικά με μικρόφωνο για να ενισχυθεί η αίσθηση του δημόσιου λόγου. Ακολούθησε συζήτηση για το πώς η μουσική και ο λόγος “συνεργάζονται” για να μεταφέρουν συναίσθημα. Η αισθητηριακή αυτή εμπειρία βοήθησε αρκετά παιδιά που δυσκολεύονται στην απομάκρυνση από το κυριολεκτικό επίπεδο να κατανοήσουν την έννοια της συναισθηματικής μεταφοράς.

Δραστηριότητα 5 «Ο χάρτης των συναισθημάτων»

Οπτική οργάνωση και στρατηγικές διαχείρισης συναισθημάτων.

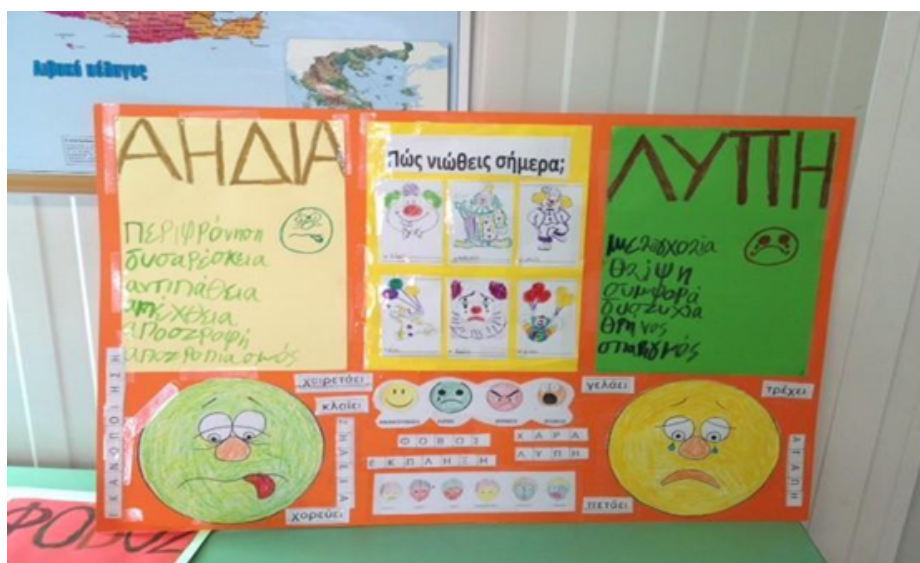
Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

Η δραστηριότητα αυτή εστίασε στη συστηματοποίηση της γνώσης. Μέσω σύντομης συζήτησης εισήχθη η ιδέα του «χάρτη» ως εργαλείου οργάνωσης. Τα παιδιά ανακάλεσαν συναισθήματα, πάνω στα οποία είχαν ήδη εργαστεί κατά τις προηγούμενες δραστηριότητες.

2η φάση — Διερεύνηση

Σε μεγάλο flipchart τα παιδιά δημιούργησαν έναν χάρτη όπου αντιστοίχισαν κάθε συναίσθημα με ένα χρώμα ή σύμβολο. Στη συνέχεια συσχέτισαν καταστάσεις (με χρήση των καρτών καταστάσεων) και κατέγραψαν ιδέες διαχείρισης (π.χ. τεχνικές χαλάρωσης, μέτρημα ως το 10, αναζήτηση βοήθειας από ενήλικα). Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε την κατανόηση ότι τα συναισθήματα δεν είναι καλά ή κακά, αλλά φυσικά και διαχειρίσιμα.

3η φάση — Σύνθεση

Ο χάρτης αναρτήθηκε στην τάξη ως εργαλείο αναφοράς. Οι μαθητές/τριες αξιοποιούσαν τις καταγραφές για να προτείνουν προσωπικά σχέδια δράσης όταν ένιωθαν ένα δύσκολο συναίσθημα, εξασκώντας έτσι πρακτικές αυτορρύθμισης.

Δραστηριότητα 6 «Συμβούλιο της Τάξης: Πώς νιώθουμε μαζί;»

Δημοκρατικός διάλογος και ενδυνάμωση της επικοινωνίας.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση προτέρων γνώσεων

Η δραστηριότητα αυτή εισήγαγε επίσημα τη διαδικασία του Συμβουλίου της Τάξης. Τα παιδιά κάθισαν σε κύκλο και χρησιμοποίησαν το αντικείμενο λόγου (stone of speech) ως μέσο σεβασμού του διαλόγου. Ο/Η εκπαιδευτικός εξήγησε τη λειτουργία του κύκλου και του «αντικειμένου λόγου» (μπάλα), παρουσιάζοντας βασικούς κανόνες δημοκρατικής συζήτησης. Τα παιδιά ανακαλούσαν εμπειρίες τους από προηγούμενες εβδομάδες και σκέφτονταν θέματα που τους απασχολούσαν.

2η φάση — Διερεύνηση

Σε τακτικό κύκλο οι μαθητές/τριες μοιράζονταν πώς ένιωσαν στη διάρκεια της εβδομάδας, τι τους ενόχλησε, τι τους χάρισε χαρά και ποιες προτάσεις έχουν για βελτίωση. Η χρήση της μπάλας διασφάλισε σειρά και ισότιμη ακρόαση, ενώ ένα ημερολόγιο συναισθημάτων χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο καταγραφής.

3η φάση — Σύνθεση

Από τις προτάσεις του κύκλου καταρτίστηκε μια μικρή λίστα ενεργειών ή κανόνων που η τάξη αποφάσισε να δοκιμάσει, καταγράφηκε σε κοινό χώρο και αξιολογήθηκε σε επόμενα συμβούλια. Η διαδικασία ενίσχυσε την υπευθυνότητα και τις δημοκρατικές πρακτικές.

Δραστηριότητα 7 «Τα συναισθήματά μας»

Διαπολιτισμική προσέγγιση και πολυγλωσσική συναισθηματική έκφραση.

Περιγραφή δραστηριότητας

1η φάση — Ευαισθητοποίηση / Ενεργοποίηση πρότερων γνώσεων

Αρχικά, έγινε συζήτηση για τα βασικά συναισθήματα και για το πώς διαφορετικές γλώσσες περιγράφουν το ίδιο συναίσθημα. Με αυτόν τον τρόπο, ενεργοποιήθηκαν οι προηγούμενες εμπειρίες των παιδιών από τις δραστηριότητες που προηγήθηκαν.

2η φάση — Διερεύνηση

Οι μαθητές/τριες, σε ομάδες, δημιούργησαν αφίσες όπου τα βασικά συναισθήματα αποτυπώθηκαν σε τέσσερις γλώσσες (Ελληνικά, Ρομανί, Αγγλικά, Γερμανικά). Στις ξενόγλωσσες ενότητες συνεργάζονταν τις αντίστοιχες ώρες των ξένων γλωσσών. Με δραματοποίηση και θεατρικό παιχνίδι ενισχύθηκε η πολυτροπική έκφραση.

3η φάση — Σύνθεση

Οι αφίσες παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια, συζητήθηκαν οι διαισθητικές ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις γλωσσικές αποτυπώσεις και αναδείχθηκε η αξία της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας ως εργαλείου μάθησης και σεβασμού.

ε) Αξιολόγηση – Αναστοχασμός

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της δράσης βασίστηκε σε πολλαπλές πηγές δεδομένων: άμεση παρατήρηση της συμμετοχής στην τάξη, ανάλυση των παραγόμενων υλικών (κουτιά, δέντρο, χάρτης, θεατρικά, αφίσες), αυτοαναφορές των μαθητών/τριών μέσα από τον κύκλο και το ημερολόγιο συναισθημάτων, καθώς και καταγραφή της χρήσης της Ρομανί γλώσσας σε φυσικά μαθησιακά περιβάλλοντα.

Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών έδειξε σαφή βελτίωση στην ονομασία και αναγνώριση των βασικών συναισθημάτων, όπως αποδείχθηκε από την επιτυχή τοποθέτηση εικόνων στα κουτιά, τη συμμετοχή στο δέντρο και την αντιστοίχιση στον χάρτη. Παιδιά που αρχικά περιορίζονταν στις λέξεις «χαρά, λύπη, θυμός» άρχισαν να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν πιο σύνθετες έννοιες όπως: άγχος, αμηχανία, ενθουσιασμός, απογοήτευση (Στόχος 1).

Η οπτική αναπαράσταση του δέντρου βοήθησε τα παιδιά να αντιστοιχίσουν τα συναισθήματά τους με κάτι σταθερό και χειροπιαστό, δημιουργώντας έναν κοινό χώρο έκφρασης και αποδοχής (Στόχος 2).

Οι δραστηριότητες καλλιέργησαν τη δυνατότητα έκφρασης μέσω λόγου, κίνησης, μουσικής και εικόνας. Τα σκετς και τα μουσικά κομμάτια κατέγραψαν αυξημένη συμμετοχή ακόμη και από πιο διστακτικούς/κές μαθητές/τριες.

Η πρακτική του peer to peer feedback, το θέατρο φόρουμ και οι κύκλοι συζήτησης ενίσχυσαν την ικανότητα των μαθητών/τιών να ακούνε και να κατανοούν τον άλλον. Υπήρξε μετρήσιμη βελτίωση στις συμπεριφορές ακρόασης και υποστήριξης (Στόχος 3).

Το θεατρικό παιχνίδι αύξησε τη συμμετοχή ακόμη και των παιδιών που συνήθως διστάζουν να μιλήσουν μπροστά στην τάξη. Τα καπέλα, τα αντικείμενα και οι μαριονέτες λειτούργησαν ως προστατευτικό πλαίσιο, επιτρέποντας στα παιδιά να εκφραστούν χωρίς φόβο έκθεσης. Μέσα από την υποκριτική είχαν την ευκαιρία όχι μόνο να παρουσιάσουν τον εσωτερικό τους κόσμο αλλά και να βιώσουν συναισθήματα που δεν έχουν συναντήσει προσωπικά, ενισχύοντας έτσι την ενσυναίσθηση.

Μέσω του χάρτη και των συζητήσεων, οι μαθητές/τριες πρότειναν πρακτικές στρατηγικές (π.χ. μέτρηση, αναζήτηση ενήλικα), δείγμα ότι απέκτησαν εργαλεία αυτορρύθμισης.

Οι κύκλοι και το συμβούλιο της τάξης λειτούργησαν ως φόρουμ άσκησης δημοκρατίας, με βελτίωση στην ισότιμη κατανομή λόγου και στην τήρηση κανόνων.

Οι μαθητές/τριες Ρομά ενσωμάτωσαν τη Ρομανί σε παρουσιάσεις, ετικέτες και δημιουργίες. Επίσης, οι ξένες γλώσσες αξιοποιήθηκαν κατά περίπτωση. Αυτό ενίσχυσε την γλωσσική αυτοεκτίμηση και την αναγνώριση ταυτότητας.

Η συνεργασία στις ομάδες ενισχύθηκε, καθώς συχνά απαιτήθηκε συνεννόηση, κατανομή ρόλων και αλληλοϋποστήριξη.

Συμπερασματικά, η δράση πέτυχε τους στόχους της σε μεγάλο βαθμό. Η πιο σημαντική πρόοδος αφορά την ενίσχυση της ενσυναίσθησης και της γλωσσικής συμπερίληψης. Σε επίπεδο συναισθηματικής κατανόησης, πολλοί/ές μαθητές/τριες κατάφεραν να ονοματίσουν με σαφήνεια τα συναισθήματά τους και να τα συνδέσουν με στιγμές της καθημερινότητάς τους, γεγονός που αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη συναισθηματική αυτορρύθμιση. Περιορισμοί στην επίτευξη κάποιων στόχων οφείλονται κυρίως στον χρόνο και στην ανάγκη για επαναλαμβανόμενες συνεδρίες σε ορισμένες ομάδες.

Αναστοχασμός

Θετικά σημεία

Η δράση καλλιέργησε ένα ασφαλές και δημιουργικό περιβάλλον όπου τα συναισθήματα έγιναν αντικείμενο συζήτησης και δημιουργίας. Η χρήση ποικιλίας μεθόδων (κουτιά, δέντρο, θέατρο, μουσική, χάρτης) επέτρεψε σε διαφορετικά προφίλ μαθητών/τριών να συμμετάσχουν ενεργά. Η ενσωμάτωση της Ρομανί ως φυσικού στοιχείου της τάξης λειτούργησε ενισχυτικά για την αυτοεικόνα των Ρομά μαθητών/τριών και ενθάρρυνε τη συμμετοχή τους ως «φορείς γνώσης». Οι πρακτικές peer to peer teaching και το θέατρο φόρουμ καλλιέργησαν δεξιότητες κριτικής σκέψης, συνεργασίας και συλλογικής επίλυσης προβλημάτων (Στόχοι 5-6).

Οι μαθητές/τριες ανταποκρίθηκαν θετικά στη διαδικασία του κύκλου και έδειξαν προθυμία να μοιραστούν σκέψεις και συναισθήματα. Η χρήση της μπάλας ως «αντικειμένου λόγου» βοήθησε σημαντικά στην τήρηση της σειράς, στη μείωση των διακοπών και στη δυνατότητα να ακουστούν περισσότερες φωνές με ισότιμο τρόπο.

Ιδιαίτερα σημαντικό ήταν ότι αρκετά παιδιά εξέφρασαν συναισθήματα τα οποία πιθανότατα δεν θα μοιράζονταν σε ένα πιο τυπικό σχολικό πλαίσιο. Αυτό καταδεικνύει ότι ο κύκλος λειτούργησε ως ασφαλής χώρος, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη και την αίσθηση ότι η τάξη αποτελεί κοινότητα (Στόχοι 4-5).

Η καταγραφή των αποφάσεων με δημοκρατικές διαδικασίες αποτέλεσε πολύτιμη ευκαιρία για εξάσκηση στην πράξη των αξιών του σεβασμού, της ισότητας και της συλλογικής υπευθυνότητας. Σε επίπεδο διαχείρισης τάξης, η δράση συνέβαλε ουσιαστικά στη μείωση εντάσεων και στην πρόληψη μικρών συγκρούσεων, καθώς τα παιδιά ένιωσαν ότι έχουν έναν σταθερό χώρο έκφρασης πριν συσσωρευτούν τα συναισθήματά τους. Το ημερολόγιο

συναισθημάτων λειτούργησε, επίσης, ως εργαλείο αυτορρύθμισης και αναστοχασμού (Στόχος 6).

Τα παιδιά αναγνώρισαν συγκεκριμένες εμπειρίες της καθημερινότητάς τους, τις αντιστοίχισαν με συναισθήματα και τις τοποθέτησαν στον χάρτη. Αυτή η διαδικασία ενίσχυσε την ικανότητά τους να «διαβάζουν» τον εσωτερικό τους κόσμο και να αναγνωρίζουν πότε και γιατί προκύπτουν τα συναισθήματα. Ακόμη πιο σημαντικό ήταν ότι αρκετοί/ές μαθητές/τριες άρχισαν να προτείνουν μόνοι/ες τους τρόπους διαχείρισης — από απλές τεχνικές χαλάρωσης μέχρι αναζήτηση βοήθειας από ενήλικα. Η ομαδική εργασία ενίσχυσε τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση.

Δυσκολίες

Η κυριότερη δυσκολία αφορούσε τη διαχείριση του χρόνου: ορισμένες δραστηριότητες απαιτούσαν περισσότερο χρόνο ώστε να εμβαθύνουν και να επαναληφθούν.

Επίσης, κάποια παιδιά χρειάστηκαν επιπλέον στήριξη για να εκφράσουν προσωπικά βιώματα, γεγονός που αποκάλυψε την ανάγκη για συνεχή και διαρκή εφαρμογή τέτοιων πρακτικών. Η ποικιλία επιπέδων γλωσσικής ικανότητας επέβαλε διαφοροποιήσεις και επιπλέον υποστηρικτικές παρεμβάσεις, ιδίως σε ασκήσεις γραπτής έκφρασης. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι μαθητές/τριες χρειάζονται περαιτέρω καθοδήγηση στο πώς διατυπώνονται οι προτάσεις και στο πώς πραγματοποιείται μια δίκαιη ψηφοφορία, χωρίς να επηρεάζονται από προσωπικές σχέσεις ή δημοφιλείς απόψεις.

Η εισαγωγή τεχνικών του Θεάτρου του Καταπιεσμένου χρειάστηκε συνεχόμενη καθοδήγηση ώστε όλα τα παιδιά να εμπλακούν δημιουργικά και με ασφάλεια. Τέλος, ορισμένοι/ες μαθητές/τριες, δυσκολεύτηκαν να αναγνωρίσουν τα δικά τους συναισθήματα στις κάρτες, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για περισσότερες βιωματικές και καθοδηγούμενες δραστηριότητες συναισθηματικής έκφρασης.

Εκτίμηση

Η δράση «Αναγνωρίζω, εκφράζω και μοιράζομαι τα συναισθήματά μου» αποτέλεσε ένα ουσιαστικό βήμα προς τη δημιουργία μιας τάξης όπου η συναισθηματική εκπαίδευση και η γλωσσική συμπερίληψη συμπορεύονται. Τα θετικά αποτελέσματα είναι εμφανή στην αυξημένη ικανότητα αναγνώρισης συναισθημάτων, στην ενίσχυση ενσυναίσθησης και στην ενεργό συμμετοχή των παιδιών Ρομά μέσω της μητρικής τους γλώσσας. Συνολικά, η δράση συνέβαλε τόσο στην κοινωνική συνοχή της τάξης όσο και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που είναι κρίσιμες για την προσωπική και σχολική επιτυχία των παιδιών.

Για μέγιστο όφελος προτείνεται η συνέχιση και εμβάθυνση των πρακτικών με τακτικές, μικρές συνεδρίες (follow-up), καθώς και η παροχή επιπλέον στήριξης σε παιδιά που τη χρειάζονται.

Εκπαιδευτικοί που
εργάστηκαν: Βαλάνια
Τριανταφυλλιά (ΠΕ 70),
Γεωργίου Ευσταθία
(ΠΕ 05), Γκρήνα
Βαρβάρα (ΠΕ 70),
Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ
70), Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ
05), Μηλιάκα Μαρσέλα
(ΠΕ 11), Ρηγοπούλη Ελένη
(ΠΕ 70), Σερπίτη
Ανδρονίκη (ΠΕ 07),
Σκαμαγκούλη Ευαλία
(ΠΕ 05), Σμαρούλης
Ευάγγελος (ΠΕ 70),
Σταμπούλη Ελένη (ΠΕ
70), Χαμπέρης Στέργιος
(ΠΕ 11), Χονδράκης

3^η Δράση Σχολικός Εκφοβισμός

«Μιλάμε ανοιχτά – Σταματάμε τον σχολικό εκφοβισμό»

α) Σκοπός - Στόχοι

Η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών γύρω από το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού. Στόχος ήταν να αναγνωρίζουν τις μορφές του, να ξεχωρίζουν τη φιλική πλάκα από την κακοποιητική συμπεριφορά και να καλλιεργήσουν στάση μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία στο σχολικό περιβάλλον.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες:

- Να γνωρίσουν τον όρο «σχολικός εκφοβισμός» και τις μορφές του.
- Να διαχωρίσουν την πλάκα από τον επαναλαμβανόμενο εκφοβισμό.
- Να αναγνωρίσουν τις μορφές του εκφοβισμού (λεκτική, σωματική, κοινωνική, διαδικτυακή).
- Να εκφράσουν σκέψεις, εμπειρίες και συναισθήματα σε ασφαλές πλαίσιο.
- Να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, σεβασμό και αλληλεγγύη.
- Να καλλιεργήσουν συνεργατικότητα μέσα από ομαδικές δημιουργικές δραστηριότητες.
- Να δημιουργήσουν μηνύματα και συνθήματα κατά του bullying.
- Να κατανοήσουν ότι η δική τους φωνή μπορεί να συμβάλλει στην αλλαγή της σχολικής κουλτούρας.

β) Μέσα – Υλικά

- Χαρτί μέτρου και χαρτί A4
- Φωτοτυπίες – φωτογραφικό υλικό
- Αποκόμματα – σκίτσα
- Χρώματα, ψαλίδια, κόλλες

γ) Χρονική διάρκεια – Τάξη

Διάρκεια: 4 ώρες

Συμμετείχε η Στ' τάξη.

δ) Περιγραφή δράσης

Αρχή

Η δράση πραγματοποιήθηκε με αφορμή την Πανελλήνια Ημέρα κατά του Σχολικού Εκφοβισμού. Ξεκίνησε με συζήτηση στην ολομέλεια για την έννοια του bullying, τις μορφές του και τις διαφορές ανάμεσα στη φιλική πλάκα και στον στοχευμένο εκφοβισμό. Οι μαθητές/τριες μοιράστηκαν σκέψεις, προβληματισμούς και εμπειρίες τους.

Μέση

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες 4-5 ατόμων. Δούλεψαν με φωτογραφικό υλικό, εικόνες, αποκόμματα και σκίτσα, δημιουργώντας αφίσες με συνθήματα κατά του bullying. Τα συνθήματα γράφτηκαν σε τρεις γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά και Ρομανί), δίνοντας έμφαση στη

διαπολιτισμικότητα, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Τέλος

Οι αφίσες τοποθετήθηκαν σε εμφανές σημείο του σχολείου, λειτουργώντας ως μήνυμα ενάντια στη βία και ως αφορμή για συζήτηση με την υπόλοιπη σχολική κοινότητα.

ε) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση

Επίτευξη στόχων

- **Κατανόηση του όρου bullying και μορφών του:** επιτεύχθηκε μέσω συζήτησης.
- **Διάκριση πλάκας – εκφοβισμού:** επιτεύχθηκε, αποτέλεσε κεντρικό θέμα συζήτησης.
- **Έκφραση εμπειριών και συναισθημάτων:** επιτεύχθηκε σε κλίμα εμπιστοσύνης.
- **Ενσυναίσθηση και σεβασμός:** καλλιεργήθηκαν μέσα από τον διάλογο και τις αφίσες.
- **Συνεργατικότητα:** ενισχύθηκε με την ομαδική εργασία.
- **Δημιουργία συνθημάτων:** επιτεύχθηκε με πρωτότυπα και δυνατά μηνύματα των παιδιών.

Θετικά σημεία

- Ελεύθερη έκφραση σε κλίμα ασφάλειας.
- Ενθουσιασμός για την ομαδική δημιουργία αφίσας.
- Συμμετοχή όλων των παιδιών με ωριμότητα και υπευθυνότητα.

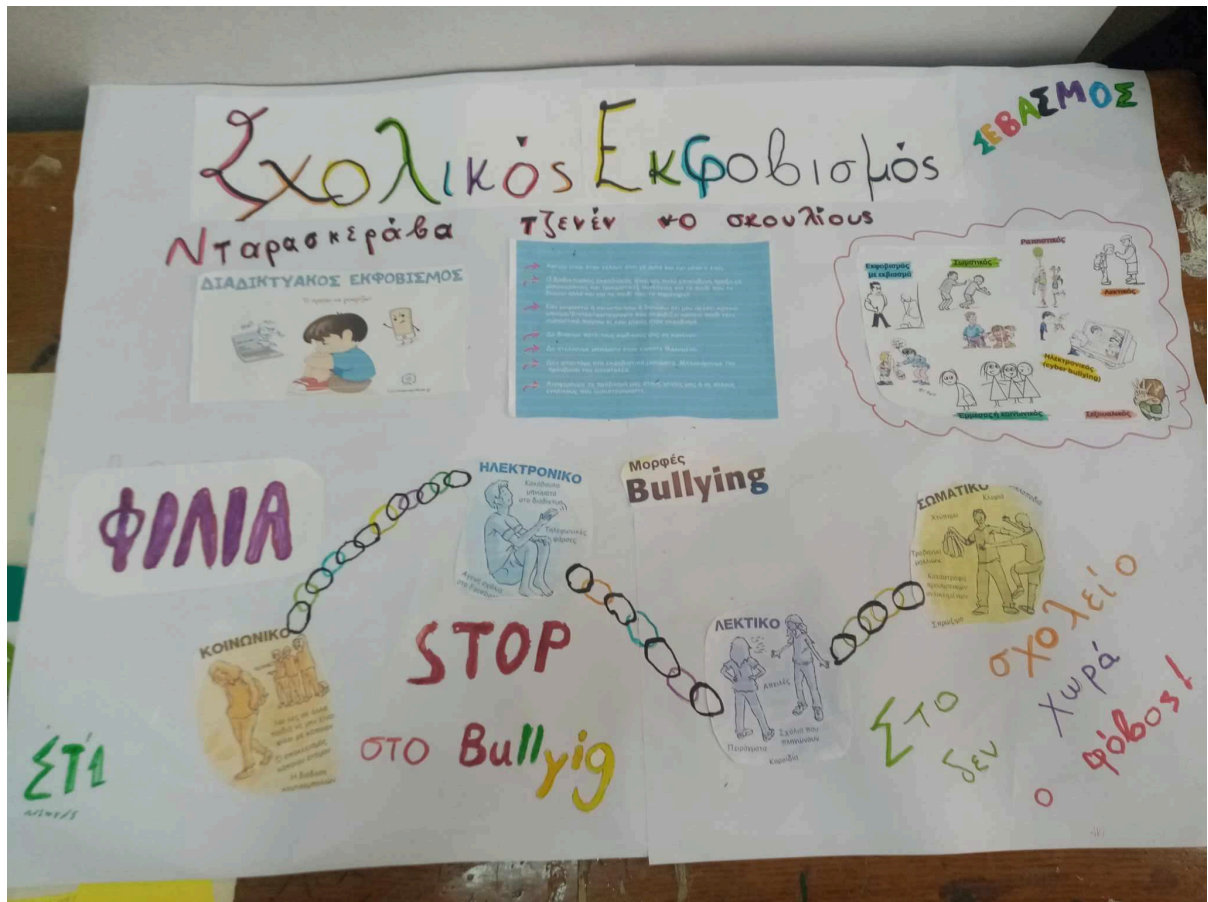
Δυσκολίες

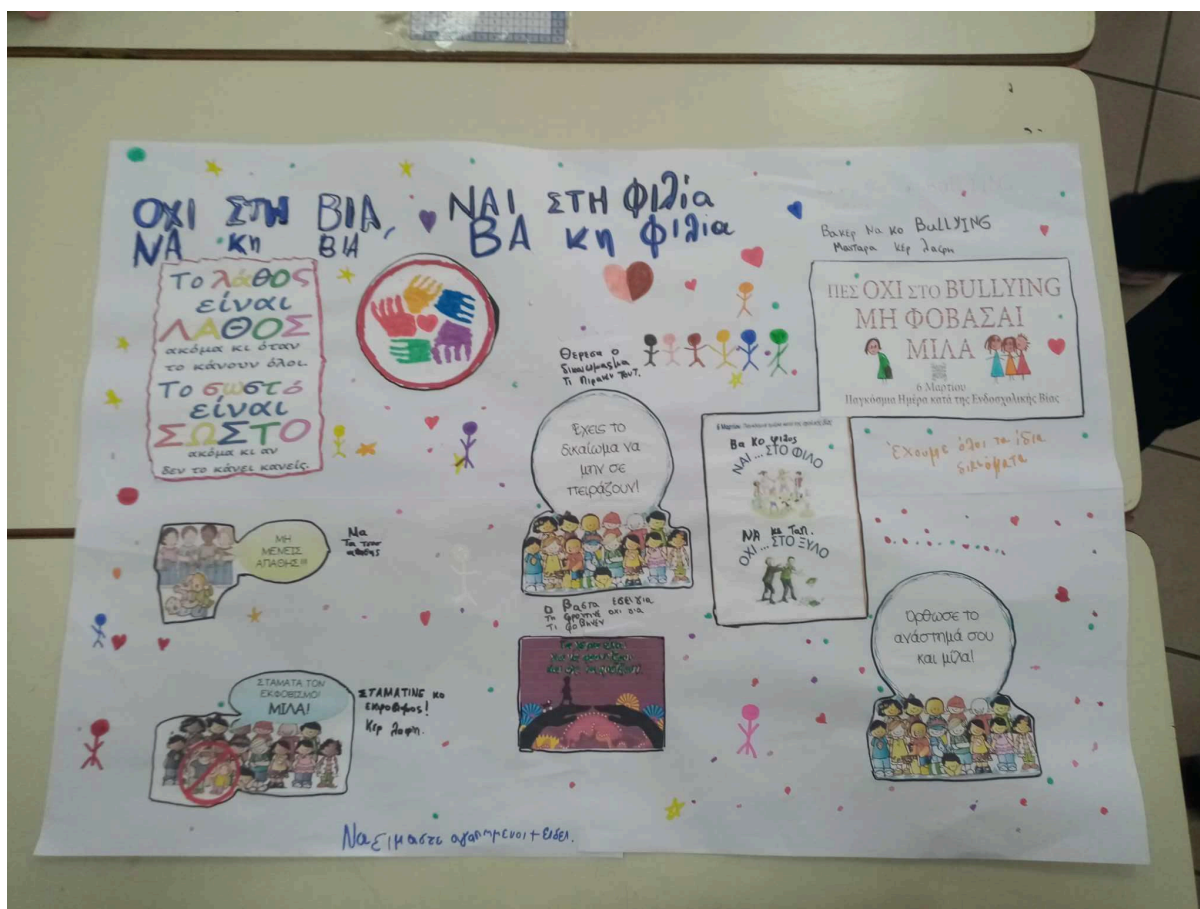
- Ορισμένοι/ες μαθητές/τριες χρειάστηκαν περισσότερο χρόνο για να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες.
- Η διάκριση μεταξύ πλάκας και εκφοβισμού φάνηκε περίπλοκη για μερικούς στην αρχή.

Συνολική εκτίμηση

Η δράση υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχημένη, καθώς ανέδειξε τη σημασία της μηδενικής ανοχής στον εκφοβισμό, ενίσχυσε την ενσυναίσθηση και έδωσε στους μαθητές/τριες φωνή να υψώσουν το δικό τους μήνυμα ενάντια στη βία.

Εκπαιδευτικός: Θωμάκου Ευθυμία

4^η Σχολικός Εκφοβισμός

«Τα χέρια δεν χτυπάνε, τα χέρια αγαπάνε»

α) Σκοπός - Στόχοι

Η δράση αποσκοπεί στην πρόληψη και τον περιορισμό της σχολικής βίας μεταξύ των μαθητών/τριών, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση, τον αλληλοσεβασμό και την καλλιέργεια θετικών διαπροσωπικών σχέσεων. Παράλληλα, επιδιώκεται η προώθηση της διγλωσσίας (Ελληνικά-Ρομανί) και η ανάδειξη της αξίας της γλώσσας Ρομανί ως αναπόσπαστου κομματιού της ταυτότητας των μαθητών/τριών Ρομά.

Στόχοι:

Αναμένεται οι μαθητές/τριες:

- Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν πράξεις που εκφράζουν αγάπη, φροντίδα και σεβασμό, σε αντίθεση με πράξεις βίας.
- Να κατανοήσουν τις έννοιες της βίας και της μη-βίας και τις αρνητικές συνέπειες της επιθετικής συμπεριφοράς.
- Να αναπτύξουν ενσυναίσθηση και σεβασμό προς τους συμμαθητές τους και τους άλλους ανθρώπους.
- Να μάθουν να συνεργάζονται και να επικοινωνούν αποτελεσματικά σε ομαδικές δραστηριότητες.

- Να έρθουν σε επαφή με πολυτροπικά ερεθίσματα (παραμύθι, μουσική, ποίηση, ζωγραφική) και να εκφραστούν δημιουργικά.
- Να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους, αναγνωρίζοντας την αξία της πολιτισμικής τους κληρονομιάς και της μητρικής τους γλώσσας.
- Να νιώσουν ασφάλεια και αποδοχή μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

β Μέσα –Υλικά:

- Παιδικό παραμύθι: «Τα χέρια δεν χτυπάνε, τα χέρια αγαπάνε», Συγγραφέας: Συλλογικό έργο . Εκδότης: Βάρφη Εκδοτικός Οργανισμός -2016
- Φύλλο εργασίας
- Φωτοτυπικό μηχάνημα
- Χαρτόνια, μαρκαδόροι, κόλλες, ψαλίδια
- Προβολέας
- Υπολογιστής

γ) Ενδεικτική Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Τάξεις που εμπλέκονται: **Α΄**

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Πανελλήνιας Ημέρας κατά της Σχολικής Βίας με τους/τις μαθητές/τριες της Α΄ τάξης Δημοτικού.

- **Εισαγωγή με αφήγηση παραμυθιού:**

Η εκπαιδευτικός αφηγήθηκε το βιβλίο «Τα χέρια δεν χτυπάνε, τα χέρια αγαπάνε», το οποίο αποτέλεσε αφορμή για συζήτηση σχετικά με τη βία, την έκφραση συναισθημάτων και τις επιτρεπτές μορφές συμπεριφοράς.

Η αφήγηση πλαισιώθηκε με ερωτήσεις για εμπλοκή των παιδιών στην κατανόηση και αναστοχασμό.

- **Μουσικό ερέθισμα και συζήτηση:**

Ακούστηκε το τραγούδι των Locomondo «Χέρια σαν κι αυτά», ως ερέθισμα για περαιτέρω προβληματισμό. Ακολούθησε συζήτηση με θέμα: Τι μπορούμε και τι δεν πρέπει να κάνουμε με τα χέρια μας; Τα παιδιά κατέθεσαν εμπειρίες και σκέψεις εστιάζοντας σε θετικές συμπεριφορές (αγκαλιά, βοήθεια, παιχνίδι, χειροτεχνία) έναντι αρνητικών (χτυπήματα, σπρωξίματα).

- **Φύλλο εργασίας:**

Το φύλλο περιλάμβανε σκίτσα που απεικόνιζαν φιλικές ή εχθρικές συμπεριφορές (π.χ. δύο παιδιά να παίζουν συνεργατικά, ένα παιδί να σπρώχνει ένα άλλο).

Η συμπλήρωση του φύλλου έγινε ατομικά από κάθε μαθητή/τρια, ενθαρρύνοντας την προσωπική σκέψη και κρίση.

Στη συνέχεια, ακολούθησε συζήτηση στην τάξη, όπου κάθε μαθητής/τρια δικαιολόγησε προφορικά την επιλογή του/της, εξηγώντας γιατί μια συμπεριφορά είναι φιλική ή εχθρική και ποιες είναι οι

συνέπειές της. Αυτή η διαδικασία ενίσχυσε την κριτική σκέψη, την ικανότητα έκφρασης και τον διάλογο.

- **Δημιουργία τραγουδιού:**

Με τη βοήθεια της δασκάλας, οι μαθητές/τριες τροποποίησαν τους στίχους του παιδικού τραγουδιού «Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ» και συνέθεσαν το δικό τους τραγούδι με τίτλο «Με τα χέρια...», με στίχους που προάγουν τη μη βία, την αγάπη και τη συνεργασία.

Σημαντική ήταν η μετάφραση της τελευταίας στροφής στη γλώσσα Ρομανί, τη μητρική γλώσσα των περισσότερων παιδιών. Αυτό ενθάρρυνε την ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών Ρομά, οι οποίοι συνέβαλαν με λέξεις και φράσεις. Όλοι οι μαθητές/τριες τραγούδησαν το τραγούδι ρυθμικά, χτυπώντας παλαμάκια, δημιουργώντας μια ατμόσφαιρα χαράς και συνεργασίας.

- **Δημιουργία αφίσας:**

Τέλος, οι μαθητές/τριες ζωγράφισαν τα αποτυπώματα των χεριών τους, τα έκοψαν και τα διακόσμησαν. Τα «χεράκια» ενώθηκαν σε μια μεγάλη αφίσα με το μήνυμα:

«Τα χέρια αγαπάνε» (στα ελληνικά) και «Οβαστά μαγκένα» (στα Ρομανί), η οποία αναρτήθηκε στον χώρο του σχολείου ως δημόσια δήλωση ενάντια στη βία.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Επίτευξη στόχων:

- **Διάκριση πράξεων αγάπης – βίας :** επιτεύχθηκε μέσα από την αφήγηση παραμυθιού, τη συζήτηση και το φύλλο εργασίας.
- **Κατανόηση βίας – μη βίας :** επιτεύχθηκε μέσα από τη συζήτηση μετά το παραμύθι και το τραγούδι.
- **Ενσυναίσθηση και σεβασμός :** ενισχύθηκε μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και του κοινού τραγουδιού.
- **Συνεργασία – επικοινωνία:** καλλιεργήθηκε με τη σύνθεση τραγουδιού και την ομαδική δημιουργία αφίσας.
- **Δημιουργική έκφραση και επαφή με πολυτροπικά ερεθίσματα :** διευκολύνθηκε με το παραμύθι, τη μουσική και τη ζωγραφική.
- **Ενίσχυση αυτοεκτίμησης μέσω της χρήσης της γλώσσας Ρομανί :** επιτεύχθηκε μέσω της ενσωμάτωσης στίχων στη γλώσσα Ρομανί και της συμμετοχής των παιδιών Ρομά.
- **Αίσθημα ασφάλειας και αποδοχής :** ενισχύθηκε μέσω του συνεργατικού και χαρούμενου κλίματος και του κοινού μηνύματος στην αφίσα.

Θετικά σημεία :

- Ποικιλία ερεθισμάτων (παραμύθι, μουσική, εικόνες).
- Ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών.
- Ανάπτυξη ενσυναίσθησης και κριτικής σκέψης.
- Ενσωμάτωση πολιτισμικής ταυτότητας (Ρομά μαθητών/τριών).

Δυσκολίες:

- Διατήρηση της προσοχής των μικρών παιδιών για δύο συνεχόμενες διδακτικές ώρες.
- Δυσκολία στην έκφραση συναισθημάτων και εμπειριών από μερικά παιδιά.

Γενική εκτίμηση

Η δράση υλοποιήθηκε με επιτυχία ως προς τους στόχους της, καθώς ενίσχυσε την πρόληψη της βίας με δημιουργικό, βιωματικό και συμπεριληπτικό τρόπο, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE», αφήνοντας στα παιδιά θετική εμπειρία μάθησης και συνεργασίας.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαΐτση Αποστολία (ΠΕ 70), Βραχνιά Άρτεμις (ΠΕ 79.01), Διαμαντοπούλου Σταυρούλα (ΠΕ 70), Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ 70).

Σχεδιάζω 😊 όταν συμφωνώ και 😞 όταν διαφωνώ

Φύλλο εργασίας

Συζήτηση στην ολομέλεια

ΜΕ ΤΑ ΧΕΡΙΑ

Με τα χέρια τα ρουχάκια μου φοράω (2)

Μια και είμαι εγώ παιδί ξέρω πάντα να γελώ

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.

Με τα χέρια μου παιχνίδια παίζω εγώ (2)

Μια και είμαι εγώ παιδί ξέρω πάντα να γελώ

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.

Με τα χέρια ζωγραφίζω τώρα εγώ (2)

Μια και είμαι εγώ παιδί ξέρω πάντα να γελώ

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.

Με τα χέρια χαιρετώ και βοηθώ (2)

Μια και είμαι εγώ παιδί ξέρω πάντα να γελώ

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.

Με τα χέρια σ' αγκαλιάζω πάντα εγώ (2)

Μια και είμαι εγώ παιδί ξέρω πάντα να γελώ

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.

Ι βαστέτζαρ ντάσαμεν αγκαλιά ακανά με(2)

Εκ ισινόμ χουρδό τζανάβα πάντα τα σαβ

Χαρωπά τα μου ντούι βαστά τσαλαβάβαλεν.

Οι στίχοι του τραγουδιού

Αφίσα

5^η Δράση Η Θέση της Γυναίκας

«Η θέση της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία –Μιλούν οι γυναίκες της ζωής μας»

α) Σκοπός - Στόχοι

Να αναγνωρίσουν οι μαθητές/τριες τη σημασία του ρόλου της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία, να κατανοήσουν τις αλλαγές στον χρόνο, να σεβαστούν τις καθημερινές δυσκολίες και τους πολλαπλούς ρόλους της, να αναδείξουν τη σημασία της εκπαίδευσης και της εργασίας στην προσωπική και κοινωνική εξέλιξη και να ενισχύσουν τη σύνδεση σχολείου – οικογένειας – κοινότητας.

Στόχοι

Οι μαθητές/τριες:

- Να εντοπίσουν διαφορές στη θέση της γυναίκας παλαιότερα και σήμερα.
- Να γνωρίσουν εμπειρίες και προκλήσεις των γυναικών στη σύγχρονη κοινωνία.
- Να κατανοήσουν τη σημασία εκπαίδευσης και εργασίας για την ενδυνάμωση των γυναικών.
- Να καλλιεργήσουν σεβασμό προς τη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα.
- Να ασκηθούν σε δεξιότητες επικοινωνίας (συνέντευξη, ενεργητική ακρόαση).
- Να γνωρίσουν καλύτερα τις μητέρες τους μέσα από προσωπικές ιστορίες και συνεντεύξεις.
- Να ενισχύσουν τον δεσμό σχολείου – οικογένειας.

β) Μέσα – Υλικά

- Χαρτιά
- Μολύβια, γόμες
- Φωτογραφική μηχανή

γ) Χρονική διάρκεια – Τάξεις

Διάρκεια: **10 ώρες**

Συμμετείχαν οι τάξεις **Ε΄ και ΣΤ΄**.

δ) Περιγραφή δράσης

Αρχή

Στην εισαγωγική συνάντηση, οι μαθητές/τριες συζήτησαν για τη γυναίκα στη σύγχρονη κοινωνία, τους πολλαπλούς ρόλους της και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Έγινε ιδιαίτερη αναφορά στη σημασία εκπαίδευσης και εργασίας ως θεμελίων για την ανεξαρτησία και την κοινωνική εξέλιξη των γυναικών.

Μέση

Ακολούθησαν τέσσερις δίωρες συναντήσεις-συνεντεύξεις με μητέρες μαθητών/τριών διαφορετικής καταγωγής (ελληνικής, Ρομά, αλβανικής). Οι γυναίκες μοιράστηκαν προσωπικές εμπειρίες σχετικά με την παιδική ηλικία τους, την εκπαίδευση, την εργασία, τις ευθύνες της οικογένειας και τις δυσκολίες που συνάντησαν. Οι μαθητές/τριες, με προετοιμασμένες ερωτήσεις, συμμετείχαν ενεργά, ασκώντας τις δεξιότητες επικοινωνίας.

Τέλος

Η δράση ολοκληρώθηκε με μία ώρα αναστοχασμού, όπου οι μαθητές/τριες συζήτησαν τι τους συγκίνησε, τι τους έκανε εντύπωση και τι έμαθαν για τις μητέρες τους.

ε) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση

Επίτευξη στόχων

- **Κατανόηση της θέσης της γυναίκας στον χρόνο:** επιτεύχθηκε μέσα από τις αφηγήσεις των μητέρων.
- **Αναγνώριση της σημασίας εκπαίδευσης και εργασίας:** επιτεύχθηκε, οι μαθητές/τριες τόνισαν συχνά στον αναστοχασμό.
- **Καλλιέργεια σεβασμού προς τη διαφορετικότητα:** επιτεύχθηκε μέσω της πολυπολιτισμικής διάστασης.
- **Δεξιότητες επικοινωνίας:** καλλιεργήθηκαν μέσω των συνεντεύξεων.
- **Ενίσχυση δεσμού σχολείου – οικογένειας:** επιτεύχθηκε ουσιαστικά, καθώς οι μαθητές/τριες είδαν τις μητέρες τους σε διαφορετικό ρόλο.

Θετικά σημεία

- Συγκίνηση και υπερηφάνεια από τη συμμετοχή των μητέρων.
- Ενεργή συμμετοχή μαθητών/τριών με ουσιαστικές ερωτήσεις.
- Αποκάλυψη άγνωστων πτυχών της ζωής των μητέρων.
- Πολυπολιτισμική διάσταση που προήγαγε κατανόηση και σεβασμό.

Δυσκολίες

- Αρχική αμηχανία μαθητών/τριών να ακούσουν προσωπικές ιστορίες στο σχολικό πλαίσιο.
- Ορισμένες μητέρες ήταν διστακτικές στην αρχή να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες.

Συνολική εκτίμηση

Η δράση υπήρξε βαθιά βιωματική και ουσιαστική. Ανέδειξε τη σημασία της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία, ενίσχυσε τον δεσμό σχολείου-οικογένειας και άφησε έντονο αποτύπωμα σε μαθητές/τριες, γονείς και εκπαιδευτικούς, καλλιεργώντας σεβασμό και ενσυναίσθηση. Ταυτόχρονα ενισχύθηκε η αυτοεκτίμηση, η γλωσσική αυτοπεποίθηση και η πολιτισμική ταυτότητα των παιδιών σύμφωνα με το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν: Γκρίνια Βαρβάρα (ΠΕ 70), Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70), Σταμπουλή Ελένη (ΠΕ 70), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70), Χαρίσης Απόστολος (ΠΕ 70).

6^η Δράση Η Καθημερινή Ζωή των Ρομά

Γέφυρες Πολιτισμού και Γλώσσας: Η καθημερινή ζωή των Ρομά

Οι δράσεις υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος για τη γλώσσα Ρομανί σχετικά με τη θεματική «Τροφή, ένδυση, κατοικία των Ρομά» από τους/τις μαθητές/τριες και τις εκπαιδευτικούς της Α' τάξης το σχολικό έτος 2023-24.

α) Σκοπός – Στόχοι

Οι δράσεις αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριών Ρομά, την ανάδειξη της γλωσσικής τους ποικιλομορφίας (Ρομανί και Ελληνικά) καθώς και στην ανάπτυξη διαπολιτισμικής συνείδησης όλων των μαθητών/τριών. Παράλληλα, επιδιώκεται η δημιουργία ενός συμπεριληπτικού μαθησιακού περιβάλλοντος που αναγνωρίζει, σέβεται και αξιοποιεί την πολιτισμική και γλωσσική ετερότητα.

Στόχοι:

- Να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση και η πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών Ρομά.
- Να αναδειχθεί η γλώσσα Ρομανί ισότιμα με την Ελληνική, ως εργαλείο πολιτισμικής έκφρασης και επικοινωνίας.
- Να προαχθεί η διαπολιτισμική εκπαίδευση και η καλλιέργεια ενσυναίσθησης στους/στις μαθητές/τριες.
- Να ενισχυθεί η ενεργός συμμετοχή και η δημιουργική έκφραση των μαθητών/τριών μέσα από θεατρικά, μουσικά και διαλογικά δρώμενα.
- Να ενδυναμωθεί η συνεργασία σχολείου και γονέων και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των γονέων προς το σχολείο και τους/τις εκπαιδευτικούς, μέσα από την κοινή συμμετοχή και συνδημιουργία.

β) Μέσα –Υλικά:

- Υφάσματα (κουρτίνες, πολύχρωμα πανιά, κουβέρτες)
- Σχοινιά ή σκελετός (σπάγκος, καλάμια, κοντάρια)
- Χαλάκια, κουρελούδες (για διακόσμηση του εσωτερικού)
- Κούκλα – βρέφος
- Υλικά μαγειρικής (αλεύρι, μαγιά, νερό, ζάχαρη, μέλι, κανέλα, ηλιέλαιο)
- Σκεύη μαγειρικής /εργαλεία (Μπολ ανάμειξης, κουτάλες, κατσαρόλες, ηλεκτρικό μάτι, μπουλάκια, πιρούνια)
- Παραδοσιακό νυφικό των Ρομά
- Γυναικείες φορεσιές Ρομά
- Κούκλες βιτρίνας
- Καρτελάκια με πληροφορίες για τις φορεσιές στα Ελληνικά και στα Ρομανί
- Ηχητικός εξοπλισμός: μικρόφωνα, ηχεία, κονσόλα
- Μουσικά όργανα
- Φωτογραφικό υλικό
- Υπολογιστής
- Προβολέας

γ)Ενδεικτική Διάρκεια: 6 διδακτικές ώρες

Τάξεις που εμπλέκονται: Α', (Ε', ΣΤ'-Χορωδία)

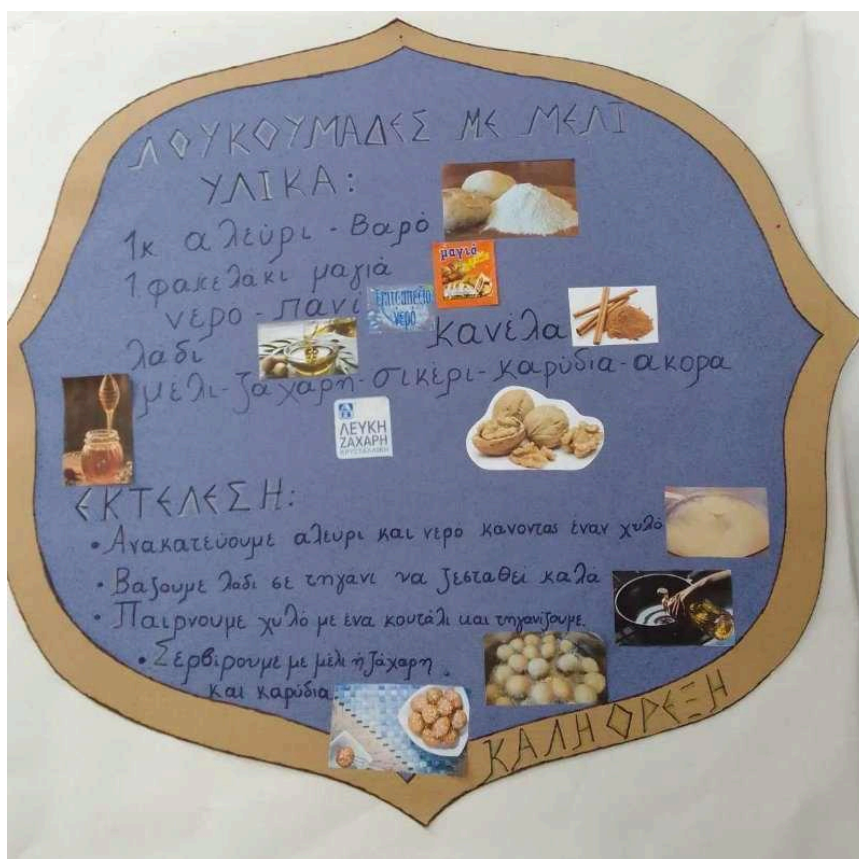
δ) Περιγραφή δράσεων:

- **Παρασκευή ενός παραδοσιακού γλυκού των Ρομά**

Στη δράση συμμετείχαν εκπρόσωποι του Παραρτήματος Ρομά Αλιβερίου και κυρίες από την κοινότητα των Ρομά καθώς και οι μαθητές/τριες και οι εκπαιδευτικοί της Α' τάξης.

Αρχικά οι εκπρόσωποι του κέντρου Ρομά , χρησιμοποιώντας φωτογραφικό υλικό, μίλησαν στα παιδιά για τη ζωή των Ρομά καθώς και για τις διατροφικές τους συνήθειες. Στη συνέχεια μητέρες μαθητών/τριών του σχολείου από τον οικισμό του Αλιβερίου ετοίμασαν και μαγείρεψαν ένα παραδοσιακό γλυκό, τους λουκουμάδες. Παρουσίασαν τα υλικά και την εκτέλεση της συνταγής στα ελληνικά και στα Ρομανί. Στο τέλος οι μαθητές και οι μαθήτριες γεύτηκαν το νόστιμο γλυκό.

• Έκθεση Καλοκαιρινής Κατοικίας και Παραδοσιακής Φορεσιάς των Ρομά

Στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου οι δασκάλες της Α' τάξης με την ευγενική χορηγία και βοήθεια του Κέντρου Ρομά και των κατοίκων του οικισμού έστησαν ένα «καλοκαιρινό τσαντίρι». Στον ίδιο χώρο παρουσιάστηκαν και τρεις βασικοί τύποι ενδυμασίας των Ρομά γυναικών: ένα νυφικό, μια καθημερινή και μια επίσημη φορεσιά.

- **Μικρό Δρώμενο Καθημερινής Ζωής**

Κάτω από το τσαντίρι που στήθηκε στη σκηνή έγινε αναπαράσταση μιας συνηθισμένης μέρας μιας οικογένειας Ρομά . Ο μπαμπάς λείπει για δουλειές και η γιαγιά, αρχηγός της οικογένειας, κοιμίζει το μωρό, μαγειρεύει μαζί με τη μαμά και φροντίζουν τα μεγαλύτερα παιδιά. Στο θεατρικό δρώμενο ακούγονται μικροί καθημερινοί διάλογοι αλλά κι ένα όμορφο νανούρισμα στα Ρομανί, από τη μαθήτρια –γιαγιά που κοιμίζει το βρέφος, το οποίο εκφράζει την τρυφερότητα και τη συνέχεια των γενεών.

- **Ερμηνεία του τραγουδιού «Εντερλέζι»**

Η χορωδία του σχολείου τραγούδησε το γνωστό παραδοσιακό τραγούδι "Εντερλέζι" στα Ελληνικά και τα Ρομανί. Πρόκειται για ένα λαϊκό τραγούδι των Ρομά που σχετίζεται με τη γιορτή της άνοιξης και αντικατοπτρίζει την ταυτότητα και την ελπίδα του Ρομά λαού.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Επίτευξη στόχων:

- **Ενίσχυση αυτοεκτίμησης και πολιτισμικής ταυτότητας Ρομά:** επιτεύχθηκε μέσω της παρασκευής παραδοσιακού γλυκού, της αναπαράστασης καθημερινής ζωής, της έκθεσης παραδοσιακών φορεσιών και του τραγουδιού «Εντερλέζι».
- **Ανάδειξη γλώσσας Ρομανί ισότιμα με τα Ελληνικά:** επιτεύχθηκε με τη δίγλωσση παρουσίαση της συνταγής, τα καρτελάκια με τις πληροφορίες για τις φορεσιές, τους διαλόγους και το νανούρισμα στο δρώμενο, καθώς και τη χορωδιακή απόδοση του τραγουδιού στις δύο γλώσσες.
- **Προώθηση διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και καλλιέργεια ενσυναίσθησης:** Επιτεύχθηκε μέσω της συμμετοχής όλων των μαθητών/τριών (Ρομά και μη Ρομά), της γνωριμίας με ήθη, έθιμα και τρόπους ζωής, και της παρουσίασης της καθημερινότητας των Ρομά μέσα από το θεατρικό δρώμενο.
- **Ενίσχυση ενεργούς συμμετοχής και δημιουργικής έκφρασης:** επιτεύχθηκε με τη συμμετοχή μαθητών/τριών σε δρώμενα (θέατρο, μουσική, χορωδία), την αναπαράσταση σκηνών και το τραγούδι.
- **Συνεργασία σχολείου–γονέων και ενίσχυση εμπιστοσύνης προς το σχολείο:** ενισχύθηκε με την ενεργή εμπλοκή γυναικών από την κοινότητα Ρομά (μαγείρεμα, δανεισμός φορεσιών), και την κοινή δημιουργία τσαντιριού με την υποστήριξη του Κέντρου Ρομά.

Θετικά σημεία:

- Ενεργή εμπλοκή της κοινότητας Ρομά (γονείς, φορεσιές, συνταγές).
- Δίγλωσση προσέγγιση (Ελληνικά – Ρομανί) που ανέδειξε ισότιμα τις δύο γλώσσες.
- Πολυτροπικές δράσεις (θέατρο, μουσική, έκθεση, μαγειρική).
- Ενίσχυση ενσυναίσθησης μέσω βίωσης καθημερινών σκηνών ζωής.
- Δημιουργία γεφυρών εμπιστοσύνης σχολείου–γονέων–Κέντρου Ρομά
- Ενεργή και υπεύθυνη συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δράσεις.
- Ενθουσιασμός κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας και υλοποίησης των δράσεων.

Δυσκολίες:

- Οργάνωση και συντονισμός των δράσεων (υλικά, χώρος, χρόνος, συμμετέχοντες).
- Δυσκολίες στην κατανόηση της Ρομανί από όλους/όλες τους/τις μαθητές/τριες.
- Υλικοτεχνικές δυσκολίες (π.χ. στήσιμο τσαντιριού)

Γενική εκτίμηση:

Η δράση στο σύνολό της ήταν πολυδιάστατη, βιωματική και συμπεριληπτική, καθώς συνδύασε τη γλώσσα, την καθημερινή ζωή και τις πολιτισμικές παραδόσεις των Ρομά με τη συμμετοχή μαθητών/τριών, γονέων, φορέων και εκπαιδευτικών. Δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον αμοιβαίου

σεβασμού και ενίσχυσης της πολιτισμικής ταυτότητας, ενώ παράλληλα καλλιεργήθηκε η διαπολιτισμική κατανόηση για όλους.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα Ρομά παιδιά χρησιμοποίησαν αυθόρμητα λέξεις και φράσεις στη Ρομανί, αισθανόμενα άνετα και ασφαλή, κάτι που ενίσχυσε τόσο τη γλωσσική τους αυτοπεποίθηση όσο και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Η παράλληλη χρήση της ελληνικής και της Ρομανί γλώσσας λειτούργησε συμβολικά και ουσιαστικά ως μήνυμα ισοτιμίας και σεβασμού, διαμορφώνοντας ένα πραγματικά συμπεριληπτικό μαθησιακό περιβάλλον.

Μέσα από τη δράση της σχολικής χορωδίας και την απόδοση του τραγουδιού "Εντερλέζι" στα ελληνικά και τα Ρομανί, τα παιδιά βίωσαν τη χαρά της συλλογικότητας και της γιορτής.

Η εμπλοκή των γονέων αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα επιτυχίας των δράσεων. Η παρουσία και η συμβολή των μητέρων στην παρουσίαση της συνταγής, καθώς και η διάθεση των οικογενειών να δανείσουν παραδοσιακές φορεσιές ανέδειξαν τον ρόλο της κοινότητας ως φορέα πολιτισμού και παιδείας.

Συνολικά, οι δράσεις ανέδειξαν τον πολλαπλό ρόλο του σχολείου ως χώρο μάθησης, κοινωνικής ένταξης και πολιτισμικής έκφρασης, ως γέφυρα γλώσσας και πολιτισμού, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

**Εκπαιδευτικοί που
εργάστηκαν:** Βαϊτση
Αποστολία (ΠΕ 70),
Βραχνιά Άρτεμις (ΠΕ
79.01), Διαμαντοπούλου
Σταυρούλα (ΠΕ 70),
Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ
70).

7^η Δράση Ημερολόγιο

Σχολικό Ημερολόγιο Τάξης

Το σχολικό ημερολόγιο ήταν μία δράση που προτάθηκε από τον ίδιο τον υπεύθυνο έργου του προγράμματος.

α) Σκοπός - Στόχοι

Να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να αποκτήσουν γνώσεις και να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης, αξίες και στάσεις που θα τους/τις επιτρέπουν να παρατηρούν, να περιγράφουν, να ερμηνεύουν και να ανακαλύπτουν σχέσεις ανάμεσα στον άνθρωπο και στο περιβάλλον.

Στόχοι

Εξοικείωση με το Ημερολόγιο: Οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν και να τηρούν το δικό τους ημερολόγιο, αναφέροντας καθημερινές ή εβδομαδιαίες εμπειρίες, για το περιβάλλον μέσα από φύλλα εργασίας.

Καλλιέργεια Κριτικής Σκέψης: Να ενθαρρυνθούν να σκεφτούν κριτικά τις σχέσεις τους με το περιβάλλον και τη φύση, και να αναπτύξουν ιδέες για τη βελτίωσή του.

β) Μέσα –Υλικά:

Τετράδια, φύλλα εργασίας, κόλλες, χρώματα.

Οπτικοακουστικό υλικό ανάλογο με την εκάστοτε θεματική.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Ετήσια Δράση

Τάξεις που συμμετείχαν:

Α΄ Δημοτικού στο πλαίσιο του μαθήματος «Μελέτη Περιβάλλοντος»

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, οι μαθητές/τριες επέστρεψαν με ενθουσιασμό και ξεκίνησαν τη δημιουργία ενός ημερολογίου τάξης. Η διδασκαλία οργανώθηκε σε θεματικές εβδομάδες, με πλούσιο οπτικοακουστικό και δημιουργικό υλικό. Οι ομάδες σχηματίστηκαν αυθόρμητα, ενισχύοντας τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση. Μέσα από παραμύθια, τραγούδια, κατασκευές, χρωματισμούς, συζητήσεις και παρακολούθηση βίντεο, οι μαθητές/τριες ενεργοποιήθηκαν συναισθηματικά και γνώρισαν σημαντικές έννοιες για τη σχέση ανθρώπου – περιβάλλοντος.

Δυσκολίες

Υπήρξαν περίοδοι μειωμένης συμμετοχής, κυρίως λόγω των οικογενειακών συνθηκών και των μετακινήσεων των μαθητών/τριών Ρομά.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Ο στόχος της εξοικείωσης με τη λειτουργία του ημερολογίου φαίνεται ότι επιτεύχθηκε, καθώς οι μαθητές/τριες διατήρησαν προσωπικά τετράδια με θεματικές ενότητες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η καλλιέργεια της δημιουργικότητας και της συνεργασίας ενισχύθηκε μέσα από

ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Η ενσωμάτωση της μητρικής γλώσσας των Ρομά όπου ήταν εφικτό, ενίσχυσε τη γλωσσική τους αυτοπεποίθηση σύμφωνα με το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Ωστόσο, διαπιστώθηκαν δυσκολίες στην τακτική φοίτηση και ολοκλήρωση των εργασιών λόγω μετακινήσεων και κοινωνικοοικογενειακών παραγόντων.

Συνολική Εκτίμηση:

Η δράση συνέβαλε σημαντικά στην ενδυνάμωση των μαθητών/τριών και στην ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον.

Στατιστικά Στοιχεία:

- Ολοκληρωμένα ημερολόγια: 8 μαθητών/τριών.
- Ημερολόγια που ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο: 2.
- Ημερολόγια μαθητών/τριών με ελλιπή φοίτηση: 2.
- Μαθήτριες που αποχώρησαν με μετεγγραφή: 2.
- Συνολικός αριθμός ημερολογίων: 14 τετράδια.

Εκπαιδευτικός: Βαϊτση Αποστολία (ΠΕ 70), Σταθάκη Ελένη (ΠΕ 70)

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Παρασκευή 2 Φεβρουαρίου 2021

Παρασκευή
Μου άρεσε περισσότερο
μαθαμε διατη
διαφτητων3 κερα
στορμανι
εκληνοια=καθη
παπας=παπας
εχολα διακοιλιε

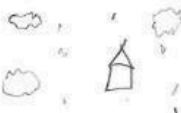

Παλιω υποκοιλιε

Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 2021

Παρασκευή 1
Μάθαμε το
τραχούδι ΛΑΛ
Ααα αρχιζει η παχυνια
στα ρομανι είναι
Ααα αβελοοσιγ
ΕΕΕ σιγπαχερε

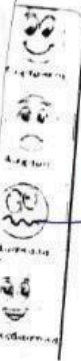
Μου άρεσε περισσότερο

Παλιω υποκοιλιε

Παρασκευή 16 Φεβρουαρίου 2021

Παρασκευή 1
Μάθαμε οτ
ολοι είμαστε
διαφορετικοί,
αλλά είμαστέ ισ
Μου άρεσε περισσότερο
στα ρομανι =
ισαμπουμπερσεμε,
αλλά μοι αβα μποντ,

Παλιω υποκοιλιε

8η Δράση Τρίγλωσσο Λεξικό

Τρίγλωσσο λεξικό. Ελληνικά – Ρομανί – Αγγλικά

α) Σκοπός - Στόχοι

Η προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας, της διαπολιτισμικής κατανόησης και της ενίσχυσης της συμμετοχής των μαθητών/τριών Ρομά στο σχολικό περιβάλλον.

Στόχοι:

- Η ανάδειξη της Ρομανί γλώσσας ως ισότιμου φορέα γνώσης και έκφρασης μέσα στο σχολείο.
- Η συμπερίληψη όλων των μαθητών/τριών, ανεξαρτήτως πολιτισμικού υπόβαθρου, σε ένα κοινό δημιουργικό έργο.
- Η ανάπτυξη γλωσσικής επίγνωσης και λεξιλογίου στις τρεις γλώσσες.
- Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των Ρομά μαθητών/τριών, καθώς η γλώσσα τους αναγνωρίζεται ως πολύτιμο στοιχείο του σχολικού περιβάλλοντος.

β) Μέσα –Υλικά:

Τετράδια

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Όλο το Σχολικό έτος

δ) Περιγραφή δράσης:

Στο πλαίσιο ενός συμπεριληπτικού και πολυγλωσσικού σχολικού προγράμματος, το σχολείο μας ξεκίνησε τη δημιουργία ενός δικού του τρίγλωσσου λεξικού που περιλαμβάνει λέξεις στα Ελληνικά, Ρομανί και Αγγλικά. Η δράση υλοποιήθηκε με τη συμμετοχή μαθητών/τριών Ρομά και μη Ρομά, όλων των τάξεων, κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Αγγλικών. Αφορά διάφορες θεματικές ενότητες που διδάχθηκαν κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Οι λέξεις συλλέχθηκαν μέσα από συζητήσεις, ομαδικές εργασίες, παιχνίδια λέξεων και προσωπικές αφηγήσεις των παιδιών. Οι μαθητές/τριες κατέγραψαν τη φωνητική απόδοση και το νόημα των λέξεων στις τρεις γλώσσες, ενώ συνοδεύτηκαν από ζωγραφιές ή φωτογραφίες για οπτική υποστήριξη. Το λεξικό εκτυπώθηκε και χρησιμοποιείται στην τάξη ως εργαλείο ενίσχυσης της γλωσσικής πολυμορφίας και ως υλικό διδασκαλίας.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Η δράση της δημιουργίας του τρίγλωσσου λεξικού αποδείχθηκε εξαιρετικά επιδραστική τόσο για τα παιδιά όσο και για τους/τις εκπαιδευτικούς όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Οι μαθητές/τριες Ρομά ένωσαν περηφάνια και αναγνώριση, βλέποντας τη γλώσσα τους να αποκτά ορατότητα στον σχολικό χώρο. Αντίστοιχα, οι μη Ρομά μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με μια νέα γλωσσική και πολιτισμική πραγματικότητα, καλλιεργώντας ενσυναίσθηση και σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Εκπαιδευτικοί: Σκαμαγκούλη Ευθαλία (ΠΕ 06).
--

WEDDING

ΓΑΜΟΣ

ENGLISH

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

POMANI

Wedding	γάμος	μπιάβ
Bride	νύφη	μπορί
Bridegroom	γαμπρός	τζαμουτρό
Wedding dress	νυφικό	μπορικανό
Father-in-law	πεθερός	σαστρό
Mother-in-law	πεθερά	σασούι
Wedding ring	βέρα	αγκρουσνί
Earrings	σκουλαρίκια	τσενιά
Dance	χορός	κελ
Song	τραγούδι	γκιγιά
Money	λεφτά	λοβέ
Food	φαγητό	χαμπέ
Drink	ποτό	μολ
Beautiful bride	όμορφη νύφη	σουκάρ μπορί
Very happy	πολύ χαρούμενος,η	μπουτ ασάβα

QUESTION WORDS

ENGLISH

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

POMANI

Who?	Ποιος;	Κον;
What?	Τι;	Σο;
Which?	ποιο απ' όλα;	Καβά σαριλέννταν;
When?	πότε;	Κάνα;
Where?	πού;	κάι
Whose?	Τίνος;	κάσκο ισί ακαβά;
Why?	Γιατί;	σο σταρ;
How ?	Πώς;	σαρ;
How long?	Πόση ώρα;	κιτί σαάτιακα κερές;
How far?	Πόσο μακριά;	κιτί ντουρ κα κερές;
How much?	Πόσο;	κίτι κερέλα;
How many?	Πόσα;	Κιτί ντανέ ισί;

9^η Δράση Θεατρική και Λογοτεχνική Πολυγλωσσία

«Ο Ραφτάκος των Λέξεων» Ένα Πολυγλωσσικό Ταξίδι Έμπνευσης, Συμπερίληψης και Έκφρασης

α) Σκοπός - Στόχοι

Η παρούσα δράση έχει ως σκοπό, μέσα από τη βιωματική επεξεργασία λογοτεχνικών κειμένων και την αξιοποίηση της πολυγλωσσίας, να καλλιεργήσει στάσεις σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας, να ενισχύσει τη γλωσσική αυτοεκτίμηση και τη δημιουργική έκφραση των μαθητών/τριών και να συμβάλει στη διαμόρφωση ενός δημοκρατικού και συμπεριληπτικού σχολικού κλίματος, με έμφαση στη γλωσσική και πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών Ρομά.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν και να αγαπήσουν οι μαθητές/τριες ένα σύγχρονο λογοτεχνικό παραμύθι και να το προσεγγίσουν δημιουργικά.
- Να αναγνωρίσουν τη σημασία των λέξεων ως φορέων συναισθημάτων, μνήμης και ταυτότητας.
- Να ενισχυθεί η γλωσσική αυτοεκτίμηση των παιδιών που μιλούν Ρομανί μέσα από τη χρήση της γλώσσας τους σε θετικό πλαίσιο.
- Να αναπτύξουν τα παιδιά δεξιότητες συνεργασίας, οργάνωσης, παρουσίασης και καλλιτεχνικής έκφρασης.
- Να δημιουργηθεί ένα σχολικό κλίμα που ενισχύει τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία.

β) Μέσα – Υλικά

- Το βιβλίο «Ο Ραφτάκος των Λέξεων» του Αντώνη Παπαθεοδούλου (στην πρωτότυπη ελληνική έκδοση).
- Το ίδιο βιβλίο μεταφρασμένο στη Ρομανί από τους/τις μαθητές/τριες, σε συνεργασία με το Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου, και σε έντυπη μορφή.
- Αγγλική μετάφραση (pdf που μας παραχώρησε ο ίδιος ο συγγραφέας μόνο για τον σκοπό της διεθνούς παρουσίασης στον Dr David Little).
- Υλικά για θεατρική παράσταση: σκηνικά, ραπτομηχανή, υφάσματα, καπέλα, ρούχα, βιβλία, χειροποίητες κατασκευές.
- Υλικά για τις γλωσσικές δραστηριότητες: χαρτόνια, μαρκαδόροι, ψαλίδια, κόλλες, εκτυπώσεις εικόνων και λέξεων σε ελληνικά και Ρομανί.
- Ηλεκτρονικά μέσα: φορητός υπολογιστής, εκτυπωτής, προτζέκτορας, ηχεία, μικρόφωνα, κάμερα, λογισμικά όπως το Canva για παραγωγή δίγλωσσων εντύπων
- Δίγλωσσο έντυπο υλικό (αφίσσα, πρόγραμμα, πρόσκληση).
- Βιντεοληπτικό υλικό

γ) Ενδεικτική Διάρκεια

Η δράση υλοποιήθηκε σε διάστημα 4 μηνών, με κατανομή σε επιμέρους φάσεις, στο τέλος της μίας σχολικής χρονιάς (2023-24) και στην αρχή της επόμενης (2024-25)

Τάξεις: Β΄ και Γ΄ (το 2023-24) / Γ΄ και Δ΄ (το 2024-25)

δ) Περιγραφή δράσης

Η δράση «Ο Ραφτάκος των Λέξεων: Ένα Πολυγλωσσικό Ταξίδι Έμπνευσης, Συμπερίληψης και Έκφρασης» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων. Εφαρμόστηκε σε 4 στάδια συνολικά.

1ο στάδιο: Ανάγνωση και επεξεργασία του βιβλίου

Αρχικά, διαβάστηκε από τις εκπαιδευτικούς στην τάξη το βιβλίο «Ο Ραφτάκος των λέξεων» του Αντώνη Παπαθεοδούλου στην ελληνική γλώσσα, με έμφαση στον ρόλο των λέξεων και στο πώς αυτές «ξεσταίνουν» ή «δροσίζουν» τον κόσμο γύρω μας. Η αφήγηση δεν περιορίστηκε στη μονοδιάστατη ανάγνωση, αλλά συνοδεύτηκε από συζήτηση για την ιστορία, τους χαρακτήρες και τα νοήματά της, δίνοντας την ευκαιρία στα παιδιά να συνδέσουν το κείμενο με προσωπικές εμπειρίες και συναισθήματα. Σταδιακά, μέσα από κατάλληλες ερωτήσεις οι μαθητές/τριες οδηγήθηκαν σε μια πιο δημιουργική επεξεργασία, προτείνοντας ιδέες για εναλλακτικές εκδοχές της πλοκής και για τρόπους παρουσίασης του παραμυθιού μέσα στην τάξη.

2ο στάδιο: Δημιουργική διασκευή και θεατρική προετοιμασία

Από το προηγούμενο στάδιο γεννήθηκε η ιδέα της θεατρικής απόδοσης, η οποία ναι μεν έγινε από τις εκπαιδευτικούς, αλλά και τα παιδιά πρότειναν αρκετές ιδέες. Επιλέχθηκαν από κοινού οι διάλογοι που θα αποδίδονταν στα ελληνικά και οι σκηνές που θα παρουσιάζονταν στα Ρομανί, ώστε να τονιστεί ο πολυγλωσσικός χαρακτήρας της δράσης.

Έπειτα, οργανώθηκαν εργαστήρια κατασκευών: οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες έφεραν από το σπίτι τους ρούχα, καπέλα, υφασμάτινα αξεσουάρ και άλλα σκηνικά αντικείμενα για το θεατρικό, ενώ παράλληλα γίνονταν οι απαραίτητες εργασίες για τη δημιουργία του σκηνικού (κατασκευή χαρτονένιας τηλεόρασης για την προβολή μιας βιντεοσκοπημένης σκηνής, επιγραφή σε ελληνικά και Ρομανί, καρτέλες με λέξεις, χαρτονένιες κουβαρίστρες κλπ). Ταυτόχρονα, δημιουργήθηκε το δίγλωσσο έντυπο υλικό (αφίσα, πρόγραμμα, πρόσκληση) (εικόνες 1.1 έως 1.3) από τις εκπαιδευτικούς, σε συνεργασία με μεγαλύτερα παιδιά που μπορούσαν να βοηθήσουν περισσότερο.

Κατόπιν, μετά την ακρόαση για τη διανομή των ρόλων, άρχισαν οι πρόβες, όπου η θεατρική διαδικασία αποτέλεσε πεδίο συλλογικής δημιουργίας. Σε συνεργασία με τη γυμνάστρια του σχολείου, σχεδιάστηκαν και δοκιμάστηκαν χορογραφίες, οι οποίες εντάχθηκαν στη ροή της ιστορίας. Με την καθοδήγηση της μουσικού, οι μαθητές/τριες συνέγραψαν και τραγούδησαν μια πρωτότυπη δική της σύνθεση, με στίχους στα ελληνικά και στα Ρομανί. Επιπλέον, αξιοποιήθηκαν ψηφιακά μέσα, με μια βιντεοσκοπημένη σκηνή (εκφώνηση δελτίου καιρού) που εντάχθηκε οργανικά στην παράσταση, δίνοντας πολυτροπικό χαρακτήρα στο τελικό αποτέλεσμα.

3ο στάδιο: Θεατρική παράσταση και γλωσσικές δραστηριότητες

Ακολούθησε η θεατρική παράσταση του «Ραφτάκου των Λέξεων» (εικόνες 2.1 και 2.2). Η δίγλωσση αυτή παράσταση (στα ελληνικά και στα Ρομανί) ήταν εμπλουτισμένη με μουσική, χορό, προβολή βίντεο, αλλά και «Το τραγούδι του Ραφτάκου», γραμμένο από τη μουσικό και τα παιδιά και τραγουδισμένο από τη χορωδία του σχολείου. Παρουσιάστηκε δε στον καθηγητή David Little, σε εκπροσώπους του Παραρτήματος Ρομά Αλιβερίου, σε 10 Ρουμάνους εκπαιδευτικούς (που εκείνες

τις μέρες έτυχε να επισκέπτονται το ειδικό σχολείο που συναυλίζεται με το δικό μας) και φυσικά στους γονείς των παιδιών.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία, τα παιδιά δεν περιορίστηκαν στον ρόλο του «θεατή», αλλά μετατράπηκαν σε συνδημιουργούς, βιώνοντας τη λογοτεχνία ως εμπειρία πολυαισθητηριακή και συλλογική. Η μετάβαση από το γραπτό κείμενο στη σκηνική πράξη βοήθησε τα παιδιά να αντιληφθούν τη δύναμη των λέξεων ως φορέων συναισθημάτων και αξιών, αλλά και ως μέσου επικοινωνίας σε δύο γλώσσες.

Αμέσως μετά, υλοποιήθηκαν ομαδικές δραστηριότητες γλωσσικής επίγνωσης με τη συμμετοχή και των γονέων. Οι 4 ομάδες ήταν μικτές και δημιουργήθηκαν από τις εκπαιδευτικούς, ανάλογα με τους γονείς που ήρθαν στο σχολείο και το επίπεδο γλωσσικής ικανότητας των μαθητών/τριών, ώστε να υπάρχει περίπου ο ίδιος αριθμός γονέων σε κάθε ομάδα και να είναι ισοδύναμες γλωσσικά. Όλες οι ομάδες ασχολήθηκαν με όλες τις δραστηριότητες.

Οι δραστηριότητες που ακολούθησαν περιλάμβαναν:

- Αντιστοίχιση λέξεων (ελληνικών και ρομάνικων) με εικόνες του βιβλίου (εικόνα 3).
- Χαρτογράφηση των «ζεστών» και «δροσερών» λέξεων στα ελληνικά και στα Ρομανί αντίστοιχα πάνω σε ζεστά και δροσερά ρούχα που πήραμε από το «ατελιέ» του Ραφτάκου (εικόνα 4).
- Δημιουργία «κουβέρτας αγάπης» (χρησιμοποιώντας την κουβέρτα του θεατρικού) με λέξεις αγάπης στα ελληνικά και στα Ρομανί, γραμμένες μέσα σε χρωματιστές καρδιές (εικόνα 5).

Να σημειωθεί εδώ ότι η θεατρική παράσταση παρουσιάστηκε δύο φορές: την πρώτη φορά, όπως προαναφέρθηκε, μπροστά σε εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές/τριες με την παρουσία του Dr David Little και το επόμενο σχολικό έτος ενώπιον γονέων και της ευρύτερης κοινότητας, με τον ίδιο τον συγγραφέα κύριο Αντώνη Παπαθεοδούλου να παρίσταται και να πραγματοποιεί μαζί με τα παιδιά δικές του ευφάνταστες δραστηριότητες αφήγησης και δημιουργίας ιστοριών (εικόνα 6). Την ίδια μέρα, τα παιδιά – δημοσιογράφοι του σχολείου πήραν [συνέντευξη από τον συγγραφέα](#) για τη δίγλωσση σχολική εφημερίδα μας (εικόνα 7). Αμέσως μετά την παράσταση, πραγματοποιήθηκε βιωματική σύνδεση με την ρομάνικη παράδοση και την αφήγηση παραμυθιού από αντιπροσώπους του Παραρτήματος Ρομά Αλιβερίου, ενώ παράλληλα στη σκηνή η ρομά γιαγιά ενός μαθητή μας με τη ραπτομηχανή της γάζωνε κι έφτιαξε ένα ρούχο ως αναμνηστικό δώρο για τον κο Παπαθεοδούλου (εικόνα 8).

4ο στάδιο: Μετάφραση του βιβλίου στη Ρομανί

Την επόμενη σχολική χρονιά, το βιβλίο μεταφράστηκε συνολικά και συλλογικά στη Ρομανί, με τη συμμετοχή μαθητών/τριών που μιλούν τη γλώσσα αυτή και γνωρίζουν το ιδίωμα της κοινότητάς τους, σε συνεργασία με το Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου και τη διαμεσολαβητριά τους. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί εξήγησαν στους/στις μαθητές/τριες τον σκοπό της μετάφρασης, τονίζοντας τη σημασία της πολυγλωσσίας και την αξία της μητρικής τους γλώσσας ως εργαλείου μάθησης και δημιουργίας. Το κείμενο διαβάστηκε ξανά στα ελληνικά και οι μαθητές/τριες εντόπισαν βασικές λέξεις και φράσεις που θα έπρεπε να αποδοθούν στη Ρομανί. Στη συνέχεια, τα παιδιά Ρομά μοιράστηκαν γλωσσικές εκφράσεις και ιδιωτισμούς της κοινότητάς τους, δίνοντας στην προσπάθεια αυθεντικότητα και προσωπικό χρώμα (εικόνα 9).

Η μετάφραση δεν έγινε ως γραμματική άσκηση, αλλά ως πράξη συμμετοχική, ζωντανή και διαδραστική. Τα παιδιά εργάστηκαν όλα μαζί σε μία ομάδα, συζητώντας τις προτάσεις τους. Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου και τη διαμεσολαβητριά του, ώστε να εξασφαλιστεί η σωστή και ζωντανή χρήση των λέξεων. Τα παιδιά

συζητούσαν, έψαχναν στο διαδίκτυο, δοκίμαζαν εναλλακτικές αποδόσεις, έκαναν συγκρίσεις και κατέληγαν στην πιο ταιριαστή εκδοχή.

Η δράση ολοκληρώθηκε με τη δημοσίευση των εκδηλώσεων στο [blog του σχολείου](#) και στον [τοπικό τύπο](#), με στόχο τη διάχυσή της στην ευρύτερη κοινότητα.

στ) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση

Αξιολόγηση

Οι στόχοι της δράσης επιτεύχθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Συγκεκριμένα:

- Ο στόχος να γνωρίσουν και να αγαπήσουν τα παιδιά ένα σύγχρονο λογοτεχνικό παραμύθι και να το προσεγγίσουν δημιουργικά επιτεύχθηκε, αφού οι μαθητές/τριες διάβασαν με ενδιαφέρον το παραμύθι, πρότειναν εναλλακτικές εκδοχές και συμμετείχαν ενεργά και με χαρά στη θεατρική του μεταφορά.
- Επίσης, ο στόχος να αναγνωρίσουν τη σημασία των λέξεων ως φορέων συναισθημάτων, μνήμης και ταυτότητας φάνηκε να επιτυγχάνεται, αφού τα παιδιά κατέγραψαν «ζεστές» και «δροσερές» λέξεις και στις δύο γλώσσες, έφτιαξαν την «κουβέρτα της αγάπης» με ανάλογες λέξεις και τις χρησιμοποίησαν στις δημιουργίες τους, δείχνοντας επίγνωση της δύναμής τους.
- Επιπλέον, ενισχύθηκε η γλωσσική αυτοεκτίμηση των παιδιών που μιλούν Ρομανί μέσα από τη χρήση της γλώσσας τους σε θετικό πλαίσιο, αφού η Ρομανί εντάχθηκε στη θεατρική παράσταση, στο δίγλωσσο υλικό και στην ίδια τη μετάφραση του βιβλίου, ενώ οι μαθητές/τριες μίλησαν και τραγούδησαν δημόσια στη γλώσσα τους, νιώθοντας υπερηφάνεια.
- Τα παιδιά ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας, οργάνωσης, παρουσίασης και καλλιτεχνικής έκφρασης, αφού συνεργάστηκαν σε ομάδες, δημιούργησαν σκηνικά και αφίσες, μετέφρασαν το βιβλίο και παρουσίασαν ένα θεατρικό με χορό, τραγούδι και πολυτροπικά μέσα.
- Ο στόχος να δημιουργηθεί ένα σχολικό κλίμα που ενισχύει τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία επιτεύχθηκε, καθώς το σχολείο άνοιξε στην κοινότητα και η δράση αναγνωρίστηκε ευρύτερα, ενισχύοντας την αποδοχή και τη συμπερίληψη.

Αναστοχασμός

Η δράση βασισμένη στο βιβλίο «Ο Ραφτάκος των Λέξεων» υπήρξε ένα βαθιά μεταμορφωτικό και παιδαγωγικά καινοτόμο εγχείρημα που συνδύασε την ένταξη, τη γλωσσική ενδυνάμωση και την αισθητική έκφραση. Οι μαθητές/τριες, ανεξαρτήτως γλωσσικού ή πολιτισμικού υπόβαθρου, συμμετείχαν ενεργά σε κάθε στάδιο. Από την αναγνωστική προσέγγιση μέχρι την πολυτροπική παρουσίαση του έργου και τις γλωσσικές δραστηριότητες.

Πολλά ήταν τα **θετικά στοιχεία** της δράσης. Αναλυτικότερα:

- Δημιουργήθηκε ένα κλίμα εμπιστοσύνης και αποδοχής, όπου η Ρομανί γλώσσα – συχνά αποσιωπημένη ή στιγματισμένη – προβλήθηκε ως ισότιμη και δημιουργική.
- Προωθήθηκε η ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών Ρομά, ενισχύοντας την αυτοεκτίμηση και την υπερηφάνεια για τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους.
- Τα παιδιά καλλιέργησαν δεξιότητες συνεργασίας, μέσα από τη δραματοποίηση σκηνών, τη δημιουργία δίγλωσσων υλικών, τη μετάφραση του βιβλίου.
- Οι μαθητές/τριες ανέπτυξαν γλωσσική επίγνωση, αυτενέργεια και ενσυναίσθηση, μιλώντας, τραγουδώντας, χορεύοντας, γράφοντας και παίζοντας σε δύο γλώσσες – ελληνικά και Ρομανί.

- Η λογοτεχνία έγινε το μέσο για να συναντηθούν οι γλώσσες, οι φωνές και τα βιώματα των παιδιών.
- Ενισχύθηκε η σχολική συμμετοχή μαθητών/τριών που σε άλλες συνθήκες παραμένουν παθητικοί/ες ή περιθωριοποιημένοι/ες.
- Η γλωσσική μεταφορά του βιβλίου σε θεατρική φόρμα προσέφερε εναλλακτικούς τρόπους πρόσληψης του λόγου (οπτικά, ακουστικά, σωματικά), ευνοώντας την πολυτροπική μάθηση.
- Ενδυνάμωσε τις γλωσσικές δεξιότητες όλων των μαθητών/τριών μέσα από βιωματικές, λογοτεχνικές και δημιουργικές δραστηριότητες.
- Άνοιξε το σχολείο στην κοινότητα και προκάλεσε ισχυρό θετικό αντίκτυπο, τόσο στους/στις μαθητές/τριες όσο και στους γονείς, με συγκινητικές αντιδράσεις από τους παριστάμενους (Dr Little, συγγραφέας, γονείς, μέλη της κοινότητας).
- Απέδειξε στην πράξη ότι η πολυγλωσσία μπορεί να λειτουργήσει ως όχημα ένταξης, δημιουργίας και επικοινωνίας.

Δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν

Η απουσία γραπτού και τυποποιημένου λεξιλογίου στη Ρομανί, καθώς και η ποικιλομορφία διαλέκτων, δημιούργησε προκλήσεις στη μετάφραση του βιβλίου. Χρησιμοποιήθηκε συλλογική στρατηγική, με προφορική απόδοση, ενεργό εμπλοκή των παιδιών και διαρκή αναστοχασμό ως προς το νόημα των λέξεων.

Κάποιοι/ες μαθητές/τριες ένωσαν αρχικά αμηχανία για τη χρήση της Ρομανί δημόσια. Σταδιακά, μέσα από τη θεατρική πράξη και την αποδοχή από την τάξη και τις εκπαιδευτικούς, αναπτέρωθηκε η αυτοπεποίθησή τους.

Υπήρξαν οικογενειακές ή κοινωνικές παράμετροι που επηρέασαν τη συνέπεια προσέλευσης στο σχολείο, επομένως και τη συμμετοχή σε πρόβες. Αντιμετωπίστηκαν με προσαρμογή του προγράμματος και εναλλακτικές μορφές ενσωμάτωσης παιδιών στη δράση (π.χ. βιντεοσκόπηση της σκηνής τους, συμμετοχή σε κατασκευές, τραγούδι, ζωγραφική).

Ο υλικότεχνικός εξοπλισμός ήταν περιορισμένος, γεγονός που καλύφθηκε με ανακύκλωση υλικών και αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων των ίδιων των εκπαιδευτικών και του σχολείου.

Τελικά, παρά τις δυσκολίες, η συνολική εμπειρία ανέδειξε την αξία της πολυγλωσσίας ως γέφυρας επικοινωνίας, δημιουργίας και ένταξης όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Η εμπειρία αυτή ενδυνάμωσε τον εκπαιδευτικό ρόλο του σχολείου ως φορέα ενσυναίσθησης, φαντασίας και γλωσσικής ισοτιμίας. Απεδείχθη στην πράξη ότι η πολυγλωσσία και η διαπολιτισμική εκπαίδευση δεν είναι θεωρητικές έννοιες αλλά μπορούν να υλοποιηθούν με επιτυχία ακόμη και σε σχολεία με περιορισμένους πόρους, όταν υπάρχει δημιουργικότητα, συνεργασία και πίστη στον ρόλο του σχολείου ως κοιτίδα συμπερίληψης. Η συμμετοχή προσώπων κύρους – όπως του συγγραφέα και του επιστημονικού υπεύθυνου – αναγνώρισε και επικύρωσε το έργο των παιδιών και του σχολείου. Εν κατακλείδι, η δράση απέδειξε πως ένα βιβλίο μπορεί να γίνει όχημα για καλλιτεχνική έκφραση, γλωσσική ενδυνάμωση και πολιτισμική αναγνώριση.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Γεωργουλά Ευαγγελία (ΠΕ08), Μηλιώκα Μιχαήλα (ΠΕ11), Ξένου Σοφία (ΠΕ79.01), Ρηγούλη Ελένη (ΠΕ70), Σταθάκη Ελένη (ΠΕ70), Χατζή Ελένη (ΠΕ70)
--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικόνα 1.1 (δίγλωσσες αφίσες)

Εικόνα 1.2 (πολύγλωσσα φυλλάδια)

Εικόνα 1.3 (πολύγλωσσες προσκλήσεις)

Εικόνα 2.1 (θεατρική παράσταση)

Εικόνα 2.2 (βιντεοσκοπημένο υλικό)

Εικόνα 3 (αντιστοίχιση λέξεων – εικόνων)

Εικόνα 4 (ζεστές και δροσερές λέξεις)

Εικόνα 5 (Κουβέρτα της Αγάπης)

Εικόνα 6 (αυτοσχεδιαστικές αφηγήσεις Αντώνη Παπαθεοδούλου)

Εικόνα 7 (συνέντευξη του συγγραφέα στη σχολική εφημερίδα)

Εικόνα 8 (σύνδεση με ρομάνικη παράδοση)

Εικόνα 9 (μετάφραση βιβλίου)

10^η Δράση Τάξης Ένταξης

Δίγλωσσο παραμύθι «Το μεγάλο ταξίδι της Κοκκινόφουσκας»

Εκπαιδευτικό Πλαίσιο

Η δράση υλοποιήθηκε στο Τμήμα Ένταξης, κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2023-24, στο οποίο φοιτούν και μαθητές/τριες Ρομά με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, οι οποίοι/ες έχουν ως μητρική γλώσσα τη Ρομανί. Όλοι/ες οι μαθητές/τριες που συμμετέχουν παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες.

α) Σκοπός - Στόχοι

Η ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριών και η ενίσχυση της γλωσσικής τους αυτοπεποίθησης μέσω της δημιουργίας ενός παραμυθιού σε δίγλωσση μορφή (Ελληνικά - Ρομανί), με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχικότητας, της δημιουργικής έκφρασης και της γλωσσικής ανάπτυξης.

Στόχοι:

Γνωστικοί στόχοι

- Οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα βασικά δομικά στοιχεία μιας αφηγηματικής ιστορίας (π.χ. αρχή, εξέλιξη, τέλος, κεντρικοί ήρωες, πρόβλημα, λύση).
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους και να αναπτύξουν εκφραστικές δεξιότητες στον προφορικό και γραπτό λόγο, τόσο στην ελληνική όσο και στη Ρομανί γλώσσα.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία και χρήση των αφηγηματικών συνδετικών λέξεων και εκφράσεων για τη συνοχή του λόγου.

Ψυχοκοινωνικοί στόχοι

- Να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθηση των μαθητών/τριών μέσα από δραστηριότητες καλλιτεχνικής και γλωσσικής έκφρασης.
- Να προαχθεί η ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων, ο αλληλοσεβασμός και η αποδοχή της διαφορετικότητας στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας.
- Να προαχθεί η θετική συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών/τριών μέσω της ενεργητικής συμμετοχής τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Διαπολιτισμικοί στόχοι

- Να ενισχυθεί η πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών Ρομά μέσω της ενσωμάτωσης στοιχείων της μητρικής τους γλώσσας και πολιτισμικής παράδοσης στη διδακτική πράξη.
- Να προωθηθεί η διγλωσσική προσέγγιση με στόχο την αμφίδρομη γλωσσική ενδυνάμωση (ελληνικά και Ρομανί), στο πλαίσιο μιας συμπεριληπτικής παιδαγωγικής.
- Να αναδειχθεί η αξία της πολιτισμικής πολυμορφίας και η συμβολή της στη διαμόρφωση ενός ανοιχτού και δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος.

Καλλιτεχνικοί/Δημιουργικοί στόχοι

- Οι μαθητές/τριες να αξιοποιήσουν δημιουργικά εκφραστικά μέσα (όπως η ζωγραφική και η προφορική αφήγηση) για την απόδοση σκέψεων, συναισθημάτων και νοημάτων.
- Να ενισχυθεί η ικανότητα σύνδεσης της εικονοποιημένης έκφρασης με τον προφορικό και γραπτό λόγο, ως εργαλεία γλωσσικής και συναισθηματικής ανάπτυξης.

β) Μέσα –Υλικά:

- Λευκά χαρτιά A4, πολύχρωμα μολύβια

- Πολύχρωμες εκτυπώσεις

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Όλη τη σχολική χρονιά

δ) Περιγραφή δράσης:

- Πρώτη φάση - Δημιουργία και σχεδιασμός του βασικού ήρωα (Το μπαλόνι επιλέχθηκε διότι μπορεί να σχεδιαστεί από τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων).
- Δεύτερη φάση - Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων ο/η κάθε μαθητής/τρια αφιέρωνε λίγο από το χρόνο του/της για να σχεδιάσει σε μια σελίδα το βασικό στοιχείο της ιστορίας, το κόκκινο μπαλόνι, πλαισιωμένο με ό,τι άλλο επιθυμούσε. Χρειάστηκε αρκετό χρονικό διάστημα για να ολοκληρωθούν οι τελικές ζωγραφιές των παιδιών.
- Τρίτη φάση – Αποφασίστηκε το όνομα του ήρωα (οι προτάσεις για την ονοματοδοσία γράφτηκαν σε χαρτί και έγινε κλήρωση).
- Τέταρτη φάση - Οι τελικές ζωγραφιές μπήκαν σε μια σειρά, την οποία επέλεξαν οι μαθητές/τριες για να δημιουργηθεί η ιστορία με αρχή, μέση και τέλος.
- Πέμπτη φάση – Ξεκίνησε η γραφή των κειμένων της ιστορίας από τους/τις μαθητές/τριες των μεγάλων τάξεων.
- Έκτη φάση - Αποφασίστηκε ο τίτλος του παραμυθιού, μέσω ψηφοφορίας από τα προτεινόμενα ονόματα.
- Έβδομη φάση – Σχεδιάστηκε το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο.
- Όγδοη φάση– Μεταφράστηκαν τα κείμενα στη γλώσσα Ρομανί, από μαθητές/τριες που είναι δίγλωσσοι.

ε) Αξιολόγηση:

Θετικά Αποτελέσματα

- Γνωστικοί στόχοι: Οι μαθητές/τριες αναγνώρισαν τα βασικά δομικά στοιχεία της αφήγησης (αρχή – μέση – τέλος, ήρωες, πρόβλημα, λύση) και εφάρμοσαν συνδετικές λέξεις και εκφράσεις.
- Γλωσσική ανάπτυξη: Εμπλουτίστηκε το λεξιλόγιο, ενισχύθηκαν οι εκφραστικές δεξιότητες στον προφορικό και γραπτό λόγο, τόσο στην ελληνική όσο και στη Ρομανί γλώσσα.
- Ψυχοκοινωνική διάσταση: Μέσα από τη συνεργασία και τη συλλογική δημιουργία, καλλιεργήθηκαν ο σεβασμός, η αποδοχή της διαφορετικότητας και η ομαδικότητα. Η ενεργή συμμετοχή ενίσχυσε την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθηση των μαθητών/τριών.
- Διαπολιτισμική διάσταση: Η ενσωμάτωση της Ρομανί γλώσσας ανέδειξε την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τριών Ρομά, ενώ η διγλωσσική προσέγγιση προώθησε τη συμπεριληπτική παιδαγωγική.
- Καλλιτεχνική/δημιουργική διάσταση: Η ζωγραφική, η αφήγηση και η συγγραφή λειτούργησαν ως εργαλεία σύνδεσης συναισθημάτων, εικόνας και λόγου.

Δυσκολίες

- Διαχείριση χρόνου: Η ολοκλήρωση όλων των φάσεων απαιτήσε εκτεταμένο χρονικό διάστημα, που δυσκόλεψε τη συνέπεια κάποιων μαθητών/τριων.
- Γλωσσική διαφοροποίηση: Οι μαθητές/τριες με μεγαλύτερες δυσκολίες στη γραπτή έκφραση χρειάστηκαν πρόσθετη στήριξη.

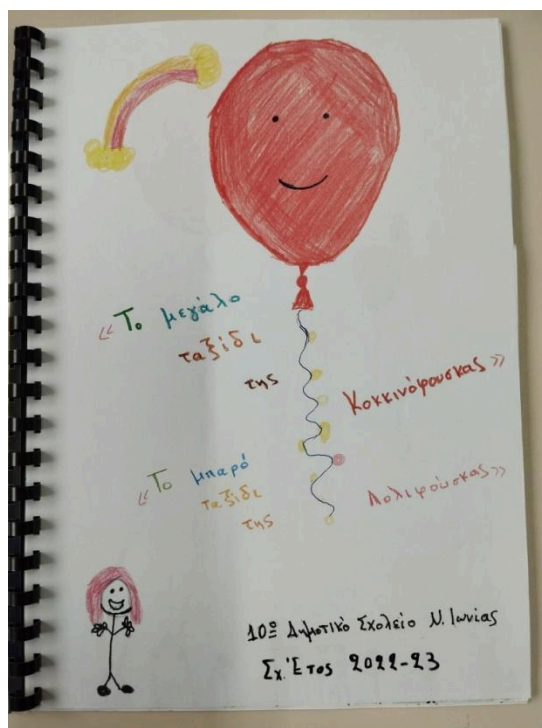
Αναστοχασμός:

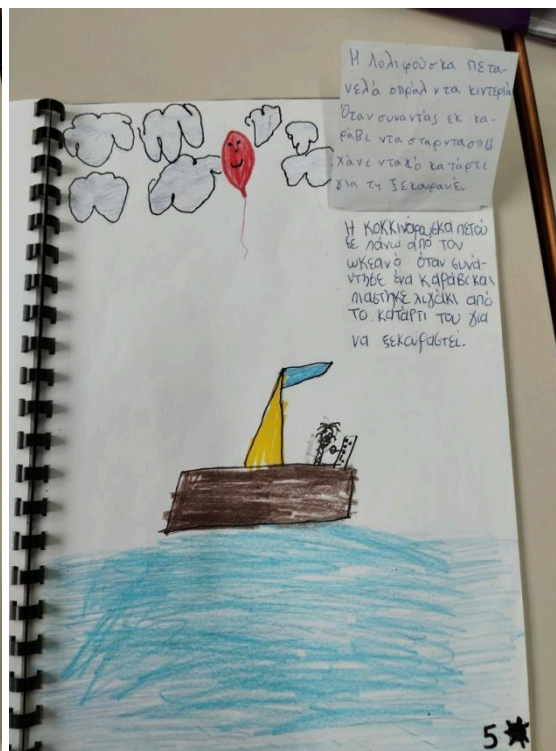
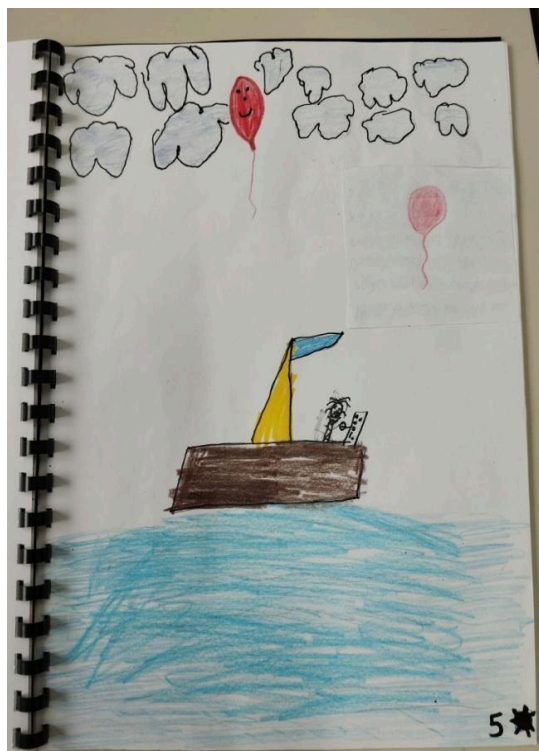
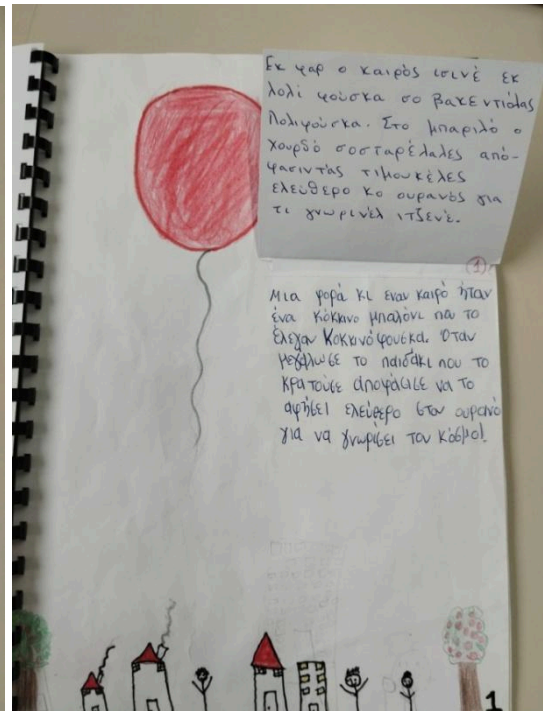
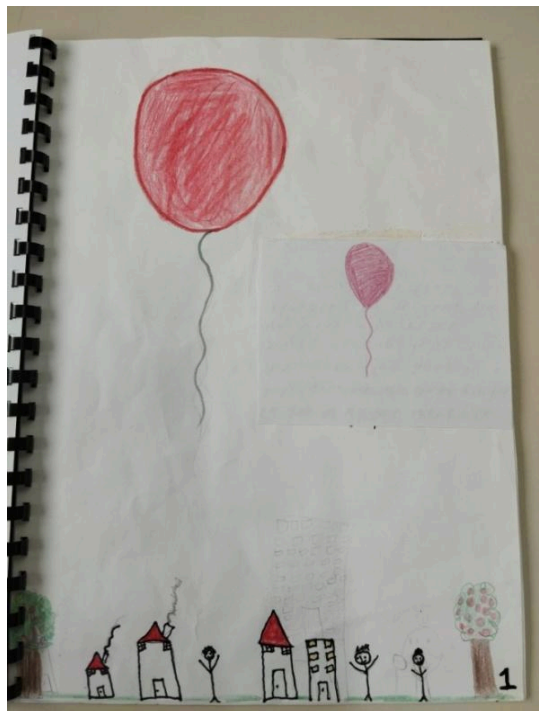
Η δράση υπήρξε παιδαγωγικά ουσιαστική και πολιτισμικά ενδυναμωτική. Οδήγησε στη δημιουργία ενός υλικού που ανήκει στους/στις ίδιους/ίδιες τους /τις μαθητές/τριες και το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί και σε άλλες μαθησιακές περιστάσεις, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE» .

Εκπαιδευτικός : Μαρία Μπαρούτη (ΠΕ 71).

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

Παρατίθενται πέντε (5) ενδεικτικές εικόνες από το παραμύθι.

ΕΤΟΣ 2024-2025 – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΕΩΝ

1^η Δράση Δικαιώματα

Δικαιώματα του παιδιού: Το Δικαίωμα στην Τροφή και στο Παιχνίδι

β) Σκοπός/ στόχοι

Σκοπός

Ο σκοπός της δράσης είναι η ευαισθητοποίηση και η ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών – Ρομά και μη Ρομά – γύρω από τα βασικά δικαιώματα του παιδιού, με έμφαση στο δικαίωμα στην τροφή και στο παιχνίδι. Μέσα από διαθεματικές, βιωματικές και συμπεριληπτικές δραστηριότητες, επιδιώκεται η ενίσχυση της ισότιμης συμμετοχής, της γλωσσικής και πολιτισμικής ενσωμάτωσης της Ρομανί στην εκπαιδευτική διαδικασία και η καλλιέργεια διαπολιτισμικού σεβασμού στο σχολικό περιβάλλον.

Στόχοι:

Οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν τα βασικά δικαιώματα του παιδιού, με έμφαση στο δικαίωμα στην τροφή και το παιχνίδι,
- να καλλιεργήσουν τη γλωσσική τους ανάπτυξη (προφορικός λόγος, λεξιλόγιο, αφήγηση) και στη μητρική τους γλώσσα,
- να ενισχύσουν τη συναισθηματική και κοινωνική τους ανάπτυξη, μέσα από τη συνεργασία, την ενσυναίσθηση και τη συλλογικότητα,
- να αναπτύξουν καλλιτεχνικές και δημιουργικές δεξιότητες μέσω εικαστικών και θεατρικών δράσεων,
- να βιώσουν και να παρουσιάσουν μια θεατρική παράσταση ως μέσο έκφρασης, επικοινωνίας και ενδυνάμωσης,
- να έρθουν σε επαφή με πολιτισμικά στοιχεία της κοινότητάς τους, μέσω της χρήσης της Ρομανί γλώσσας.

γ) Μέσα – Υλικά:

Πολύχρωμα χαρτόνια, πανιά, κορδέλες, εικόνες από συσκευασίες, πλαστελίνη, μαρκαδόροι, κόλλες και ψαλίδια, υπολογιστής, διαδίκτυο, λογισμικό Word και εκτυπωτής.

γ) Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης: 2 μήνες

Τάξεις που συμμετείχαν: Α΄ και Β΄ Δημοτικού στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων στους θεματικούς κύκλους: Ζω καλύτερα – Ευ ζην (Διατροφή) και Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη (Δικαιώματα).

δ) Περιγραφή δράσης

Εκκίνηση – Συζήτηση για τα Δικαιώματα:

Με αφορμή εικόνες και βίντεο οι μαθητές/τριες συζήτησαν για τα δικαιώματά τους. Έπειτα κατασκεύασαν το αερόστατο στο οποίο κρέμασαν εικονογραφημένες καρτέλες με τα δικαιώματα και τα κατέγραψαν στα ελληνικά και στα Ρομανί (Εικόνα 1). Αποφάσισαν ότι οι επόμενες δράσεις τους

θα αφορούν το δικαίωμά τους στην τροφή και ιδιαίτερα στην υγιεινή διατροφή και φυσικά στο παιχνίδι.

- **Διατροφή και υγεία:**

Οι μαθητές/τριες παρακολούθησαν σχετικά βίντεο με τις ομάδες τροφίμων και την ισορροπημένη διατροφή (Εικόνα 2). Στη συνέχεια ζωγράφισαν (Εικόνα 3). Η επίσκεψη της διατροφολόγου τους έλυσε πολλές απορίες σχετικά με τον σωστό συνδυασμό τροφών. Ζωγράφισαν και κατασκεύασαν υγιεινά πιάτα και φρούτα από χαρτί και πλαστελίνη (Εικόνες 4, 5,6,7). Δημιούργησαν την πυραμίδα διατροφής (Εικόνα 8), συγκεντρώνοντας φωτογραφίες από συσκευασίες τροφίμων και έφτιαξαν poster με φρούτα της εποχής (Εικόνες 9, 10). Αναγνώρισαν, κατέγραψαν τα τρόφιμα και στα Ρομανί και δημιούργησαν ντουλάπι τροφίμων (Εικόνα 11) και μανάβικο (Εικόνα 12).

- **Θεατρική Παράσταση:**

Οι μαθητές/τριες προετοιμάστηκαν και παρουσίασαν τη χριστουγεννιάτικη θεατρική παράσταση “Ο Αϊ Βασίλης κάνει δίαιτα” με διαλόγους και πρόσκληση (Εικόνα 13) στα ελληνικά και Ρομανί, βιώνοντας τη χαρά της σκηνικής απόδοσης και της αυτοπεποίθησης για την αποδοχή και της Ρομανί ως μητρικής τους γλώσσας.

- **Κατασκευή Παιχνιδιών – Παραδοσιακά Παιχνίδια:**

Τα παιδιά αφού ολοκλήρωσαν τη δράση που αφορά στο δικαίωμα της τροφής, έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το δικαίωμά τους στο παιχνίδι. Αnéφεραν τα αγαπημένα τους παιχνίδια και κατασκεύασαν με απλά, ανακυκλώσιμα υλικά, κούκλες, κάστρα, αυτοκινητάκια και ζωάκια (Εικόνες 14, 15, 16). Μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους για τα παιχνίδια που παίζουν στη γειτονιά τους και προετοιμάστηκαν να παίξουν κάποια από αυτά στην αυλή του σχολείου. Χωρίστηκαν σε ομάδες και η καθεμία παρουσίασε ένα παραδοσιακό παιχνίδι κρατώντας την ανάλογη ταμπέλα εικονογραφημένη και γραμμένη στις δύο γλώσσες (Εικόνες 17, 18). Επιπλέον έλεγε τους κανόνες στα Ρομανί. Ο χωρισμός των ομάδων έγινε αρχικά, ανάλογα με την προτίμηση που είχαν οι μαθητές/τριες στα παιχνίδια και στη συνέχεια εναλλάσσονταν σ'αυτές συμμετέχοντας και παιδιά από όλες τις τάξεις του σχολείου (Εικόνα 19).

ε) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση:

Αξιολόγηση:

Οι μαθητές /τριες συμμετείχαν με ενθουσιασμό καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης πετυχαίνοντας σε μεγάλο βαθμό τους στόχους:

- Επιτεύχθηκε η εμπέδωση της έννοιας < Δικαίωμα > και η σπουδαιότητα της σωστής τροφής και του παιχνιδιού στην ανάπτυξη των παιδιών.
- Οι μαθητές/τριες ανέπτυξαν τον προφορικό και γραπτό λόγο και στην μητρική τους γλώσσα, μιλώντας για την διατροφή τους, αναφέροντας τα τρόφιμα και περιγράφοντας τα παιχνίδια.
- Ανέπτυξαν την ενσυναίσθηση και τη συνεργασία μέσα από της ομαδικές δράσεις.
- Καλλιέργησαν τις καλλιτεχνικές τους ικανότητες με τις κατασκευές και εκφράστηκαν δημιουργικά με τη θεατρική παράσταση.
- Με τη χρήση και της Ρομανί γλώσσας σε όλες τις δραστηριότητες, επιτεύχθηκε η γνώση και η αποδοχή των πολιτισμικών στοιχείων της κοινότητάς τους.

Αναστοχασμός:

Το πρόγραμμα βοήθησε τα παιδιά να εκφραστούν, να συνεργαστούν και να ενισχύσουν τη γλωσσική και κοινωνική τους παρουσία. Η Ρομανί γλώσσα αναδείχθηκε ως στοιχείο ενσωμάτωσης.

Δυσκολίες:

- Δυσκολία κατανόησης αφηρημένων εννοιών.
- Ανάγκη επιπλέον καθοδήγησης στη συνεργασία.
- Εξισορρόπηση συμμετοχής από όλα τα παιδιά.

Συνολική Εκτίμηση:Επιτυχημένη δράση με έντονο παιδαγωγικό και κοινωνικό αντίκτυπο.

Ενίσχυσε την ενσυναίσθηση, τη συμμετοχή και τη συμπερίληψη στη σχολική ζωή όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαλασσά Τριανταφυλλιά (ΠΕ 70), Γεωργουλά Ευαγγελία (ΠΕ 08), Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ 06), Μηλιώκα Μιχαήλα (ΠΕ 11), Ρηγούλη Ελένη (ΠΕ 70), Σταμούλης Ευάγγελος (ΠΕ 70), Χαμπέρης Στέργιος (ΠΕ 70), Χατζή Ελένη (ΠΕ 70).

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Εικόνες 4 - 5

Εικόνα 3

Εικόνα 6

Εικόνα 8

Εικόνα 7

Εικόνες 9 - 10

Εικόνα 11

Εικόνα 12

Εικόνα 13

Απόσπασμα από το «Πριωνό Λατσο» του Γιάννη Ρίτσου
(Ελληνικά)

...Καλέ Θεούλη,
εμείς είμαστε καλά.
Κάνε καλή Θεούλη,
νάχουν όλα τα παιδάκια ένα ποταμάκι γάλα,

μπολικά αστεράκια, μπολικά τραγούδια.
Κάνε καλή Θεούλη,
νάναι όλοι καλά
έτσι που κι εμείς
να μη ντρεπόμαστε για τη χαρά μας...

Απόσπασμα για το «Πριωνό Λατσο» του Γιάννη Ρίτσου
(Ρομανό)

...Ντέβλαμ μου,
αμέν ιανιάμ λατσός.
Κερ Ντέβλαμ μου,
τι θερέν σαρέ ο χουράε εκ ποταμάκι τουτ,

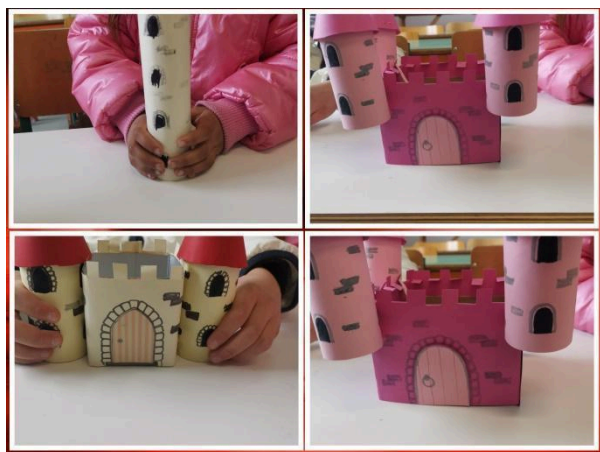

μποτ αστεράκια, μποτ γκολιά.
Ντέβλαμ μου,
τι αρέν σαρέ λατσός
ώστε αμέν
μα τι λατζάς αμαρέ χαρά κέ...

Εικόνα 14

Εικόνα 15

Εικόνα 16

Εικόνα 17

Εικόνα 18

Εικόνα 19

2^η Δράση Ενεργός Πολίτης

Πρότζεκτ: «Μαθαίνουμε να Γινόμαστε Ενεργοί Πολίτες»

α) Σκοπός - Στόχοι

Μέσα από τη συνεργασία και τη διδασκαλία από συνομηλίκους (peer teaching), οι μαθητές/τριες θα:

- Κατανοήσουν την έννοια του ενεργού πολίτη και τη σημασία της συμμετοχής στην κοινότητα.
- Αναγνωρίσουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως πολίτες.
- Καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη, τη συνεργασία και την υπευθυνότητα.
- Μάθουν να επικοινωνούν ιδέες και να ενισχύουν τις ηγετικές τους δεξιότητες.

β) Μέσα –Υλικά:

- Εκτυπώσεις
- Χρήση υπολογιστών

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

4-5 διδακτικές ώρες.

Τάξεις: Γ' - Δ' Δημοτικού

δ) Περιγραφή δράσης:

1η Φάση: Εισαγωγή στην Έννοια του Ενεργού Πολίτη (1 διδακτική ώρα)

Σκοπός: Να κατανοήσουν οι μαθητές τι σημαίνει «ενεργός πολίτης».

Δραστηριότητα:

Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει εικόνες από διάφορες δράσεις πολιτών (ανακύκλωση, δενδροφύτευση, εθελοντισμός, ψήφοι σε εκλογές) και ρωτάει: «Τι κοινό έχουν αυτοί οι άνθρωποι;»

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε μικρές ομάδες και συζητούν τι σημαίνει να είσαι ενεργός πολίτης.

Κάθε ομάδα γράφει 2-3 προτάσεις σε χαρτί και τις παρουσιάζει στην τάξη.

2η Φάση: Δημιουργία Ομάδων Peer Teaching (1 διδακτική ώρα)

Σκοπός: Οι μαθητές να αναλάβουν ρόλο «δασκάλου» και να διδάξουν στους συμμαθητές τους.

Δραστηριότητα:

Οι μαθητές χωρίζονται σε μικρές ομάδες (3-4 άτομα) και κάθε ομάδα αναλαμβάνει ένα θέμα, όπως:

- Δικαιώματα των παιδιών
- Περιβαλλοντική ευθύνη
- Εθελοντισμός και κοινωνική προσφορά
- Κανόνες και νόμοι στην κοινωνία
- Κάθε ομάδα ετοιμάζει μια μικρή παρουσίαση ή αφίσα με βασικές πληροφορίες.

3η Φάση: Διδασκαλία από Συνομηλίκους (Peer Teaching) (1-2 διδακτικές ώρες)

Σκοπός: Οι μαθητές/τριες να παρουσιάσουν το θέμα τους στους/στις συμμαθητές/τριες τους.

Δραστηριότητα:

Κάθε ομάδα γίνεται «δάσκαλος» και διδάσκει την υπόλοιπη τάξη με αφίσες, παιχνίδια ρόλων ή απλές δραστηριότητες (π.χ. κουίζ, ερωτήσεις-απαντήσεις).

Οι μαθητές που ακούν μπορούν να κάνουν ερωτήσεις και να συμμετέχουν στη συζήτηση.

4η Φάση: Αναστοχασμός και Συμπέρασμα (1 διδακτική ώρα)

Σκοπός: Να σκεφτούν οι μαθητές /τριες πώς μπορούν να γίνουν ενεργοί πολίτες στην καθημερινότητά τους.

Δραστηριότητα:

- Κάθε μαθητής/τρια γράφει σε ένα χαρτί: «Πώς μπορώ να γίνω ενεργός πολίτης;»
- Συλλέγουν τις απαντήσεις και φτιάχνουν έναν τοίχο ιδεών στην τάξη.
- Συζήτηση: Πώς νιώσαμε ως «δάσκαλοι»; Μάθαμε κάτι καινούργιο από τους συμμαθητές μας;

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Αναμενόμενα Αποτελέσματα:

- Οι μαθητές/τριες θα έχουν κατανοήσει τις βασικές έννοιες του ενεργού πολίτη.
- Θα έχουν εξασκήσει δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και κριτικής σκέψης.
- Θα έχουν βιώσει τη χαρά της αλληλοδιδασκαλίας και της συμμετοχικής μάθησης.
- Θα αναπτύξουν υπευθυνότητα και ενδιαφέρον για την κοινωνία και το περιβάλλον.
- Το peer teaching βοηθά τα παιδιά να μαθαίνουν καλύτερα μέσα από τη συνεργασία, καθώς η γνώση μεταδίδεται πιο άμεσα και βιωματικά!

Συμβούλιο Τάξης: Οι Εμπειρίες μας από το Πρότζεκτ του Ενεργού Πολίτη

Μετά την ολοκλήρωση του πρότζεκτ για τον ενεργό πολίτη, τα παιδιά της τάξης συγκεντρώθηκαν σε ένα συμβούλιο για να μοιραστούν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους. Η συζήτηση ήταν γεμάτη ενθουσιασμό, προβληματισμό και περηφάνια για όλα όσα έμαθαν και δίδαξαν στους /στις συμμαθητές/τριές τους.

Ο **Ταξιάρχης**, που συμμετείχε στην ομάδα που μίλησε για την περιβαλλοντική ευθύνη, είπε: «Στην αρχή φοβόμουν να μιλήσω μπροστά σε όλους, αλλά όταν είδα ότι οι φίλοι μου με άκουγαν και έκαναν ερωτήσεις, ένιωσα πολύ σημαντικός! Τώρα ξέρω ότι μπορώ να βοηθήσω την κοινότητά μου, ακόμα και αν απλά μαζεύω σκουπίδια ή φυτεύω λουλούδια.»

Η **Μαρίνα**, που ασχολήθηκε με το θέμα των δικαιωμάτων των παιδιών, είπε: «Έμαθα ότι όλοι έχουμε δικαιώματα, αλλά και υποχρεώσεις. Πολλές φορές ένιωθα ότι δεν έχω φωνή, αλλά μέσα από αυτό το πρότζεκτ κατάλαβα ότι μπορώ να μιλήσω και να με ακούσουν.»

Ο **Νίκος**, που ήταν στην ομάδα των κανόνων και των νόμων, πρόσθεσε: «Είναι ωραίο να μπορούμε να φτιάχνουμε κανόνες που βοηθούν όλους. Στο συμβούλιο της τάξης, εμείς οι μαθητές αποφασίζουμε μαζί και αυτό μου άρεσε πολύ, γιατί δείχνει ότι όλοι έχουμε λόγο.»

Η **Ραφαέλα** μίλησε για την εμπειρία του peer teaching: «Δεν ήξερα ότι θα μπορούσα να γίνω "δασκάλα", αλλά όταν εξηγούσα στους άλλους τι σημαίνει να βοηθάς τους ανθρώπους γύρω σου, ένιωσα περήφανη. Θέλω να συνεχίσουμε να κάνουμε τέτοια πράγματα!»

Το συμβούλιο έκλεισε με την ιδέα να οργανώσουν οι ίδιοι οι μαθητές/τριες μια μικρή δράση στην κοινότητά τους, όπως μια εκστρατεία καθαρισμού ή μια συνάντηση για να μιλήσουν για τα δικαιώματα των παιδιών. Το σημαντικότερο ήταν ότι όλα τα παιδιά ένιωσαν ότι η γνώμη τους μετράει και ότι μπορούν να γίνουν ενεργοί πολίτες στην καθημερινότητά τους.

Όπως είπε ο **Γιώργος** στο τέλος: «Σήμερα καταλάβαμε ότι δεν χρειάζεται να είμαστε μεγάλοι για να αλλάξουμε κάτι. Αρκεί να προσπαθούμε όλοι μαζί!»

Συνεργασία Ρομά και μη Ρομά μαθητών στο πρότζεκτ του Ενεργού Πολίτη

Στη διάρκεια του πρότζεκτ, η συνεργασία μεταξύ των Ρομά και μη Ρομά μαθητών/τριων έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία της δράσης. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να μάθουν το ένα από το άλλο, να ανταλλάξουν εμπειρίες και να ανακαλύψουν ότι, ανεξάρτητα από τις διαφορές τους, όλοι μπορούν να συμβάλλουν ισότιμα στην ομάδα.

Πώς οι Ρομά μαθητές/τριες βοήθησαν τους μη Ρομά συμμαθητές/τριές τους:

Μετέφεραν τις εμπειρίες της κοινότητάς τους: Οι Ρομά μαθητές/τριες μίλησαν για τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους, δίνοντας στους μη Ρομά μαθητές/τριες μια βαθύτερη κατανόηση της σημασίας του ενεργού πολίτη. Για παράδειγμα, μίλησαν για τη σημασία της αλληλοβοήθειας μέσα στην κοινότητά τους και πώς οι οικογένειες στηρίζουν η μία την άλλη.

Ανέδειξαν τη σημασία της προφορικής παράδοσης: Πολλά παιδιά Ρομά είναι εξοικειωμένα με την προφορική αφήγηση, κάτι που βοήθησε στην παρουσίαση των θεμάτων της ομάδας τους. Μέσα από ιστορίες και προσωπικά βιώματα, έκαναν πιο ζωντανές και παραστατικές τις συζητήσεις.

Συνέβαλαν στη δημιουργικότητα των παρουσιάσεων: Πολλοί/ές Ρομά μαθητές/τριες έχουν έντονη καλλιτεχνική έκφραση. Βοήθησαν στη δημιουργία αφισών, ζωγραφιών και θεατρικών σκηνών για την παρουσίαση των θεμάτων, κάνοντας τη διαδικασία πιο διαδραστική και ευχάριστη.

Πώς οι μη Ρομά μαθητές/τριες βοήθησαν τους/τις Ρομά συμμαθητές/τριές τους:

Στήριξαν στη δομή και στη σύνταξη των παρουσιάσεων: Οι μη Ρομά μαθητές, που είχαν περισσότερη εμπειρία με τη γραπτή έκφραση, βοήθησαν στην οργάνωση των πληροφοριών και στη σύνταξη των αφισών και των παρουσιάσεων της ομάδας.

Ενίσχυσαν την αυτοπεποίθηση των Ρομά μαθητών: Σε κάποιες περιπτώσεις, οι Ρομά μαθητές ένιωσαν διστακτικοί να μιλήσουν μπροστά σε κοινό. Οι μη Ρομά συμμαθητές τους τους ενθάρρυναν να πάρουν τον λόγο, δείχνοντας ότι η γνώμη τους έχει αξία.

Συνεργάστηκαν για να ξεπεράσουν δυσκολίες στην κατανόηση κειμένων: Όταν οι Ρομά μαθητές αντιμετώπισαν δυσκολίες στην ανάγνωση και κατανόηση των πληροφοριών, οι μη Ρομά μαθητές ανέλαβαν να τους εξηγήσουν το περιεχόμενο με απλά λόγια ή μέσα από εικόνες και παραδείγματα.

Το αποτέλεσμα της συνεργασίας

1. Τα παιδιά ένιωσαν ότι η διαφορετικότητα είναι δύναμη, καθώς κάθε παιδί πρόσφερε κάτι μοναδικό στην ομάδα.
2. Οι Ρομά μαθητές/τριες συνειδητοποίησαν ότι οι εμπειρίες τους είναι πολύτιμες και μπορούν να συμβάλλουν στη συζήτηση για την κοινωνική συμμετοχή.
3. Οι μη Ρομά μαθητές/τριες έμαθαν να βλέπουν τον κόσμο μέσα από μια διαφορετική οπτική και να κατανοούν καλύτερα τους συμμαθητές τους.
4. Η ομάδα λειτούργησε πιο ενωμένα και τα παιδιά κατάλαβαν ότι ο ενεργός πολίτης είναι αυτός που βοηθά και στηρίζει τους άλλους, ανεξαρτήτως καταγωγής.

Συμπέρασμα

Το peer teaching στο συγκεκριμένο πρότζεκτ δεν ήταν απλώς μια μαθησιακή εμπειρία, αλλά και μια ευκαιρία για αλληλοκατανόηση, αλληλοϋποστήριξη και οικοδόμηση μιας πιο ενωμένης σχολικής

κοινότητας όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ 70).

3^η Δράση Ενεργός Πολίτης

Πολίτες εν δράσει

α) Σκοπός - Στόχοι

Η δράση στοχεύει στην καλλιέργεια της κοινωνικής ενσυναίσθησης και της ενεργής πολιτότητας μέσα από τη γνωριμία των μαθητών/τριων με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτά. Οι μαθητές/τριες, μέσω της βιωματικής προσέγγισης, της διερεύνησης και της παρέμβασης στην κοινότητά τους, αναπτύσσουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν, να αναλύουν και να διεκδικούν λύσεις σε κοινωνικά ζητήματα που επηρεάζουν τη ζωή τους, με στόχο τη διαμόρφωση μιας πιο δίκαιης και λειτουργικής κοινωνίας.

Στόχοι:

Γνωστικοί στόχοι:

- Να γνωρίσουν τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Να κατανοήσουν τη σύνδεση μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
- Να εμβαθύνουν στο δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην υγεία, στην ασφάλεια και στο καθαρό περιβάλλον.
- Να κατανοήσουν τη σημασία των κανόνων για την ομαλή κοινωνική συνύπαρξη.

Κοινωνικοσυναισθηματικοί στόχοι:

- Να ενισχυθεί η ενσυναίσθηση απέναντι στους συμπολίτες τους και ιδιαίτερα στα πιο ευάλωτα μέλη της κοινότητας.
- Να κατανοήσουν την έννοια της συλλογικής ευθύνης και του κοινού καλού.
- Να καλλιεργήσουν στάσεις σεβασμού, ισότητας και αλληλεγγύης.
- Να αναδείξουν τη μητρική τους γλώσσα ως εργαλείο μάθησης.

Δεξιότητες ζωής:

- Συλλογή, καταγραφή και παρουσίαση πληροφοριών (μέσω ερωτηματολογίων, φωτογραφιών, συνεντεύξεων).
- Συνεργασία και ομαδική εργασία.
- Επικοινωνιακές δεξιότητες (δημιουργία φυλλαδίου, αφίσας, άρθρου, συνέντευξη).
- Ανάπτυξη επιχειρηματολογίας και ικανότητα διεκδίκησης.
- Λήψη πρωτοβουλιών και εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

β) Μέσα –Υλικά:

Υπολογιστής για έρευνα

Σχεδιαστικό πρόγραμμα Canva

Εκτυπώσεις, χαρτί A4, χαρτί του μέτρου, μολύβια, χρώματα

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

2 μήνες (10- 12 ώρες)

Τάξη ΣΤ'.

δ) Περιγραφή δράσης:

Η παρακάτω δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του “Ενεργού Πολίτη”.

Οι μαθητές/τριες της ΣΤ΄ έχουν ήδη μαζί με τους/τις μαθητές/τριες της Α΄, γνωρίσει τη διεθνή σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και έχουν εντοπίσει την αναγκαιότητα σεβασμού των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που γεννούν αυτά (φωτο 1, 2).

Στην πρώτη συνάντηση τα παιδιά εστίασαν στο δικαίωμα στην εκπαίδευση. Χωρισμένα σε ομάδες έφτιαξαν σε χαρτί του μέτρου το περίγραμμα ενός σώματος και στη συνέχεια το γέμισαν με τις γνώσεις και τις ικανότητες που σχετίζονται με διαφορετικά μέρη του σώματος. Συζήτησαν το πώς μπορούν να αποκτήσουν αυτή τη γνώση, και το τι συμβαίνει αν δεν έχεις την ευκαιρία ή το δικαίωμα να την αποκτήσεις, ή αν μέρη του σώματος σου δεν έχουν αναπτυχθεί όπως θα έπρεπε (φωτο 3).

Στη συνέχεια, μέσα από παιχνίδια ρόλων και παντομίμα, προχώρησαν στην έννοια των κανόνων και δημιούργησαν τους κανόνες της τάξης. Εντόπισαν την αναγκαιότητα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναλογίστηκαν τις επιπτώσεις από την απουσία τους συνδεδεμένα με τα δικαιώματα αλλά και τις υποχρεώσεις που απορρέουν ώστε να γίνουν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες (φωτο 4, 5).

Αρχικά έκαναν μια έρευνα μέσα στο σχολείο τους προκειμένου να διαπιστώσουν κατά πόσο τηρούνται οι κανόνες και ποιοι είναι υπεύθυνοι για την τήρησή τους. Έτσι προέκυψε στα παιδιά η ανάγκη να δουν τι συμβαίνει και έξω από τον σχολικό χώρο. Για το λόγο αυτό επισκέφθηκαν την περιοχή γύρω από το σχολείο προκειμένου να καταγράψουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι.

Ξεκίνησε η επιτόπια έρευνα στην περιοχή του οικισμού γύρω από το σχολείο, με τους/τις μαθητές/τριες να παίρνουν συνεντεύξεις από τους πολίτες, να εντοπίζουν και να φωτογραφίζουν μόνοι τους τα προβλήματα του οικισμού (φωτο 6).

Σε δεύτερη επίσκεψη στις πιο απομακρυσμένες και φτωχές γειτονιές εντόπισαν ακόμη μεγαλύτερα προβλήματα όπως την έλλειψη αποχετεύσεων και φρεατίων με αποτέλεσμα όλα τα βρώμικα νερά και λύματα να καταλήγουν στην άκρη των δρόμων και να είναι εστία μόλυνσης, κατεστραμμένους δρόμους εξαιτίας της πλημμύρας και ως συνέπεια το σχολικό λεωφορείο να μην έχει εύκολη πρόσβαση και πολλά παιδιά να κάνουν απουσίες (φωτο 7).

Στο σημείο αυτό οι μαθητές/τριες διαπίστωσαν και οι ίδιοι την ευθύνη των θεσμών και την καταπάτηση του δικαιώματος των πολιτών στην υγιεινή και στην ασφάλεια.

Σε άλλες περιπτώσεις κατέγραψαν διαλυμένους κάδους, και ανοιχτούς χώρους- κατάλληλους για παιχνίδια- να έχουν μετατραπεί σε σκουπιδοτόπους. Επίσης, δεν ήταν λίγες οι φορές που οι κάδοι αντί να είναι στον δρόμο ώστε να μπορούν να τους χρησιμοποιήσουν όλοι, να βρίσκονται μέσα στις αυλές σπιτιών. Εδώ πια τονίστηκε η ευθύνη των πολιτών που στερούν το δικαίωμα στην υγιεινή και την καθαριότητα από τους συμπολίτες τους (φωτο 8).

Μετά το τέλος αυτής της περιήγησης τα παιδιά συμπέραναν ότι για την ομαλή συμβίωση των κατοίκων μιας περιοχής, στην περίπτωση τους, του οικισμού του Αλιβερίου, την ευθύνη δεν την έχουν μόνο οι θεσμοί, αλλά και οι πολίτες ο καθένας χωριστά αλλά και συλλογικά.

Τα αποτελέσματα της αυτοψίας τους τα παρουσίασαν στις υπόλοιπες τάξεις αλλά και με αφορμή το παραμύθι «Πολίτες ενωμένοι, ποτέ νικημένοι», συζήτησαν για το πώς μπορεί μια γειτονιά να διεκδικήσει τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής της και αποφάσισαν τη συλλογή υπογραφών από τη γειτονιά τους για τα πράγματα που θέλουν να αλλάξουν και τη μεταφορά των αιτημάτων του οικισμού στους εκλεγμένους αντιπροσώπους του Δήμου Βόλου (φωτο 9, 10).

Για τον λόγο αυτόν δημιούργησαν φυλλάδιο και αφίσα με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών το οποίο μοίρασαν στους κατοίκους της γειτονιάς και έγραψαν εκτενές άρθρο στην σχολική εφημερίδα. Παράλληλα έδωσαν συνέντευξη και στον τοπικό τύπο με σκοπό να ενημερωθεί η ευρύτερη κοινότητα.

(φωτο 11,12,13).

Κλείνοντας τη δράση τους και λειτουργώντας ως ενεργοί πολίτες συναντήθηκαν με την Αντιδήμαρχο της περιοχής και τον Πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου όπου του κατέθεσαν τα αιτήματα και τις υπογραφές των κατοίκων, ενώ παράλληλα του παρουσίασαν τα ευρήματά της επιτόπιας έρευνάς τους αιτήθηκαν και διεκδίκησαν την παρέμβαση των αρμόδιων φορέων για την αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης στην κοινότητά τους (φωτο 14).

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Η δράση «Πολίτες εν δράσει» υλοποιήθηκε με επιτυχία, καθώς οι μαθητές/τριες της Στ' τάξης συμμετείχαν ενεργά σε όλες τις φάσεις της: από τη γνωριμία με τα ανθρώπινα δικαιώματα έως την έρευνα στο πεδίο, την ανάληψη πρωτοβουλιών και την επαφή με θεσμικούς φορείς.

Θετικά αποτελέσματα

- **Γνωστικό επίπεδο:** Οι μαθητές/τριες κατανόησαν σε βάθος βασικά ανθρώπινα δικαιώματα (εκπαίδευση, υγεία, ασφάλεια, καθαρό περιβάλλον) και συνέδεσαν τα δικαιώματα με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των πολιτών.
- **Κοινωνικοσυναισθηματικό επίπεδο:** Ενισχύθηκε η ενσυναίσθηση και η αίσθηση συλλογικής ευθύνης. Τα παιδιά συνειδητοποίησαν τον ρόλο τόσο των θεσμών όσο και των ίδιων των πολιτών στη διαμόρφωση μιας υγιούς κοινότητας. Παράλληλα καλλιεργήθηκε η αυτοεκτίμηση και η θετική στάση απέναντι στη γλωσσική και πολιτισμική ταυτότητα ενδυναμώνοντας το αίσθημα του «ανήκειν» όχι μόνο στα στενά πλαίσια του σχολείου και της γειτονιάς αλλά και της ευρύτερης περιοχής.
- **Δεξιότητες ζωής:** Καλλιεργήθηκαν η έρευνα πεδίου, η συνέντευξη, η συνεργασία, η επιχειρηματολογία και η δημόσια παρουσίαση. Οι μαθητές/τριες απέκτησαν την εμπειρία της ενεργού πολιτεότητας μέσα από πραγματική δράση (φυλλάδιο, αφίσα, άρθρο, συνέντευξη, επαφή με Δήμο).

Δυσκολίες που αναδείχθηκαν

- Ορισμένοι/ες μαθητές/τριες, κυρίως με μαθησιακές δυσκολίες, χρειάστηκαν πρόσθετη καθοδήγηση για την κατανόηση εννοιών όπως «δικαιώματα», «υποχρεώσεις», «συλλογική ευθύνη».
- Η επικοινωνία με τους φορείς και η συλλογή συνεντεύξεων απαιτήσαν οργάνωση και εξωτερική στήριξη από τους/τις εκπαιδευτικούς και το Κέντρο Ρομ.
- Η χρονική διάρκεια της δράσης (2 μήνες) ήταν επαρκής για την πρώτη επαφή, αλλά περιορισμένη για συστηματική παρακολούθηση της υλοποίησης των αιτημάτων των παιδιών.

Σημεία βελτίωσης – Προτάσεις

- Προτείνεται σε επόμενη δράση να υπάρχει μεγαλύτερη διασύνδεση με άλλα γνωστικά αντικείμενα (Γλώσσα, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Εικαστικά) ώστε να ενισχύεται η διαθεματικότητα.

- Θα μπορούσε να ενταχθεί περισσότερη χρήση ΤΠΕ (π.χ. δημιουργία ψηφιακής παρουσίασης ή βίντεο) ώστε να αξιοποιηθεί η τεχνολογία ως εργαλείο έκφρασης.
- Χρήσιμο θα ήταν να διασφαλιστεί η συνέχεια της δράσης με follow-up (π.χ. παρακολούθηση από τους/τις μαθητές/τριες των παρεμβάσεων του Δήμου ή νέα συνάντηση με θεσμικούς φορείς).

Συμπέρασμα

Η δράση συνέβαλε ουσιαστικά στη διαμόρφωση στάσεων ενεργού πολιτειότητας, ενδυνάμωσε τους μαθητές ως μέλη της σχολικής και τοπικής κοινότητας και τους έδωσε το βίωμα ότι η συλλογική δράση μπορεί να επιφέρει αλλαγές και όλες οι φωνές μπορεί να ακουστούν. Η χρήση της Ρομανί γλώσσας μαζί με τα ελληνικά και η διάχυση της πέρα από τα όρια της περιοχής ενίσχυσε την πολιτιστική και γλωσσική ταυτότητα των μαθητών/τριών, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Αποτελεί μια καλή πρακτική που μπορεί να επαναληφθεί και να εμπλουτιστεί σε επόμενες σχολικές χρονιές.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70), Χαρατσής Κωνσταντίνος (ΠΕ 86), Χαρίσης Απόστολος (ΠΕ 70).

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

φωτογραφία 1

φωτογραφία 2

φωτογραφία 3

φωτογραφία 4

φωτογραφία 5

φωτογραφία 6

φωτογραφία 7

φωτογραφία 8

φωτογραφία 9

φωτογραφία 10

φωτογραφία 11

φωτογραφία 12

φωτογραφία 13

φωτογραφία 14

4^η Δράση Οι Κανόνες της Τάξης

Οι κανόνες της τάξης μας

α) Σκοπός - Στόχοι

Σκοπός της δράσης να επιτύχει την κατανόηση και την εφαρμογή των κανόνων της τάξης μέσα από τη συνεργασία, την επικοινωνία και τη δημιουργικότητα των μαθητών/τριών.

Στόχοι:

1. Να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες τη σημασία των κανόνων μέσα από δημιουργικές και βιωματικές δραστηριότητες.
2. Να ενισχυθεί η συνεργασία και η ομαδικότητα μεταξύ των μαθητών/τριών.
3. Να προωθηθεί η πολυγλωσσική εκπαίδευση (Ελληνικά, Αγγλικά, Ρομανί).
4. Να αναπτυχθεί η υπευθυνότητα κάθε μαθητή/τριας ως μέλους της σχολικής κοινότητας.
5. Να χρησιμοποιηθεί το τραγούδι ως εργαλείο μάθησης.
6. Να ενισχυθεί η θετική συμπεριφορά μέσω επιβράβευσης και αναγνώρισης.

β) Μέσα –Υλικά:

- Εκτυπώσεις/φύλλα κανόνων σε τρεις γλώσσες
- Χαρτιά για οριγκάμι, μαρκαδόροι, κόλλες, ψαλίδια
- Φύλλα εργασίας, πίνακας ανακοινώσεων
- Τραγούδι
- Κάρτες επαίνου

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Συνολικά: 10 εβδομάδες

Τμήματα που εμπλέκονται: Δ1 και Δ2

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των μαθημάτων:

Γλώσσα, Αγγλικά, Μουσική.

Φάσεις Υλοποίησης:

Διερεύνηση & διατύπωση κανόνων (Ολομέλεια - Γλώσσα):

Τα παιδιά πρότειναν κανόνες για την τάξη και συζητήθηκε η σημασία τους. Έγινε τελική επιλογή και ομαδοποίηση σε βασικές αρχές (σεβασμός, ασφάλεια, συνεργασία, υπευθυνότητα).

Μετάφραση των κανόνων σε τρεις γλώσσες (Ελληνικά, Αγγλικά, Ρομανί):

- ο Οι κανόνες αποδόθηκαν στα Αγγλικά με τη βοήθεια της καθηγήτριας ΠΕ06.
- ο Για τη γλώσσα Ρομανί αξιοποιήθηκε η συνεισφορά μαθητών/τριών Ρομά και οικογενειών τους, με τη στήριξη των εκπαιδευτικών.

Κατασκευή «Συμβολαίου Συμπεριφοράς» σε μορφή κολάζ:

- ο Οι μαθητές/τριες εργάστηκαν σε μικτές ομάδες (Ρομά και μη Ρομά) με στόχο τη συνεργασία και την ένταξη.

- ο Το συμβόλαιο αναρτήθηκε σε εμφανές σημείο και υπογράφηκε από όλα τα παιδιά.

Ομαδική δραστηριότητα δημιουργίας οριγκάμι με αναγραφή των κανόνων και εικονογράφηση.

Μάθηση μέσω τραγουδιού (Μουσική):

- ο Δημιουργήθηκε και διδάχτηκε τραγούδι με στίχους που περιλάμβαναν βασικούς κανόνες.
- ο Τα παιδιά τραγουδούσαν συχνά, ενισχύοντας τη μνημονική αποτύπωση και την ευχαρίστηση.

Κατασκευή και ανταλλαγή «καρτών επαίνου» για θετική συμπεριφορά:

- ο Τα παιδιά επιβράβευαν συμμαθητές/τριες με αυτοσχέδιες κάρτες, προάγοντας την αναγνώριση και την ενσυναίσθηση.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Στόχος 1: Κατανόηση κανόνων μέσω δημιουργικών δραστηριοτήτων

Επίτευξη: Πολύ καλή. Οι μαθητές/τριες ανταποκρίθηκαν ενεργά, συνεισέφεραν στους κανόνες και έδειξαν ικανότητα κατανόησης της λειτουργίας τους, κυρίως μέσα από το συμβόλαιο και το οριγκάμι.

Στόχος 2: Ανάπτυξη συνεργασίας και ομαδικότητας

Επίτευξη: Πολύ καλή. Η δημιουργία μικτών ομάδων (Ρομά και μη Ρομά) βοήθησε στη γνωριμία, την αλληλεπίδραση και την κοινή εργασία χωρίς αποκλεισμούς.

Στόχος 3: Πολυγλωσσική εκπαίδευση

Επίτευξη: Πολύ καλή. Οι μαθητές/τριες εξοικειώθηκαν με λεξιλόγιο σε τρεις γλώσσες. Η συμμετοχή μαθητών/τριών Ρομά βοήθησε να αναδειχθεί η μητρική τους γλώσσα και να αποκτήσουν ρόλο "γλωσσικών γεφυρών".

Στόχος 4: Ανάπτυξη υπευθυνότητας

Επίτευξη: Μέτρια έως καλή. Αν και πολλοί/ές μαθητές/τριες εσωτερίκευσαν τους κανόνες και ανταποκρίθηκαν, χρειάστηκε επανάληψη και ενίσχυση σε κάποιες περιπτώσεις με χαμηλό δείκτη υπευθυνότητας.

Στόχος 5: Μάθηση μέσα από το τραγούδι

Επίτευξη: Πολύ καλή. Το τραγούδι προκάλεσε ενθουσιασμό και συμμετοχή, ενισχύοντας τη μνήμη και τη θετική σύνδεση με τους κανόνες.

Στόχος 6: Ενίσχυση θετικής συμπεριφοράς

Επίτευξη: Πολύ καλή. Η χρήση επαίνου από τους/τις ίδιους/ες τους/τις μαθητές/τριες λειτούργησε θετικά. Παρατηρήθηκε αύξηση των θετικών συμπεριφορών και βελτίωση του κλίματος της τάξης.

Δυσκολίες / Αδυναμίες:

- Υπήρχαν διαφορετικά επίπεδα γλωσσικής ετοιμότητας, κυρίως στις γλώσσες Αγγλικά και Ρομανί.
- Ορισμένοι/ες μαθητές/τριες χρειάστηκαν επιπλέον υποστήριξη και επαναληπτικές παρεμβάσεις.
- Η εκμάθηση του τραγουδιού και η επεξεργασία των μεταφράσεων χρειάστηκε περισσότερες ώρες απ' όσες είχαν προβλεφθεί.

Συνολική Εκτίμηση Επιτυχίας

Η δράση αξιολογείται ως ιδιαίτερα επιτυχημένη. Οι περισσότεροι στόχοι επιτεύχθηκαν σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό, ιδιαίτερα εκείνοι που σχετίζονται με:

- την ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών,
- την καλλιέργεια συνεργατικού κλίματος,
- την πολυγλωσσική ενδυνάμωση και
- τη θετική στάση απέναντι στους κανόνες.

Η δράση επέδρασε θετικά τόσο στο κλίμα της τάξης, όσο και στην αυτοαντίληψη των παιδιών. Τα βιωματικά εργαλεία (τραγούδι, οριγκάμι, κάρτες επαίνου) συνέβαλαν καθοριστικά στην επίτευξη των παιδαγωγικών στόχων.

Ωστόσο, εντοπίστηκαν και ορισμένες προκλήσεις:

- Η ανάγκη για επαναλαμβανόμενη ενίσχυση της υπευθυνότητας σε μικρό αριθμό μαθητών/τριών.
- Οι διαφοροποιημένες γλωσσικές ανάγκες (ειδικά στα Αγγλικά και στα Ρομανί), που απαιτούσαν περισσότερο εξατομικευμένη καθοδήγηση.
- Ζητήματα χρονικής διαχείρισης κατά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων.

Παρά τις παραπάνω αδυναμίες, η γενική εικόνα είναι σαφώς θετική και η δράση μπορεί να ξαναγίνει και να επεκταθεί, με μικρές βελτιώσεις στις μεθόδους υποστήριξης και ενίσχυσης και ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις του προγράμματος.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ 70), Ξένου Σοφία (ΠΕ 79.01), Σταθάκη Ελένη (ΠΕ 70), Σταθακοπούλου Βασιλική (ΠΕ 70).

5^η Δράση Η Μικρή μας Βιβλιοθήκη

«Φιλαναγνωσία και Δημιουργική Πολυγλωσσία»

α) Σκοπός - Στόχοι

Σκοπός

Η δράση αποσκοπεί στην ενίσχυση της φιλαναγνωσίας και της δημιουργικής γλωσσικής έκφρασης μέσω ενός πολυγλωσσικού και διαπολιτισμικού πλαισίου που αξιοποιεί το πρόγραμμα «Η Μικρή μας Βιβλιοθήκη» και το μοντέλο της Παίζουσας Τάξης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη γλώσσα Ρομανί ως κρίσιμο στοιχείο πολιτισμικής ταυτότητας και παιδαγωγικού εργαλείου ενδυνάμωσης των μαθητών/τριών Ρομά.

Στόχοι

- Να καλλιεργηθεί θετική σχέση των μαθητών/τριών με το βιβλίο και τη λογοτεχνία, προωθώντας την αγάπη για το διάβασμα.
- Να αναδειχθεί η γλώσσα Ρομανί ως ζωντανός γλωσσικός και πολιτισμικός πόρος, ενσωματωμένος στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να αναπτυχθούν οι γλωσσικές δεξιότητες των μαθητών/τριών (κατανόηση, παραγωγή λόγου, λεξιλόγιο) στην ελληνική και στη Ρομανί.
- Να ενθαρρυνθεί η δημιουργική έκφραση, μέσω της δραματοποίησης, της εικονογράφησης και των αυτοσχέδιων παιχνιδιών.
- Να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση και η κοινωνική ένταξη των μαθητών/τριών Ρομά, μέσα από την αναγνώριση και τον σεβασμό της πολιτισμικής τους ταυτότητας.
- Να ενδυναμωθεί η συνεργασία μεταξύ μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών και οικογένειας με στόχο τη διαπολιτισμική μάθηση και την κοινωνική συνοχή.

β) Μέσα – Υλικά

- Τα [6 βιβλία](#) του Ευρωπαϊκού προγράμματος φιλαναγνωσίας [«Η Μικρή μας Βιβλιοθήκη»](#), καθώς και τα συνοδευτικά Βιβλία δραστηριοτήτων για τους μαθητές.
- Υλικό από τη διαδικτυακή συνάντηση με τη συγγραφέα Andreja Peklar (βίντεο, αποσπάσματα, ερωταπαντήσεις).
- Υλικό από το εργαστήριο πολιτιστικής εκπαίδευσης [Σχολείο Παιχνιδιού](#) (δραματοποίηση, παιγνιώδεις αφηγήσεις, τραγούδι, θεατροπαιδαγωγικές τεχνικές).
- Υλικά χειροτεχνίας (χαρτόνια, μαρκαδόροι, κόλλες, χρώματα, ύφασμα) και φυσικά υλικά (κλαδιά, πέτρες κλπ).
- Υλικά για την κατασκευή δίγλωσσων αφισών και πινακίδων (Ρομανί-Ελληνικά).
- Πλατφόρμες ψηφιακής συνεργασίας (Padlet, Canva) για ομαδική δουλειά.
- Βιβλία αξίας 300€ που δόθηκαν ως βραβείο για τη γωνιά ανάγνωσης συν περισσότερα βιβλία και αναμνηστικά για τις δραστηριότητες επιβράβευσης.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια

Η δράση εκτυλίχθηκε από τα τέλη Ιανουαρίου του 2025 έως και τον Ιούνιο του 2025 (περίπου 6 μήνες), με εβδομαδιαίες διδακτικές παρεμβάσεις διάρκειας 2 ωρών.

Τάξεις: Β΄ και Γ΄

δ) Περιγραφή Δράσης

Η δράση «Φιλαναγνωσία και δημιουργική πολυγλωσσία» υλοποιήθηκε στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων και του γνωστικού αντικειμένου των Εικαστικών.

Ξεκίνησε από την γνωριμία των παιδιών με τα [6 βιβλία](#) από διάφορες χώρες του προγράμματος [«Η Μικρή μας Βιβλιοθήκη»](#), που διοργανώνεται εδώ και 16 χρόνια από τη Σλοβενία και την υλοποίησή του για την Ελλάδα έχουν αναλάβει οι εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. Η γνωριμία αυτή έγινε μέσα από ανάγνωση, συζήτηση και τις δραστηριότητες που περιέχονται στα συνοδευτικά Βιβλία Δραστηριοτήτων. Τα βιβλία επιλέχθηκαν ως αφιετήρια γιατί προσφέρουν αφηγήσεις που αγγίζουν θέματα όπως η φιλία, τα συναισθήματα, η φύση και η ζωή, πολύ κοντά στον βιωματικό κόσμο των παιδιών. Όποτε χρειάστηκε να εργαστούν οι μαθητές/τριες σε ομάδες, αυτές δημιουργήθηκαν από τις εκπαιδευτικούς με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι μικτές (ρομά και μη ρομά) και ισοδύναμες σε όλα τα επίπεδα, για να επιτυγχάνεται ομαλή και αποτελεσματική συνεργασία.

Διαβάστηκαν τα 3 βιβλία από τα τμήματα της Β΄ τάξης μαζί και τα 3 από τα τμήματα της Γ΄ τάξης μαζί, ακολουθώντας κοινή μεθοδολογία. Με την ολοκλήρωση της επεξεργασίας κάθε βιβλίου, οι μαθητές/τριες εργάζονταν σε μικτές ομάδες πάνω στις γλωσσικές και εικαστικές δραστηριότητες του Βιβλίου Δραστηριοτήτων, ενώ παράλληλα είχαν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν μια επιπλέον δραστηριότητα που ονομαζόταν “δραστηριότητα επιβράβευσης”, για την οποία στέλνονταν ως δώρο λογοτεχνικά βιβλία από τον εκδοτικό οίκο.

Συγκεκριμένα, τελειώνοντας τις δραστηριότητες του βιβλίου «Η Χρυσανθίδα» της σλοβένας συγγραφέως Andreja Peklar, οι μαθητές/τριες κατασκεύασαν έναν κήπο με λουλούδια, πεταλούδες, χρυσανθίδες κλπ (εικόνα 1). Μετά το βιβλίο «Χρατς» της ελληνίδας Εύης Γεροκώστα, δημιούργησαν μία δίγλωσση αφίσα υποδηματοποιίας (εικόνα 2). Με την ολοκλήρωση του βιβλίου «Το κορίτσι και η αρκούδα» του συγγραφέα από τη Βόρεια Μακεδονία Vane Kosturanov, έφτιαξαν τους χαρακτήρες του βιβλίου με φυσικά υλικά (εικόνα 3). Όταν τελείωσαν τις δραστηριότητες του κροάτικου βιβλίου «Ο Πα ρωτά» της Silvija Sesto δημιούργησαν πελαργούς και τη φωλιά τους με υλικά από τη φύση (εικόνα 4). Ολοκληρώνοντας το «Πού το βρήκες;» του Urmas Reinmaa από την Εσθονία κατασκεύασαν κουτί θησαυρού που είχε μέσα διάφορα «πολύτιμα» (για τα παιδιά) αντικείμενα, καθώς και έναν θησαυρό αγαπημένων λέξεων από διάφορες γλώσσες μαζί με τη Ρομανί (εικόνα 5). Τέλος, μετά το πολωνικό βιβλίο «Ο κύριος Φούσκας και το ιστιοφόρο» της Anna Onichimowska, έκαναν μια περιβαλλοντική δράση (σε συνδυασμό με την ανάλογη δράση της HELMEPA) όπου καθάρισαν μια κοντινή ακτή και έφτιαξαν αφίσες με οικολογικά συνθήματα (εικόνα 6). Για όλες τις παραπάνω δραστηριότητες εστάλησαν βιβλία και αναμνηστικά για τα παιδιά από τον εκδοτικό οίκο. Εκτός όμως από όλα αυτά, κατά τη διάρκεια της δράσης, πραγματοποιήθηκαν και τα παρακάτω:

❖ Θεατρικά Παιχνίδια και Δημιουργική Έκφραση

Οι τάξεις οργανώθηκαν ως «Παίζουσες Τάξεις», όπου η μάθηση γινόταν μέσα από το παιχνίδι και τη δημιουργία:

- Τα παιδιά έπαιξαν αυτοσχέδια παιχνίδια βασισμένα στις ιστορίες των βιβλίων και δραματοποίησαν σκηνές με δίγλωσσους διαλόγους, ενσωματώνοντας τη Ρομανί και την ελληνική.

❖ Πανελλήνια Διάκριση και Αναγνώριση

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης της δράσης, το σχολείο μας απέσπασε σημαντική διάκριση από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου (IBBY), κερδίζοντας βραβείο για τη «Γωνιά Βιβλίων» και βιβλία αξίας 300 ευρώ. Η διάκριση αυτή αναγνώρισε τη δημιουργικότητα και την επιτυχή λειτουργία της γωνιάς φιλαναγνωσίας της Γ΄ τάξης του σχολείου (εικόνα 7).

Κατά συνέπεια, εμπλουτίστηκε ακόμα περισσότερο το υλικό και ενδυναμώθηκε το κλίμα μάθησης.

- ❖ Πολυγλωσσικές Δραστηριότητες με έμφαση στη Ρομανί
Ειδική έμφαση δόθηκε στην ενσωμάτωση της γλώσσας Ρομανί, που ομιλείται από τους μαθητές Ρομά των τάξεων:
 - Κατασκευάστηκαν δίγλωσσες αφίσες και πινακίδες για τη γωνιά βιβλίου, εμπλουτίζοντας τον χώρο με οπτικά και γλωσσικά ερεθίσματα (εικόνα 8).
 - Ακούστηκαν προφορικές αφηγήσεις και τραγούδια στη Ρομανί, που ενσωματώθηκαν σε αυτοσχέδιες θεατρικές και μουσικές δραστηριότητες στην τάξη.
 - Τα παιδιά κλήθηκαν να χρησιμοποιήσουν τη Ρομανί μέσα στο πλαίσιο της αφήγησης και του παιχνιδιού, ενθαρρύνοντας την αυθόρμητη χρήση της γλώσσας.
- ❖ Διαδικτυακή Συνάντηση με τη Συγγραφέα Andreja Peklar (εικόνα 9).
Η συνάντηση αυτή, όπου τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να συνομιλήσουν στα αγγλικά με τη συγγραφέα του βιβλίου «Η Χρυσασλίδα», αποτέλεσε ερέθισμα για συζήτηση και δημιουργία. Τα παιδιά προετοίμασαν σχόλια στο [padlet](#), ερωτήσεις και ποίημα στα ελληνικά – Ρομανί - αγγλικά, εικαστικές δημιουργίες, εκφράστηκαν γλωσσικά και συναισθηματικά, ενώ η συνεργασία με τη συγγραφέα βοήθησε στην εμβάθυνση της φιλιαναγνωσίας και της γλωσσικής ευαισθησίας.
- ❖ Συνεργασία με τον χώρο Πολιτιστικής Εκπαίδευσης «Σχολείο Παιχνιδιού»
Η συμμετοχή σε διαδικτυακές δραστηριότητες του Σχολείου Παιχνιδιού έφερε την παιδαγωγική εμπειρία του αυτοσχεδιασμού στην τάξη. Μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες και τραγούδι, τα παιδιά ενθαρρύνθηκαν να πειραματιστούν με τη γλώσσα και την κίνηση, ενώ παράλληλα ενδυναμώθηκε η συνεργασία και η συλλογική μάθηση (εικόνα 10).
- ❖ Διεθνής Στρογγυλή Τράπεζα
Η παρουσία εκπαιδευτικού του σχολείου μας ως εκπροσώπου της Ελλάδας μαζί με εκπροσώπους των υπόλοιπων χωρών στο διαδικτυακό International Roundtable που διοργάνωσε η Σλοβενία για την αξιολόγηση του προγράμματος «Η Μικρή μας Βιβλιοθήκη» έδωσε τη δυνατότητα για ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών, καθώς και για την περαιτέρω διάχυση της δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Επιπλέον, η γωνιά ανάγνωσης εμπλουτίστηκε με νέα βιβλία και δημιουργίες, ενώ αναρτήθηκε η δράση στο [σχολικό blog](#), με σκοπό την ευρύτερη διάχυση και την ευαισθητοποίηση της κοινότητας.

ε) Αναστοχασμός – Αξιολόγηση

Αξιολόγηση

Σε μεγάλο βαθμό, οι στόχοι της δράσης «Φιλιαναγνωσία και Δημιουργική Πολυγλωσσία» επιτεύχθηκαν, μέσα από τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν. Πιο συγκεκριμένα:

- Ο στόχος της καλλιέργειας θετικής σχέσης με το βιβλίο και τη λογοτεχνία επετεύχθη, καθώς οι μαθητές/τριες συμμετείχαν με ενθουσιασμό στην ανάγνωση, αξιοποίησαν δημιουργικά τα βιβλία του προγράμματος και ανέπτυξαν συνήθεια επίσκεψης στη «Γωνιά Ανάγνωσης».
- Επίσης, η επιδίωξη να αναδειχθεί η Ρομανί ως πολιτισμικός και γλωσσικός πόρος υλοποιήθηκε, αφού οι μαθητές/τριες δημιούργησαν δίγλωσσες αφίσες, συμμετείχαν σε αυτοσχέδιες θεατρικές δραστηριότητες με ελληνικά και Ρομανί, και μοιράστηκαν τραγούδια και αφηγήσεις από τη μητρική τους γλώσσα.

- Επιπλέον, ο στόχος της ανάπτυξης γλωσσικών δεξιοτήτων σε δύο γλώσσες επιτεύχθηκε, με τις δραματοποιήσεις, τα παιχνίδια ρόλων και τις ομαδικές αφηγήσεις να καλλιεργούν το λεξιλόγιο και την εκφραστικότητα τόσο στα ελληνικά όσο και στα Ρομανί.
- Η ενθάρρυνση της δημιουργικής έκφρασης βρήκε απήχηση, αφού τα παιδιά ζωγράφισαν, έγραψαν ποιήματα, αυτοσχέδιασαν και δραματοποίησαν ιστορίες, δίνοντας μορφή στη φαντασία και στα συναισθήματά τους.
- Εξίσου, ο στόχος της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης και της κοινωνικής ένταξης των μαθητών/τριών Ρομά πραγματοποιήθηκε, γιατί η αναγνώριση της μητρικής τους γλώσσας στο σχολείο ενδυνάμωσε την ταυτότητά τους και τα βοήθησε να συμμετέχουν πιο ενεργά και με αυτοπεποίθηση.
- Εντέλει, η συνεργασία σχολείου – οικογένειας – κοινότητας ενισχύθηκε ουσιαστικά, μέσω της διάχυσης της δράσης στο σχολικό blog, της επικοινωνίας με συγγραφείς και φορείς, της διεθνούς εκπροσώπησης και της πανελλήνιας διάκρισης από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, που έφερε χαρά και υπερηφάνεια σε μαθητές και μαθήτριες, γονείς και εκπαιδευτικούς.

Αναστοχασμός

Η δράση είχε πολλά **θετικά στοιχεία** που άφησαν έντονο αποτύπωμα στα παιδιά. Δημιουργήθηκε ένα γόνιμο και αποδεκτικό περιβάλλον μάθησης, όπου η διαφορετικότητα δεν αποτέλεσε εμπόδιο αλλά πηγή δύναμης. Το γεγονός ότι τα 6 βιβλία προέρχονταν από 6 διαφορετικές χώρες έφερε τους/τις μαθητές/τριες σε επαφή με διαφορετικές κουλτούρες και γλώσσες. Η ένταξη της γλώσσας Ρομανί στις δραστηριότητες εμπλούτισε την εμπειρία όλων των μαθητών/τριών και βοήθησε τα παιδιά Ρομά να νιώσουν περηφάνια για την πολιτισμική τους κληρονομιά. Παράλληλα, οι δημιουργικές δραστηριότητες (εικαστικές συνθέσεις, ποιήματα, θεατρικά παιχνίδια) έδωσαν στα παιδιά την ευκαιρία να καλλιεργήσουν τη φαντασία, την αυτοπεποίθηση και τις δεξιότητες συνεργασίας τους. Η συνεργασία με συγγραφείς, φορείς και ευρωπαϊκά δίκτυα πρόσθεσε κύρος και αξία στη δράση, ενώ η πανελλήνια διάκριση από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου και η εκπροσώπηση της Ελλάδας από εκπαιδευτικό του σχολείου μας σε Διεθνή Στρογγυλή Τράπεζα ενίσχυσαν τη δυναμική της προσπάθειας.

Ωστόσο, η πορεία δεν ήταν χωρίς **δυσκολίες**. Η απουσία οργανωμένου υλικού στη γλώσσα Ρομανί δυσχέρανε την έναρξη των δραστηριοτήτων, ενώ ορισμένοι μαθητές/τριες Ρομά στην αρχή δίστασαν να εκφραστούν δημόσια στη μητρική τους γλώσσα. Άλλο ένα πρόβλημα ήταν η άρνηση κάποιων μαθητών/τριών να συμμετάσχουν στις γραπτές δραστηριότητες, λόγω δυσκολιών γραμματισμού. Αντιμετωπίστηκαν με δημιουργικό τρόπο: η συλλογή λέξεων και εκφράσεων με τη βοήθεια μεγαλύτερων μαθητών κάλυψε το κενό του υλικού, ενώ η χρήση αυτοσχέδιων παιχνιδιών ρόλων και ομαδικών δραστηριοτήτων δημιούργησε ασφαλές πλαίσιο που ενθάρρυνε την αυθόρμητη έκφραση. Επιπλέον, η προσαρμογή στην παιδαγωγική προσέγγιση της Παίζουσας Τάξης απαίτησε χρόνο, αλλά τελικά η διαφοροποίηση από τις παραδοσιακές μεθόδους δίδαξε τόσο στους/στις μαθητές/τριες όσο και στις εκπαιδευτικούς την αξία της ευελιξίας και του αναστοχασμού. Συνολικά, τα θετικά σημεία υπερίσχυσαν των δυσκολιών, οι οποίες μάλιστα λειτούργησαν ως αφορμή για να βρεθούν νέες λύσεις και να αναπτυχθεί μια πιο δημιουργική κουλτούρα μάθησης στην τάξη.

Εν κατακλείδι, η δράση «Φιλαναγνωσία και Δημιουργική Πολυγλωσσία» αποδείχθηκε ένα γόνιμο πεδίο καλλιέργειας της αγάπης για το βιβλίο, ενίσχυσης της γλωσσικής πολυμορφίας και

αναγνώρισης της πολιτισμικής ταυτότητας όλων των μαθητών/τριών, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Μέσα από την αξιοποίηση των εργαλείων της Παίζουσας Τάξης, την ενσωμάτωση της Ρομανί και τη σύνδεση με φορείς και δημιουργούς, καλλιεργήθηκε ένα περιβάλλον αποδοχής, έκφρασης και συμπερίληψης. Η συμμετοχή των παιδιών, η βελτίωση των γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων τους, καθώς και η αναγνώριση της προσπάθειας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο επιβεβαιώνουν τη σημασία τέτοιων δράσεων για ένα σύγχρονο, διαπολιτισμικό και δημοκρατικό σχολείο.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαίτση Αποστολία (ΠΕ70), Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ70), Ρηγούλη Ελένη (ΠΕ70), Χατζή Ελένη (ΠΕ70)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικόνα 1 (Δραστηριότητα από βιβλίο «Η Χρυσανθίδα»)

Εικόνα 2 (Δραστηριότητα από βιβλίο «Χρατς»)

Εικόνα 3 (Δραστηριότητα από βιβλίο «Το κορίτσι και η αρκούδα»)

Εικόνα 4 (Δραστηριότητα από βιβλίο «Ο Πα ρωτά»)

Εικόνα 5 (Δραστηριότητα από βιβλίο «Πού το βρήκες;»)

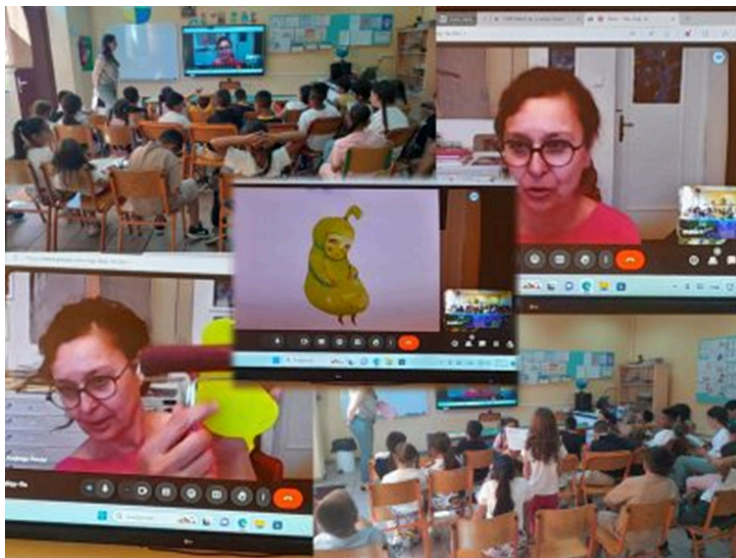
Εικόνα 6 (Δραστηριότητα από βιβλίο «Ο κύριος Φούσκας και το ιστιοφόρο»)

Εικόνα 7 (Η βραβευμένη Γωνιά Βιβλίων)

Εικόνα 8 (Δίγλωση πινακίδα)

Εικόνα 9 (Διαδικτυακή συνάντηση με Andreja Peklar)

Εικόνα 10 (Σχολείο Παιχνιδιού)

6^η Δράση Μαραθώνιος Ανάγνωσης

Η μονα-δική μου οικογένεια

α) Σκοπός - Στόχοι

Η δράση στοχεύει στην ανάδειξη της οικογένειας ως του πρώτου θεμελιώδους κοινωνικού θεσμού στη ζωή κάθε παιδιού, μέσα από τη φιλαναγνωσία, τη συζήτηση και την καλλιτεχνική δημιουργία. Ταυτόχρονα, επιδιώκει να ενισχύσει την προφορική έκφραση και την ικανότητα συναισθηματικής κατανόησης των μαθητών/τριών, αναδεικνύοντας την ποικιλομορφία των σύγχρονων οικογενειακών μορφών και την αξία της αποδοχής και της αγάπης.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συμπερίληψη της Ρομανί γλώσσας, ενισχύοντας την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών Ρομά, με σεβασμό και αναγνώριση της πολιτισμικής τους κληρονομιάς. Η δράση επιδιώκει να καλλιεργήσει ένα σχολικό περιβάλλον στο οποίο όλα τα παιδιά μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα, ακόμη και στη γλώσσα της καρδιάς τους – τη Ρομανί.

Στόχοι:

- Κατανόηση του ρόλου της οικογένειας ως δομικού θεσμού διαμόρφωσης της προσωπικότητας.
- Αναγνώριση και σεβασμός της ποικιλομορφίας στις σύγχρονες οικογένειες (μονογονεϊκές, ανασυσταμένες, θετές, χωρίς παιδιά).
- Καλλιέργεια της προφορικής έκφρασης και του διαλόγου μέσα από αφηγήσεις, αναγνώσεις και δημιουργικές συζητήσεις.
- Ενίσχυση της πολιτισμικής αυτογνωσίας, με δυνατότητα έκφρασης σε διαφορετικές γλώσσες, όπως η Ρομανί.
- Ενίσχυση της συναισθηματικής νοημοσύνης και της ενσυναίσθησης.
- Σύνδεση με τη λογοτεχνία και την τέχνη ως μέσο κατανόησης του εαυτού και του άλλου.
- Δημιουργία ενός θετικού και αποδοτικού μαθησιακού περιβάλλοντος που ευνοεί την ελεύθερη έκφραση.
- Ανάδειξη της σημασίας της αποδοχής, της αγάπης και του σεβασμού ως βασικών αξιών για τη συγκρότηση της οικογένειας.

β) Μέσα- Υλικά

- τα τρία βιβλία που ανατέθηκαν στους μαθητές της Β΄ Τάξης να διαβάσουν για τον 14ο Μαραθώνιο Ανάγνωσης των Εκδόσεων Μεταίχμιο: «Η μητριά με τη χρυσή καρδιά», της Ελένης Σβορώνου, «Η μαμά μου η μάγισσα», της Λίνας Σωτηροπούλου, «Μετέωρα», του Μάριου Μάζαρη
- το βιβλίο-ερωτηματολόγιο που αποστάλθηκε από τις εκδόσεις Μεταίχμιο για να συμπληρωθεί από τα παιδιά,
- υλικά χειροτεχνίας και γραφική ύλη (μολύβια, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι, ψαλίδια, κόλλες).

γ) Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης

Η δράση ξεκίνησε από τα μέσα Οκτωβρίου του 2024 έως και τον Μάρτιο του 2025, με εβδομαδιαίες διδακτικές παρεμβάσεις διάρκειας 2 ωρών.

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση οργανώθηκε στο πλαίσιο του 14ου Μαραθωνίου Ανάγνωσης των Εκδόσεων Μεταίχμιο με θέμα «Οικογένεια: Εκεί που μπορείς να είσαι ο εαυτός σου», και εντάχθηκε στο σχολικό πρόγραμμα στα εργαστήρια δεξιοτήτων στον άξονα : Ενδιαφέρομαι και ενεργώ – Κοινωνική συναίσθηση και ευθύνη : Ανθρώπινα δικαιώματα : Η μονα-δική μου οικογένεια.

Οι μαθητές/ριες της Α΄ Δημοτικού είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να δουλέψουν με τα βιβλία:

- «Η μητριά με τη χρυσή καρδιά», της Ελένης Σβορώνου
- «Η μαμά μου η μάγισσα», της Λίνας Σωτηροπούλου
- «Μετέωρα», του Μάριου Μάζαρη

Μέσα από την καθοδηγούμενη ανάγνωση, τη συζήτηση και την ερμηνεία, τα παιδιά εξερεύνησαν διαφορετικές μορφές οικογένειας, διαπίστωσαν πως η αγάπη και η αποδοχή είναι ο κοινός παρονομαστής όλων των τύπων οικογενειών και έμαθαν να σέβονται τη μοναδικότητα κάθε ιστορίας. Επίσης, στο πλαίσιο της συμμετοχής στον 14ο Μαραθώνιο ανάγνωσης που διεξήγαγαν οι εκδόσεις Μεταίχμιο, οι μαθητές/τριες συμπλήρωσαν και ένα βιβλιαράκι με δράσεις και ερωτήσεις.

Οι μαθητές/τριες εκφράστηκαν ελεύθερα, μοιράστηκαν εμπειρίες από τη δική τους οικογένεια, έθεσαν ερωτήματα και αφηγήθηκαν ιστορίες από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Όπου επιθυμούσαν, τα παιδιά χρησιμοποίησαν τη γλώσσα Ρομανί, μαθαίνοντας ότι μπορούν να είναι ο εαυτός τους και μέσα στην τάξη.

Για παράδειγμα, μοιράστηκαν λέξεις όπως:

- "ντάι" (μαμά)
- "νταντέ" (μπαμπάς)
- "πρααλ" (αδερφός)
- "πεν" (αδερφή)
- "μπάμπω" (γιαγιά)
- "κακό" (θείος)
- "μπιμπί" (θεία)
- "κερ" (σπίτι)
- "φαμιλί" (οικογένεια)

Μαθητές/τριες και εκπαιδευτικοί έμαθαν απλές λέξεις και τις συνδύασαν με τις ιστορίες των βιβλίων, δημιουργώντας γλωσσικές και πολιτισμικές «γέφυρες».

Στα εργαστήρια δεξιοτήτων τα παιδιά αναγνώρισαν και παρουσίασαν τα μέλη της οικογένειάς τους, ενισχύοντας την προσωπική τους ταυτότητα και την έκφραση συναισθημάτων.

Οι δράσεις περιελάμβαναν:

1. Συζήτηση για την οικογένεια:

Τα παιδιά συμμετείχαν σε ομαδική συζήτηση στην οποία μίλησαν για την οικογένειά τους, τα μέλη της και τις αγαπημένες τους στιγμές μαζί.

2. Καταιγισμός ιδεών (brainstorming):

Μέσα από ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού («Ποιος μένει στο σπίτι σου;», «Ποιον αγαπάς πιο πολύ;», «Τι σας αρέσει να κάνετε μαζί;») τα παιδιά εξέφρασαν σκέψεις και συναισθήματα.

3. Ζωγραφική της οικογένειας:

Τα παιδιά ζωγράφισαν την οικογένειά τους σε ατομικό χαρτί, αποτυπώνοντας με χρώματα και φαντασία τα πρόσωπα και τις σχέσεις τους. Χρησιμοποίησαν ξυλομπογιές, μαρκαδόρους και χαρτόνια

4. Παρουσίαση έργων:

Όσα παιδιά ήθελαν, παρουσίασαν τη ζωγραφιά τους στην τάξη, λέγοντας δύο λόγια για τα άτομα που απεικόνισαν και γιατί τα ζωγράφισαν έτσι.

5. Σύνδεση με λογοτεχνία

Με αφετηρία την ανάγνωση των βιβλίων, τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να σκεφτούν και να μιλήσουν για τις δικές τους οικογενειακές εμπειρίες. Πραγματοποιήθηκαν ομαδικές συζητήσεις, κατά τις οποίες έγινε σύγκριση και αντιπαραβολή ανάμεσα στη δική τους οικογένεια και στις οικογένειες των χαρακτήρων των βιβλίων.

ε) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση:

Αξιολόγηση:

Η συμμετοχή στον Μαραθώνιο αποτέλεσε μια εξαιρετική αφορμή για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, της προφορικής έκφρασης και της συναισθηματικής ωρίμανσης των μαθητών/τριών. Η λογοτεχνία έγινε γέφυρα μεταξύ βιώματος και μάθησης, ενώ η θεματική της οικογένειας λειτούργησε ως κοινός τόπος συνάντησης και αποδοχής. Μέσα από την καθοδηγούμενη ανάγνωση και τις ερμηνευτικές δραστηριότητες, όχι μόνο κατανόησαν τις διαφορετικές μορφές οικογένειας, αλλά και δημιούργησαν συνδέσεις με προσωπικά τους βιώματα, εκφράζοντας σκέψεις και συναισθήματα με αυθεντικότητα. Παράλληλα, ενισχύθηκαν σημαντικά η συναισθηματική κατανόηση και η ενσυναίσθηση, καθώς τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με ποικίλες οικογενειακές πραγματικότητες, αναγνώρισαν τη μοναδικότητα της καθεμιάς και έμαθαν να βλέπουν πίσω από τα στερεότυπα, με οδηγό την αγάπη και την αποδοχή.

Η ένταξη της Ρομανί γλώσσας και κουλτούρας συνέβαλε αποφασιστικά στη δημιουργία ενός σχολείου ανοιχτού σε όλους, όπου κάθε παιδί μπορεί να αισθάνεται περήφανο για την ταυτότητά του και να εκφράζεται με ειλικρίνεια και ελευθερία. Η αξιοποίηση της μητρικής γλώσσα των Ρομά, καθώς εντάχθηκε οργανικά στη δράση, έδωσε χώρο στους/στις μαθητές/τριες να χρησιμοποιήσουν λέξεις της Ρομανί για μέλη της οικογένειάς τους και να τις μοιραστούν με την τάξη. Αυτή η προσέγγιση ενίσχυσε την πολιτισμική τους ταυτότητα και ενθάρρυνε τη συμπερίληψη, δείχνοντας ότι η γλώσσα της καρδιάς κάθε παιδιού έχει θέση στο σχολείο.

Τα παιδιά εργάστηκαν με ενθουσιασμό και έδειξαν μεγάλη διάθεση για έκφραση. Εμπνεύστηκαν, συγκινήθηκαν και συνεργάστηκαν με σεβασμό. Οι αξίες της προσφοράς και της συνεργασίας καλλιεργήθηκαν αποτελεσματικά, μέσα από τις ομαδικές δραστηριότητες, τις συζητήσεις στην ολομέλεια και τις καλλιτεχνικές δημιουργίες που προέκυψαν. Τα παιδιά έμαθαν να ακούν, να σέβονται και να αποδέχονται τις ιστορίες των συμμαθητών/τριών τους, δημιουργώντας ένα ασφαλές και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον. Επιπλέον, μέσα από τις αφηγήσεις και τις καλλιτεχνικές τους δημιουργίες, ανέδειξαν τη μοναδικότητα των οικογενειών τους και τα συναισθήματα που νιώθουν μέσα σε αυτές.

Το πρόγραμμα υποστήριξε ουσιαστικά το έργο των εκπαιδευτικών, ενίσχυσε το αίσθημα της κοινότητας και αποτέλεσε μια πολύτιμη εμπειρία για όλους τους εμπλεκόμενους. Τέλος,

αναδείχθηκε η σημασία του σχολείου ως χώρου ενσυναίσθησης, αποδοχής, πολυγλωσσίας και ελεύθερης έκφρασης.

Αναστοχασμός:

Το πρόγραμμα βοήθησε τα παιδιά να εκφραστούν, να συνεργαστούν και να ενισχύσουν τη γλωσσική και κοινωνική τους παρουσία. Η Ρομανί γλώσσα αναδείχθηκε ως στοιχείο ενσωμάτωσης, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE» .

Δυσκολίες:

Αντιμετώπιση ευαίσθητων προσωπικών θεμάτων

Καθώς η θεματική της οικογένειας αγγίζει βαθιά προσωπικά ζητήματα, παρουσιάστηκε πρόκληση στη διαχείριση συναισθημάτων ορισμένων μαθητών/τριών. Παιδιά που βιώνουν δυσκολίες στο οικογενειακό τους περιβάλλον ή που μεγαλώνουν σε μη «παραδοσιακές» μορφές οικογένειας ενδέχεται να ένιωσαν έκθεση ή αμηχανία. Απαιτήθηκε ιδιαίτερη παιδαγωγική ευαισθησία και διακριτικότητα ώστε να δημιουργηθεί ένα ασφαλές πλαίσιο συμμετοχής χωρίς πίεση ή σύγκριση.

Συνολική Εκτίμηση:

Παρά τις επιμέρους δυσκολίες, η συνολική αποτίμηση της δράσης είναι ιδιαίτερα θετική. Ο Μαραθώνιος Ανάγνωσης ανέδειξε τις δυνατότητες της λογοτεχνίας ως παιδαγωγικού εργαλείου που εμπνέει, κινητοποιεί και ενώνει. Τα παιδιά ενεργοποιήθηκαν συναισθηματικά, ανέπτυξαν την ικανότητα της ενσυναίσθησης και καλλιέργησαν την κριτική τους σκέψη, ενώ παράλληλα εκφράστηκαν δημιουργικά και συνεργάστηκαν με σεβασμό και αποδοχή.

Η συνειδητή επιλογή θεμάτων που αγγίζουν την καθημερινή ζωή των μαθητών/τριών και η ένταξη της πολιτισμικής και γλωσσικής τους ταυτότητας σε μια κοινή μαθησιακή εμπειρία ενίσχυσαν την αίσθηση του "ανήκειν" και της ισοτιμίας. Το σχολείο λειτούργησε ως χώρος συμπερίληψης, διαλόγου και αποδοχής, εκπληρώνοντας ουσιαστικά τον κοινωνικό και παιδαγωγικό του ρόλο.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Γκουτζέρη Φανή (ΠΕ 70), Γκρίνια Βαρβάρα (ΠΕ 70), Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70).

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

7^η Δράση Δίγλωσσης Ανάγνωσης

Παγκόσμια Ημέρα Ρομά – Δίγλωσση Ανάγνωση Παραμυθιού

α) Σκοπός - Στόχοι:

Η δράση αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της ενσυναίσθησης μέσα από τη λογοτεχνική προσέγγιση ενός λαϊκού παραμυθιού των Ρομά, ενός λαού με βαθιές ρίζες και πλούσια παράδοση, με στόχο τη γνωριμία των παιδιών με τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τις αξίες των Ρομά, την αποδοχή της διαφορετικότητας, την καλλιέργεια της συμπερίληψης και του αλληλοσεβασμού. Η δράση εναρμονίζεται με τις αρχές της ισότιμης συμμετοχής όλων των μαθητών/τριών, την καλλιέργεια δημοκρατικών αξιών, τη γλωσσική πολυμορφία και την αντιμετώπιση στερεοτύπων.

Στόχοι:

Γνωστικοί – Γλωσσικοί

- Να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες τον πολιτισμό και τη γλώσσα των Ρομά μέσα από την αφήγηση ενός λαϊκού παραμυθιού.
- Να εξοικειωθούν με στοιχεία της προφορικής λαϊκής παράδοσης (λαϊκό παραμύθι, προφορική μετάδοση, ήθη/έθιμα).
- Να ενισχύσουν την κατανόηση κειμένων μέσα από ερωτήσεις κατανόησης και αναστοχασμού.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιο και να ενισχύσουν την προφορική έκφραση.

Συναισθηματικοί – Κοινωνικοί

- Να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση μέσα από τη σύνδεση με τους ήρωες και τις αξίες του παραμυθιού.
- Να αναγνωρίσουν τη σημασία της αλληλεγγύης, της προσφοράς και της εργατικότητας.
- Να ενδυναμώσουν τη θετική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα και τους πολιτισμούς των μειονοτήτων.

Ψυχοκινητικοί

- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από τη δραματοποίηση (παντομίμα) και τη σωματική έκφραση («μαγικά παπούτσια»).
- Να συμμετάσχουν ενεργά σε ομαδικές δράσεις με σεβασμό στους ρόλους και τις απόψεις των άλλων.
- Να βιώσουν την πολιτισμική εμπειρία μέσω της μουσικής (παραδοσιακό τραγούδι «Εντερλέζι»).

β) Μέσα –Υλικά:

- Παιδικά Λογοτεχνικά Βιβλία
- Χαρτιά και χαρτόνια
- Μολύβια
- Χρώματα
- Κόλλες

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

2 διδακτικές ώρες

Τάξεις που εμπλέκονται: Ε' και Β'

δ) Περιγραφή δράσης:

-Δίγλωσση αφήγηση παραμυθιού: Οι μαθητές/τριες και ο/η εκπαιδευτικός της τάξης αφηγήθηκαν στους/στις μικρούς/ές μαθητές/τριες της Β' τάξης το παραμύθι 'Ο τυχερός τσαγκάρης', στα ελληνικά και στα Ρομανί. Το παραμύθι αυτό είναι ένα λαϊκό παραμύθι των Ρομά, το οποίο αφηγήθηκε κάποιος κάτοικος του οικισμού τους και φανερώνει, όπως όλα τα λαϊκά παραμύθια, στοιχεία του πολιτισμού των Ρομά.

-Συζήτηση στην ολομέλεια με ερωτήσεις κατανόησης και συναισθηματικής ανταπόκρισης: Ποιο μήνυμα κρατάμε; Πώς νιώσαμε; Τι μας έκανε εντύπωση; Τα παιδιά μίλησαν για τα συναισθήματα των ηρώων αλλά και προβληματίστηκαν και συζήτησαν για την αξία της εργατικότητας, της αλληλεγγύης και της προσφοράς στον συνάνθρωπο.

-Αφού συζήτησαν για παλιά και νέα επαγγέλματα των Ρομά, έγραψαν τα επαγγέλματα των γονιών τους και τα παρουσίασαν με παντομίμα.

-Φόρεσαν τα «μαγικά παπούτσια» του τσαγκάρη και «μεταμορφώθηκαν» σε όμορφες χορεύτριες και ταλαντούχους ποδοσφαιριστές και αθλητές.

-Η δράση έκλεισε ακούγοντας το τραγούδι «Εντερλέζι», ένα παραδοσιακό λαϊκό τραγούδι των Ρομά, στα ελληνικά και τα Ρομανί.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

1. Επίτευξη Στόχων

Γνωστικοί Στόχοι: Γνωριμία με τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τα επαγγέλματα των Ρομά.

-Οι μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με ένα αυθεντικό παραδοσιακό παραμύθι των Ρομά.

-Κατανόησαν βασικά πολιτισμικά στοιχεία (αξίες, ήθη, παραδόσεις).

-Έγινε αναφορά στα επαγγέλματα παλιότερα και σήμερα.

-Η δίγλωσση αφήγηση ενίσχυσε τη γλωσσική επίγνωση και την αποδοχή της γλωσσικής ποικιλομορφίας.

Συναισθηματικοί Στόχοι: Καλλιέργεια ενσυναίσθησης, αποδοχής και σεβασμού στη διαφορετικότητα.

- Οι μαθητές/τριες εξέφρασαν τα συναισθήματά τους για τους ήρωες και τις πράξεις τους.

-Συζητήθηκαν έννοιες όπως εργατικότητα, αλληλεγγύη και προσφορά.

- Παρατηρήθηκε συναισθηματική σύνδεση και ενσυναίσθηση μέσα από τις απαντήσεις τους.

Ψυχοκινητικοί-Δημιουργικοί Στόχοι: Ενίσχυση της συνεργασίας, της σωματικής έκφρασης και της δημιουργικότητας.

- Μέσα από την παντομίμα των επαγγελμάτων και τη "μεταμόρφωση" με τα μαγικά παπούτσια, οι μαθητές εξέφρασαν ρόλους, φαντασία και συναισθήματα.

- Η μουσική και ο χορός αποτέλεσαν σημαντικά εργαλεία σωματικής και καλλιτεχνικής έκφρασης.
- Υπήρξε συνεργασία μεταξύ μαθητών/τριών διαφορετικών ηλικιών (Ε΄ και Β΄ τάξης), με επιτυχία.

2. Δυσκολίες

- Ορισμένοι μαθητές/τριες δυσκολεύτηκαν να κατανοήσουν λέξεις ή φράσεις στα Ρομανί, γεγονός που απαιτούσε επεξηγήσεις και νοηματική σύνδεση με τα ελληνικά.
- Υπήρξαν περιστασιακά σχόλια που πρόδιδαν στερεοτυπικές αντιλήψεις για τους Ρομά, τα οποία αξιοποιήθηκαν ως αφορμή για διάλογο και αποδόμηση στερεοτύπων.
- Ο περιορισμένος χρόνος (2 διδακτικές ώρες) δεν επέτρεψε μεγαλύτερη εμβάθυνση σε όλα τα μέρη της δράσης.
- Η συνύπαρξη διαφορετικών ηλικιακών ομάδων απαιτούσε διαφοροποιημένη προσέγγιση στην καθοδήγηση και υποστήριξη των μικρότερων παιδιών.

3. Θετικά Στοιχεία

- Ενεργή, χαρούμενη συμμετοχή όλων των παιδιών, με αυθόρμητες εκφράσεις ενθουσιασμού.
- Ανάπτυξη συνεργατικού πνεύματος και αλληλεπίδρασης μεταξύ παιδιών διαφορετικών ηλικιών.
- Η χρήση παραμυθιού και μουσικής ως παιδαγωγικά εργαλεία ενίσχυσαν το ενδιαφέρον και τη βιωματική εμπλοκή.
- Ενισχύθηκε η καλλιέργεια αξιών, όπως η προσφορά, η αποδοχή και ο σεβασμός στον «άλλο».
- Η γλωσσική διάσταση της αφήγησης (δίγλωσση προσέγγιση) συνέβαλε στην αποδοχή της πολυγλωσσίας και στην ενίσχυση της διαπολιτισμικής επίγνωσης.

4. Γενική Εκτίμηση – Αποτελέσματα

Η δράση χαρακτηρίζεται επιτυχημένη τόσο παιδαγωγικά όσο και κοινωνιοπολιτισμικά. Υπηρέτησε αποτελεσματικά τις βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, προωθώντας τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, τη συμπερίληψη και την ενσυναίσθηση σύμφωνα με το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Οι μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με έναν πολιτισμό που συχνά περιθωριοποιείται και τον προσέγγισαν με θετικό τρόπο, χωρίς διδακτισμό αλλά μέσα από δημιουργική και παιγνιώδη μάθηση. Παρά τις μικρές δυσκολίες, το τελικό κλίμα ήταν συνεργατικό, συναισθηματικά φορτισμένο και εκπαιδευτικά ουσιαστικό.

5. Προτεινόμενες μελλοντικές ενέργειες:

- Διεύρυνση της δράσης σε περισσότερες τάξεις ή πολιτισμικές ομάδες.
- Συνεργασία με πολιτισμικούς διαμεσολαβητές ή μέλη της κοινότητας Ρομά.

- Δημιουργία κοινής έκθεσης/παρουσίασης από τους/τις μαθητές/τριες με θέμα τη διαφορετικότητα και τη συνύπαρξη.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαΐτση Αποστολία (ΠΕ 70), Διαμαντοπούλου Σταυρούλα (ΠΕ 70), Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ 70).

8^η Δράση Θεατρικές παραστάσεις

«Το Παλιόπαιδο, η ιστορία ενός ξεχωριστού παιδιού, όπως όλα»

α) Σκοπός - Στόχοι :

Η δράση έχει ως σκοπό να καλλιεργήσει τη φιλιαναγνωσία και τη δημιουργική έκφραση των μαθητών/τριων μέσα από τη μετατροπή του βιβλίου «Το Παλιόπαιδο» της Αγγελικής Δαρλάση σε θεατρική παράσταση. Παράλληλα, επιδιώκει να ενισχύσει την αυτοπεποίθηση των μαθητών/τριων, την ομαδικότητα και τη διαπολιτισμική κατανόηση, αναδεικνύοντας τη σημασία της αποδοχής και της ενσωμάτωσης.

Στόχοι:

1.Φιλιαναγνωσία και κατανόηση κειμένου

Να καλλιεργηθεί η αγάπη για το βιβλίο και την ανάγνωση.

Να αναπτυχθεί η ικανότητα κατανόησης και ερμηνείας ενός λογοτεχνικού κειμένου.

Να ενισχυθεί η κριτική σκέψη και η συζήτηση γύρω από τα θέματα που θίγει το βιβλίο.

2. Γλωσσική ανάπτυξη

Να ενισχυθούν οι δεξιότητες γραφής και προφορικής επικοινωνίας και στις δύο γλώσσες των μαθητών/τριών.

Να καλλιεργηθεί η ικανότητα μετατροπής ενός αφηγηματικού κειμένου σε θεατρικό έργο και η παραγωγή επικοινωνιακών κειμένων.

3.Καλλιτεχνική και δημιουργική έκφραση

Να δοθεί χώρος στη δημιουργικότητα των μαθητών/τριών μέσα από τη θεατρική προσαρμογή.

Να αναπτυχθούν οι υποκριτικές, εκφραστικές και σκηνικές δεξιότητές τους.

4.Συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη

Να αναδειχθούν αξίες όπως η διαφορετικότητα, η αποδοχή και η κοινωνική ένταξη.

Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση μέσα από την ταύτιση με τους χαρακτήρες της ιστορίας.

Να αναπτυχθεί η ομαδικότητα και η συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών.

5. Παρουσίαση και εμπειρία θεατρικής παράστασης

Να βιώσουν οι μαθητές/τριες τη χαρά της σκηνικής απόδοσης και της παρουσίασης μπροστά σε κοινό.

Να ενισχυθεί η αυτοπεποίθησή τους μέσα από τη δημόσια έκφραση και την αλληλεπίδραση με το κοινό.

Να γιορτάσουν την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου μέσα από μια δράση που συνδυάζει τη λογοτεχνία με το θέατρο.

β) Μέσα –Υλικά:

- Το παραμύθι «Το Παλιόπαιδο»
- Μετατροπή σε σενάριο θεατρικής διασκευής
- Κουτιά, μπουγιές, φωτάκια, σκοινί και άλλα υλικά και αντικείμενα για την κατασκευή του σκηνικού
- Φωτισμός black Light

- Απλά κοστούμια, γάντια που φωσφορίζουν, φακός
- Υπολογιστής, ηχεία, μικρόφωνα, κάμερα, μουσικά όργανα
- Έντυπο δίγλωσσο υλικό: αφίσα, πρόσκληση, φυλλάδιο, τραγούδι

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

3 – 4 μήνες

Τάξη Στ

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος της φιλαναγνωσίας αλλά και του εργαστηρίου δεξιοτήτων στον άξονα «Ενδιαφέρομαι και ενεργώ- Συμπερίληψη, σεβασμός, διαφορετικότητα».

Οι μαθητές/τριες αρχικά ήρθαν σε επαφή με το βιβλίο ξεκινώντας την ανάγνωσή του όλοι μαζί στην τάξη. Στην συνέχεια, αφού διαπίστωσαν ότι βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα, έψαξαν να βρουν πληροφορίες για τους El Sistema και παρακολούθησαν το ντοκιμαντέρ «Σώζοντας ζωές».

(Σύντομη περιγραφή βίντεο: Σε ένα από τα πιο επικίνδυνα μέρη του κόσμου, τα παιδιά είναι οπλισμένα με βιολιά!) <https://vimeo.com/ondemand/sozontaszoes/>

Σε επόμενες συναντήσεις ζητήθηκε από τα παιδιά να απαντήσουν γραπτώς σε συγκεκριμένες ερωτήσεις που αφορούσαν κομβικά σημεία του κειμένου. Οι απαντήσεις ήταν στα ελληνικά και μεταφράστηκαν στα Ρομανί. Οι μαθητές/τριες επίσης πρότειναν εναλλακτικούς τίτλους για το βιβλίο, πολλοί από αυτούς ήταν δίγλωσσοι και έγραψαν ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου αναφορικά με το συγκεκριμένο βιβλίο (φωτογραφίες 1-6).

Η επεξεργασία του βιβλίου συνεχίστηκε προκειμένου να αποδοθεί θεατρικά και να παρουσιαστεί την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου. Για το λόγο αυτό έγινε προσπάθεια να παραμείνουμε όσο περισσότερο πιστοί μπορούσαμε στο αρχικό κείμενο.

Εντοπίστηκαν σκηνές και πρόσωπα, έγινε προσθήκη διαλόγων τρίγλωσσων (ελληνικά, Ρομανί και αγγλικά) και μεταφράστηκαν αντίστοιχα και κάποια αφηγηματικά μέρη με τη βοήθεια της καθηγήτριας Αγγλικών.

Λαμβάνοντας πάντα υπόψη την πηγή έμπνευσης της συγγραφέα- τους El Sistema- οι μαθητές/τριες αναζητήσαν μουσικές για να πλαισιώσουν την παράσταση και με την καθηγήτρια Μουσικής δημιούργησαν ένα τραγούδι και έμαθαν να παίζουν στα μεταλόφωνα ένα δεύτερο.

Στην συνέχεια βιντεοσκοπήθηκε μια σκηνή από το έργο και το τραγούδι προκειμένου να παρουσιαστούν σε ένα Φεστιβάλ ενάντια στην σχολική βία.

Στο έργο συμπεριλάβαμε τεχνικές από το θέατρο του καταπιεσμένου, αφού ένας μαθητής είχε τον ρόλο του joker, αλλά και από το μαύρο θέατρο (φωτογραφίες 7-9).

Παράλληλα με τις πρόβες τα παιδιά κλήθηκαν να δημιουργήσουν επικοινωνιακά κείμενα, δίγλωσση αφίσα, πρόγραμμα και πρόσκληση, καθώς κι έναν σελιδοδείκτη. (φωτογραφίες 10-13)

Την παράσταση παρακολούθησαν και οι μαθητές/τριες της Ε' και Στ' τάξης ενός γειτονικού σχολείου και μετά το τέλος της συμμετείχαν σε δράσεις που αφορούσαν το βιβλίο- Θεατρικό έργο:

Τα παιδιά των δύο σχολείων κλήθηκαν να καταγράψουν σε χρωματιστά χαρτιά συναισθήματα και σκέψεις για την παράσταση και δημιούργησαν μια μεγάλη αφίσα με τίτλο: «Όλοι αξίζουμε μια ευκαιρία».

Έπειτα τους δόθηκε η δυνατότητα να συνομιλήσουν με τους δύο βασικούς ήρωες του έργου προκειμένου να ενισχυθεί η ενσυναίσθηση και η βαθύτερη κατανόηση των χαρακτήρων.

Στη συνέχεια στους μαθητές/τριες του κάθε τμήματος δόθηκε αντίστοιχα μια από τις παρακάτω φράσεις:

- «Τι θα γινόταν αν το Παλιόπαιδο δεν έκλεβε το ψωμί;»
- «Τι θα γινόταν αν το Παλιόπαιδο δεν έκλεβε το πορτοφόλι;»
- «Τι θα γινόταν αν το Παλιόπαιδο δεν έφευγε από την συμμορία;»

Και αφού απάντησαν το ερώτημα, ετοίμασαν και παρουσίασαν με παντομίμα την δική τους εκδοχή της ιστορίας.

Τέλος κάθε παιδί έγραψε σε ένα χαρτάκι post it την απάντηση στο ερώτημα: «Είμαι ξεχωριστός γιατί...» το οποίο κόλλησαν σε ένα ταμπλό. (φωτογραφίες 14-20)

Μετά το τέλος της εκδήλωσης μοιράστηκε σε όλους τους/τις μαθητές/τριες σελιδοδείκτης με το μότο της παράστασης.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Η δράση χαρακτηρίστηκε από υψηλό ποσοστό συμμετοχής και ανταπόκρισης των μαθητών/τριών, γεγονός που καταδεικνύει την επιτυχία της τόσο ως προς τον αρχικό της σκοπό (καλλιέργεια φιλιανγνωσίας και δημιουργικής έκφρασης), όσο και ως προς τους επιμέρους στόχους (συναισθηματική ενδυνάμωση, συνεργασία, ενσυναίσθηση και ένταξη).

Από τις πρώτες συναντήσεις, παρατηρήθηκε έντονος ενθουσιασμός από τους/τις μαθητές/τριες, ιδιαίτερα επειδή η επεξεργασία του βιβλίου «Το Παλιόπαιδο» συνδέθηκε με βιώματα, γλώσσες και πολιτισμικά στοιχεία που τους αφορούν άμεσα. Η δίγλωσση – και σε κάποιες περιπτώσεις τρίγλωσση – προσέγγιση βοήθησε στη γεφύρωση γλωσσικών εμποδίων, δίνοντας φωνή και αυτοπεποίθηση σε μαθητές/τριες που συχνά παραμένουν σιωπηλοί/ές στο τυπικό πλαίσιο του σχολείου, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Η ενσωμάτωση θεατρικών τεχνικών (θέατρο του καταπιεσμένου, μαύρο θέατρο, ρόλος Joker) αποδείχθηκε καταλυτική: βοήθησε ακόμη και τα πιο συνεσταλμένα παιδιά να εκφράσουν συναισθήματα και ιδέες μέσα από την ταύτιση με τους ήρωες. Μαθητές/τριες με ελλιπή φοίτηση ή χαμηλή αυτοεκτίμηση παρακίνησαν οι ίδιοι/ες τον εαυτό τους να συμμετέχουν πιο ενεργά, ώστε να μη μείνουν εκτός από τη συλλογική δημιουργία.

Ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο είχε και η διαδραστική συνάντηση με τους/τις μαθητές/τριες του άλλου σχολείου. Οι κοινές δραστηριότητες (παντομίμα, συζήτηση με ήρωες, δημιουργία αφίσας, post-it δραστηριότητα) ενίσχυσαν την κατανόηση του μηνύματος του έργου και καλλιέργησαν τη διαπολιτισμική συνείδηση μέσα από τη συναισθηματική εμπλοκή.

Η δημιουργία έντυπου και ψηφιακού υλικού (σελιδοδείκτες, πρόγραμμα, αφίσες, άρθρα, μεταφράσεις) αποτέλεσε ένα επιπλέον πεδίο έκφρασης και παραγωγής αυθεντικού λόγου, ενισχύοντας δεξιότητες γραπτού και προφορικού λόγου τόσο στην ελληνική όσο και στις άλλες γλώσσες των παιδιών.

Δυσκολίες – Σημεία Προβληματισμού:

Η γλωσσική ανομοιογένεια και η μη συστηματική φοίτηση αποτελούν διαχρονικές προκλήσεις. Παρόλα αυτά, η εστίαση σε ομαδοσυνεργατικές τεχνικές και η πολυτροπική προσέγγιση (λόγος, θέατρο, μουσική, εικόνα) ενίσχυσαν την ενεργό συμμετοχή όλων.

Ο περιορισμένος χρόνος για πρόβες και η ανάγκη συγχρονισμού πολλών παραμέτρων (γλώσσες, μουσική, σκηνικά) απαιτούσε αυξημένη οργάνωση και ευελιξία.

Ορισμένοι/ες μαθητές/τριες που δεν συμμετείχαν σε όλες τις φάσεις της δράσης, λόγω απουσιών, χρειάστηκαν επιπλέον υποστήριξη και ενίσχυση για να ενταχθούν στο τελικό προϊόν. Ωστόσο, η συμπερίληψη από τους ίδιους/ες τους/τις συμμαθητές/ριές τους λειτούργησε εξαιρετικά θετικά και ενδυναμωτικά.

Συνολική Εκτίμηση:

Η δράση υπήρξε παιδαγωγικά πλούσια και συναισθηματικά δυνατή. Οι μαθητές/τριες αναγνώρισαν τη δύναμη της τέχνης και της έκφρασης, βίωσαν τη χαρά της συμμετοχής, κατανόησαν βαθύτερα έννοιες όπως η αποδοχή, η ευκαιρία και η κοινωνική ενσωμάτωση. Η εμπειρία αυτή ενίσχυσε τον δεσμό τους με το σχολείο, καλλιέργησε την ενσυναίσθηση και απέδειξε στην πράξη ότι όλοι/ες οι μαθητές/τριες – « οι οποίοι είναι ξεχωριστοί όπως όλα τα παιδιά » – μπορούν να λάμψουν όταν τους δοθεί ο κατάλληλος χώρος.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ 06), Ξένου Σοφία (ΠΕ 79.01), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70), Χαρατσής Κωνσταντίνος (ΠΕ 86), Χαρίσης Απόστολος (ΠΕ 70).

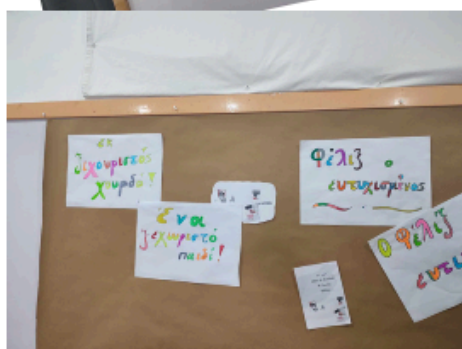
Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

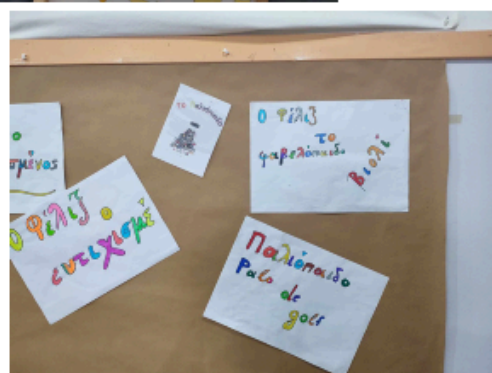
φωτογραφία 1

φωτογραφία 2

φωτογραφία 3

φωτογραφία 4

φωτογραφία 9

9^η Δράση Θεατρική και Λογοτεχνική Πολυγλωσσία

«Το Ασφαλές Άγγιγμα και η ``Αερινή``: Μια πολυγλωσσική προσέγγιση στην αυτοπροστασία και τον σεβασμό των προσωπικών ορίων»

α) Σκοπός – Στόχοι

Σκοπός

Σκοπός της δράσης «Το Ασφαλές Άγγιγμα και η Αερινή» είναι, μέσα από βιωματικές, θεατρικές και πολυγλωσσικές δραστηριότητες, να καλλιεργήσει τη συνείδηση των μαθητών/τριών γύρω από το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού και της προστασίας του σώματός τους, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία της τάξης, ενισχύοντας την ορατότητα της Ρομανί γλώσσας.

Στόχοι

- Να κατανοήσουν τα παιδιά την έννοια του ασφαλούς και του μη ασφαλούς αγγίγματος.
- Να εξασκηθούν στο να λένε με σαφήνεια «όχι» και «ναι», σεβόμενα τα προσωπικά τους όρια.
- Να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση μέσω της θεατρικής έκφρασης, της μουσικής και της κίνησης.
- Να γνωρίσουν και να τιμήσουν τη Ρομανί γλώσσα ως ισότιμο φορέα πολιτισμού.
- Να καλλιεργήσουν ομαδικότητα, ενσυναίσθηση και δημιουργικότητα μέσα από πολυτροπικές δραστηριότητες.

β) Μέσα – Υλικά

- Οι διαδραστικές εφαρμογές της πλατφόρμας ELIZA
- Μαριονέτες, καρτέλες σχετικές με το πρόγραμμα «Το ασφαλές άγγιγμα» της παραπάνω πλατφόρμας
- Το παραμύθι «Η Αερινή με ένα ΟΧΙ για σπαθί» (σε ψηφιακή μορφή)
- Το κείμενο της θεατρικής διασκευής
- Πανί ως παραβάν για τη δημιουργία δύο επιπέδων σκηνής
- Μπογιές, φωτάκια, γιρλάντες λουλουδιών, σκοινί, ξύλα, άλλα υλικά και αντικείμενα για την κατασκευή του σκηνικού
- Αυτοσχέδιες κούκλες-πινακίδες με γράμματα όπως Α-Ε-Ρ / Ο-Χ-Ι, και σύμβολα όπως Ασπίδα, Δράκος, Σωματοφύλακας
- Απλά κοστούμια και κορδέλες, γάντια, μάσκες, φακός
- 2 πολύχρωμοι χαρταετοί
- Υπολογιστής, ηχεία, μικρόφωνα, προτζέκτορας, διαδραστικός πίνακας, κάμερα, μουσικά όργανα
- Έντυπο δίγλωσσο υλικό: αφίσα, πρόσκληση, φυλλάδιο, τραγούδι (εικ. 1.1 έως και 1.4).
- Ανάρτηση των επιμέρους φάσεων στο σχολικό blog

γ) Ενδεικτική Διάρκεια

Η δράση εκτείνεται σε αλληλένδετες φάσεις διάρκειας 5 εβδομάδων:

Τάξη: Γ΄

δ) Περιγραφή δράσης

Η δράση «Το Ασφαλές Άγγιγμα και η “Αερινή”»: Μια πολυγλωσσική προσέγγιση στην αυτοπροστασία και τον σεβασμό των προσωπικών ορίων» έγινε στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών «Δράσεις ενεργού πολίτη» και συνδύασε το καινοτόμο πρόγραμμα πρόληψης «Ασφαλές Άγγιγμα» του Μη Κερδοσκοπικού Σωματείου ΕΛΙΖΑ με την θεατρική διασκευή του παραμυθιού «Η Αερινή με ένα ΟΧΙ για σπαθί» της Ρομά συγγραφέως, φιλόλογου και γλωσσολόγου Γεωργίας Καλπαζίδου. Πραγματοποιήθηκε σε 3 στάδια.

1ο στάδιο: Βιωματικό εργαστήριο

Αρχικά, σε συνεργασία με το Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου, πραγματοποιήθηκε το βιωματικό εργαστήριο [«Ασφαλές Άγγιγμα» του Σωματείου ΕΛΙΖΑ](#) που υπάρχει στο διαδίκτυο και είναι εύκολα προσβάσιμο για όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα βοηθάει τα παιδιά, μέσα από αφήγηση ιστοριών, αναπαράσταση με μαριονέτες, ψηφιακά παιχνίδια και βίντεο, να μπορούν να αναγνωρίζουν και να απορρίπτουν τα μη ασφαλή αγγίγματα. Είναι σημαντικό να αντιληφθούν ότι είναι δικαίωμά τους να ορίζουν το σώμα τους και να απευθύνονται σε ανθρώπους που εμπιστεύονται όταν θεωρούν ότι κάποιος άλλος κάνει οποιουδήποτε είδους απόπειρα να δεισδύσει στον ιδιωτικό τους χώρο (εικ. 2).

Προσφέρονται στον/στην εκπαιδευτικό επιπλέον δραστηριότητες σε μορφή διαδικτυακού παιχνιδιού από την πλατφόρμα του Σωματείου ΕΛΙΖΑ το οποίο μάχεται για το τέλος της κακοποίησης στα παιδιά. Αφού λοιπόν ολοκληρώσαμε το βιωματικό εργαστήριο, «παίξαμε» και διαδικτυακά ώστε να ελέγξουμε τι θυμόμαστε και να τα εμπεδώσουμε.

Η γνώση αυτή λειτούργησε ως υπόβαθρο για το επόμενο στάδιο της δράσης.

2ο στάδιο: Κατανόηση του παραμυθιού της Αερινής και η θεατρική προσέγγισή του.

Σε πρώτη φάση, διαβάστηκε από τις εκπαιδευτικούς στην τάξη το έμμετρο παραμύθι «Η Αερινή μ' ένα ΟΧΙ για σπαθί» και είδαμε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης την παρουσίασή του σε μορφή powerpoint, μιας και η συγγραφέας μας το εμπιστεύτηκε πριν κυκλοφορήσει σε έντυπη μορφή. Η Αερινή, ένα κοριτσάκι ρομά, σύμβολο κάθε παιδιού που ψάχνει τη φωνή του, μπαίνει σε έναν ποιητικό διάλογο με λέξεις, φόβους, προστάτες και ελπίδες, ώστε να προστατεύσει τον εαυτό της από ανεπιθύμητες προσεγγίσεις, λεκτικές και σωματικές. Ακολούθησε συζήτηση ώστε να εκφράσουν οι μαθητές/τριες τις απορίες τους, τι τους άρεσε και τι όχι και τελικά να κατανοήσουν τα νοήματα του παραμυθιού. Στη συνέχεια, ζωγράφισαν όποια εικόνα του ήθελαν και την παρουσίασαν στην τάξη, εξηγώντας και τον λόγο που την επέλεξαν.

Το επόμενο βήμα ήταν η θεατρική διασκευή του από τις εκπαιδευτικούς. Σε αυτή τη φάση ήταν απαραίτητη η συνεργασία με μαθητές/τριες μεγαλύτερων τάξεων για τη μετάφραση στη Ρομανί μεγάλου μέρους του κειμένου (αφήγηση, κλείσιμο), αλλά και τη σύνταξη του δίγλωσσου έντυπου υλικού (αφίσα, πρόσκληση, φυλλάδιο) και του δίγλωσσου τραγουδιού. Παράλληλα, δημιουργήθηκε και η μουσική για το συγκεκριμένο τραγούδι από τη μουσική του σχολείου.

Μετά την απαραίτητη ακρόαση για τη διανομή των ρόλων, άρχισαν οι πρόβες για την παράσταση, για τα χορευτικά της και για το τραγούδι της. Ταυτόχρονα, κατασκευάζονταν το σκηνικό και οι πινακίδες - σύμβολα, από τις εκπαιδευτικούς, την εκπρόσωπο του Παραρτήματος Ρομά Αλιβερίου και τα παιδιά.

Κολλήθηκαν αφίσες, μοιράστηκαν προσκλήσεις σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή και δόθηκαν φυλλάδια την ημέρα της παράστασης στους θεατές, όλα δίγλωσσα.

Για την παράστασή μας ήρθε από τη Θεσσαλονίκη η ίδια η συγγραφέας Γεωργία Καλπαζίδου. Πριν ξεκινήσουμε, η συγγραφέας συζήτησε με όλα τα παιδιά στη γλώσσα τους και έκανε τη δική της παρουσίαση του παραμυθιού στην ελληνική γλώσσα, αλλά και στη Ρομανί (εικ. 3). Η παράσταση υλοποιήθηκε επίσης σε δίγλωσσο πλαίσιο (Ελληνικά– Ρομανί) ενισχύοντας την ορατότητα της γλώσσας Ρομανί και προσκαλώντας το κοινό – ανάμεσά τους και μεταπτυχιακές φοιτήτριες του Τμήματος Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας -σε μια εμπειρία πολυγλωσσικής αφήγησης.

Η σκηνή χωρίστηκε σε δύο επίπεδα: στο μπροστινό μέρος, παιζόταν η «ζωντανή δράση» με ηθοποιούς-παιδιά και απλά σκηνικά μέσα. Πίσω από ένα μαύρο πανί, ζωγραφισμένο ως τοίχος με λουλούδια, άλλα παιδιά έδιναν φωνή και κίνηση σε σύμβολα όπως τα γράμματα A-E-P (άερ=όχι στη Ρομανί) και O-X-I, τον Δράκο, την Ασπίδα και τον Σωματοφύλακα, εκπροσωπώντας τις εσωτερικές δυνάμεις και τους συμβολικούς φύλακες της Αερινής, ενώ παράλληλα “παιδιά-απειλές” με μαύρα ρούχα και μάσκες βγήκαν αναπάντεχα μέσα από το κοινό και συμμετείχαν στην παράσταση (εικ. 4.1 έως 4.3).

Με φόντο έναν παραμυθένιο χαρταετό, πουλιά, έναν μεγάλο ήλιο και μια ανθισμένη κούνια, οι μικροί ηθοποιοί μίλησαν για το σώμα, τα όρια, τη δύναμη του ΟΧΙ και την αξία του ΝΑΙ. Η εναλλαγή ζωντανού θεάτρου μπροστά και κουκλοθέατρου πίσω από το πανί επέτρεψε τη συμμετοχή όλων των παιδιών, ακόμη και εκείνων που διστάζουν να βγουν στη σκηνή. Στο κλείσιμο, το κοινό κλήθηκε επίσης να συμμετάσχει ενεργά στην παράσταση, απαντώντας σε ερωτήματα των αφηγητών/τριών. Το έργο εμπλουτίστηκε με δύο χορογραφίες αντιπροσωπευτικών και συμβολικών τραγουδιών:

[«Ρομ»](#) του Νίκου Κυτπουργού

[«Και Ναι Και Όχι»](#) του Τάσου Ιωαννίδη

Στο τέλος της παράστασης, όλα τα παιδιά μαζί τραγούδησαν το δίγλωσσο τραγούδι που είχαν γράψει μαζί με τη μουσική του σχολείου, με τίτλο «Το τραγούδι της Αερινής».

3ο στάδιο: Εργαστήρι επέκτασης και αναστοχασμού

Μετά την παράσταση, ακολούθησε εικαστικό-γλωσσικό εργαστήριο με τη συμβολή των εκπαιδευτικών, των μεταπτυχιακών φοιτητριών του Τμήματος Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών (ΤΓΔΣ) του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας που παρακολούθησαν την εκδήλωση και της συγγραφέως. Πάνω σε έναν μεγάλο, πολύχρωμο χαρταετό, τα παιδιά έγραψαν ατομικά και συλλογικά όσα δεν τους αρέσουν ("όχι") και αντίστοιχα αυτά που τους ενδυναμώνουν ("ναι"). Η μέρα έκλεισε με συζήτηση και ανοιχτό κύκλο συναισθημάτων (εικ. 5).

Η δράση ολοκληρώθηκε με τη δημοσίευση των δύο επιμέρους φάσεων (για το [Ασφαλές Άγγιγμα](#) και για τη [θεατρική παράσταση της Αερινής](#)) στο σχολικό blog και στον τοπικό τύπο.

ε) Αναστοχασμός / Αξιολόγηση

Αξιολόγηση

- Ο στόχος να κατανοήσουν τα παιδιά την έννοια του ασφαλούς και του μη ασφαλούς αγγίγματος φαίνεται ότι επιτεύχθηκε, μέσω των δραστηριοτήτων του βιωματικού εργαστηρίου για το Ασφαλές Άγγιγμα.
- Παρομοίως, εξασκήθηκαν στο να λένε με σαφήνεια «όχι» και «ναι», σεβόμενα τα προσωπικά τους όρια και κατά τη διάρκεια του βιωματικού εργαστηρίου, αλλά και στο διαδραστικό κλείσιμο της παράστασης που ζητούσε ακριβώς αυτό, οπότε μπόρεσαν να πουν με σαφήνεια «ναι» και «όχι» σε διαφορετικά πλαίσια και να τα συνδέσουν με τις εμπειρίες της θεατρικής δράσης, όχι μόνο οι συντελεστές της παράστασης, αλλά και τα παιδιά/ θεατές.

- Επίσης, ανέπτυξαν αυτοπεποίθηση μέσω της θεατρικής έκφρασης, της μουσικής και της κίνησης και οι μαθητές/τριες που συμμετείχαν μπροστά στη σκηνή ως ηθοποιοί, αλλά και εκείνοι/ες που συνήθως δε θέλουν να συμμετέχουν, γιατί αυτή τη φορά είχαν την ευκαιρία είτε να παίζουν στην παράσταση χωρίς να φαίνονται (παίζοντας με τις πινακίδες-σύμβολα πίσω από το πανί) είτε να παίζουν φορώντας μάσκα (στους ρόλους των απειλών προς την Αερινή). Εξάλλου, όλοι/ες συμμετείχαν και στο δίγλωσσο τραγούδι.
- Επιπλέον, κατάφεραν τα παιδιά να γνωρίσουν και να τιμήσουν τη Ρομανί γλώσσα ως ισότιμο φορέα πολιτισμού, αφού πρώτα απ' όλα το ίδιο το παραμύθι είναι γραμμένο από ρομά συγγραφέα, ενώ παράλληλα η Ρομανί ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της παράστασης σε όλες τις φάσεις της (θεατρικό κείμενο, το ένα από τα δύο χορευτικά τραγούδια, δίγλωσσο τραγούδι της χορωδίας, δίγλωσσο έντυπο υλικό προώθησης).
- Τέλος, καλλιεργήθηκαν η ομαδικότητα, η ενσυναίσθηση και η δημιουργικότητα μέσα από πολυτροπικές δραστηριότητες και συγκεκριμένα μέσω του βιωματικού εργαστηρίου, του ίδιου του παραμυθιού και του ανεβάσματος μιας θεατρικής παράστασης με ό,τι προϋποθέτει κάτι τέτοιο (κείμενο, σκηνικά, πρόβες, υλικό).

Αναστοχασμός

Η αναστοχαστική διαδικασία ξεκίνησε αμέσως μετά την ολοκλήρωση της παράστασης. Στον κύκλο συζήτησης, τα παιδιά συνέδεσαν όσα έμαθαν στο «Ασφαλές Άγγιγμα» με την εμπειρία τους επί σκηνής: μίλησαν για στιγμές που ένιωσαν δύναμη όταν διατύπωσαν ένα ξεκάθαρο «όχι» ή «ναι», αλλά και για το πώς ένιωσαν όταν το κοινό ανταποκρίθηκε στο κάλεσμά τους να συμμετέχει με τον τρόπο του στην παράσταση. Ο χαρταετός, γεμάτος γραπτά «όχι» σε ανεπιθύμητα αγγίγματα και «ναι» σε σχέσεις σεβασμού, θα παραμείνει αναρτημένος στον χώρο του σχολείου ως συνεχής υπενθύμιση.

Επιπλέον, στο γλωσσολογικό συνέδριο «Disrupting Normal-Becoming Researchers 2025: Γλωσσικό Τοπίο, Πολυγλωσσία, Γραμματισμοί» που πραγματοποιήθηκε στον Βόλο τον Ιούνιο του 2025 και διοργανώθηκε από το ΤΓΔΣ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, η γλωσσολόγος και συγγραφέας της «Αερινής» Γεωργία Καλπαζίδου στην εισήγησή της έκανε ειδική μνεία στην εκδήλωση του σχολείου μας, παρουσιάζοντας και σχετικό φωτογραφικό υλικό. Άλλωστε, ως ιδρυτικό μέλος η ίδια του Εκπαιδευτικού και Επαγγελματικού Μηχανισμού Στήριξης ΑΜΚΕ REVMA, που δραστηριοποιείται στην υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (με έμφαση στους ρομά), εστιάζοντας στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, εξέφρασε την επιθυμία για περαιτέρω συνεργασία με το σχολείο μας. Ιδιαίτερα, αναφέρθηκε στον σχεδιασμό και την προώθηση δράσεων από κοινού στο πλαίσιο προγράμματος βασισμένου στο παραμύθι της «Αερινής» σε σχολεία ακόμη και άλλων πόλεων ως μέσου για την υποστήριξη του δικαιώματος της συναίνεσης και της αυτοδιάθεσης των παιδιών, καθώς και την ενίσχυση της ικανότητας θέσπισης ορίων ως εργαλείου πρόληψης της βίας κατά των παιδιών αλλά και ως τρόπου ενίσχυσης της αντίστασης στους πρώιμους/παιδικούς γάμους που επηρεάζουν την παραμονή των παιδιών στο σχολείο και τη ζωή τους γενικότερα.

Τα **θετικά σημεία** που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της δράσης ήταν τα εξής:

- ο Η πρότερη ενασχόληση με το Ασφαλές Άγγιγμα έκανε τα παιδιά πιο συνειδητά και έτοιμα να μετατρέψουν τη θεωρία σε καλλιτεχνική πράξη. Πολλές φωνές που συνήθως σιωπούν βγήκαν μπροστά.
- ο Ενισχύθηκε η σχολική συμμετοχή μαθητών/τριών που σε άλλες συνθήκες παραμένουν αμέτοχοι/ες ή περιθωριοποιημένοι/ες.

- ο Η ένταξη της Ρομανί γλώσσας γέννησε αίσθημα περηφάνιας στους/στις μαθητές/τριες Ρομά και περιέργεια στους μη Ρομά συμμαθητές/τριές τους, καλλιεργώντας κλίμα σεβασμού.
- ο Η θεατρική φόρμα, ο χορός και το τραγούδι λειτούργησαν ως ασφαλές πλαίσιο έκφρασης δύσκολων βιωμάτων.
- ο Πολύπλευρη καλλιτεχνική εμπλοκή (υποκριτική, μουσική, χορός, δημιουργία πινακίδων, «στόλισμα» χαρταετού).
- ο Άνοιγμα του σχολείου στην κοινότητα, με ισχυρό θετικό αντίκτυπο, τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς, με συναισθηματικές αντιδράσεις από τους παριστάμενους.

Παράλληλα, βέβαια, αντιμετωπίστηκαν και αρκετές **δυσκολίες**, όπως:

- Η απομνημόνευση δίγλωσσων κειμένων δυσκόλεψε ορισμένους/ες μαθητές/τριες· χρησιμοποιήθηκαν καρτέλες και συνεχής βοήθεια/στήριξη από τις εκπαιδευτικούς κατά τις πρόβες.
 - Ο περιορισμένος σκηνικός εξοπλισμός οδήγησε στην κατασκευή ευρηματικών πινακίδων από ανακυκλώσιμα υλικά, ενισχύοντας παράλληλα την οικολογική συνείδηση.
 - Η ετερογένεια στη γνώση της Ρομανί αντιμετωπίστηκε με ομαδικές μεταφράσεις μέσα στην τάξη· δόθηκε χώρος στους φυσικούς ομιλητές να αναλάβουν ρόλο «διερμηνέα».
 - Τη συναισθηματική φόρτιση γύρω από το θέμα της κακοποίησης προσπάθησαν οι εκπαιδευτικοί να διαχειριστούν με μικρές παύσεις, παιχνίδια αποφόρτισης και τη διαθεσιμότητα των ειδικών εκπροσώπων του Παραρτήματος Ρομά Αλιβερίου για ατομική συζήτηση όπου χρειάστηκε.
- Η δράση ανέδειξε με εντυπωσιακό τρόπο τη δύναμη της βιωματικής, πολυτροπικής και πολυγλωσσικής προσέγγισης στην εκπαίδευση ευάλωτων και ετερογενών πληθυσμών, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Μέσα από τον συνδυασμό πρόληψης, θεατρικής έκφρασης και γλωσσικής ενδυνάμωσης, τα παιδιά όχι μόνο κατανόησαν σε βάθος κρίσιμες έννοιες όπως τα προσωπικά όρια και η συναίνεση, αλλά και τις μετέτρεψαν σε δημιουργικό, συλλογικό βίωμα. Παράλληλα, αναδείχθηκε η σημασία της γλώσσας Ρομανί ως εργαλείου ένταξης και πολιτισμικής υπερηφάνειας, ενισχύοντας τις φωνές μαθητών/τριών που συχνά μένουν στο περιθώριο. Η μεγάλη ανταπόκριση της κοινότητας, η συνεργασία με φορείς και ο ανοιχτός ορίζοντας συνέχειας και διεύρυνσης της δράσης επιβεβαιώνουν πως τέτοιες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες έχουν τη δύναμη να αλλάζουν κουλτούρες, να ενδυναμώνουν ζωές και να θέτουν σταθερά θεμέλια για ένα σχολείο δημοκρατικό, ασφαλές και συμπεριληπτικό για όλα τα παιδιά.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Μηλιώκα Μιχαήλα (ΠΕ11), Ξένου Σοφία (ΠΕ79.01), Ρηγούλη Ελένη (ΠΕ70), Σταθακοπούλου Βασιλική (ΠΕ70), Χατζή Ελένη (ΠΕ70)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικόνα 1.1 (δίγλωση αφίσα)

Εικόνα 1.2 (δίγλωση πρόσκληση)

Εικόνα 1.3 (δίγλωσσο φυλλάδιο)

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΕΡΙΝΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ/ΜΟΥΣΙΚΗ: ΣΟΦΙΑ ΞΕΝΟΥ

Σαν αεράκι ελαφρύ, μία μικρούλα τρέχει
Ευπόλητη χωρίς ντροπή, χαρταετό γυρεύει
Δύο κοτσίδες μακριές, κορδέλες περασμένες
Σαν το ηλιοβασιλέμα, φαρδιές και μεταξένιες.

Αερινή την έλεγαν κι αγάπη είχε τόση
Στο Άλφα Έψιλον και Ρο, που τα κρατούσε μυστικό
Γράμματα ξεχωριστά, σαν μπαίνουν πλάι πλάι
Κοκκίνιζαν τόσο πολύ, λες κι ήταν κόκκινο πανί

Τρία γράμματα κρυφά, που τα σήκωνε ψηλά
Για να έρθουν τα πουλιά, να της κάνουν συντροφιά
Κι άλλες πάλι ήταν φορές, που γίνονταν ασπίδες
Να προστατέψουν τη μικρή, με ζιφ και λεπίδες.

Όποτε ένωθε να πει το ΟΧΙ και το ΜΗ
Τα τρία γράμματα αυτά, σίδερο ήταν και φωτιά
Κάθε φορά που πήγαιναν, δίχως να τη ρωτήσουν
Ήταν σωματοφύλακες, να μην την ακουμπήσουν

Κλείσιμο

Είναι το ΟΧΙ και το ΝΑΙ δύο σπάνια λουλουδιά μπλε Δυο λέξεις τόσο δυνατές, για να τις λες όποτε θες.	Ίσι ο ΟΧΙ ντα ο ΒΑ, ντούι λουλούντια σπάνια Ντούι λάφια ζουρανέ, κάνα μαγκέσα τι βακερεσλέν.
---	---

Εικόνα 1.4 (δίγλωσσο τραγούδι)

Εικόνα 2 (Ασφαλές Αγγίγμα)

Εικόνα 3 (παρουσίαση του βιβλίου)

Εικόνα 4.1 (θεατρική παράσταση – χορευτικό)

Εικόνα 4.2 (θεατρική παράσταση – χορευτικό/χορωδία)

Εικόνα 4.3 (θεατρική παράσταση)

Εικόνα 5 (δράση χαρταετού)

10^η Δράση Γιορτή Τρίτης Ηλικίας

Σχολική γιορτή για την Ημέρα παππού –γιαγιάς (1 Οκτωβρίου)

α) Σκοπός - Στόχοι

Η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών – Ρομά και μη Ρομά – γύρω από τη σημασία των οικογενειακών δεσμών και ιδιαίτερα του ρόλου του παππού και της γιαγιάς. Μέσα από δημιουργικές και συγκινητικές δραστηριότητες, τα παιδιά να εκφράσουν την αγάπη, την ευγνωμοσύνη και τον σεβασμό τους προς τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους ενώ παράλληλα να έρθουν σε επαφή με στοιχεία της παράδοσης και του πολιτισμού τους.

Στόχοι:

- Καλλιέργεια συναισθημάτων αγάπης και σεβασμού προς τους ηλικιωμένους και ιδιαίτερα προς τους παππούδες και τις γιαγιάδες.
- Ανάδειξη της οικογενειακής συνοχής και της σημασίας της διαγενεακής σχέσης.
- Ενίσχυση της αυτοέκφρασης των παιδιών μέσα από ποιήματα, τραγούδια ή χειροτεχνίες αφιερωμένες στον παππού και τη γιαγιά.
- Ενίσχυση του δεσμού σχολείου-οικογένειας, καθώς η συμμετοχή των παππούδων/γιαγιάδων δημιουργεί ένα ζεστό, ανθρώπινο κλίμα στην εκπαιδευτική κοινότητα.
- Διατήρηση της πολιτιστικής παράδοσης των Ρομά, μέσω αφηγήσεων, τραγουδιών και εθίμων που συνδέονται με τις παλαιότερες γενιές.
- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και συνεργασίας μεταξύ των παιδιών, μέσα από ομαδικές δραστηριότητες και προετοιμασίες.
- Προσφορά χαράς και συγκίνησης τόσο στα παιδιά όσο και στους παππούδες και γιαγιάδες, αναγνωρίζοντας τη διαχρονική τους προσφορά.

β) Μέσα –Υλικά:

Χαρτόνια, χρώματα (μαρκαδόροι, ξυλομπογιές), ψαλίδια, κόλλες, απλά ανακυκλώσιμα υλικά για κατασκευές, μουσική συνοδεία, αυτοσχέδια παιχνίδια.

γ) Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης:

5 διδακτικές ώρες

Τμήματα που εμπλέκονται: Α1, Α2, Α3

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των μαθημάτων της Γλώσσας, της Μελέτης περιβάλλοντος και των Εικαστικών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίστηκαν σε ομάδες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές τους και συμμετείχαν σε καλλιτεχνικές και δημιουργικές δραστηριότητες με κοινό θεματικό άξονα την οικογένεια και τη σύνδεση των γενεών. Μέσα από το τραγούδι, τη ζωγραφική και τις χειροτεχνίες, οι Ρομά μαθητές/τριες είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν την αγάπη και την εκτίμησή τους για τα μέλη της οικογένειάς τους, ιδίως για τους παππούδες και τις γιαγιάδες.

Συγκεκριμένα, η μία ομάδα παιδιών ζωγράφισε έργα εμπνευσμένα από τον παππού και τη γιαγιά αποτυπώνοντας στιγμές αγάπης και συνύπαρξης των γενεών. Η δεύτερη ομάδα δημιούργησε κάρτες γεμάτες ευχές και αγάπη και μικρά αναμνηστικά δώρα που πρόσφεραν στα αγαπημένα τους πρόσωπα. Τέλος, όλα τα παιδιά τραγούδησαν παιδικά τραγούδια με θέμα την οικογένεια. Σε αρκετές στιγμές της δράσης, οι μαθητές/τριες χρησιμοποίησαν τη γλώσσα Ρομανί, δίνοντας έναν αυθεντικό χαρακτήρα στην έκφρασή τους και αναδεικνύοντας τον πολιτισμό Ρομά μέσα από τη δική τους οπτική. Οι δραστηριότητες αυτές αποτέλεσαν αφορμή για καλλιτεχνική δημιουργία, αλλά και για καλλιέργεια συναισθηματικών δεσμών.

Ιδιαίτερη σημασία είχαν οι διαγενεακές δραστηριότητες, στις οποίες συμμετείχαν, όπου ήταν δυνατό, οι παππούδες και οι γιαγιάδες των παιδιών. Σε μια ζεστή και συγκινητική ατμόσφαιρα, οι μεγαλύτεροι μοιράστηκαν με τα παιδιά παραμύθια, τραγούδια και προσωπικές αναμνήσεις από τα παιδικά τους χρόνια, πολλά από τα οποία ειπώθηκαν στη γλώσσα Ρομανί. Μέσα από αυτές τις αφηγήσεις, οι μικροί-ες Ρομά μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με την ιστορία και τις αξίες του πολιτισμού Ρομά, αναγνωρίζοντας τη σημασία της παράδοσης και της οικογενειακής συνέχειας.

Η δράση ολοκληρώθηκε με ομαδικά παιχνίδια και κοινή γιορτή, όπου όλοι μαζί απόλαυσαν ένα γλυκό κέρασμα, ενισχύοντας το αίσθημα της κοινότητας.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Αξιολόγηση:

Η δράση ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένη, καθώς οι μαθητές/τριες ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό και συμμετείχαν ενεργά σε όλες τις δραστηριότητες. Οι στόχοι που είχαν τεθεί στην αρχή υλοποιήθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Συγκεκριμένα, τα παιδιά ανέδειξαν τη σημασία της οικογένειας και των διαγενεακών σχέσεων μέσα από τις ζωγραφιές, τα τραγούδια και τις αφηγήσεις, εκφράζοντας με ειλικρίνεια την αγάπη και τον σεβασμό τους προς τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους.

Παράλληλα, η δράση λειτούργησε ως ευκαιρία γλωσσικής καλλιέργειας, καθώς οι μαθητές/τριες χρησιμοποίησαν τόσο την ελληνική όσο και τη Ρομανί γλώσσα σε ευχές, τραγούδια και συζητήσεις, ενισχύοντας έτσι τη διγλωσσική τους ανάπτυξη. Επιπλέον, η συνεργασία στις ομάδες συνέβαλε στην καλλιέργεια της κοινωνικής τους δεξιότητας, της ενσυναίσθησης και της συλλογικότητας.

Οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες (ζωγραφική, κάρτες, χειροτεχνίες) ανέδειξαν τις δημιουργικές δυνατότητες των παιδιών, ενώ η συμμετοχή των παππούδων/γιαγιάδων με παραμύθια, αφηγήσεις από την παιδική τους ηλικία και τραγούδια εμπλούτισε τη γιορτή με πολιτιστικά στοιχεία, δίνοντας έμφαση στη σημασία της παράδοσης.

Συνολικά, οι στόχοι της δράσης επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό, καθώς καλλιεργήθηκε η αγάπη, ο σεβασμός και η εκτίμηση για τις παλαιότερες γενιές, ενισχύθηκε ο δεσμός σχολείου-οικογένειας και αναδείχθηκε η αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Αναστοχασμός:

Συνολικά, η εμπειρία αυτή άφησε θετικό αποτύπωμα σε όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες. Τα παιδιά καλλιεργήσαν δεξιότητες γλωσσικής έκφρασης και δημιουργικότητας, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Οι παππούδες και οι γιαγιάδες ένιωσαν αποδοχή και χαρά, ενώ οι εκπαιδευτικοί διαπίστωσαν στην πράξη τη σημασία τέτοιων συμπεριληπτικών και βιωματικών προγραμμάτων. Η γιορτή ανέδειξε ότι η σχολική κοινότητα μπορεί να λειτουργήσει ως ζωντανός χώρος συνάντησης, συνέχειας και ενότητας.

Το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος υλοποιήθηκε σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό. Η μοναδική δυσκολία που παρουσιάστηκε ήταν η αδυναμία να παρευρεθούν όλοι οι παππούδες και

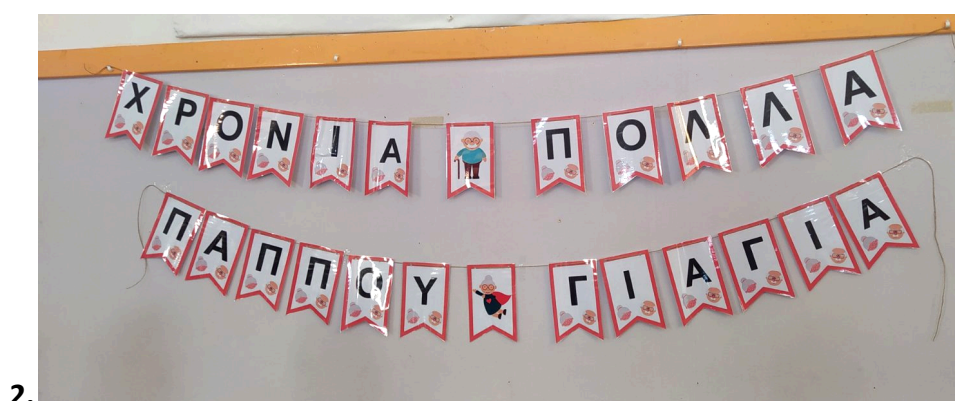
γιαγιάδες των μαθητών/τριών. Σε αυτές τις περιπτώσεις παρευρέθηκαν άλλα μέλη της οικογένειάς τους (μαμά, μπαμπάς).

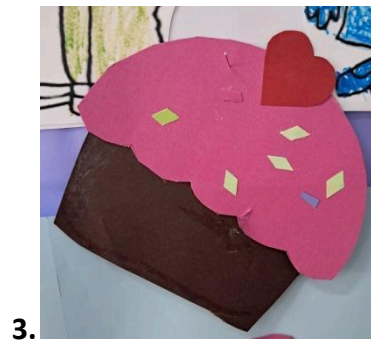
Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Γκουτζέρη Φανή (ΠΕ 70), Γκρίνια Βαρβάρα (ΠΕ 70), Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70).

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

Στις φωτογραφίες φαίνονται:

1. Αφίσα για τους παππούδες και τις γιαγιάδες
2. Banner καλωσορίσματος
3. - 4. Κάρτες για τον παππού και τη γιαγιά
5. Δωράκια μετάλλια για τον παππού και τη γιαγιά
6. Υποδοχή
7. Συζήτηση
8. - 14. Παίζοντας παιχνίδια...

9.

10.

11.

12.

13.

14.

11^η Δράση Γέφυρα Γνώσης και Πολιτισμού

«London Calling: Tower Bridge- Μια Γέφυρα Γνώσης και Πολιτισμού»

α) Σκοπός

Η καλλιέργεια πολιτιστικής συνείδησης και η ενίσχυση της Αγγλικής γλώσσας μέσα από τη γνωριμία με το Tower Bridge, με σεβασμό στην πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/ μαθητριών Ρομά.

Στόχοι:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές/μαθήτριες ένα από τα πιο γνωστά σύμβολα του Λονδίνου το Tower Bridge και την ιστορική του σημασία.
- Να εξασκηθούν στο Αγγλικό λεξιλόγιο: bridge, tower, river, ship, open, close, famous με αντιστοίχιση σε Ελληνικά και Ρομανί.
- Να ενισχυθεί η αυτοπεποίθηση των μαθητών/μαθητριών μέσα από την χρήση της μητρικής τους γλώσσας (Ρομανί) στοχεύοντας στη δόμηση θετικής σχέσης με τη μάθηση.
- Να κατασκευάσουν καλλιτεχνικές εργασίες αναπτύσσοντας το συνεργατικό μοντέλο μάθησης και ενισχύοντας τις κοινωνικές τους δεξιότητες.

β) Μέσα –Υλικά:

- Υπολογιστής/ Διαδραστικός πίνακας
- Διαδίκτυο για προβολή εκπαιδευτικών βίντεο YouTube : Tower Bridge facts for kids
- Εκτυπωμένο εποπτικό υλικό (εικόνες, flashcards, φύλλα εργασίας)
- Πίνακας λέξεων: English- Greek- Romani
- Κατασκευή 3D puzzle Tower Bridge
- Κατασκευή Poster

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

4-6 διδακτικές ώρες

δ) Περιγραφή δράσης:

1. Εισαγωγή στο θέμα:

- Brainstorming: What sights are there in London?
- Ερώτηση-κίνητρο στα Ρομανί:
“Či dža amen kana e Londones?”
- (Πού πάμε τώρα στο Λονδίνο;)
- Προβολή σύντομου βίντεο για Λονδίνο και Tower Bridge.

2. Δραστηριότητες Γλωσσικής Εξάσκησης

- Εργασία με λεξιλόγιο. Αντιστοίχιση.

Παρουσίαση πίνακα τριών γλωσσών (English – Greek – Romani):

English	Greek	Romani
bridge	γέφυρα	phuv

English	Greek	Romani
river	ποτάμι	drom o pani
city	πόλη	foros
open	ανοίγω	dikhelpe
close	κλείνω	phandelpe
famous	διάσημος	mashkarutno
ship	πλοίο	barka

- Wordwall: Matching games.
- Γραφή μικρής περιγραφής στα Αγγλικά και Ρομανί.
Τα παιδιά κάνουν προτάσεις όπως:
 - ο **“This is Tower Bridge. It opens for ships.”**
 - ο Μετάφραση: **“Kado si o Tower Bridge. Ov dikhelpe ke barka.”**

3. Δημιουργικές Δραστηριότητες

- Κατασκευή μοντέλου 3D puzzle Tower Bridge
- Κατασκευή Poster: A famous London's sight!

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Τι λειτούργησε καλά:

- Οι μαθητές/μαθήτριες έδειξαν μεγάλο ενθουσιασμό για το θέμα και συμμετείχαν ενεργά.
- Το οπτικοακουστικό υλικό υποστήριξε τη διδασκαλία.
- Η χρήση της μητρικής τους γλώσσας (Ρομανί) βοήθησε τα παιδιά να αναγνωρίσουν τη σημασία της γλώσσας και πόσο αυτή είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας μιας χώρας.
- Η δραστηριότητα κατασκευή τρισδιάστατου παζλ ανέπτυξε τη συνεργασία των παιδιών.

Τι μπορεί να βελτιωθεί:

- Να ενσωματωθεί ένα διαδραστικό κουίζ για αξιολόγηση των μαθητών/μαθητριών.
- Να γραφεί από τους/τις μαθητές/μαθήτριες ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σχετικά με το θέμα και στις τρεις γλώσσες: Αγγλικά-Ελληνικά- Ρομανί.

Αξιολόγηση μαθητών/μαθητριών

- Κατανόηση του λεξιλογίου.
- Προφορική συμμετοχή και παραγωγή απλών Αγγλικών προτάσεων σχετικά με το θέμα.
- Αποδοχή της διαφορετικότητας των ανθρώπων και πολιτισμών.

Αναστοχασμός εκπαιδευτικού

Η δράση ενίσχυσε τη διαθεματική προσέγγιση του μαθήματος των Αγγλικών με τον πολιτισμό. Οι μαθητές/μαθήτριες έμαθαν μέσα από υλικό και δραστηριότητες που σέβονται τον μαθητοκεντρικό χαρακτήρα της διδασκαλίας.

Έγινε κατανοητή η σημασία της γλώσσας με τα πολιτιστικά στοιχεία.

Τα παιδιά νιώθουν περήφανα που χρησιμοποιούν τη μητρική τους γλώσσα (Ρομανί) και τα Αγγλικά.

Η διεθνής γλώσσα λειτουργεί ως γέφυρα επικοινωνίας και πολιτισμού όλων των λαών και

κοινοτήτων, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Εκπαιδευτικός: Χριστοδούλου Αναστασία (ΠΕ 06)

12^η Δράση Φρούτα και αισθήσεις

«Γνωρίζω τα φρούτα με όλες τις αισθήσεις μου»

α) Σκοπός - Στόχοι:

Να ευαισθητοποιηθούν και να εμπλουτίσουν οι μαθητές/τριες τις γνώσεις τους σχετικά με τα φρούτα, αναγνωρίζοντάς τα μέσα από βιωματικές δραστηριότητες και να κατανοήσουν τη σημασία της υγιεινής διατροφής. Επίσης να καλλιεργηθούν γλωσσικές και κοινωνικές δεξιότητες μέσω της διαπολιτισμικής και συνεργατικής προσέγγισης.

Στόχοι:

- Εμπλουτισμός λεξιλογίου στα ελληνικά και στα Ρομανί.
- Αναγνώριση χαρακτηριστικών (όνομα, χρώμα, υφή, άρωμα, γεύση) των φρούτων.
- Κατανόηση της διατροφικής αξίας των φρούτων.
- Ανάπτυξη αισθητηριακής παρατήρησης.
- Ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργικότητας μέσω καλλιτεχνικών και παιχνιδιών.
- Καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι στην υγιεινή διατροφή.
- Ανάδειξη και ενσωμάτωση της γλώσσας και του πολιτισμού των Ρομά.

β) Μέσα –Υλικά:

υλικά κατασκευών (χαρτόνια, χαρτί γκοφρέ, κόλλες, ψαλίδια, χρώματα), φρούτα εποχής

γ) Χρονική Διάρκεια Υλοποίησης:

5 διδακτικές ώρες

Τμήματα που συμμετείχαν : Α1, Α2, Α3

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση υλοποιήθηκε με τη συμμετοχή όλων των μαθητών/τριων και των εκπαιδευτικών των τμημάτων Α1, Α2 και Α3 στα πλαίσια των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων (Θεματικός Κύκλος: Ζω καλύτερα-Ευ Ζην) .Κάθε παιδί έφερε από το σπίτι του διαφορετικά φρούτα, τα οποία παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια της τάξης. Συζητήσαμε για:

- το όνομά τους στα ελληνικά και στα Ρομανί,
- το χρώμα,
- το μέγεθος,
- την υφή (τραγανό, λείο, μαλακό κ.λπ.),
- το άρωμα και
- τη γεύση τους (γλυκό, ξινό, ζουμερό κ.ά.).

Ακολούθησε συζήτηση για τη θρεπτική αξία των φρούτων και τους λόγους που είναι σημαντικά για την υγεία μας.

Στη συνέχεια, παίξαμε ένα αισθητηριακό παιχνίδι τύπου "τυφλόμυγα", όπου κάθε παιδί, με κλειστά μάτια, δοκίμαζε ή μύριζε ένα φρούτο και προσπαθούσε να το αναγνωρίσει.

Ακούσαμε και χορέψαμε το τραγούδι «Φρούτα, φρούτα, φρουτ» , ενισχύοντας την καλή διάθεση και τη συμμετοχή μέσα από τη μουσική.

Στο δεύτερο μέρος της δράσης, τα παιδιά χωρίστηκαν σε ζευγάρια και δημιούργησαν έναν πίνακα αναφοράς – κολάζ με φρούτα, χρησιμοποιώντας γκοφρέ χαρτί. Κάτω από κάθε φρούτο γράφτηκε το

όνομά του δίγλωσσα, στα ελληνικά και στα Ρομανί, προσδίδοντας διαπολιτισμική διάσταση στη δράση.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Αξιολόγηση

Η δράση υλοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία και οι στόχοι επιτεύχθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό. Τα παιδιά εμπλούτισαν το λεξιλόγιό τους τόσο στα ελληνικά όσο και στη Ρομανί, ονομάζοντας τα φρούτα και περιγράφοντας τα χαρακτηριστικά τους. Παράλληλα, μέσω της γευστικής, οπτικής, απτικής και οσφρητικής εξερεύνησης, καλλιέργησαν την αισθητηριακή τους παρατήρηση, αναγνωρίζοντας με χαρά τις διαφορές στο χρώμα, στην υφή, στο άρωμα και στη γεύση.

Η συζήτηση για τη διατροφική αξία των φρούτων βοήθησε τους/τις μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη σημασία της υγιεινής διατροφής και να υιοθετήσουν μια πιο θετική στάση απέναντι στην κατανάλωση φρούτων. Το παιχνίδι «τυφλόμυγα» ενίσχυσε τη βιωματική μάθηση, καλλιέργησε τη συνεργασία και δημιούργησε ενθουσιασμό στην ομάδα.

Στη συνέχεια, η καλλιτεχνική δημιουργία με το κολάζ συνέβαλε στην ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων και δημιουργικότητας, ενώ η δίγλωσση καταγραφή των ονομάτων των φρούτων ανέδειξε τον πολιτισμό και τη γλώσσα των Ρομά, ενισχύοντας την αποδοχή και την ενσωμάτωση. Η μουσική και το τραγούδι πρόσθεσαν ευχάριστο κλίμα και συνέβαλαν στη συμμετοχή όλων των παιδιών.

Αναστοχασμός

Η δράση είχε εξαιρετική αποδοχή από τους μαθητές και τις μαθήτριες, καθώς συνδύαζε μάθηση, αισθήσεις, γεύση και παιχνίδι. Η χρήση της Ρομανί γλώσσας ενίσχυσε την ταύτιση των μαθητών/τριών Ρομά σύμφωνα με το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Συμπερασματικά, η δράση συνέβαλε ουσιαστικά στην πρώτη επαφή με τη γλωσσική ποικιλομορφία, τη διατροφική αγωγή και τη βιωματική μάθηση, μετατρέποντας την τάξη σε ένα περιβάλλον χαράς, έκφρασης και ένταξης.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Γκουτζέρη Φανή (ΠΕ 70), Γκρίνια Βαρβάρα (ΠΕ 70), Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70)

Συνοδευτικό υλικό

1. τραγούδι «Φρούτα φρούτα φρουτ!» <https://www.youtube.com/watch?v=BgZX9xBK7vk>
2. φωτογραφίες δράσης

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

13^η Δράση Ημερολόγιο

Εβδομαδιαίο Ημερολόγιο– Μαθαίνω και Εκφράζομαι για το Περιβάλλον

α) Σκοπός - Στόχοι:

Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και της δημιουργικής έκφρασης των μαθητών/τριών Ρομά μέσα από τη χρήση του ημερολογίου ως εργαλείου καταγραφής εμπειριών, σκέψεων και συναισθημάτων, σε άμεση σύνδεση με τη φιλοσοφία του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος.

Στόχοι:

Οι μαθητές/τριες:

- να δημιουργήσουν και να τηρούν το προσωπικό τους ημερολόγιο, καταγράφοντας εβδομαδιαία εμπειρίες σχετικές με το περιβάλλον,
- να ενισχύσουν την κριτική τους σκέψη για τις σχέσεις ανθρώπου–φύσης και να προτείνουν ιδέες βελτίωσης,
- να αναγνωρίσουν τη σύνδεση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις,
- να θέσουν προσωπικούς περιβαλλοντικούς στόχους που αφορούν την καθημερινότητά τους,
- να συνεργαστούν σε ομαδικές δράσεις και να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες,
- να έρθουν σε επαφή με την πολιτισμική τους κληρονομιά και να την καταγράψουν μέσα από περιβαλλοντικές θεματικές,
- να καλλιεργήσουν τη δημιουργικότητα και την έκφρασή τους μέσω εικαστικών και γλωσσικών δραστηριοτήτων,
- να χρησιμοποιήσουν δημιουργικά τόσο την ελληνική όσο και τη Ρομανί γλώσσα.

β) Μέσα –Υλικά:

Τετράδια, φύλλα εργασίας, κόλλες, χρώματα.

Οπτικοακουστικό υλικό ανάλογο με την εκάστοτε θεματική.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Όλη τη σχολική χρονιά.

Τάξεις που συμμετείχαν:

Β' Δημοτικού στο πλαίσιο του μαθήματος «Μελέτη Περιβάλλοντος»

δ) Περιγραφή δράσης:

Εκκίνηση – Δημιουργία Ημερολογίου

Κάθε μαθητής/τρια δημιούργησε το προσωπικό του ημερολόγιο με φύλλα εργασίας βασισμένα στα κεφάλαια της Μελέτης Περιβάλλοντος. Οι θεματικές κάλυψαν φυσικό, κοινωνικό, πολιτισμικό, θρησκευτικό, ιστορικό και οικονομικό περιβάλλον.

Ομαδικές Δραστηριότητες

Οι μαθητές/τριες συμμετείχαν σε δράσεις όπως καθαρισμοί περιοχών, δένδροφυτεύσεις και παρατηρήσεις της φύσης.

Συζητήσεις και Αναλύσεις

Μέσα από συζητήσεις, τα παιδιά αντάλλαξαν απόψεις για τις σχέσεις τους με το περιβάλλον και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Ρομά κοινότητες. Προτάθηκαν τρόποι συμβολής στην προστασία του περιβάλλοντος.

Σύνδεση με το Πολιτισμικό Πλαίσιο

Οι μαθητές/τριες κατέγραψαν παραδόσεις, συνήθειες και έθιμα που συνδέονται με το περιβάλλον και τη Ρομανί κουλτούρα, εμπλουτίζοντας το σχολικό λεξικό με νέες λέξεις στη Ρομανί.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

- Οι μαθητές/τριες παρουσίασαν τι έμαθαν και επανεξέτασαν τους προσωπικούς στόχους που είχαν θέσει στην αρχή.
- Με στρατηγικές όπως καταιγισμός ιδεών, εννοιολογικοί χάρτες και επίλυση προβλήματος, οι μαθητές/τριες εξέφρασαν αυθόρμητα γνώσεις και συναισθήματα.
- Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία έδωσε χώρο για χρήση και των δύο γλωσσών, ελληνικά και Ρομανί.
- Οι μαθητές/τριες συμμετείχαν με ενδιαφέρον και χαρά, επιτυγχάνοντας τους στόχους της δράσης.

Δυσκολίες:

Συχνές απουσίες μαθητών/τριών λόγω σχολικής διαρροής, που επηρέασαν τη συνέπεια και την ολοκλήρωση ορισμένων δραστηριοτήτων.

Συνολική Εκτίμηση:

Η δράση ενίσχυσε τη γλωσσική ικανότητα των Ρομά μαθητών/τριων στην ελληνική, καλλιέργησε την πολιτισμική τους ταυτότητα και βελτίωσε την κοινωνική τους ένταξη. Η Ρομανί γλώσσα αναδείχθηκε ως στοιχείο ενσωμάτωσης και θετικής αυτοεικόνας όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE» .

Εκπαιδευτικός: Βαΐτση Αποστολία (ΠΕ 70)
--

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- 1.1 Το σχολείο μου
- 1.2 Η ζωή στο σχολείο
- 1.3 Το περιβάλλον του σχολείου μου
- 1.4 Θέλουμε ένα όμορφο σχολείο
- 1.5 Έχουμε κανόνες
- 1.6 Τι μάθαμε για το σχολείο

2. Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΜΟΥ

- 2.1 Τι υπάρχει στη συνοικία μου
- 2.2 Πάμε μια βόλτα
- 2.3 Κατοικίες και οικογένειες
- 2.4 Γνωρίζουμε τις υπηρεσίες της συνοικίας μας
- 2.5 Η εκκλησία της συνοικίας μας
- 2.6 Ανακαλύπτω το πράσινο στη συνοικία
- 2.7 Φροντίζω τη συνοικία μου
- 2.8 Από το χτες στο σήμερα
- 2.9 Στο χωριό και στην πόλη

3. Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

- 3.1 Μαθαίνω να προσανατολίζομαι
- 3.2 Τι μάθαμε για τη συνοικία και τον προσανατολισμό

4. Ο ΧΡΟΝΟΣ

4.1 Πώς μετράμε το χρόνο

4.2 Η γιαγιά θυμάται

4.3 Αλλαγές μέσα στο χρόνο

5. ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΟΥ

5.1 Δικαίωμα στη ζωή

5.2 Δικαίωμα στην ειρήνη

6. ΤΑ ΖΩΑ

6.1 Εμείς και τα ζώα

6.2 Πώς αναπτύσσεται ένα ζώο

6.3 Τα ζώα φροντίζουν

6.4 Είδη ζώων

6.5 Οι φωλιές των ζώων

6.6 Τα ζώα προσαρμόζονται στο περιβάλλον

6.7 Με θέμα τα ζώα

6.8 Τι μάθαμε για τα ζώα

7. ΤΑ ΦΥΤΑ

7.1 Πώς αναπτύσσονται τα φυτά

7.2 Είδη φυτών

7.3 Τι μας προσφέρουν τα φυτά

7.4 Με θέμα τα φυτά

7.5 Τι μάθαμε για τα φυτά

8. ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΟΥ

8.1. Μια εκδρομή στο βουνό

8.2 Από πού είσαι, ποταμάκι;

8.3 Μια θάλασσα πλατιά τα φυτά

8.4 Πέρα στους πέρα κάμπους

8.5 Στο χωριό και στην πόλη

8.6 Τι μάθαμε για τους διάφορους τόπους της πατρίδας μας

9. ΤΟ ΝΕΡΟ

9.1 Νερό παντού

9.2 Ο κύκλος του νερού

9.3 Το νερό στην καθημερινή ζωή

10. Ο ΚΑΙΡΟΣ

- 10.1 Τι καιρό θα κάνει αύριο
- 10.2 Ο καιρός από τόπο σε τόπο
- 10.3 Ο καιρός επηρεάζει τη ζωή μας
- 10.4 Ο καιρός και τα σπίτια σε διάφορους τόπους
- 10.5 Τι μάθαμε για το νερό και τον καιρό

11. ΕΧΟΥΝ ΖΩΗ...ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΖΩΗ

- 11.1 Ζωντανοί οργανισμοί και υλικά σώματα
- 11.2 Γνωριμία με τα υλικά
- 11.3 Στερεά, υγρά, αέρια

12. ΕΝΕΡΓΕΙΑ

- 12.1 Ενέργεια παντού στη ζωή μας
- 12.2 Ήλιε, ήλιε αρχηγέ
- 12.3 Φύσα, αεράκι
- 12.4 Τρέχει, τρέχει, τρέχει το νερό
- 12.5 Τι μάθαμε για τα υλικά και την ενέργεια

13. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

- 13.1 Μέσα μεταφοράς
- 13.2 Συγκοινωνίες
- 13.3 Τα προϊόντα ταξιδεύουν
- 13.4 Κυκλοφορώ με ασφάλεια

14. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

- 14.1. Τρόποι επικοινωνίας και ενημέρωσης
- 14.2 Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- 14.3 Τι μάθαμε για τις μεταφορές και την επικοινωνία – ενημέρωση

15. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- 15.1 Μνημεία από παλιά
- 15.2 Στο Λαογραφικό Μουσείο
- 15.3 Τα παλιά αντικείμενα διηγούνται
- 15.4 Πανηγυράκι γίνεται
- 15.5 Τι μάθαμε για τον πολιτισμό

16. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

- 16.1 Ο αθλητισμός και οι Ολυμπιακοί Αγώνες
- 16.2 Τι κάνω τον ελεύθερο χρόνο μου

14^η Δράση Λεξικό

Το τρίγλωσσο λεξικό του σχολείου μας στα Ελληνικά – Ρομανί – Αγγλικά

α) Σκοπός - Στόχοι:

Η προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας και της διαπολιτισμικής κατανόησης, με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής και της αυτοεκτίμησης των μαθητών/τριών Ρομά, μέσα από τη δημιουργία ενός συνεργατικού, τρίγλωσσου λεξικού που ενσωματώνει την ελληνική, τη Ρομανί και την αγγλική γλώσσα.

Στόχοι:

Οι μαθητές/τριες:

- να αναδείξουν τη Ρομανί γλώσσα ως ισότιμο φορέα γνώσης και έκφρασης μέσα στο σχολείο,
- να συμμετέχουν όλοι/ες, ανεξαρτήτως πολιτισμικού υπόβαθρου, σε ένα κοινό δημιουργικό έργο,
- να αναπτύξουν λεξιλόγιο και γλωσσική επίγνωση στις τρεις γλώσσες,
- να καλλιεργήσουν συνεργασία και ενεργητική συμμετοχή μέσω της ομότιμης μάθησης,
- να ενισχύσουν την αυτοεκτίμησή τους, αναγνωρίζοντας τη γλώσσα τους ως πολύτιμο στοιχείο του σχολικού περιβάλλοντος.

β) Μέσα –Υλικά:

Τετράδια, υπολογιστής, υλικά ζωγραφικής, καρτέλες, λέξεις-κλειδιά, φωτογραφίες.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Όλο το Σχολικό έτος.

Τάξεις που συμμετείχαν:

Β' Δημοτικού

δ) Περιγραφή δράσης:

Εκκίνηση – Σχεδιασμός Λεξικού

Στο πλαίσιο ενός συμπεριληπτικού και πολυγλωσσικού σχολικού προγράμματος, αποφασίστηκε η δημιουργία ενός τρίγλωσσου λεξικού (Ελληνικά– Ρομανί–Αγγλικά).

Συλλογή Λεξιλογίου

Οι λέξεις επιλέχθηκαν από την καθημερινότητα των παιδιών, τις σχολικές δραστηριότητες, την οικογένεια και τη φύση. Η συλλογή έγινε μέσα από συζητήσεις, ομαδικές εργασίες, παιχνίδια λέξεων και προσωπικές αφηγήσεις. (λεξιλόγιο από τις θεματικές ενότητες του μαθήματος «Μελέτη Περιβάλλοντος»)

Καταγραφή και Εικονογράφηση

Για κάθε λέξη οι μαθητές/τριες κατέγραψαν:

- τη γραπτή μορφή και στις τρεις γλώσσες,
- τη φωνητική απόδοση,

- το νόημα,
ενώ δημιούργησαν συνοδευτικές ζωγραφιές ή χρησιμοποίησαν φωτογραφίες για οπτική υποστήριξη.

Τελική Μορφή και Χρήση στην Τάξη

Το λεξικό εκτυπώθηκε και εντάχθηκε στην εκπαιδευτική διαδικασία ως εργαλείο ενίσχυσης της γλωσσικής πολυμορφίας και υποστήριξης της διδασκαλίας.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Η δράση της δημιουργίας του τρίγλωσσου λεξικού αποδείχθηκε εξαιρετικά επιδραστική τόσο για τους/τις μαθητές/τριες όσο και για τους/τις εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές/τριες Ρομά ένιωσαν περηφάνια και αναγνώριση, βλέποντας τη γλώσσα τους να αποκτά ορατότητα στον σχολικό χώρο. Αντίστοιχα, οι μη Ρομά μαθητές/τριες ήρθαν σε επαφή με μια νέα γλωσσική και πολιτισμική πραγματικότητα, καλλιεργώντας ενσυναίσθηση και σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Η δράση λειτούργησε ως γεφύρωση μεταξύ παιδιών, οικογενειών και εκπαιδευτικών, ενώ αποτέλεσε ένα μέσο ενίσχυσης της σχέσης σχολείου – κοινότητας Ρομά, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Ο ρόλος των παιδιών ως «μεταφραστών» και δημιουργών περιεχομένου ανέδειξε τη μαθητοκεντρική και συνεργατική προσέγγιση της μάθησης. Ολοκληρώνοντας, διαπιστώσαμε πως η πολυγλωσσία μπορεί να αποτελέσει όχι εμπόδιο αλλά εφελκυστήρα για ισότιμη και δημιουργική συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός σχολείου πιο δημοκρατικού, ενταξιακού και ευαίσθητου στις ανάγκες κάθε παιδιού.

Εκπαιδευτικοί: Βαΐτση Αποστολία (ΠΕ 70), Κουσκούριδα Ζωή (ΠΕ 70).
--

άσκηση = άσωση (exercise)
 αλλαγή = αλλαζάραβα (change)
 αέρας = μπαρμπάλ (air)
 ασφάλεια = ασφάλεια (security)
 αμύγδαλα = μπαντέμα (almonds)
 αγάπη = μάγκα βαντού (love)
 αλμυρό = λοντό (salty)
 αλάτι = λον (salt)
 απόκριες = καρναβάλια (carnival)
 άνθρωπος = τζενό (person)
 αγόρι = τσαβό (boy)
 άνοιξη = άνοιζι (spring)
 άλογο = έκρας (horse)

Α
 Β κανόνας = κανόνας (rule)
 Γ κίνηση = κίνηση (movement)
 Δ
 Ε καρπός = καρπός (fruit)
 Ζ
 Η καταστροφή = καταστροφή (distinction)
 Θ
 Ι καιρός = καιρός (weather)
 Κ κατάλογος = λίστα (catalog)
 Λ
 Μ κάστανα = κάστανα (chestnuts)
 Ν
 Ξ κόσμος = ντουινιάς (world)
 Ο
 Π καρύδια = ακόρα (walnuts)
 Ρ
 Σ κορίτσι = τζουβέλ (girl)
 Τ
 Υ κρύο = σιρ (cold)
 Φ

Ελληνικά	Ρομανί	Αγγλικά
άσκηση	άσκηση	exercise
αγάπη	μαγκίτε	love
αγαπώ	μάγκα βαντού	love
αγελάδα	γκουρουμνί	cow
αγκώνας	κοτσά	elbow
αγόρι	τσαβό	boy
αδελφή	μιπέν	sister
αδελφός	μοπράλ	brother
αέρας	μπαρμπάλ	air
αετός	αϊτός	eagle
αίθουσα	αίθουσα	class
αλάτι	λον	salt
αλεπού	αλεπού	fox
αλλάζω	αλλαζάραβα	change
αλμυρό	λοντό	salty
άλογο	γκρας	horse

κανόνας	κανόνας	rule
κάνω	κεράβα	do
καρπός	καρπός	seed
καρπούζι	χαρπουζί	watermelon
καρύδια	ακόρα	walnuts
κάστανα	κάσταν	chestnuts
κατάλογος	κατάλογος	catalog
καταστροφή	καταστροφή	disaster
καφέ	καφέ	brown
κερί	μιμιλί	candle
κεφάλι	σορό	head
κίνηση	κίνηση	movement
κίτρινο	κίτρινο	yellow
κοιλιά	περ	belly
κόκκινο	λολό	red
κορίτσι	τζουβέλ	girl

15^η Δράση Χαϊκού

Πρότζεκτ Δημιουργικής Ποίησης: Χαϊκού και Λίμερικ

α) Σκοπός - Στόχοι:

Οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν τι είναι ποίηση και να εξοικειωθούν με τη μορφή Χαϊκού.

Στόχοι:

- Να ανακαλύψουν την ποίηση ως τρόπο δημιουργικής έκφρασης.
- Να μάθουν τη δομή και τα χαρακτηριστικά των Χαϊκού και των Λίμερικ.
- Να δημιουργήσουν δικά τους ποιήματα βασισμένα σε προσωπικές εμπειρίες, συναισθήματα και χιούμορ.
- Να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους μέσα από την παρουσίαση των έργων τους.
- Να συνεργαστούν με τους/τις συμμαθητές/τριες τους στη λογική της αλληλοδιδακτικής (peer teaching), ενισχύοντας τη μαθησιακή εμπειρία όλων.

β) Μέσα –Υλικά:

Χρήση χαρτιών A4

Χρήση υπολογιστών και διαδικτύου.

Χρήση γραφιστικών Λογισμικών για διαμόρφωση κειμένων

Εκτυπώσεις.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

5 διδακτικές ώρες

Τάξη: Δ' & Γ Δημοτικού

δ) Περιγραφή δράσης:

1η Ώρα: Εισαγωγή στην Ποίηση και το Χαϊκού

Οι μαθητές/τριες γνωρίζουν τι είναι ποίηση και εξοικειώνονται με τα Χαϊκού.

Δραστηριότητες:

- Συζήτηση για το τι είναι ποίηση. Οι μαθητές αναφέρουν τραγούδια ή ποιήματα που γνωρίζουν.
- Παρουσίαση της δομής του Χαϊκού (3 στίχοι, 5-7-5 συλλαβές, εικόνες από τη φύση και τα συναισθήματα).
- Ανάγνωση απλών Χαϊκού και συζήτηση για το τι αισθάνονται οι μαθητές όταν τα ακούν.
- Σε ομάδες, οι μαθητές δημιουργούν τα πρώτα τους μικρά χαϊκού με βοήθεια από καρτέλες λέξεων.

2η Ώρα: Δημιουργία και Παρουσίαση Χαϊκού

Οι μαθητές/τριες εξασκούνται στη δημιουργία Χαϊκού και μαθαίνουν να εκφράζονται δημιουργικά.

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές/τριες δουλεύουν σε ζευγάρια (peer teaching), βοηθώντας ο ένας τον άλλον να γράψει ένα χαϊκού.
- Οι ομάδες μοιράζονται τα ποιήματά τους στην τάξη.
- Ζωγραφίζουν εικόνες που ταιριάζουν με το χαϊκού τους.
- Κάθε ομάδα επιλέγει το αγαπημένο της χαϊκού και το παρουσιάζει στην ολομέλεια.

3η Ώρα: Εισαγωγή στο Λίμερικ και Δημιουργία Πρώτων Ποιημάτων

Οι μαθητές/τριες γνωρίζουν το λίμερικ και πειραματίζονται με τον ρυθμό και την ομοιοκαταληξία.

Δραστηριότητες:

- Παρουσίαση της δομής του Λίμερικ (5 στίχοι, ομοιοκαταληξία AABBA, χιουμοριστικό περιεχόμενο).
- Ανάγνωση αστείων λίμερικ για να κατανοήσουν τη μουσικότητα και το ύφος τους.
- Οι μαθητές συνεργάζονται σε ομάδες των 3-4 ατόμων και γράφουν το πρώτο τους λίμερικ.
- Κάθε ομάδα διαβάζει το λίμερικ της στην τάξη, ενθαρρύνοντας το γέλιο και τη διασκέδαση.

4η Ώρα: Βελτίωση Ποιημάτων και Δημιουργία Ποιητικής Συλλογής

Οι μαθητές/τριες διορθώνουν και εμπλουτίζουν τα ποιήματά τους και ετοιμάζονται για την τελική παρουσίαση.

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές/τριες δουλεύουν σε ζευγάρια (peer review) και δίνουν ιδέες για να βελτιώσουν τα ποιήματά τους.
- Δημιουργούν αφίσες με τα ποιήματά τους και ζωγραφίζουν εικόνες που τα συνοδεύουν.
- Τα ποιήματα συγκεντρώνονται σε ένα συλλογικό βιβλιαράκι ποίησης που θα διακοσμήσει την τάξη.

5η Ώρα: Παρουσίαση και Γιορτή Ποίησης

Οι μαθητές/τριες γιορτάζουν τη δημιουργικότητά τους και μοιράζονται τα έργα τους με την τάξη.

Δραστηριότητες:

- Κάθε ομάδα παρουσιάζει το αγαπημένο της χαϊκού και λίμερικ στην ολομέλεια.
- Οι μαθητές φτιάχνουν έναν "τοίχο ποίησης" όπου κολλούν τα ποιήματά τους.
- Συζήτηση για το πώς αισθάνθηκαν γράφοντας ποίηση και τι έμαθαν μέσα από αυτό το ταξίδι.
- Απονομή αναμνηστικών "ποιητικών διπλωμάτων" στους/στις μαθητές/τριες για τη συμμετοχή τους.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Οι μαθητές /τριες έμαθαν να γράφουν και να εκφράζονται μέσα από ποιήματα Χαϊκού και Λίμερικ.

Εξάσκησαν τη δημιουργική γραφή και ανέπτυξαν τη φαντασία τους.

Μέσα από την αλληλοδιδασκική (peer teaching), συνεργάστηκαν και βοήθησαν ο ένας τον άλλο.

Ένιωσαν περήφανοι/ες για το έργο τους, βλέποντας τα ποιήματά τους να διακοσμούν την τάξη.

Απέκτησαν αυτοπεποίθηση, μιλώντας μπροστά σε κοινό και εκφράζοντας τις σκέψεις τους.

Παιδαγωγικό Πλαίσιο για τη Χρήση του Πρότζεκτ με Χαϊκού και Λίμερικ

Το συγκεκριμένο πρότζεκτ – δράση δημιουργικής ποίησης σχεδιάστηκε αξιοποιώντας τις αρχές της **Ζώνης Επικείμενης Ανάπτυξης (ZPD), της Μεταγνώσης και της Λειτουργικής Μάθησης.**

Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης (ZPD) – Vygotsky

Σύμφωνα με τον **Vygotsky**, οι μαθητές/τριες μαθαίνουν καλύτερα όταν καθοδηγούνται και υποστηρίζονται από έναν πιο έμπειρο συνομιλητή (δάσκαλο ή συμμαθητή). Το πρότζεκτ σχεδιάστηκε έτσι ώστε:

- Οι μαθητές/τριες να εργάζονται σε **ζευγάρια ή μικρές ομάδες (peer learning)**, όπου οι πιο δυνατόι/ές στη γλώσσα βοηθούν τους/τις λιγότερο έμπειρους/ες.
- Το δομημένο πλαίσιο των Χαϊκού (5-7-5 συλλαβές) και των Λίμερικ (AABBA ομοιοκαταληξία) να λειτουργεί ως **υποστηρικτικός οδηγός** για τη δημιουργική γραφή.

- Οι μαθητές/τριες να λαμβάνουν **διαβαθμισμένη υποστήριξη**, δηλαδή αρχικά παραδείγματα και καθοδήγηση από τον/την εκπαιδευτικό, και στη συνέχεια μεγαλύτερη αυτονομία.

Με αυτόν τον τρόπο, όλοι/ες οι μαθητές/τριες είχαν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις γλωσσικές και εκφραστικές τους δεξιότητες σε ένα περιβάλλον υποστήριξης και συνεργασίας.

Μεταγνώση – Ανάπτυξη της Σκέψης για τη Μάθηση

Η μεταγνώση, δηλαδή η ικανότητα των μαθητών/τριων να **σκεφτούν για τη σκέψη τους και να ελέγχουν τη μάθησή τους**, ενισχύθηκε μέσα από το πρότζεκτ με τους εξής τρόπους:

- Οι μαθητές/τριες **αναστοχάζονταν** για τα ποιήματά τους, σκεπτόμενοι αν ακολουθούν τη σωστή δομή και αν μεταφέρουν τα συναισθήματα που θέλουν.
- Στο τέλος κάθε μαθήματος, οι μαθητές/τριες συμμετείχαν σε **αναστοχαστική συζήτηση**, όπου περιέγραφαν τι δυσκολεύτηκαν να εκφράσουν και πώς το ξεπέρασαν.
- Μέσα από την **αλληλοδιδακτική (peer teaching)**, οι μαθητές/τριες δεν μόνο έγραφαν ποιήματα, αλλά εξηγούσαν και στους/στις συμμαθητές/τριές τους πώς να τα βελτιώσουν, αναπτύσσοντας έτσι **κριτική σκέψη και αυτορρύθμιση της μάθησης**.

Λειτουργική Μάθηση – Γλώσσα ως Μέσο Έκφρασης και Συνεργασίας

Η γλώσσα δεν χρησιμοποιήθηκε ως απομνημονευτικό εργαλείο, αλλά ως **μέσο δημιουργίας, έκφρασης και επικοινωνίας**, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE».

Το πρότζεκτ αξιοποίησε τη λειτουργική μάθηση μέσα από:

- **Σύνδεση με τις εμπειρίες των μαθητών/τριών:** Οι μαθητές/τριες άντλησαν έμπνευση από την καθημερινότητά τους, τη φύση και τη ζωή στην κοινότητά τους.
- **Συνεργασία μεταξύ Ρομά και μη Ρομά μαθητών/τριών:** Τα ποιήματα έγιναν γέφυρα επικοινωνίας, επιτρέποντας στους/στις μαθητές/τριες να ανταλλάξουν ιδέες και να ανακαλύψουν κοινά βιώματα.
- **Διαθεματική προσέγγιση:** Το πρότζεκτ δεν περιορίστηκε στη γλώσσα, αλλά συνδέθηκε με την τέχνη (εικονογράφηση των ποιημάτων), τη μουσικότητα του λόγου και την προσωπική έκφραση.

Εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν: Ιωαννίδου Ζωή (ΠΕ 06), Σταθάκη Ελένη (ΠΕ 70), Σταθακοπούλου Βάσω (ΠΕ 70).

Ενδεικτικά ποιήματα:

Ο γέρος στο έλος

Υπήρχε ένας γέρος στο έλος,
που έμοιαζε αστείος κι ωραίος.
Καθισμένος σε ένα πετράκι,
τραγουδούσε σε ένα βατραχάκι,
κι ήταν ασήμαντος κι ανέμελος!

Ο σκύλος και το σαλάμι

Ένας σκύλος που τρώει σαλάμι,
το κρύβει καλά στο καλάμι.

Μα ένας γάτος πεινάει,
στο καλάμι πηδάει,
κι ο σκύλος του λέει: "Καλάμι!"

Ο παπαγάλος ο πεισματάρη

Ένας παπαγάλος, τι κρίμα,
όλο έλεγε ψέματα, βήμα-βήμα.

Μα του έδωσαν χυμό,
κι είπε: "Δεν τον μπορώ!"
Και ζήτησε νερό με δυόσμο και κύμα!

Ο αργός οδηγός

Ένας κύριος σ' ένα ποδήλατο,
κυλούσε αργά σαν σαλιγκάρι απάτο.

Του φώναζαν όλοι:
"Προχώρα, ρε φίλε!"
Μα εκείνος τους έλεγε: "Φτάνω το Σάββατο!"

Η πεινασμένη κατσίκα

Μια κατσίκα στη μέση του δρόμου,
έφαγε τα παπούτσια του νόμου.

Της φώναξε τότε:
"Δε μένουνε πότε!"
Και κείνη του είπε: "Λατρεύω τον τρόπο!"

16^η Δράση Εφημερίδα

Δίγλωσση Σχολική Εφημερίδα (Ελληνικά – Ρομανί)

α) Σκοπός - Στόχοι:

Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων, στην ενίσχυση της ερευνητικής και δημιουργικής σκέψης των μαθητών/τριών, καθώς και στην καλλιέργεια της πολιτισμικής συνείδησης μέσω της χρήσης και των δύο γλωσσών, Ελληνικών και Ρομανί.

Στόχοι:

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων γραφής και ανάγνωσης στα Ελληνικά και στα Ρομανί.
- Καλλιέργεια συνεργατικότητας μέσα από την ομαδική εργασία.
- Ενίσχυση της κριτικής σκέψης μέσω της έρευνας και της σύνταξης κειμένων.
- Προώθηση της πολιτιστικής ταυτότητας και της διαπολιτισμικότητας.
- Εξοικείωση με τη διαδικασία έκδοσης εφημερίδας (από την ιδέα μέχρι τη σελιδοποίηση)

β) Μέσα –Υλικά:

Υπολογιστής για έρευνα και συγγραφή.

Χαρτί Α4

Εκτυπώσεις και βιβλιοδεσία

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Σχ. Έτη 2023-24 και 2024-25

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δημιουργία της δίγλωσσης σχολικής εφημερίδας πραγματοποιήθηκε μέσα από οργανωμένη εργασία σε σταθμούς:

1. Επιλογή Θεμάτων:

Τα παιδιά, επέλεξαν τα θέματα των άρθρων που ήθελαν να ετοιμάσουν. (π.χ. τεκμήριο 1)

2. Έρευνα και Συλλογή Πληροφοριών:

Ανάλογα με το θέμα, τα παιδιά πραγματοποίησαν έρευνα, πήραν συνεντεύξεις ή συνέλεξαν σχετικό υλικό.

3. Συγγραφή Άρθρων:

Ο/Η κάθε μαθητής/τρια ή κάθε ομάδα έγραψε το άρθρο που είχε αναλάβει.

4. Διόρθωση Κειμένων:

Τα άρθρα διορθώθηκαν ως προς τη γλώσσα και τη σύνταξη.

5. Μετάφραση στα Ρομανί:

Τα διορθωμένα ελληνικά κείμενα μεταφράστηκαν στη γλώσσα Ρομανί. (τεκμήριο 2)

6. Πληκτρολόγηση και Σελιδοποίηση:

Τα παιδιά πληκτρολόγησαν τα άρθρα στο Word. (τεκμήριο 2)

Η τελική σελιδοποίηση της εφημερίδας έγινε από δύο υπεύθυνες εκπαιδευτικούς. (τεκμήριο 3)

7. Διανομή της εφημερίδας :

Οι ίδιοι/ες μαθητές/τριες αναλάμβαναν τη διανομή της εφημερίδας στο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον τους. Να σημειωθεί πως στην εφημερίδα συμμετείχαν περιστασιακά με άρθρα και άλλα

τμήματα από μικρότερες τάξεις του σχολείου. Με τον τρόπο αυτό οι μικρότεροι/ες μαθητές/τριες μούρναν στον τρόπο λειτουργίας της εφημερίδας και της σχολική μας εφημερίδας!

Μορφή εργασίας: Συνδυασμός ομαδικής και ατομικής δουλειάς σε 4 έως 5 σταθμούς.

Ρυθμός Έκδοσης: Διμηνιαίος.

Σημείωση: Η Σχολική μας εφημερίδα πήρε το Βραβείο Πρωτοτυπίας στον Πανελλήνιο Σχολικό Διαγωνισμό εφημερίδας το 2024-25.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

Η δράση «Δίγλωσση Σχολική Εφημερίδα (Ελληνικά – Ρομανί)» χαρακτηρίστηκε από ιδιαίτερα υψηλό βαθμό συμμετοχής, ενθουσιασμού και συνέπειας εκ μέρους των μαθητών/τριών, γεγονός που αποδεικνύει την επιτυχία της ως προς τον αρχικό της σκοπό — την ενίσχυση της γλωσσικής επίγνωσης, της δημιουργικής έκφρασης και της πολιτισμικής αυτοεκτίμησης των παιδιών Ρομά.

Από τα πρώτα στάδια φάνηκε το έντονο ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τη δημιουργία ενός αυθεντικού προϊόντος λόγου, όπως η σχολική εφημερίδα, η οποία αποτέλεσε για πολλούς μια ευκαιρία να εκφραστούν για πρώτη φορά τόσο στη μητρική τους γλώσσα όσο και στα Ελληνικά. Η δίγλωσση προσέγγιση λειτούργησε ενδυναμωτικά: οι μαθητές αναγνώρισαν ότι η γλώσσα Ρομανί δεν αποτελεί εμπόδιο, αλλά πολιτισμικό πλούτο και εργαλείο μάθησης. Η χρήση της μέσα σε ένα επίσημο σχολικό πλαίσιο ενίσχυσε το αίσθημα υπερηφάνειας, ανήκειν και αυτοπεποίθησης.

Η ομαδική εργασία σε σταθμούς (έρευνα, συγγραφή, μετάφραση, σελιδοποίηση) προώθησε την ανάπτυξη συνεργατικών δεξιοτήτων και υπευθυνότητας, καθώς κάθε ομάδα είχε διακριτό ρόλο στην παραγωγή του τελικού προϊόντος. Η διαδικασία της μετάφρασης, ειδικά, αποτέλεσε μια βιωματική ευκαιρία σύγκρισης των δύο γλωσσών, μέσα από την οποία αναδείχθηκε η σημασία του σεβασμού στη γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα.

Η επιτυχία της δράσης επιβεβαιώθηκε και μέσα από τη διάκριση της σχολικής εφημερίδας με **Βραβείο Πρωτοτυπίας στον Πανελλήνιο Σχολικό Διαγωνισμό Εφημερίδας 2024–25**, γεγονός που ενίσχυσε περαιτέρω την αυτοεκτίμηση των μαθητών και τη θετική στάση τους απέναντι στη μάθηση.

Δυσκολίες – Σημεία Προβληματισμού:

Η γλωσσική ανομοιογένεια και οι διαφορές στο επίπεδο γραμματισμού αποτέλεσαν βασικές προκλήσεις, καθώς ορισμένοι/ες μαθητές/τριες δεν κατείχαν επαρκώς τον γραπτό λόγο ούτε στα Ελληνικά ούτε στα Ρομανί. Ωστόσο, η εστίαση σε βιωματικές και συνεργατικές τεχνικές, η χρήση προτύπων (υπόδειγμα άρθρου, λεξιλόγιο) και η καθοδήγηση από τους/τις εκπαιδευτικούς συνέβαλαν ώστε όλοι/ες να συμμετάσχουν με τρόπο ουσιαστικό.

Παρατηρήθηκαν επίσης δυσκολίες στη σταθερή φοίτηση ορισμένων μαθητών/τριών, γεγονός που οδήγησε σε διαφοροποίηση του ρυθμού εργασίας. Παρά ταύτα, η συνοχή της ομάδας και η υποστηρικτική στάση των συμμαθητών/τριών λειτούργησαν θετικά και ενίσχυσαν το αίσθημα συνεργασίας και ένταξης.

Συνολική Εκτίμηση:

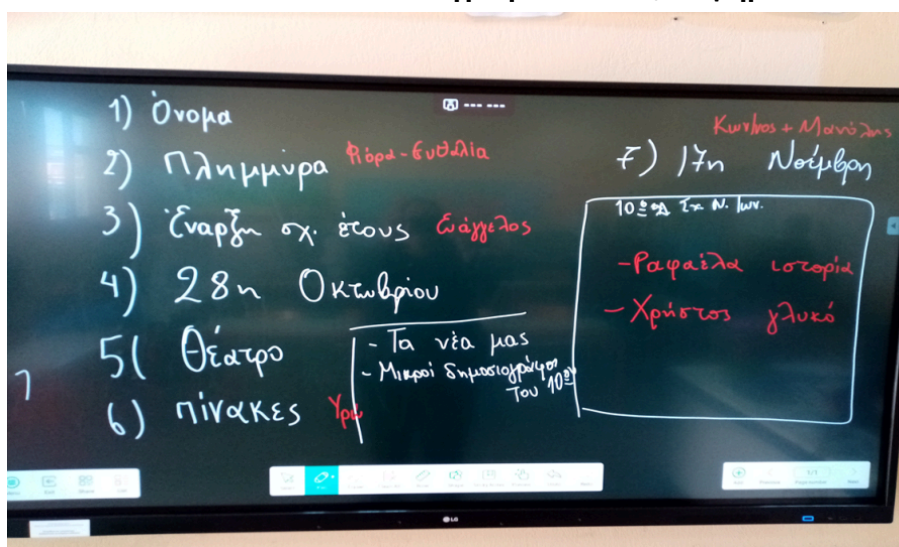
Η δράση αποδείχθηκε παιδαγωγικά και κοινωνικά ουσιαστική. Ενίσχυσε τις γλωσσικές δεξιότητες και των δύο γλωσσών, καλλιέργησε τη διαπολιτισμική συνείδηση, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE» και συνέβαλε στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/τριών, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να βιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και της συλλογικής επιτυχίας.

Η εφημερίδα έγινε φορέας έκφρασης και επικοινωνίας με την κοινότητα, ενισχύοντας τη σύνδεση σχολείου – οικογένειας – τοπικής κοινωνίας.

Η εμπειρία απέδειξε ότι όταν αναγνωρίζεται και αξιοποιείται η μητρική γλώσσα ως ισότιμο μέσο μάθησης, τότε το σχολείο μετατρέπεται σε έναν πραγματικά συμπεριληπτικό χώρο, όπου κάθε παιδί μπορεί να ακουστεί, να δημιουργήσει και να λάμψει.

Εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν: Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70)

Φωτογραφικό Υλικό /Τεκμήρια

1.

2.

3.

4.

5. <https://blogs.sch.gr/10dimnio/2024/03/10/scholiki-diglossi-efimerida/>
άρθρο για τη σχ. Εφημερίδα στο blog του σχολείου

6. <https://blogs.sch.gr/10dimnio/2024/05/15/435/> (τεύχη 1-5)

7. <https://blogs.sch.gr/10dimnio/diglossi-efimerida/> (6^ο τεύχος)

17^η Δράση Τουριστικός οδηγός

Τρίγωνσος Τουριστικός οδηγός

α) Σκοπός - Στόχοι

Η δράση αποσκοπεί στην προβολή του τόπου μας και στην ανάδειξη της πολιτιστικής, φυσικής και ιστορικής του ταυτότητας και κληρονομιάς. Παράλληλα, στοχεύει στην καλλιέργεια της βιωματικής μάθησης, της συνεργασίας και της δημιουργικής έκφρασης προκειμένου οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν σε βάθος τον τόπο τους, να αναδείξουν ό,τι τον καθιστά μοναδικό και να συνδεθούν συναισθηματικά και γλωσσικά με την τοπική τους ταυτότητα.

Στόχοι:

Γνωστικοί – Δεξιότητων

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας και πληροφόρησης.
- Αναζήτηση, επιλογή και αξιοποίηση πληροφοριών από ποικίλες πηγές (έντυπες, ψηφιακές, προφορικές).
- Καλλιέργεια κριτικής ικανότητας στην επιλογή αξιόπιστου υλικού.

Γλωσσικοί – Επικοινωνιακοί

- Ενίσχυση του γραπτού και προφορικού λόγου.
- Εξάσκηση στη συγγραφή κειμένων και στην παρουσίαση πληροφοριών.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων μετάφρασης και γλωσσικής επιμέλειας.

Κοινωνικοσυναισθηματικοί – Συνεργασίας

- Καλλιέργεια συνεργατικότητας και ομαδικού πνεύματος.
- Ανάπτυξη σεβασμού στη διαφορετικότητα και αποδοχής της ισότιμης συμμετοχής.
- Ενίσχυση της τοπικής και πολιτιστικής ταυτότητας.

Δημιουργικότητας και Ζωής

- Εξάσκηση στη φωτογράφιση, στην καλλιτεχνική επιμέλεια και στην οπτική παρουσίαση πληροφοριών.
- Καλλιέργεια δημιουργικότητας, επικοινωνιακών δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης.

β) Μέσα –Υλικά:

Υπολογιστής για έρευνα και συγγραφή.

Φωτογραφική μηχανή

Χαρτί A4

Εκτυπώσεις

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

3 σχολικά έτη

δ) Περιγραφή δράσης:

Η δράση πραγματοποιήθηκε από τους/τις μαθητές/τριες της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης στο πλαίσιο του εργαστηρίου δεξιοτήτων, στην ενότητα «Φροντίζω το περιβάλλον».

Οι μαθητές/τριες αφού ήρθαν σε επαφή με τα ιστορικά μνημεία, τις παραδόσεις και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής, γνώρισαν την τοπική ιστορία και τον πολιτισμό κατανοώντας τη σημασία της διατήρησής τους. Καλλιέργησαν δεξιότητες έρευνας και πληροφόρησης και μέσα από

την αναζήτηση πληροφοριών, έμαθαν να αξιοποιούν ποικίλες πηγές (έντυπες, ψηφιακές, προφορικές) και να επιλέγουν αξιόπιστο υλικό. Ενίσχυσαν τον γραπτό και προφορικό τους λόγο με την συγγραφή κειμένων και με την παρουσίαση πληροφοριών δόθηκε η ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να εξασκηθούν στη σωστή έκφραση και στη σύνταξη κατανοητών και ουσιαστικών προτάσεων. Τα παιδιά εργάστηκαν σε ομάδες μικτής σύνθεσης προκειμένου να εξασφαλιστεί **ισόρροπη συμμετοχή** και να δημιουργηθεί κλίμα αποδοχής και αλληλεγγύης. Συνεργάστηκαν, αντάλλαξαν ιδέες και σεβάστηκαν τη διαφορετικότητα για την επιτυχία του κοινού τους στόχου. Έτσι συνδέθηκαν συναισθηματικά αλλά και γλωσσικά με τον τόπο τους και ένιωσαν περήφανα γι' αυτόν και τον παρουσίασαν με τον δικό τους τρόπο μέσα από τον τουριστικό οδηγό που έφτιαξαν. Το αποτέλεσμα της δουλειάς των μαθητών/τριων είναι ένα ουσιαστικό και χρήσιμο προϊόν, με δυνατότητα αξιοποίησης από επισκέπτες και τοπική κοινότητα.

ε) Αναστοχασμός/Αξιολόγηση:

- **Γνωστικό επίπεδο:** Γνώση της τοπικής ιστορίας, των μνημείων, παραδόσεων και φυσικών τοπίων. Ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας, επιλογής και αξιοποίησης πηγών.
- **Γλωσσικό επίπεδο:** Ενίσχυση ικανότητας γραπτού και προφορικού λόγου μέσω συγγραφής και παρουσίασης.
- **Κοινωνικοσυναισθηματικό επίπεδο:** Συνεργασία, σεβασμός στη διαφορετικότητα, καλλιέργεια υπευθυνότητας και υπερηφάνειας για την τοπική ταυτότητα.
- **Δεξιότητες ζωής – Δημιουργικότητα:** Φωτογράφιση, συγγραφή, μετάφραση, δημόσια παρουσίαση, καλλιέργεια δημιουργικότητας και επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Δυσκολίες

- Η τριετής διάρκεια του έργου δυσχέρανε τη συνεχή συμμετοχή όλων των μαθητών λόγω αλλαγών στο μαθητικό δυναμικό.
- Μαθητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες χρειάστηκαν πρόσθετη καθοδήγηση.
- Η συνεργασία με φορείς απαιτούσε συνεχή οργάνωση και υποστήριξη.

Σημεία βελτίωσης – Προτάσεις

- Αξιοποίηση περισσότερης τεχνολογίας (διαδραστικός οδηγός, βίντεο).
- Συστηματικότερη εμπλοκή τοπικής αυτοδιοίκησης και πολιτιστικών συλλόγων.
- Διασύνδεση με άλλα γνωστικά αντικείμενα (Μαθηματικά, Εικαστικά).

Συμπέρασμα

Η δράση αποδείχθηκε επιτυχημένη και ουσιαστική. Ενίσχυσε γνωστικές, γλωσσικές και κοινωνικές δεξιότητες, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani-Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Καλλιέργησε την τοπική και πολιτιστική ταυτότητα και ανέδειξε την αξία της συνεργατικής μάθησης. Το τελικό προϊόν –ο τουριστικός οδηγός– μπορεί να αξιοποιηθεί από τη σχολική και την τοπική κοινότητα και να αποτελέσει αφετηρία για μελλοντικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές πρωτοβουλίες.

Εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν: Βαϊτση Αποστολία (ΠΕ 70), Βαλασσά Τριανταφυλλιά (ΠΕ 70), Γκρίνια Βαρβάρα (ΠΕ 70), Διαμαντοπούλου Σταυρούλα (ΠΕ 70), Θωμάκου Ευθυμία (ΠΕ 70), Κουτσούτη Σταματίνα (ΠΕ 70), Σωτοπούλου Ευτέρπη (ΠΕ 70), Χριστοδούλου Αναστασία (ΠΕ 06).

Σύνδεσμος:

https://read.bookcreator.com/huCFgNFkvzTMpgBWnZAxVxg3Jd83/iyCqwZPLSjGT1MS7lwFoZg/6GkJmF9_S0uF_WG2rtXAMw

Φωτογραφικό υλικό

Περιεχόμενα	Περιεχόμενους
Index	
3	Εισαγωγή Εισαγωγή Introduction
5	Νέα Ιωνία Νέα Ιωνία New Ionia
7	Ιστορία Ιστορία History
10	Αλιβέρι Μαγνησίας Αλιβέρι Aliveri Magnesia
12	Ιστορία Αλιβερίου Ιστορία Αλιβερίου History of Aliveri
18	Επαγγέλματα Μπουπά Occupations
16	Ο οικισμός του Αλιβερίου σήμερα... Ο οικισμός του Αλιβερίου αντίβες... The Settlement of Aliveri today
19	Εθνη και έθιμα Εθνη και έθιμα Manners and customs
25	Η πόλη σήμερα Η παλιά γειτονιά αντίβες The city today
27	Αθλητικές εγκαταστάσεις Sports facilities
30	Θέατρα, ναοί Θέατρος, Καγκέριγκε Theaters and temples
32	Τσιπουράδικα Τσιπουράδικα "Tsipouradika" taverns
34	Συνταγές Συνταγές Recipes
45	Πηγές-Ευχαριστίες Sources-Acknowledgements

Οδηγός της περιοχής μου, η γειτονιά μου

Ο οδηγός αυτός φτιάχτηκε από τους μαθητές των τμημάτων της έκτης και της πέμπτης τάξης του σχολείου μας, προκειμένου να παρουσιάσει την γειτονιά τους και την ευρύτερη περιοχή της Νέας Ιωνίας.

Ο οδηγός αυτός είναι γραμμένος στα ελληνικά και στα αγγλικά, αλλά υπάρχουν αρκετά κείμενα που αφορούν τη γειτονιά μας, το Αλιβέρι, τα οποία είναι γραμμένα και στα ρομανί, μιας και στο σχολείο μας φοιτούν μαθητές Ρομά και μη Ρομά. Τα ρομανί είναι μια γλώσσα προφορική και για να τη γράψουμε χρησιμοποιήσαμε το ελληνικό αλφάβητο με απλοποιημένη ορθογραφία.

3

Πώς πήρε το όνομά της Σαρ λιντάς λα κο νάβ;

Οι πρόσφυγες που ξεριζώθηκαν από τη Σμύρνη και την υπόλοιπη Μικρά Ασία το 1922 με τη Μικρασιατική Καταστροφή ήταν οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής.

Στην αρχή ήταν μία συνοικία του Βόλου και ονομαζόταν «Προσφυγικός συνοικισμός» ή απλά «συνοικισμός». Το οριστικό όνομα «Νέα Ιωνία» η περιοχή το πήρε το 1947, σε ανάμνηση των χαμένων πατρίδων - της Ελληνικής Ιωνίας - και τη μετατροπή της σε δήμο και ξεχωριστή πόλη.

Οι πρόσφυγες στο ξεριζωμένο ντα κι Σμύρνη ντα κι υπόλοιπη Μικρά Ασία το 1922 με τη Μικρασιατική Καταστροφή ισινές οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής.

Στην αρχή ισινές εκ συνοικία του Βόλου ντα ονομαζίντεβελα «Προσφυγικός συνοικισμός» ή εκ απλά «συνοικισμός». Το οριστικό νάβ «Νέα Ιωνία» η περιοχή λιντασός το 1947 κι ανάμνηση κι χαμέ πατρίδων - της Ελληνικής Ιωνίας - ντα κι αλλαγή κο δήμος ντα ξεχωριστή πόλη.

The origin of New Ionia's name

The refugees who were uprooted from Smyrna and the rest of Asia Minor in 1922 due to the Asia Minor Disaster were the first inhabitants of the area.

In the beginning it was a district of Volos called the "Refugee settlement" or simply "the settlement". The name "New Ionia" was adopted in 1947, in memory of the lost homelands - Greek Ionia - when the area finally became a separate municipality.

6

Αλιβέρι Μαγνησίας, η γειτονιά μας.

Ονομασία

Οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής του Αλιβερίου ήταν πρόσφυγες που ξεριζώθηκαν από τη Σμύρνη και την υπόλοιπη Μικρά Ασία το 1922. Μάλλον πήρε το όνομά της από τη λέξη αλισβερίσι δηλ. δοσοληψία, συναλλαγή.

Ναβ

Ο πρώτα τζενέ σο μπεςένας κο Αλιβέρι νασλέ ντα κι Σμύρνη ντα κατά Μικρά Ασία το 1922 επειδή ισινέ τζέγκι . Μπέκιμ λιντάς ο ναβ λάκο ντα κο Λάφι Αλισβερίσι δηλαδή κάνα ντέσα ντα λέσα πράγματα.

Αμαρί γειτονιά

Our Neighborhood

Name

The first residents of the Aliveri area were refugees who were uprooted from Smyrna and the rest of Asia Minor in 1922. It probably took its name from the word alisverisi, meaning transaction in Turkish.

A M
l a
i g
v n
e e
r s
i i
a.

10

Άλλα χαρακτηριστικά έθιμα των Ρομά είναι:

Γιαβερά έθιμα ι Ρομένγκε ισί:

Την Πρωτοχρονιά οι ανύπαντρες κοπέλες έκαναν βόλτα σε όλες τις γειτονιές, από σπίτι σε σπίτι κρατώντας ρύζι για καλή τύχη και φιλούσαν τα χέρια της κάθε νοικοκυράς, με απώτερο σκοπό να τις δουν και να τις γνωρίσουν.

Κι Πρωτοχρονιά οντζουβιά σο ναδερένα ρομέν κε ντε βόλτα σαρέ κο γειτουινές ντα κο κερ σε κερ ισταρένας ρύζι για λατσί μπαχ ντα τσιμίντενας οβαστά σαρέ η νοικοκυρέγκε για τιντιγκέν ντα τινγωρίνενα.

Other typical Roma customs are:

On New Year's Day, the single girls strolled through all the neighborhoods, from house to house holding rice for good luck and kissing the hands of every housewife, with the ultimate purpose to be seen and to get to know them.

Την Τσικνοπέμπτη τα μικρά παιδιά ξυπνούσαν από πολύ νωρίς το πρωί, μάζευαν τσουκνίδες και πήγαιναν από τσαντίρι σε τσαντίρι για να ξυπνήσουν όλους όσους κοιμόντουσαν, τσιμπώντας τους με τις τσουκνίδες που είχαν μαζέψει.

Την Πρωτομαγιά έβγαιναν όλοι στην ύπαιθρο, έφτιαχναν πρωτομαγιάτικο στεφάνι και θειωρόνταν τυχερός αυτός που έκοβε τα πρώτα λουλούδια και ακόμα πιο τυχερός αν έβρισκε και νερό!

23

18^η Δράση Τάξης Ένταξης

Δίγλωσσο Λεύκωμα

Εκπαιδευτικό Πλαίσιο

Η δράση υλοποιήθηκε στο Τμήμα Ένταξης, κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2024-25, στο οποίο φοιτούν και μαθητές/τριες Ρομά με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, οι οποίοι/ες έχουν ως μητρική γλώσσα τη Ρομανί. Όλοι/ες οι μαθητές/τριες που συμμετέχουν παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες.

α) Σκοπός - Στόχοι

Η ενδυνάμωση της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριων και η ενίσχυση της γλωσσικής τους αυτοπεποίθησης μέσω της δημιουργίας ενός λευκώματος σε δίγλωσση μορφή (Ελληνικά - Ρομανί), με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχικότητας και της γλωσσικής ανάπτυξης.

Στόχοι:

Γνωστικοί και Γλωσσικοί Στόχοι

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων προφορικού και γραπτού λόγου στην ελληνική γλώσσα.
- Καλλιέργεια βασικών στοιχείων αλφαριθμητισμού στη Ρομανί ως γλώσσα πολιτισμικής αναφοράς.
- Κατανόηση και επεξεργασία βασικών εννοιών, λέξεων και φράσεων μέσα από πολυτροπικό υλικό.

Κοινωνικοσυναισθηματικοί

- Ανάπτυξη θετικής αυτοεικόνας μέσω της ανάδειξης της προσωπικής και πολιτισμικής ταυτότητας.
- Ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής σε ομαδικές δραστηριότητες και ανάληψης ρόλων.
- Ενίσχυση της σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών/τριών.

Διαπολιτισμικοί Στόχοι

- Αναγνώριση και σεβασμός της μητρικής γλώσσας ως θεμελιώδους στοιχείου πολιτισμικής ταυτότητας.
- Ανάπτυξη διαγλωσσικής επίγνωσης μέσα από συγκρίσεις μεταξύ ελληνικών και Ρομανί.
- Προώθηση της πολυγλωσσίας και της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σχολικό περιβάλλον.

β) Μέσα –Υλικά:

- Λευκά χαρτιά A4, χρωματιστά μολύβια,
- Πολύχρωμες εκτυπώσεις, αυτοκόλλητα,
- Βίντεο από το διαδίκτυο με θέμα “Πώς δημιουργώ το δικό μου λεύκωμα”.

γ) Ενδεικτική Διάρκεια:

Όλο το σχολικό έτος.

δ) Περιγραφή δράσης:

Αρχικά, τα παιδιά είδαν πώς είναι ένα λεύκωμα και πώς δημιουργείται, μέσω βίντεο που παρακολούθησαν.

Έπειτα, επιλέχθηκαν και καταγράφηκαν οι ερωτήσεις που θα συμπεριλαμβάνονταν στο δικό τους λεύκωμα και στις δύο γλώσσες (Ελληνικά- Ρομανί).

Στη συνέχεια, τοποθετήθηκαν σε μια σειρά και στην τελευταία σελίδα έφτιαξαν έναν πίνακα, όπου αναγράφεται το όνομα και το ψευδώνυμό τους.

Σχεδίασαν και ζωγράρισαν το εξώφυλλο, όπως και κάθε σελίδα του λευκώματος, ανάλογα με το θέμα που είχε, ο καθένας/καθεμία με το δικό του τρόπο.

Μετά ξεκίνησε η καταγραφή των απαντήσεων και η μετάφρασή τους στη Ρομανί.

ε) Αξιολόγηση:

Θετικά Αποτελέσματα

- Γνωστικοί/Γλωσσικοί στόχοι: Οι μαθητές/τριες ανέπτυξαν δεξιότητες γραπτού και προφορικού λόγου στα ελληνικά, ενώ καλλιέργησαν και βασικά στοιχεία αλφαριθμητισμού στη Ρομανί. Η χρήση πολυτροπικού υλικού (βίντεο, ζωγραφική, γραφή) ενίσχυσε την κατανόηση και την επεξεργασία εννοιών.
- Κοινωνικοσυναισθηματικοί στόχοι: Μέσα από την προσωπική καταγραφή, τα παιδιά ενίσχυσαν τη θετική αυτοεικόνα τους και την αυτοπεποίθηση, ενώ η ομαδική εργασία βελτίωσε τη συνεργασία και τις σχέσεις εμπιστοσύνης με τον εκπαιδευτικό.
- Διαπολιτισμικοί στόχοι: Η δίγλωσση μορφή ανέδειξε τη σημασία της μητρικής γλώσσας ως στοιχείου ταυτότητας και προώθησε την πολυγλωσσία. Η σύγκριση ελληνικών και Ρομανί ενίσχυσε τη διαγλωσσική επίγνωση.
- Καλλιτεχνική διάσταση: Η δημιουργία και η εικονογράφηση κάθε σελίδας έδωσαν χώρο στη φαντασία και στη δημιουργικότητα των μαθητών.

Δυσκολίες

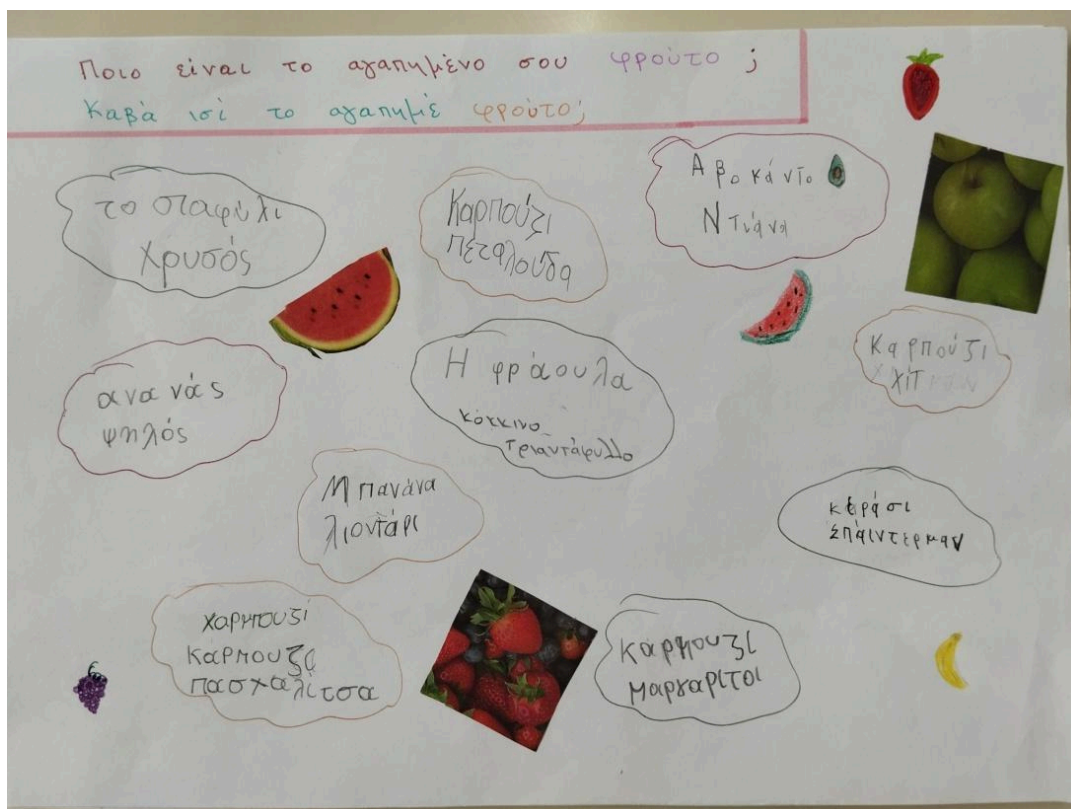
- Γλωσσικές διαφοροποιήσεις: Οι μαθητές με χαμηλότερες δεξιότητες γραφής χρειάστηκαν μεγαλύτερη υποστήριξη για να καταγράψουν τις απαντήσεις τους.
- Χρονική διαχείριση: Η ολοκλήρωση όλων των σταδίων του λευκώματος αποδείχτηκε χρονοβόρα και απαιτούσε συνέπεια και επιμονή από τους/τις μαθητές/τριες.

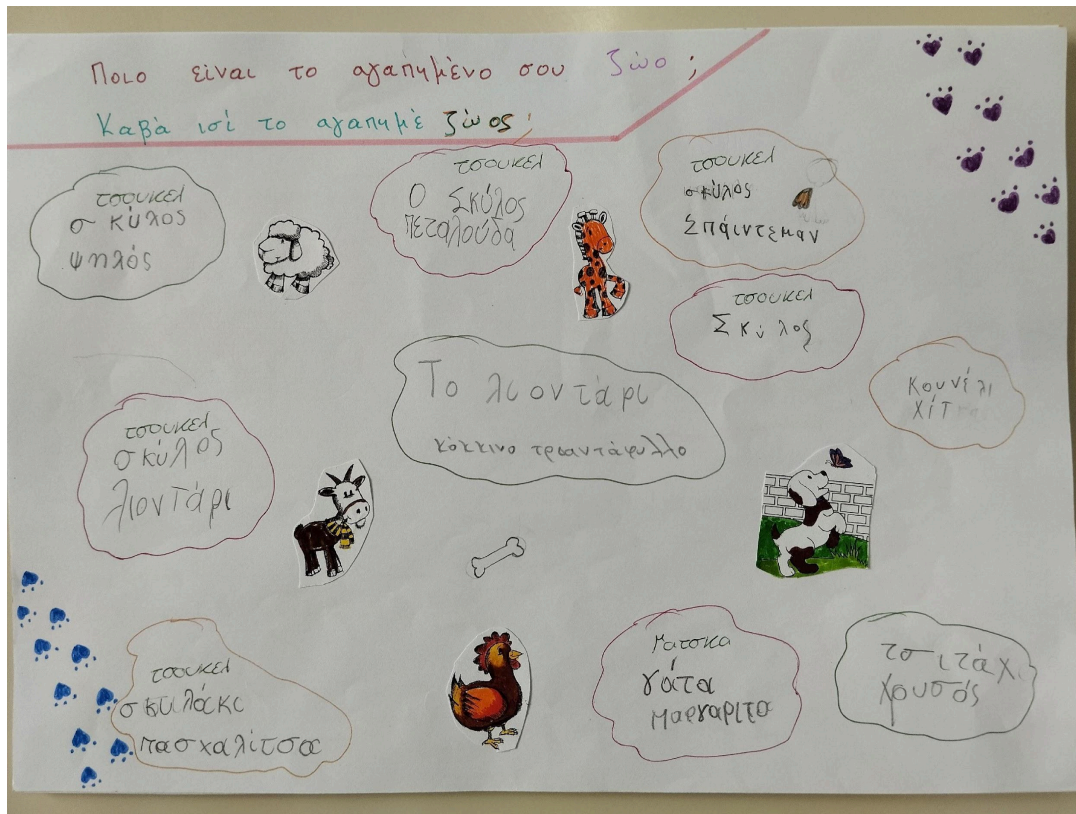
Αναστοχασμός:

Η δράση υπήρξε επιτυχημένη, καθώς ενίσχυσε ταυτόχρονα τη γλωσσική ανάπτυξη, την καλλιτεχνική δημιουργικότητα και την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών/τιών, όπως απαιτεί το πλαίσιο του προγράμματος «Romani–Plurilingual Policy Experimentation – RPPE». Παράλληλα, προώθησε την ενεργό συμμετοχή και την ομαδικότητα, ανέδειξε την αναγκαιότητα ενσωμάτωσης διαπολιτισμικών στοιχείων στη διδασκαλία, καθώς και τη σημασία της γλωσσικής και πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών/τριών ως εργαλείου μάθησης και ενσωμάτωσης. Τέτοιες παρεμβάσεις μπορούν να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά και για τη συνολική σχολική κοινότητα, προάγοντας τη συμπερίληψη και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Εκπαιδευτικός: Μαρία Μπαρούτη (ΠΕ 71)

Παρατίθενται πέντε (5) ενδεικτικές εικόνες από το λεύκωμα.

Τι σε κάνει να χαίρεσαι,
Σο κερέλα τουν χαρούμενος;

Να βλέπω τον παναθηναϊκό
Τι ντρίκαβ ο παναθηναϊκός
ψηλός

Όταν ισί μι νεαή λατσες
Όταν είναι καλά
η μα μαμου
κόκκινο τριαντάφυλλο

Βότσα η πασινήσαρ
βότσα η
πατίνι
ΧΙΤ

Τι τζαβ κο jumbo
Να πηγαινω Jumbo
Χρυσός

Τι κελαβ μι φίλον τζαρ
Να παίζω με τους
φίλους μου
λιοντάρι

Τη ταξίδα
Σπρίντερμαν

Ο ξαδέρφος
μου ο κλεάνθης
Πεσαλνύδα

Ονοματεπώνυμο	Ψευδώνυμο
Κι	Κόκκινο Τριαντάφυλλο
Φ	Χρυσός
Μ	Ψηλός
Χ	Χιτ
Ν	Πεταλούδα
Σ	Πασχαλίτσα
Γ	Μαργαρίτα
Φ	Λιοντάρι
Σι	Σπρίντερμαν
Τι	Ντιάνα

10
Δημοτικό Σχολείο
Νέας Ιωνίας Βόλου

